Službeni list Europske unije

C 230

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Svezak 58.

14. srpnja 2015.

Sadržaj

I. *Rezolucije, preporuke i mišljenja*

MIŠLJENJA

Europski gospodarski i socijalni odbor

503. plenarno zasjedanje EGSO-a održano 10. i 11. prosinca 2014.

2015/C 230/01 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice kao instrument Kohezijske politike za lokalni, ruralni, gradski i prigradski razvoj za razdoblje 2014.–2020." (razmatračko mišljenje na zahtjev Grčke tijekom njezina predsjedavanja Vijećem EU-a) 1

2015/C 230/02 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Strategiji EU-a za Alpsku regiju" (razmatračko mišljenje) 9

2015/C 230/03 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Kapacitetima zračnih luka u EU-u (razmatračko mišljenje na zahtjev Europske komisije) 17

2015/C 230/04 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Dovršenje EMU-a – uloga porezne politike" (samoinicijativno mišljenje) 24

2015/C 230/05 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Industrijskim promjenama u europskom ambalažnom sektoru" (samoinicijativno mišljenje) 33

2015/C 230/06 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Doprinos drvoprerađivačkog sektora bilanci ugljika" (samoinicijativno mišljenje) 39

2015/C 230/07 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o„Europskom filmu u digitalnom dobu" (samoinicijativno mišljenje) 47

2015/C 230/08 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Civilno društvo u Rusiji" (samoinicijativno mišljenje) 52

HR

III. *Pripremni akti*

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

503. plenarno zasjedanje EGSO-a održano 10. i 11. prosinca 2014.

2015/C 230/09 Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Istraživanje i inovacije kao izvori obnovljenog rasta" *(COM(2014) 339 završna verzija – SWD(2014) 181 završna verzija)* 59

2015/C 230/10 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Program za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT): trenutačno stanje i izgledi za budućnost *(COM(2014) 368 završna verzija)* 66

2015/C 230/11 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Prema novom konsenzusu o zaštiti prava intelektualnog vlasništva: Akcijski plan EU-a *(COM(2014) 392 završna verzija)*. 72

2015/C 230/12 Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Bijeloj knjizi – Prema učinkovitijoj kontroli koncentracija u EU-u" *(COM(2014) 449 završna verzija)*. 77

2015/C 230/13 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o strateškom okviru EU-a o zdravlju i sigurnosti na radu 2014. – 2020. *[COM(2014) 332 završna verzija]*. 82

2015/C 230/14 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o prilikama za učinkovito korištenje resursa u građevinskom sektoru" *(COM(2014) 445 final)*, o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Prema kružnom gospodarstvu: program nulte stope otpada za Europu" *(COM(2014) 398 final)* i o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni direktiva 2008/98/EZ o otpadu, 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, 1999/31/EZ o odlagalištima otpada, 2000/53/EZ o otpadnim vozilima, 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i o otpadnim baterijama i akumulatorima te 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi" *(COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD))* . . 91

2015/C 230/15 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Zeleni akcijski plan za mala i srednja poduzeća: Kako malim i srednjim poduzećima omogućiti pretvaranje ekoloških izazova u poslovne prilike" *(COM(2014) 440 završna verzija)* i o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Inicijativa za zeleno zapošljavanje: iskorištavanje potencijala zelenog gospodarstva za stvaranje radnih mjesta" *(COM (2014) 446 završna verzija)* 99

2015/C 230/16 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu i Vijeću: ‚Bolja informiranost o stanju poboljšanom suradnjom tijela za pomorski nadzor: sljedeći koraci u okviru Zajedničkog okruženja za razmjenu informacija za pomorsko dobro EU-a'" *(COM(2014) 451 final)* 107

2015/C 230/17 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Strategiji za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama (komunikacija)" *(COM(2014) 389 završna verzija)* 112

2015/C 230/18 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uvozu poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Turske u Uniju (kodifikacija)" *(COM(2014) 586 završna verzija – 2014/0272 (COD))* 117

2015/C 230/19 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o suspenziji određenih koncesija koje se odnose na uvoz u Uniju poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Turske (kodifikacija)" *(COM(2014) 593 završna verzija – 2014/0275 (COD))* 118

2015/C 230/20 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o otvaranju određenih carinskih kvota Unije za visokokvalitetno goveđe meso, svinjsko meso, meso peradi, pšenicu i suražicu te posije i ostale ostatke te o upravljanju tim kvotama (kodifikacija)" *COM(2014) 594 završna verzija – 2014/0276 COD* 119

2015/C 230/21 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove bakalara, haringe i papaline u Baltičkom moru i ribarstvo koje iskorištava te stokove, o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2187/2005 i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1098/2007" *[COM(2014) 614 završna verzija – 2014/0285 COD]* 120

2015/C 230/22 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštitnim mjerama predviđenim u Sporazumu između Europske ekonomske zajednice i Republike Islanda (kodifikacija)" *COM(2014) 308 završna verzija – 2014/0160 (COD).* 121

2015/C 230/23 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za izvoz (kodifikacija)" *COM(2014) 322 završna verzija – 2014/0167 (COD)* 122

2015/C 230/24 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz (kodifikacija)" *COM(2014) 321 završna verzija – 2014/0166 (COD)* 123

2015/C 230/25 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz iz određenih trećih zemalja (preinaka) *COM(2014) 323 završna verzija – 2014/0168 (COD)* 124

2015/C 230/26 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz tekstilnih proizvoda iz određenih trećih zemalja koje nisu obuhvaćene ugovorima, protokolima ili drugim bilateralnim dogovorima ili drugim specifičnim pravilima Unije za uvoz (preinaka)" *COM(2014) 345 završna verzija – 2014/0177 (COD)* 125

2015/C 230/27 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju postupaka Unije u području zajedničke trgovinske politike kako bi se osiguralo ostvarivanje prava Unije prema međunarodnim trgovinskim pravilima, posebno onima utvrđenima pod okriljem Svjetske trgovinske organizacije (kodifikacija)" *COM(2014) 341 završna verzija – 2014/0174 (COD)* 126

2015/C 230/28 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama koje Unija može poduzeti slijedom izvješća koje je donijelo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a u pogledu antidampinških i antisubvencijskih pitanja (kodifikacija) *COM(2014) 317 završna verzija – 2014/0163 (COD)* 127

2015/C 230/29 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o određenim postupcima za primjenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane (kodifikacija) *(COM(2014) 374 završna verzija – 2014/0190 (COD))* 128

2015/C 230/30 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti od subvencioniranog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske unije (kodifikacija)" *COM(2014) 660 završna verzija – 2014/0305 (COD)* 129

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

MIŠLJENJA

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

503. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A ODRŽANO 10. I 11. PROSINCA 2014.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice kao instrument Kohezijske politike za lokalni, ruralni, gradski i prigradski razvoj za razdoblje 2014.–2020."

(razmatračko mišljenje na zahtjev Grčke tijekom njezina predsjedavanja Vijećem EU-a)

(2015/C 230/01)

Izvjestitelj: Roman HAKEN

Dana 2. travnja 2014. godine g. Theodoros N. Sotiropoulos, veleposlanik Grčke i predsjednik Odbora stalnih predstavnika, zatražio je, u ime grčkog predsjedništva Vijeća EU-a, od Europskog gospodarskog i socijalnog odbora da izradi razmatračko mišljenje o temi

„Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice kao instrument Kohezijske politike za lokalni, ruralni, gradski i prigradski razvoj za razdoblje 2014.–2020."

Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 18. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 11. prosinca 2014.), sa 133 glasa za, dva protiv i jednim suzdržanim.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO konstatira da se tijekom proteklih dvadeset godina pristup inicijative LEADER pokazao uspješnim. Pomogao je ruralnim dionicima da procjene dugoročni potencijal svoje regije te se pokazao učinkovitim i djelotvornim instrumentom za provođenje razvojnih politika. Europska komisija također je poticala ovu metodu partnerstva za financiranje idejnih projekata u okviru inicijativa Europske unije URBAN, URBACT, EQUAL, Lokalne agende 21., Gradova u tranziciji (*Transition Towns*) i teritorijalnih paktova za zapošljavanje. Sve je to dovelo do lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (poznatog i pod engl. nazivom *Community-Led Local Development* – CLLD), ažurirane verzije pristupa LEADER, koji na neki način predstavlja prijelazno razdoblje promjena.

1.2. CLLD je specifičan instrument koji se koristi na podregionalnoj razini i upotpunjuje druge oblike potpora razvoju na lokalnoj razini. On može pokrenuti i uključiti lokalne zajednice i organizacije tako da doprinose pametnom, održivom i uključivom rastu. CLLD jača teritorijalnu koheziju i omogućuje ostvarenje drugih specifičnih političkih ciljeva, također i u okviru odnosa s partnerima iz trećih zemalja. On omogućava postizanje održivog rasta učinkovitom upotrebom europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF) za stvaranje novih kvalitetnih radnih mjesta i poduzeća uključivanjem aktivnosti koje provode lokalni dionici na području klimatskih promjena i održivog razvoja u skladu sa strategijom Europa 2020.

1.3. Trebalo bi što je brže moguće lokalni razvoj pod vodstvom zajednice preoblikovati u instrument „SMART" kako bi se lokalnim dionicima pomoglo da izađu iz gospodarske i socijalne krize i obnove povjerenje u politiku Europske unije. Naglasak treba staviti na inovativne projekte, nova kvalitetna radna mjesta i poduzeća, a potrebno je i jačati mjere namijenjene ovladavanju klimatskim promjenama te poticati održivi razvoj i socijalnu uključenost, u skladu s novom strategijom Europa 2020. Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice nova je vrsta partnerstva čiji je cilj podržati stvaranje socijalnih inovacija.

1.4. Većina država članica usvojila ga je u okviru svojih partnerskih sporazuma, što upućuje na važnost koja se danas pridaje lokalnom razvoju ([1]). Taj način višestranog upravljanja trebalo bi proširiti na sve aktivnosti koje se financiraju iz ESIF-a, pri čemu bi se za sve fondove mogla odrediti razina obavezne upotrebe (minimalno 5 %). EGSO podržava postupno uvođenje tog instrumenta u svim državama članicama, uz primjenu načela partnerstva i razmjenu najboljih praksi.

1.5. EGSO izražava zadovoljstvo što su Grčka i Italija 2014. godine tijekom svojeg predsjedavanja Vijećem pridavale veliku važnost Kohezijskoj politici, koja predstavlja učinkovito sredstvo za poticanje održivog rasta i prevladavanje trenutačne gospodarske krize u Europi.

1.6. EGSO očekuje da će ovo mišljenje također pomoći u ostvarivanju pilot projekata (naročito onih financiranih iz sredstava Europske komisije) kako bi se instrumenti lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice isprobali tamo gdje se trenutno ne upotrebljavaju, tj. u uvjetima prigradskog i, posebno, gradskog područja, te tako proširila mogućnost njegove primjene. EGSO se slaže da se u razdoblju 2014.–2020., tamo gdje se za tu metodu pokaže interes, podupre njezina primjena za sve vrste fondova, kako u ruralnim tako i u gradskim područjima. To je kombinacija dviju demokracija, reprezentativne i participativne. Ukratko, ovaj instrument omogućuje predstavnicima javne uprave da putem partnerstva surađuju s organiziranim civilnim društvom i građanima.

1.7. EGSO smatra da lokalnim dionicima, odnosno građanima, gospodarskim i socijalnim partnerima, neprofitnim nevladinim organizacijama te lokalnim i regionalnim vlastima treba omogućiti da pomoću metode lokalnog razvoja pod vodstvom lokalne zajednice sudjeluju, primjerice, u strategiji lokalnog razvoja na području na kojem žive. Iskustvo s primjenom pristupa LEADER u ruralnim područjima pokazalo je da je također važno dati sadržaj lokalnom razvoju gradova pod vodstvom zajednice, tako da se gradovi i građani upoznaju s mjerama koje bi se mogle predložiti u okviru lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice u gradovima.

1.8. EGSO sa žaljenjem primjećuje da, usprkos njegovoj učinkovitosti, javne uprave često nisu naklonjene lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice. Neophodno je posvetiti se strategiji koja će informirati i stručno usmjeravati dionike i posebice se usmjeriti na tijela javnih vlasti kako bi se bolje iskoristila ova prilika za razvoj i provedbu strategija lokalnog razvoja. Pitanje „preuzimanja odgovornosti za rezultate" u takvim skupinama od ključne je važnosti za dugoročnu stabilnost razvojnih strategija i postizanje ciljeva strategije Europa 2020. Kako bi taj instrument bio uspješan, nužno mora imati političku podršku na svim razinama (europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj).

1.9. EGSO ističe da socijalni i gospodarski partneri i organizirano civilno društvo trebaju biti uključeniji u lokalni razvoj pod vodstvom zajednice te da je nužan preduvjet za to jačanje njihove sposobnosti za tu ulogu. Izravno sudjelovanje svih tih partnera u partnerstvu s javnom upravom čini temelj istinskog zastupanja interesa i potreba građana.

1.10. EGSO smatra da je lokalni razvoj pod vodstvom zajednice inovacija u regionalnoj politici i da stoga nije dovoljno poznat, kako na lokalnoj razini tako ni na razini određenih država članica ili u okviru platformi koje okupljaju dionike koji bi mogli biti njegovi nosioci. Kako bi se u okviru europskih politika potpomogla primjena tog novog instrumenta, treba provesti detaljnu analizu i procijeniti način na koji su pojedinačne države pristupile tom pitanju te im istodobno dati preporuke za daljnje poduzimanje učinkovitih koraka. Tako ćemo dobiti studiju koja će sadržavati primjere ne samo najboljih praksi već i neuspjeha koje u budućnosti treba izbjegavati. EGSO želi, zajedno s nadležnim službama Komisije, Europskog parlamenta, Vijeća i Odbora regija, sudjelovati u izradi takve studije. Ona bi mogla poslužiti kao temelj za osnivanje međuskupine za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice koja bi imala ulogu međuinstitucijske platforme.

([1]) Uredbom br. 1303/2013 koja sadrži zajedničke odredbe definiraju se tri različita cjelovita pristupa za razdoblje 2014.–2020. Jedan od njih je lokalni razvoj pod vodstvom lokalne zajednice, a druga dva su integrirano teritorijalno ulaganje i zajednički planovi djelovanja.

1.11. Što se tiče lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice EGSO podržava:

(a) **financiranje iz više fondova** – potrebno je pratiti i jačati metode lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice u okviru financiranja iz više fondova koje se primjenjuje diljem Europe i u programima EU-a te nastojati da se što prije započne sljedeće programsko razdoblje;

(b) **ujednačavanje praksi i pristupa** – treba promicati, na razini EU-a, visok stupanj kvalitete lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice, standardizirati aktivnosti lokalnih akcijskih grupa ([2]) i međusobno razmjenjivati dobre prakse, poticati pokrivanje praznina na karti kako bi se pristup LEADER mogao teritorijalno i tematski proširiti, što je uvjet za uspješno funkcioniranje pristupa LEADER i lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice u okviru različitih programa EU-a;

(c) **uspostavu mreža i suradnju** – to su ključni uvjeti dobrog funkcioniranja metode lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice; treba provoditi programe suradnje u postojećim mrežama, ali i uspostaviti mreže na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini, pri čemu treba naglasiti da troškovi povezani s uspostavom i funkcioniranjem mreža, uključujući i doprinose članova, moraju biti opravdani;

(d) **proširenje pristupa** – treba podržavati primjenu metode lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice čak i izvan područja Unije, primjerice u okviru pretpristupnih pregovora ili razvojne politike;

(e) **pojednostavljenje postupka** – potrebno je spriječiti da prekomjerna administrativna opterećenja progutaju male subjekte na lokalnoj razini; treba, gdje je god to moguće, smanjiti obvezu izvješćivanja na najnižu moguću razinu, a da se pritom ne izgubi vjerodostojnost; ne smije se dozvoliti nadležnim tijelima da pri korištenju europskih strukturnih i investicijskih fondova mijenjaju pravila te treba svugdje i smjesta pokrenuti informativne programe i seminare koji omogućavaju razmjenu pozitivnih iskustava i podržavaju javne i privatne lokalne sudionike;

(f) **jačanje kapaciteta socijalnih i gospodarskih partnera, kao i dionika civilnog društva**, kako bi što više partnera moglo predložiti aktivni pristup na području lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice prije isteka za to predviđenog roka (dakle do 31. prosinca 2017.).

1.12. Metoda lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice potpuno je primjenjiva ne samo na resurse ESI fondova već i na raspodjelu vlastitih sredstava (s lokalne, regionalne i nacionalne razine). Stoga je važno da se razvojne strategije, konkretni projekti i instrumenti za njihovu provedbu ne temelje na predviđenim dodjelama sredstava EU-a, već da odražavaju stvarnu potrebu za poboljšanjem kvalitete života lokalne zajednice.

1.13. EGSO smatra da je iznimno važno strogo poštovati temeljna načela metode lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice. Postojanje uravnoteženog partnerstva u kojem sudjeluju lokalne zajednice nužno mora biti preduvjet za dobivanje potpore. Da bi lokalni razvoj bio učinkovit od iznimne je važnosti ne tolerirati čisto formalne korake kojima lokalne vlasti, u cilju dobivanja subvencija, tvrde da slijede partnerski pristup, koji u stvarnosti ne postoji. Stoga se mora razviti učinkovit sustav kontrole i nadzora kako bi se spriječilo kršenje načela lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice.

1.14. EGSO zaključuje da ovu metodu obilježavaju, i to ne samo tijekom gospodarske krize, sljedeće značajke koje se ne mogu zanemariti, a to su: transparentnost financijskih tokova iz javnih proračuna, rastuće povjerenje između tijela javne uprave i građana te učinkovitost uloženih sredstava. Ujedinjeni narodi, OECD, Svjetska banka i druge institucije također se zalažu za takve partnerske pristupe. To je prošireni pristup koji podržava upotrebu metode lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice izvan Europe, na primjer u okviru pretpristupnih pregovora na području razvojne politike i koraka poduzetih za postizanje UN-ovih ciljeva održivog razvoja za 2015. godinu i poštovanja obveza povezanih s klimatskim promjenama.

([2]) Drugim riječima, potrebno je, u različitim državama članicama EU-a, zahtijevati i zajamčiti jednake uvjete za funkcioniranje instrumenta lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice, u skladu s načelima tog pristupa te imajući u vidu nacionalne i regionalne posebnosti.

1.15. EGSO smatra da bi izazovi u sljedećem razdoblju lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice mogli biti povezani s pojednostavljenjem i ograničavanjem administrativnih opterećenja: Potrebno je:

(a) podržati stvaranje i razvoj alternativnih i neovisnih sustava (ili platformi) za arbitražu i/ili mirenje sastavljenih od stručnjaka, kako bi se brzo i jednostavno riješili administrativni i financijski problemi koji bi mogli proizaći iz mogućih sukoba između upravljačkih struktura operativnih programa i upravljanja projektima različitih individualnih partnerstava (po uzoru na financijske revizore, ali na području koje nije isključivo financijsko);

(b) konkretno primjenjivati načelo po kojem se provedbena tijela (i onda kada kontroliraju izvješća o praćenju) bave: a) konkretnim ostvarenjima, rezultatima i posljedicama projekta te koristima proisteklim iz njega, b) opravdanosti troškova, c) poštovanjem rokova, a ne detaljima na koje nailaze na putu ka ostvarivanju ciljeva;

(c) objaviti na dotičnom području natječaj za integrirane projekte koje podnosi nekoliko kandidata (pristup po uzoru na EQUAL);

(d) na području financija, izmijeniti sadašnju definiciju nepravilnosti, kao i tumačenje pojma povrede proračunske discipline, a to uključuje:

— manje važne slučajeve u kojima se radi o „nekoliko eura" ne tumačiti pretjerano oštro: ne provjeravati ili ne smatrati neispravnim slučajeve u kojima je krivo unesen ili nedostaje iznos od primjerice 10 (ili 40) eura,

— isto tako, ako se ispostavi da je iznos štete manji od troškova povezanih s njezinom ispravkom (bilo za korisnika ili za nadzorno tijelo), štetu ne bi trebalo rješavati, nego eventualno zabilježiti i pribrojiti drugim štetama manjeg iznosa.

1.16. EGSO preporučuje upotrebu posebne terminologije kako bi se razlikovali različiti tipovi primjene programa lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice kao što je to slučaj ruralnih lokalnih akcijskih grupa i lokalnih akcijskih grupa u ribarstvu. Gradske lokalne akcijske grupe mogle bi se, primjerice, nazvati „gradska partnerstva", a za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice na gradskom području, mogla bi se koristiti kratica CLLD-U. Na taj bi se način bolje razlikovala područja o kojima je riječ kao i financijski tokovi i njihovo odredište. EGSO istodobno preporuča da se, prema modelu uspješnog programa LEADER, prouči mogućnost novog naziva i privlačnog akronima za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, koji bi svi dionici bolje prihvatili. Naziv je važan dio promidžbene kampanje, a izraz „lokalni razvoj pod vodstvom zajednice" može, kao ime metode, biti naveden u bilješci.

2. **Uvod: instrument lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice i njegovi počeci (program LEADER) – povijest, učinak i stajališta europskih institucija**

2.1. Temeljna načela pristupa LEADER – njihova dodana vrijednost i njihova primjena u okviru metode lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice:

2.1.1. *Teritorijalni pristup*

Da bi na održiv način razvio područja definirana kao mala, program koristi njihov stvarni potencijal. Uzima u obzir njegove prednosti i nedostatke, a izrađena strategija razvoja odgovara stvarnim potrebama tog područja. Granice tih područja nisu određene samo administrativnim granicama i mogu se prilagođavati.

2.1.2. *Pristup od baze prema vrhu*

U donošenju odluka o razvojnoj strategiji i određivanju njezinih prioriteta pridajemo veliku važnost uključivanju lokalne uprave i stanovnika. Naglasak na najnižoj razini predstavlja najvažniju od sedam točki programa. Pritom se, međutim, programom ne želi zamijeniti viša, nacionalna razina već potaknuti komunikacija između te dvije razine.

2.1.3. *Lokalne akcijske grupe*

Potpora uspostavljanju lokalnih grupa važan je element programa. Te grupe trebaju okupiti partnere iz javnog, privatnog i volonterskog sektora te potaknuti dijalog o smjeru u kojem bi se razvoj tog područja trebao kretati.

2.1.4. *Inovativni pristup*

Program podržava inovacije. Njime se trudi stvoriti proizvode, procese, organizacije i nova tržišta. Kako bi se postigle inovacije, lokalnim je grupama potrebno dopustiti maksimalnu fleksibilnost.

2.1.5. *Cjelovit i višesektorski pristup*

Pristup izražen u programu stavlja naglasak na integraciju različitih sektora. Njime se pokušavaju koordinirati gospodarsko, socijalno i kulturno područje kao i ekološka pitanja te ih uključiti u zajedničke programe.

2.1.6. *Umrežavanje*

Program podržava stvaranje mreža kako bi sudionici mogli razmijeniti iskustva. Te mreže mogu biti institucionalizirane (ako ih financira Europska komisija) ili manje formalne (ako su uspostavljene na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini).

2.1.7. *Suradnja*

Suradnja predviđena programom se ne svodi samo na razmjenu iskustava među mrežama. Lokalne grupe mogu izravno surađivati u nekom tematskom projektu.

2.1.8. *Animiranje na lokalnoj razini*

Kako bi se proveo stvarni rad sa stanovnicima određenog područja, potrebno ih je ne samo informirati, već i stvoriti okruženje koje će pogodovati komunikaciji te jačati povjerenje u načelo prema kojem će njihove ideje biti objektivno razmotrene i uzete u obzir.

2.2. **Odbor regija** „smatra lokalni razvoj pod vodstvom zajednice ključnim instrumentom skladnog razvoja gradskih i ruralnih područja. Njime se jača sposobnost razvijanja odnosa sa susjednim prigradskim i ruralnim područjima” ([3]).

2.3. **Europski gospodarski i socijalni odbor** izradio je niz mišljenja o suradnji i sudjelovanju u partnerstvu, naročito ona navedena u bilješkama ([4]).

2.4. **Europska komisija** objavila je sljedeće dokumente o uspostavi lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice, zasnovane na iskustvima stečenim s metodom LEADER: „Europski strukturni i investicijski fondovi – smjernice za države članice i tijela nadležna za program – smjernice za korisnike – smjernice o lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice” ([5]) i „Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice u okviru strukturnih i investicijskih fondova” ([6]).

2.5. Te bi dokumente trebalo učinkovitije promovirati, koristeći istinsku proaktivnu informativnu strategiju. Također je potrebno predvidjeti prostor za zajedničke sastanke aktera lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice i stručnjaka, pružajući mogućnost da se rasprave i usporede pristupi koji se primjenjuju u različitim regijama EU-a. EGSO bi, primjerice, mogao osigurati prostor za takve aktivnosti.

([3]) Mišljenje Odbora regija o lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice, SL C 17 od 19.1.2013., str. 18.

([4]) Mišljenja EGSO-a: „Upravljanje i partnerstvu na nacionalnoj i regionalnoj razini te osnovi za projekte regionalne politike”, SL C 77 od 31.3.2009., str. 143.; „Strategije i programi u vezi s kohezijskom politikom za programsko razdoblje od 2007.-2013.”, SL C 228 od 22.9.2009., str. 141.; „Učinkovita partnerstva u kohezijskoj politici”, SL C 44 od 11.2.2011., str. 1.; „Uloga i prioriteti kohezijskih politika u okviru strategije EU 2020.”, SL C 248 od 25.8.2011., str. 1.; Regionalna politika i pametan rast, SL C 318 od 29.10.2011., str. 82.; „LEADER kao instrument lokalnog razvoja”, SL C 376 od 22.12.2011., str. 15.; „Opće odredbe primjenjive na Europski strukturni fond”, SL C 191 od 29.6.2012., str. 30.

([5]) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_hr.pdf

([6]) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_hr.pdf

3. **Lokalne akcijske grupe (LAG) u ruralnim područjima i podrška njihovom djelovanju u razdoblju 2014.–2020. – javni proračuni pod javnom kontrolom**

3.1. Lokalna akcijska grupa temeljna je jedinica programa LEADER. Riječ je o lokalnom partnerstvu u kojem su proporcionalno zastupljeni i sektori i područja djelovanja. Lokalne akcijske grupe su pravne osobe s uspostavljenim postupcima upravljanja i odlučivanja. Ukupan broj lokalnih akcijskih grupa u EU-u podržanih programima ruralnog razvoja i ostalim mjerama poput LEADER-a iznosi 2 402; one pokrivaju 77 % ukupnog teritorija EU-a ([7]), odnosno skoro 90 % ruralnog područja i više od 50 % stanovništva EU-a ([8]).

3.2. Pristup LEADER pokazao se toliko uspješnim da bi ga trebalo proširiti, koliko je to moguće, na sva ruralna područja EU-a. Istodobno, treba paziti da se usklade pravila međunarodne suradnje između lokalnih akcijskih grupa (LAG) raznih država članica.

3.3. Predloženi prioriteti programa za razdoblje 2014.–2020. uz ostalo uključuju:

(a) **mladi u ruralnim sredinama** – dovesti mlade iz središta u ruralna područja odgovarajućom primjenom lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice, jačanjem privlačnosti ruralnih područja za mlade naraštaje, podržavanjem razvoja i dostupnosti informacijskih tehnologija te promicanjem obrazovanja;

(b) **lokalno gospodarstvo** – podrška lokalnom gospodarstvu, malim poduzećima koja se ne bave poljoprivredom (npr. oživljavanje obrtništva i mikropoduzeća) te malim i srednjim poduzećima;

(c) **socijalno poduzetništvo** – jačanje socijalnog poduzetništva na lokalnoj razini u inovativnim sektorima, čime se utječe na stvaranje radnih mjesta i održivi razvoj (poput turizma, obnovljivih izvora energije te kulturnih i sportskih aktivnosti). Od ključne je važnosti da lokalni, nacionalni i europski dionici te drugi gospodarski partneri socijalnu ekonomiju prepoznaju kao jedan od ključnih čimbenika gospodarskog i socijalnog razvoja na lokalnoj razini. Europske institucije trebale bi osmisliti kampanje da se naglasi doprinos socijalne ekonomije lokalnom razvoju. Trebalo bi definirati i opće smjernice kako bi se socijalno poduzetništvo uključilo u partnerstva za lokalni razvoj. Stoga EGSO predlaže osnivanje zadruga i drugih socijalnih poduzeća uz pomoć javnih i privatnih savjetodavnih službi koje podržavaju poduzetnici i poduzetnički inkubatori na lokalnoj razini. EGSO podržava promicanje partnerstva između lokalnih socijalnih poduzeća te lokalnih i regionalnih administracija za pružanje potrebnih usluga (na primjer na području socijalne uključivosti, obrazovanja);

(d) **proizvodnja zdravih prehrambenih proizvoda** i regionalnih proizvoda;

(e) **razvoj tehničke infrastrukture** (poput postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda, uključujući pojedinačno pročišćavanje i pročišćavanje pomoću biljaka);

(f) **prijelaz na održivo društvo niskih emisija ugljika.** Taj bi aspekt bilo moguće prenijeti u pokazatelje i ciljeve lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice na području održivog razvoja, emisija ugljika, otpornosti i ostvarivanja ciljeva EU-a na području održivog razvoja i klimatskih promjena, kao i u UN-ove ciljeve održivog razvoja za 2015. godinu i obveze povezane s klimatskim promjenama;

(g) **učinkovito korištenje postojećih mreža** (primjerice nacionalnih ruralnih mreža).

4. **Prigradsko područje i lokalne akcijske grupe u ribarstvu – posebni izazovi**

4.1. Područja na kojima grad i selo usko graniče predstavljaju pogodno okruženje za učinkovitu provedbu lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice. Ova vrsta instrumenata omogućuje da se reagira na promjene u prostoru te da se u obzir uzme funkcionalna povezanost tog područja. Između grada i prigradskog seoskog područja postoje iznimno jake veze, koje zaslužuju poseban pristup.

([7]) Europska mreža za ruralni razvoj, grafičke informacije o LEADER-u.

([8]) Vidjeti: Depoele, van L., *Local development strategies in the EU, The Case of LEADER in Rural Development* (Strategije lokalnog razvoja u EU-u, slučaj LEADER-a u okviru ruralnog razvoja), str. 4.: http://www.eurolocaldevelopment.org/wp-content/uploads/2013/03/local_development_strategies_in_the_eu-.pdf

4.2. Prigradsko područje karakteriziraju posebni problemi (izazovi) koje je moguće riješiti putem lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice. Glavni su izazovi održiva mobilnost, izgradnja socijalno kohezivnog društva, uspostava prioriteta na području korištenja zemljišta. Prigradsko područje okružuje gradove koji imaju više od 25 000 stanovnika. Ovdje vrijedi spomenuti zajednički istraživački program OECD-a i Europske komisije pod nazivom „Rurban", kojim se žele utvrditi i procijeniti formalna i neformalna partnerstva između gradova i sela te njihov doprinos lokalnom razvoju ([9]).

4.3. Pristup lokalnog razvoja se od 2007. godine također koristi u okviru Europskog fonda za ribarstvo, u cilju podržavanja održivog razvoja zajednica ribara putem lokalnih akcijskih grupa u ribarstvu.

5. **Gradska područja – mobilizirati stanovništvo i osigurati financiranje lokalnog razvoja**

5.1. Ne postoji jedinstvena definicija gradskog područja – oslanjamo se na nacionalna i lokalna pravila i prakse. Što se tiče ruralnog područja primjenjuje se kriterij maksimalne veličine gradova, čiji broj stanovnika treba biti manji od 25 000. Sukladno tome, isto se može primijeniti i na gradska područja (određujući 10 000 kao minimalni, a 150 000 kao maksimalni prag broja stanovnika). Javna bi uprava sudjelovala putem nadležnih predstavnika dotičnog područja, u najboljem slučaju predstavnika iz središnje gradske uprave te iz jednog ili više gradskih područja (primjerice iz određene četvrti, socijalno isključene lokacije, dijelova grada suočenih s određenom vrstom problema itd.).

5.2. Jedan od izvora inspiracije moglo bi biti konkretno iskustvo određenih gradova, stečeno zahvaljujući njihovom sudjelovanju u operativnom programu pod nazivom Urbact II, u europskoj platformi za razvoj znanja ([10]) (te, naknadno, i u platformi za gradski razvoj) ([11]). Također bi trebalo računati na iskustvo gradova u tranziciji i zajednica permakulture, u sklopu kojih je nekoliko tisuća lokalnih zajednica širom EU-a uspješno promicalo održivi razvoj pod vodstvom zajednice.

5.3. Gradovi će inspiraciju crpiti iz dvadeset godina iskustva u ruralnom okruženju, u prvo vrijeme, na primjer, tijekom prijelaznog razdoblja koje će se ocijeniti. Uz podršku stručnjaka i izvjesno mentorstvo, u praksi će se ostvariti uspješan prijenos tog pristupa.

5.4. U programskom razdoblju od 2007.–2013. na razini su gradova uspostavljena savjetodavna tijela u obliku skupina za lokalnu podršku Urbact koje su bile uključene u postupak izrade planova za djelovanje na lokalnoj razini. No, za razliku od postupka koji predviđaju pristup LEADER i lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, radilo se samo o savjetodavnim skupinama stručnjaka koje su bile relativno neformalne te se u njima nije zahtijevala zastupljenost različitih sektora. Sastav se ovih skupina određivao u skladu s tematskom orijentacijom dotičnog projekta. Operativni program Urbact II nije financijski podupirao realizacije skupina za lokalnu podršku. Kako bi se i na gradskom području povećala učinkovitost funkcioniranja načela partnerstva, treba stvoriti partnerstva na temelju lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice. Takva partnerstva trebaju raspolagati financijskim sredstvima potrebnima za osiguravanje njihove djelotvornosti. *„Taj pristup možemo primijeniti i na gradska područja te područja koje tvore mali i srednji gradovi i njihovi funkcionalni prostori koji imaju ulogu lokalnih i podregionalnih središta* ([12])."

5.5. S obzirom na probleme s kojima se suočavaju gradovi, razni operativni programi predstavljaju odgovarajući instrument za financiranje pilot-projekata putem lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice. Zato predlažemo da se taj pristup i strategije koje u okviru pilot-programa iz njega proizlaze financiraju iz sredstava namijenjenih gradskim područjima (primjerice na području okoliša, zaštite kulturnih spomenika i kulturne baštine itd.) ([13]).

5.6. Bilo bi dobro prikupiti primjere dobrih praksi iz raznih država članica na temu razvoja gradova zahvaljujući pristupu partnerstva, koje bi se mogle uključiti u studiju spomenutu u točki 1.10. Jedna od smjernica za rad u okviru partnerstva može također biti kodeks ponašanja pod nazivom „Načelo partnerstva pri provedbi fondova Zajedničkog strateškog okvira – elementi za Europski kodeks ponašanja pri partnerstvu" ([14]).

([9]) http://www.oecd.org//regional/rurbanrural-urbanpartnerships.htm
([10]) www.eukn.org.
([11]) http://www.emi-network.eu/Sharing_knowledge/News_on_EU_policy/Cohesion_Policy_2014_2020_negotiations_about_the_urban_dimension
([12]) Udruga poljskih gradova, siječanj 2014., http://ldnet.eu/CLLD+in+urban+areas
([13]) Uz lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, važan instrument integracije čine i integrirana teritorijalna ulaganja (ITI). Istovremenom primjenom tih instrumenata ostvarit će se sinergijski učinak.
([14]) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/swd_2012_106_fr.pdf

6. **Kako češće i posvuda uspješno primijeniti lokalni razvoj pod vodstvom zajednice?**

6.1. Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice treba pomoći građanima da na odgovarajući i održiv način razvijaju svoje zajednice i gradove. Zahvaljujući njemu, građani mogu izravno sudjelovati u poboljšanju kvalitete života unutar svoje zajednice; radi se o stvarnom uključivom rastu čiji su rezultati vidljivi na lokalnoj razini. Podrazumijeva se da je za njegovo provođenje, ako želimo uključivanje svih sudionika, potrebno osigurati resurse za jačanje kapaciteta kako bi svi partneri mogli u potpunosti sudjelovati u horizontalnom partnerstvu, u duhu višerazinskog upravljanja, a ne se svesti na puke promatrače. Potrebno je također osigurati pomoć i mentorstvo iskusnijih dionika i stručnjaka, tj. stručno usavršavanje i osposobljavanje. Sadašnji prijedlog mora istodobno analizirati i objasniti uzroke učinkovitosti i uspjeha pristupa LEADER te opravdati razloge zbog kojih bi trebalo pristup lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice proširiti na sve programe u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova kako bi kohezijska politika bila uspješno provedena.

6.2. Tamo gdje ova metoda još nije prihvaćena treba napraviti procjenu tijekom provedbenog razdoblja u cilju njezina pokretanja u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi) za razdoblje 2014.–2020.

6.3. Razmjena specifičnih znanja među socijalnim i gospodarskim partnerima, predstavnicima civilnog društva, lokalnim i regionalnim vlastima te državnom upravom od temeljne je važnosti. Tu razmjenu trebale bi podržati sve zainteresirane strane.

6.4. Izrada strategija lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice zahtijeva vrijeme; međutim, važno je u tom razdoblju imati dovoljno vremena za njihovu provedbu i dovoljan proračun za financiranje raznih mjera. Predugačko pripremno razdoblje bez učinka na terenu (realiziranih projekata) i prenaglo financiranje aktivnosti (zbog približavanja isteka roka), mogu izazvati nepovjerenje prema tom instrumentu.

6.5. Ostali problemi koje treba riješiti kako bi se ispravno provodio lokalni razvoj pod vodstvom zajednice čine birokracija i pretjerane administrativne prepreke, kasni povrat troškova, predfinanciranje projekata iz vlastitih sredstava krajnjih korisnika ili kredita koje oni uzimaju te čije kamate snose. Trebalo bi, s tim u vezi, razmotriti modele participativnog financiranja, javno-privatnog financiranja i organiziranog sudjelovanja bankarskog sektora, uz jamstvo države.

6.6. Države članice često povrh propisa koje zahtijeva Komisija uvode dodatne odredbe, svojstvene „nacionalnoj" birokraciji, koje znatno otežavaju upotrebu subvencija, a svojom složenošću i mogućim posljedicama odvraćaju potencijalne korisnike. Neke od nacionalnih tijela vlasti se također prisiljavaju na minimum smanjiti troškove vezane uz animiranje na lokalnoj razini i upravljanje malim LAG-ovima; međutim, to bi moglo dovesti do krize u funkcioniranju cijelog sustava.

6.7. EGSO poziva na obuku instruktora: u sklopu tehničke pomoći na temelju članka 5. Uredbe br. 1303/2013 o općim odredbama treba osigurati obuku nacionalnih ili regionalnih dionika. Isto tako bi trebalo osigurati uvjete potrebne za učinkovitu uspostavu i korištenje regionalnih, nacionalnih i međunarodnih mreža budući da umreženi rad donosi veliku dodanu vrijednost.

6.8. Bilo bi dobro prikupiti primjere dobrih praksi iz raznih država članica na temu razvoja gradova zahvaljujući pristupu partnerstva, koje bi se mogle uključiti u studiju spomenutu u točki 1.10.

Bruxelles, 11. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Strategiji EU-a za Alpsku regiju”

(razmatračko mišljenje)

(2015/C 230/02)

Izvjestitelj: g. Stefano PALMIERI

Dana 27. listopada 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija zatražila je od Europskog gospodarskog i socijalnog odbora da izradi razmatračko mišljenje o temi:

Strategija EU-a za alpsku regiju (EUSALP).

Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 18. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 132 glasa za, 0 glasova protiv i 3 suzdržana.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) cijeni posebnu pozornost posvećenu izradi strategije Europske unije za alpsku regiju (EUSALP) koja za cilj ima poticati koheziju i konkurentnost, a s obzirom na izazove koje pojedinačne države ili regije ne mogu na zadovoljavajući način riješiti uobičajenim sredstvima.

1.2. EGSO naglašava da je dinamika razvoja alpske regije čvrsto povezana s alpskim lancem, i u pogledu identiteta i prepoznatljivosti. Taj lanac u gospodarskom, socijalnom i ekološkom smislu spaja sve teritorije obuhvaćene strategijom.

1.3. EGSO ističe snažan politički angažman dotičnih država za EUSALP te visoku razinu znanja i učestalo sudjelovanje kako nacionalnih, tako i regionalnih vlasti. Takva razina osviještenosti rezultat je procesa suradnje koji je u ovom području započet sedamdesetih godina prošlog stoljeća.

1.4. EGSO posebne značajke alpske regije – kao što su, primjerice, prisutnost nekih od najkonkurentnijih teritorijalnih sustava na svijetu, gospodarske i socijalne razlike između ruralnih i planinskih područja te gradskih područja i gradova, prirodno i kulturno nasljeđe te iznimna koncentracija prometnih tokova – smatra odrednicama koje ovo područje čine osebujnim.

1.5. EGSO se s jedne strane slaže s općim okvirom strategije i smatra da su ciljevi, stupovi i prioriteti u skladu s dokumentom za raspravu, a s druge strane smatra da se pri izradi akcijskog plana oni moraju međusobno povezati i unaprijediti.

1.6. EGSO prepoznaje činjenicu da je razina gospodarskog razvoja, ekološke održivosti i socijalne kohezije teritorija obuhvaćenog EUSALP-om znatno viša od europskog prosjeka. Bez obzira na to, gospodarska i financijska kriza te promjene do kojih je došlo zbog globalizacije gospodarstva i tržišta ovoj su makroregiji nametnule velike izazove osjetljive prirode. EGSO stoga ispunjavanje općeg cilja EUSALP-a da „se osigura da ova regija ostane jedno od najprivlačnijih područja u Europi putem učinkovitijeg korištenja vlastitih resursa i iskorištavanja mogućnosti za održiv i inovativan razvoj” ([1]) smatra od izuzetne važnosti za konkurentnost gospodarstva i socijalnu koheziju Europe.

1.7. EGSO smatra da je u EUSALP-u od ključne važnosti definiranjem novih i boljih ciljeva osnažiti holistički pristup razvoju, kao što se predlaže u točki 4.4.

1.8. EGSO se zalaže da se prilikom izrade akcijskog plana za EUSALP bolje povežu i usklade prioriteti koji se odnose na konkurentnost (prvi stup) i održivost (treći stup), čime bi se osiguralo postizanje razvojnih ciljeva bez ugrožavanja potreba i izgleda budućih generacija.

([1]) Europska komisija, dokument za savjetovanje o temi „Strategija EU-a za alpsku regiju (EUSALP)”.

1.9. EGSO u pogledu prvog stupa smatra da je od ključne važnosti putem uzajamne solidarnosti između planinskih i gradskih područja osigurati održiv rast i poticati punu zaposlenost, inovacije, konkurentnost i koheziju alpske regije. Prioriteti su predloženi u točki 5.2.

1.10. EGSO u pogledu drugog stupa podržava poticanje teritorijalnog razvoja na temelju suradnje između unutarnjih i vanjskih teritorijalnih sustava, dostupnosti usluga, održivoj mobilnosti te unapređenju prijevoza i komunikacijske infrastrukture. Prioriteti su predloženi u točki 5.3.

1.11. EGSO u pogledu trećeg stupa smatra da je od temeljne važnosti pojačati napore koji za cilj imaju održivo upravljanje i zaštitu okoliša, kao i priznavanje vrijednosti teritorijalnog kapitala ovog područja. Prioriteti su predloženi u točki 5.4.

1.12. EGSO je mišljenja da bez čvrstog sustava upravljanja i financijskih sredstava posebno namijenjenih aktivnostima izgradnje kapaciteta postoji opasnost da EUSALP izgubi na svojoj učinkovitosti i strateškoj važnosti. U tom pogledu, u skladu sa zaključcima Vijeća, EGSO se zalaže za donošenje akcijskog plana koji će se temeljiti na komplementarnosti programa financiranja, na usklađenosti institucijskih instrumenata i osmišljavanju novih makroregionalnih projekata ([2]).

1.13. EGSO ukazuje na zaključke iz Mišljenja „Upravljanje makroregionalnim strategijama" ([3]) te smatra da je za osmišljavanje i provedbu EUSALP-a potreban specifičan sustav upravljanja koji se zasniva na suradnji i usklađenosti. EGSO smatra da je u tom pogledu, te u cilju osiguravanja učinkovitosti strategije, potrebno uspostaviti učinkovito višerazinsko upravljanje EUSALP-om ([4]) u okviru kojeg će se istovremeno moći uvažavati vrijednost „horizontalne dimenzije" (sudjelovanje civilnoga društva) koja će dopunjavati i poboljšati „vertikalnu dimenziju" (sudjelovanje regija i lokalnih vlasti), uz puno poštovanje načela supsidijarnosti i proporcionalnosti ([5]).

1.14. EGSO se zalaže da se organizirano civilno društvo uključi u aktivnosti izgradnje kapaciteta te podržava uspostavu stalnog foruma u kojem će biti zastupljeni socijalni i gospodarski partneri iz alpske regije.

1.15. EGSO smatra da je od iznimne važnosti pružiti podršku zapošljavanju, osobito mladih i dugotrajno nezaposlenih osoba, kao i mjerama za poticanje socijalnih ulaganja i prilagodbu sustava socijalne zaštite.

2. **Strategija EU-a za alpsku regiju: opće napomene**

2.1. U ovom mišljenju želi se razmotriti dokument za javno savjetovanje o „Strategiji EU-a za alpsku regiju" (u nastavku EUSALP) ([6]), uzimajući u obzir i mišljenja o makroregionalnim strategijama koja je Odbor već usvojio.

2.2. Alpska regija obuhvaća pet država članica (Italiju, Francusku, Austriju, Njemačku i Sloveniju) te dvije treće zemlje (Švicarsku i Lihtenštajn), a prostire se na području od 450 000 km^2 na kojem živi 70 milijuna ljudi.

2.2.1. Teritorijalni sustavi obuhvaćeni EUSALP-om uvelike su povezani s alpskim planinskim lancem koji, osim što daje identitet i prepoznatljivost, spaja ove teritorije u gospodarskom, socijalnom i ekološkom smislu ([7]).

2.3. Zemljopisna pozicija EUSALP-a u okviru makroregionalne politike koju EU provodi od 2009., osim što je od strateškog značaja u pogledu europske kohezijske politike te se nastavlja na Strategiju za Baltik – EUSBR ([8]), Strategiju za Podunavlje – EUSDR ([9]) i Strategiju za jadransku i jonsku regiju – EUSAIR ([10]), od ključne je važnosti i za promicanje makroregionalnog pristupa u zapadnom Sredozemlju ([11]).

([2]) Zaključci Europskog vijeća, EUCO 23/1/11 REV 1, 23. i 24. lipnja 2011.
([3]) SL C 12, 15.1.2015., str. 64.
([4]) Bijela knjiga Odbora regija o višerazinskom upravljanju (CONST – IV – 020, 2009.).
([5]) Europska komisija, Europski kodeks ponašanja za partnerstvo u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova (C (2013) 9651 završna verzija).
([6]) http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/
([7]) http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/
([8]) http://www.balticsea-region-strategy.eu
([9]) http://www.danube-region.eu
([10]) http://www.ai-macroregion.eu
([11]) Mišljenje EGSO-a „Za makroregionalnu strategiju EU-a usmjerenu na razvoj gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije na Sredozemlju" (SL C 170, 5.6.2014., str. 1.).

2.4. Od sedamdesetih godina prošlog stoljeća regije alpskog područja, prelazeći preko nacionalnih granica koje su ih dijelile kroz povijest, razvile su zajedničku svijest o potrebi osmišljavanja jedinstvenog alpskog teritorijalnog sustava koji treba očuvati i uvažiti njegovu vrijednost. Upravo je radi toga pokrenut niz inicijativa međuregionalne, međunarodne i prekogranične suradnje čiji su glavni ciljevi bili, između ostalog, promicati međusobno razumijevanja dotičnih naroda, čime su se mogle prevladati jezične, socioekonomske i etničke razlike, te potaknuti veću integraciju na europskoj razini ([12]).

2.5. Za pokretanje EUSALP-a, čiji proces bi se trebao završiti njegovim usvajanjem od strane Vijeća predviđenim do kraja 2015., ključne su bile Alpska konferencija u Bad Ragazu (lipanj 2012.) i Konferencija u Grenobleu (listopad 2013.) ([13]).

2.5.1. Tijekom Konferencije u Grenobleu ([14]) u okviru „Političke rezolucije za provedbu strategije EU-a za alpsku regiju" utvrđeni su ciljevi, prilike i izazovi u pogledu triju glavnih područja – *konkurentnosti i inovacija*, *poljoprivrede i šumarstva te turizma*; *vode, energije, okoliša i klime* te *pristupačnosti, komunikacija i prijevoza*.

3. **Dokument za savjetovanje: opći okvir, svrha i ciljevi**

3.1. Alpski je lanac sastavnica koja obilježava čitavo područje suradnje pokriveno strategijom EUSALP. Alpska regija od ostalih se dijelova Europe razlikuje po visokom stupnju teritorijalne heterogenosti – planinska područja i planinska podnožja koja ih okružuju, pristupačne i zabačene doline, nizinska i visinska područja, metropolska područja i gradovi – koja je ujedno i jedna od njezinih glavnih obilježja.

3.1.1. Nadalje, radi lakšeg prepoznavanja područja na koja treba usmjeriti ciljeve i prioritete EUSALP-a, navodi se pet vrsta teritorija karakterističnih za alpsku regiju: alpske metropole, alpski gradovi, ruralna područja koja napreduju, ruralna područja koja stagniraju, turistička područja.

3.2. Alpska regija ima mnoge specifične karakteristike na koje treba posebno obratiti pažnju i koje EUSALP čine različitim od makroregionalnih strategija za Baltik, Podunavlje i jadransko-jonsko područje: u njoj se nalaze neke od najrazvijenijih regija na svijetu, konkurentnih gospodarstava i visoke razine kvalitete života te koje su društveno i politički stabilne; u njoj postoje očigledne gospodarske i socijalne nejednakosti između ruralnih područja, nizinskih krajeva i gradskih područja; ona posjeduje kulturno nasljeđe koje predstavlja temelj za socijalnu koheziju i razvoj same alpske regije; u njoj su koncentrirani prometni tokovi što uzrokuje probleme u pogledu prometne zakrčenosti i zaštite okoliša.

3.3. Opći je cilj strategije EUSALP učinkovitijim korištenjem resursa regije i iskorištavanjem mogućnosti za održiv i inovativan razvoj zajamčiti da ova regija ostane jedno od najprivlačnijih područja Europe.

3.3.1. Taj će se cilj postići aktivnostima poduzetim u okviru triju tematskih stupova: poboljšati konkurentnost i koheziju te povećati blagostanje; osigurati dostupnost svim stanovnicima i njihovu povezanost te osigurati održivost.

3.3.2. Prvi stup: poboljšati konkurentnost i koheziju te povećati blagostanje alpske regije

3.3.2.1. Unatoč tomu što je alpska regija najveći europski gospodarski i proizvodni centar velikih razvojnih mogućnosti, problem još uvijek predstavlja manjak gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije. Planine predstavljaju izazov za ujednačen razvoj ovog područja. Cilj EUSALP-a je podržati inovativni gospodarski razvoj regije putem osmišljavanja ujednačenijeg modela koji će istovremeno voditi računa o teritorijalnim razlikama i posebnostima. Potrebno je podržati konkurentno gospodarstvo koje je u stanju međusobno udružiti blagostanje, energetsku učinkovitost, kvalitetu života i tradicionalne vrijednosti karakteristične za ovo područje.

([12]) Radna zajednica Arge-Alp; Radna zajednica Alpe-Jadran; euroregija Alp-Med; euroregija Tirol-Južni Tirol-Trentino; Alpska konvencija; Program EU-a za alpski prostor; Prekogranična suradnja.

([13]) Europsko vijeće od 19.–20. prosinca 2013., str. 26.

([14]) Konferencija održana u Grenobleu 18. listopada 2013. na kojoj su sudjelovali predstavnici vlada i predsjednici regija na koje se EUSALP odnosi.

3.3.3. Drugi stup: osigurati dostupnost svim stanovnicima alpske regije i njihovu povezanost

3.3.3.1. Potrebno je uz pomoć ekološki prihvatljivih načina mobilnosti, održivih prometnih sustava, komunikacijskih usluga i infrastrukture pružiti podršku ujednačenom teritorijalnom razvoju. Alpska regija ima strateško mjesto u okviru europskog prometnog sustava s obzirom da je ona sjecište pravaca koji povezuju sjever i jug i onih koji povezuju istok i zapad. U tom području nalaze se najvažnija prometna čvorišta u Europi te brojni alpski prijevoji u teritorijalnim sustavima osobito ranjivog okoliša. Od ključne je važnosti provoditi usklađenu politiku koja je u stanju zadovoljiti prometne potrebe i osigurati dobrobit stanovništva i ravnotežu okoliša. U alpskoj regiji, s obzirom na njezinu raznolikost i teritorijalnu složenost, pojam povezanosti treba obuhvatiti i infrastrukturu te komunikacijske usluge.

3.3.4. Treći stup: osigurati održivost alpske regije

3.3.4.1. Očuvanje alpskog nasljeđa i promicanje održivog korištenja prirodnih i kulturnih resursa od izuzetne su važnosti za regiju. Voda, mineralni resursi, različiti krajobrazi velike biološke raznolikosti te bogato i raznoliko kulturno nasljeđe posebnosti su koje treba štititi i uvažiti njihovu vrijednost. Iskorištavanje potencijala resursa kao što su voda i biomasa, ukoliko se vrši na ekološki prihvatljiv način, igra ključnu ulogu u promicanju konkurentnosti i kohezije ovog područja na način da može pomoći u postizanju strateških ciljeva poput energetske neovisnost i regionalne sposobnosti skladištenja energije.

4. **Posebne napomene o makroregionalnoj dimenziji alpske regije**

4.1. Strategija za alpsku regiju uživa visoku razinu političke predanosti i osviještenosti u dotičnim državama te ne predstavlja samo izazov, već i veliku priliku za sam EU. Cilj je EUSALP-a razviti gospodarstvo, povezati teritorije i zaštiti okoliš područja koje je od iznimne važnosti za gospodarsku konkurentnost i socijalnu koheziju Europe.

4.2. Razvojni proces EUSALP-a iziskuje strukturni dijalog među različitim uključenim akterima radi zajedničkog prepoznavanja i rješavanja specifičnih potreba. Potrebno je pažljivo uzeti u obzir ekološke, kulturne, gospodarske i socijalne specifičnosti, kao i veliku međusobnu ovisnost gradskih i ruralnih područja. Stoga među dionicima treba pokrenuti sveobuhvatni i otvoreni dijalog radi osmišljavanja strategije koja će biti široko prihvaćena.

4.2.1. Važno je uskladiti politike u cilju teritorijalne kohezije. Određena pitanja na području gospodarskih inovacija, prijevoza i okoliša međusobno su povezana i ne mogu se rješavati odvojeno na lokalnoj razini, već zahtijevaju širu perspektivu koja se može dobiti na makroregionalnoj razini.

4.2.2. Kao što je navedeno u Komunikaciji „Upravljanje makroregionalnim strategijama” ([15]) za višerazinsko upravljanje EUSALP-om potrebno je osigurati učinkovitu „horizontalnu dimenziju” (sudjelovanje civilnog društva) koja će dopunjavati i poboljšati „vertikalnu dimenziju” (sudjelovanje regija i lokalnih vlasti) uz puno poštovanje načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.

4.3. EGSO smatra EUSALP ključnim pomoćnim instrumentom za potporu aktivnostima alpske regije na područjima kao što su gospodarska globalizacija, klimatske promjene, informacijsko društvo, gospodarstvo utemeljeno na znanju, demografske promjene, protok robe i ljudi.

4.4. Uz pomoć EUSALP-a bit će moguće pospješiti razvoj alpske regije primjenom holističkog pristupa u okviru kojeg gospodarska, ekološka i socijalna dimenzija mogu biti funkcionalne i međusobno povezane. EGSO je, slijedeći tu logiku te radi prikazivanja holističkog pristupa u obliku konkretnih ciljeva, osmislio pet strateških ciljeva koje bi trebalo uključiti u akcijski plan, a to su:

— poticanje dinamičnog sustava malih i srednjih poduzeća te uspješnog poduzetništva koje je u stanju potaknuti zapošljavanje,

— pružanje podrške razvoju sposobnosti zasnovanih na tradiciji i društvenim različitostima,

([15]) „Upravljanje makroregionalnim strategijama”, COM(2014) 284 završna verzija.

— promicanje ravnoteže i pravednosti u pristupu uslugama od općeg interesa u čitavoj alpskoj regiji,

— poticanje zajedničke odgovornosti i ravnomjerne suradnje među svim alpskim teritorijima,

— poticanje zaštite biološke raznolikosti, krajobraza i prirodnih resursa i njihovog održivog upravljanja.

4.4.1. **Poticanje dinamičnog sustava malih i srednjih poduzeća te uspješnog poduzetništva koje je u stanju potaknuti zapošljavanje.** Putem EUSALP-a treba dotičnim teritorijalnim sustavima pomoći natjecati se u globalnom gospodarstvu potičući zadržavanje i stvaranje novih, kvalitetnih radnih mjesta.

4.4.2. **Pružanje podrške razvoju sposobnosti zasnovanih na tradiciji i društvenim različitostima.** Putem EUSALP-a treba pružiti podršku očuvanju izvornih vrijednosti karakterističnih za dotične teritorije, istovremeno potičući da se lokalna znanja i tradicije kapitaliziraju i pretvore u polugu gospodarskog razvoja i socijalne uključenosti.

4.4.3. **Promicanje ravnoteže i pravednosti u pristupu uslugama od općeg interesa u čitavoj alpskoj regiji.** Putem EUSALP-a pružit će se podrška očuvanju i prilagodbi okvira za usluge od općeg interesa kako bi se zadovoljile potrebe ljudi koji žive na ovom području, posebice onih koji prebivaju na teritorijima obilježenim zemljopisno otežanim uvjetima.

4.4.4. **Poticanje zajedničke odgovornosti i suradnje među svim alpskim teritorijima.** Putem EUSALP-a treba pružiti podršku novim pristupima zajedničkoj odgovornosti i ravnomjernoj suradnji među teritorijima alpske regije, kao što su primjerice okomite poveznice između metropola te ruralnih i turističkih područja.

4.4.5. **Poticanje zaštite biološke raznolikosti, krajobraza i prirodnih resursa i njihovog održivog upravljanja.** Putem EUSALP-a treba pružiti podršku zaštiti biološke raznolikosti, krajobraza i prirodnih resursa i njihovom održivom upravljanju tako što će se pronaći prava ravnotežu između mjera koje za cilj imaju očuvanje i onih usmjerenih prema racionalnom korištenju usluga i proizvoda ekosustava. Također je potrebno poticati usvajanje ekološki prihvatljivih načina upravljanja koji teže ravnomjernijoj raspodjeli prednosti korištenja proizvoda i usluga ekosustava među različitim teritorijalnim jedinicama alpske regije.

4.5. EGSO smatra da se EUSALP treba pokrenuti u skladu s odlukama koje je usvojilo Vijeće te iako, s jedne strane, makroregionalna strategija ne bi trebala zahtijevati dodatna sredstva, novo zakonodavstvo ili nova upravljačka tijela („pravilo trostrukog ne"), s druge je strane nužno osmisliti akcijski plan koji će se temeljiti na komplementarnosti programa financiranja, na usklađenosti institucionalnih instrumenata i na osmišljavanju novih makroregionalnih projekata. Posebnu pažnju potrebno je usmjeriti na aktivnosti izgradnje kapaciteta.

4.5.1. EGSO smatra da je od iznimne važnosti u aktivnosti izgradnje kapaciteta uz javne vlasti uključiti i predstavnike organiziranog civilnog društva. To se može postići i uspostavom stalnog foruma u kojem će biti zastupljeni socijalni i gospodarski partneri.

4.5.2. EGSO smatra da su znatna financijska sredstva koja je EU već odobrio regionalnim programima u sklopu europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje 2014.–2020 ([16]). primjerena te ih treba učinkovito koristiti za provedbu strategije i to usklađenijim djelovanjem u okviru jedinstvenog strateškog pristupa. U programskom razdoblju 2014.–2020. na raspolaganju će biti dodatne mogućnosti financiranja putem instrumenata EU-a kao što su Obzor 2020. ([17]), COSME ([18]), CEF ([19]), EaSI ([20]), Erasmus+ ([21]) i LIFE ([22]).

5. **Posebne napomene u vezi s trima stupovima**

5.1. EGSO smatra da je od izuzetne važnosti, kao pomoć u ostvarivanju strateških ciljeva iz dokumenta za savjetovanje i posebnih ciljeva iz odlomka 4. ovog mišljenja, preciznije odrediti prioritete u vezi s trima stupovima EUSALP-a.

([16]) Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013.
([17]) Uredba (EU) br. 1290/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013.
([18]) Uredba (EU) br. 1287/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013.
([19]) Uredba (EU) br. 1315/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013.
([20]) Uredba (EU) br. 1296/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013.
([21]) Uredba (EU) br. 1288/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013.
([22]) Uredba (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013.

5.1.1. Glavni izazov koji treba podržati strategijom za alpsku regiju sastoji se od usklađivanja i jačanja ravnoteže među ciljevima na polju gospodarske, ekološke i socijalne održivosti.

5.2. *Prvi stup: razvoj Alpi – poboljšati konkurentnost i koheziju te povećati blagostanje alpske regije*

5.2.1. EGSO smatra da je od ključne važnosti jačanjem i diversifikacijom specifičnih gospodarskih aktivnosti u sklopu uzajamne solidarnosti između planinskih i gradskih područja, osigurati održiv rast i poticati punu zaposlenost, inovacije, konkurentnost i koheziju u alpskoj regiji.

5.2.2. Prioriteti

5.2.2.1. Potrebno je podržati inovacije i konkurentnost malih i srednjih poduzeća unapređenjem sustava pristupa financiranju, jačanjem sposobnosti poduzeća za iskorištavanjem mogućnosti koje se nude u okviru programa Zajednice za razdoblje 2014.–2020. i sustava nabave za inovacije (uz poseban naglasak na „pretkomercijalne nabave") ([23]).

5.2.2.2. Potrebno je pružiti podršku jačanju razvojnih procesa povezanih sa „zelenim gospodarstvom", i putem stvaranja novih poduzeća, oslanjajući se na ekološke posebnosti alpske regije i na snažne proizvođačke i inovativne sposobnosti karakteristične za ovo područje.

5.2.2.3. Potrebno je promicati proizvode alpske regije putem politike „osviještenosti o markama", odnosno putem pojedinačnih marki koje se označavaju teritorijalnom pripadnošću i promidžbom. Isticanje važnosti proizvoda i usluga ekosustava ([24]) daje još veću dodanu vrijednost poticanju konkurentnosti ovog područja.

5.2.2.4. Potrebno je pojačati suradnju među znanstvenim i tehnološkim parkovima, sveučilištima, istraživačkim centrima i malim i srednjim poduzećima te povećati kapacitete istraživačke infrastrukture i osnažiti njezine veze s vodećim svjetskim institucijama. Prilikom izrade akcijskog plana za EUSALP bilo bi dobro kao horizontalan prioritet predvidjeti podršku aktivnostima na području istraživanja i inovacija.

5.2.2.5. Potrebno je razviti zajedničku strategiju za pretvaranje makroregionalnog alpskog područja u svjetski poznatu održivu turističku destinaciju, pritom se oslanjajući na isticanje vrijednosti prirodnog, kulturnog i povijesnog nasljeđa.

5.2.2.6. Potrebno je kao jedan od glavnih prioriteta u okviru EUSALP-a uvrstiti zapošljavanje, uz posebnu pažnju posvećenu mladima i dugotrajno nezaposlenim osobama. Od iznimne je važnosti poticati stvaranje novih radnih mjesta, stabilnih i kvalitetnih, te se na taj način suočiti i s problemom sezonskog zapošljavanja, karakterističnog posebice za planinska i ruralna turistička područja alpske regije.

5.2.2.7. Potrebno je podržati inicijative koje za cilj imaju stvaranje jedinstvenog tržišta rada, mobilnost radnika, pokretanje međunacionalnih programa stručnog osposobljavanja i stjecanja radnog iskustva, osmišljavanje obrazovnih programa i međunacionalnih karijera te potpuno priznanje diploma i profesionalnih kvalifikacija. Posebnu pažnju treba posvetiti kvalifikacijama radnika u turističkom sektoru koji su osobito izloženi problemima vezanim uz sezonsku prirodu tog sektora.

5.2.2.8. Potrebno je podržati suradnju različitih teritorijalnih jedinica alpske regije te ojačati ulogu metropolskih područja i gradova kao pokretača konkurentnosti i socijalne kohezije.

5.2.2.9. Potrebno je pružiti podršku ostvarenju mjera za poticanje socijalnih ulaganja i prilagodbu sustava socijalne skrbi putem politika u skladu s Komunikacijom Europske komisije o socijalnim ulaganjima za rast i socijalnu koheziju ([25]).

5.2.2.10. Potrebno je podržati mjere usmjerene na uključivanje osoba s invaliditetom te sprečavanje diskriminacije na osnovi rasnog ili etničkog podrijetla, dobi, spolne orijentacije i roda.

5.3. *Drugi stup: povezati Alpe – osigurati dostupnost svim stanovnicima alpske regije i njihovu povezanost*

5.3.1. EGSO podržava poticanje teritorijalnog razvoja na temelju suradnje između unutarnjih i vanjskih teritorijalnih sustava, dostupnosti usluga, održive mobilnosti te unapređenja prijevoza i komunikacijske infrastrukture.

([23]) Članak 131. financijske uredbe EU-a br. 966/2012.

([24]) Proizvodi ekosustava su, među ostalim, hrana, voda, goriva i drvna građa, dok se među usluge ubrajaju opskrba vodom i pročišćavanje zraka, prirodna reciklaža otpada, stvaranje tla, oprašivanje i brojni drugi prirodni regulatorni mehanizmi.

([25]) COM(2013) 83 završna verzija.

5.3.2. Prioriteti

5.3.2.1. Potrebno je podržati usvajanje inovativnih rješenja kako bi se u planinskim i ruralnim područjima osiguralo pružanje osnovnih usluga (obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb i mobilnost) te kako bi se premostio digitalni jaz i razvio širokopojasni internet na čitavom području.

5.3.2.2. Potrebno je pojačati primjenu IKT tehnologija na svim područjima od općeg interesa (u administraciji, zdravstvu, uslugama podrške u traženju zaposlenja, učenju na daljinu, elektroničkoj trgovini alpskim proizvodima itd.) i osigurati razinu dostupnosti javnih usluga kojom će se na primjeren način ispunjavati potrebe različitih teritorijalnih sustava alpske regije, nastojeći pritom postići odgovarajuću ravnotežu između količine i dostupnosti tih usluga.

5.3.2.3. Potrebno je promicati integrirane sustave prijevoza potičući razmjenu unutar različitih teritorijalnih sustava i poboljšati upravljanje prijevozom robe i putnika radi ublažavanja utjecaja na okoliš te povećanja koristi za lokalne zajednice. Jedan od glavnih elemenata u poticanju održivog razvoja prijevoza u alpskoj regiji premještanje je prijevoza roba s cestovnog na željeznički promet te mjere za ograničenje korištenja sekundarnih alpskih koridora (primjerice jedinstvene cestarine za sve alpske tranzitne koridore).

5.3.2.4. Potrebno je osmisliti planove za logističku interoperabilnost na razini makroregije te omogućiti multimodalnu povezanost infrastrukturnih čvorišta (luka, zračnih luka i logističkih središta) sa sveobuhvatnom mrežom i odvojcima prema unutarnjim plovnim putovima.

5.3.2.5. Potrebno je poticati uspostavu međunacionalnih tematskih mreža u vezi s aspektima važnima za razvoj alpske regije poput upravljanja rizicima, turizma, sporta, šumarstva, poljoprivrede, energije i tehnoloških usluga.

5.3.2.6. Potrebno je putem aktivnijeg sudjelovanja civilnog društva unaprijediti upravljanje u alpskoj regiji, istovremeno se zalažući za podizanje svijesti i poboljšanje informiranosti građana o glavnim temama povezanim s alpskom regijom.

5.4. *Treći stup: zaštititi alpsku regiju – osigurati održivost alpske regije*

5.4.1. EGSO smatra da je od temeljne važnosti pojačati napore koji za cilj imaju održivo upravljanje okolišem i njegovu zaštitu, kao i vrednovanje teritorijalnog kapitala ovog područja.

5.4.2. Prioriteti

5.4.2.1. Potrebno je aktivnosti kojima se potiče gospodarski razvoj alpske regije uskladiti s obvezama preuzetim u okviru borbe protiv klimatskih promjena te time odvojiti rast i konkurentnost teritorijalnih sustava obuhvaćenim EUSALP-om od iskorištavanja prirodnih resursa i sirovina.

5.4.2.2. Potrebno je podići svijest lokalnih zajednica u alpskoj regiji o značaju usluga ekosustava te pravednog i održivog upravljanja prirodnim kapitalom. Alpsko područje najvažnije je u Europi po pitanju vodoopskrbe te je stoga od izuzetne važnosti pojačati napore usmjerene prema boljem upravljanju vodnim rezervama i riječnim slivovima alpske regije.

5.4.2.3. Potrebno je podržati inicijative kojima se potiče usklađivanje mjera za očuvanja biološke raznolikosti i krajobraza alpske regije s mjerama za njihovo iskorištavanje na ekološki prihvatljiv način.

5.4.2.4. Potrebno je osmisliti međunarodne instrumente i postupke za sprečavanje i smanjenje rizika (od poplava, odrona tla, snježnih lavina, šumskih požara itd.), integrirano upravljanje šumama (kako u pogledu njihovog ekološkog i prirodnog značaja, tako i kao gospodarskog resursa) i probleme povezane s korištenjem tla (zbijanje tla i širenje gradova).

5.4.2.5. Potrebno je pružiti podršku prelasku na energetski sustav bez ugljika provođenjem inicijativa usmjerenih prema energetskoj učinkovitosti, izgradnji decentraliziranih distribucijskih mreža koje se napajaju energijom iz obnovljivih izvora te poticanjem urbanističkih modela i modela javnog prijevoza koji funkcioniraju prema načelu uštede energije.

5.4.2.6. Potrebno je razviti i primijeniti sustave integrirane mobilnosti radi smanjenja ovisnosti o automobilima i njihove uporabe, promičući javni prijevoz kao uslugu od općeg interesa te, gdje je to moguće, oblike mobilnosti u kojima se koriste „obnovljiva” goriva.

Bruxelles, 10. prosinca, 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Kapacitetima zračnih luka u EU-u

(razmatračko mišljenje na zahtjev Europske komisije)

(2015/C 230/03)

Izvjestitelj: Jacek KRAWCZYK

Dana 4. rujna 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o temi:

„Kapaciteti zračnih luka u EU-u" (razmatračko mišljenje).

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 11. studenoga 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca), sa 117 glasova za i 1 suzdržanim.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Kako bi se riješio nedostatak kapaciteta, postojeći se resursi zračnih luka u EU-u moraju učinkovitije koristiti. Veća intermodalnost, bolja povezivost, učinkovitija uporaba sekundarnih čvorišta i malih zračnih luka, veći zrakoplovi i optimizacija postupaka mogli bi predstavljati odgovarajuća rješenja. Mogla bi to također biti i provedba Paketa mjera za zračne luke, Jedinstvenog europskog neba (SES) i SESAR-a. Kapacitet zračnih luka mora biti punopravni stup SES-a.

1.2. Dugoročno, kapacitet zračnih luka morat će se izgraditi u obliku infrastrukture poput terminala i uzletno-sletnih staza. Glavni cilj proširenja zračnih luka mora biti poboljšanje povezivosti na održivoj gospodarskoj osnovi. Čvorištima u EU-u treba osigurati stvarne mogućnosti za zadovoljavanje sve veće potražnje, što uključuje skraćivanje postupaka planiranja kako bi se mogao pružiti brz odgovor na svaku moguću potražnju.

1.3. Proširenje zračnih luka – gdje je opravdano – treba biti dio uravnoteženog pristupa. Prvo, zračne luke imaju pozitivan gospodarski učinak na susjedna područja; EGSO-u je jasno da taj pozitivan učinak treba očuvati. Drugo, ekološka pitanja moraju se ocijeniti na transparentan način. Treće, proširenje zračnih luka ima javnu dimenziju. Za to je potreban javni dijalog čiji sugovornici uključuju, na primjer, kontrolu zračnog prometa, uprave zračnih luka, zračne prijevoznike, regionalne dionike, mjesno stanovništvo, vladu itd.

1.4. EGSO je uvjeren kako je od presudne važnosti da države članice odmah poduzmu mjere u pogledu planiranja korištenja zemljišta i upravljanja njegovim korištenjem. Inače će brojne nepredviđene i nepotrebne prepreke kočiti razvoj zračnih luka, a u nekim će slučajevima biti ugrožen i postojeći kapacitet zračnih luka.

1.5. Postojeće regionalne zračne luke treba razvijati samo ondje gdje postoji jasna potražnja za većim prometom. Vlade država članica trebaju utvrditi izazove u pogledu kapaciteta i odrediti strategije za suočavanje s njima. Osim u slučaju javnih obveza, EU treba prestati financirati razvoj posve novih regionalnih kapaciteta, ne dovodeći pritom u pitanje pravila iz članka 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

1.6. EGSO nove smjernice EU-a o državnim potporama zračnim lukama i zračnim prijevoznicima smatra vrlo vrijednima jer pružaju pravnu sigurnost. Konačno će se na temelju zajedničkih kriterija ispitati daljnje postojanje neodrživih regionalnih zračnih luka.

1.7. Žele li se zračne luke sa sigurnošću uhvatiti u koštac s problemom manjka kapaciteta, dosljednost i jasnoća regulative ključne su za osiguravanje nužnih poticaja koji bi jamčili dugoročna ulaganja u infrastrukturu.

1.8. Pitanje kapaciteta zračnih luka ima i političku dimenziju. EGSO je uvjeren da EU, zajedno s državama članicama i dionicima, uključujući socijalne partnere, mora donijeti opću stratešku odluku o tome koje će zračne luke biti važne za sustav te ih treba unaprijediti u narednim godinama. Radi održavanja konkurentnosti zračne industrije EU-a na globaliziranim tržištima, prijeko je potrebna europska zajednička zrakoplovna politika koja uzima u obzir gospodarske, ekološke i socijalne aspekte, kao i zapošljavanje.

1.9. Treba ocijeniti projekte na području infrastrukture zračnih luka koje je posljednjih godina sufinancirao EU. EGSO pozdravlja obvezu koju je Europski revizorski sud preuzeo u pogledu obavljanja tog važnog posla. Zaključke i preporuke proizašle iz tog rada treba podvrgnuti javnoj raspravi.

1.10. EGSO smatra da Europska komisija (EK) treba pojednostaviti i racionalizirati strukture koje upravljaju zrakoplovstvom EU-a, a osobito zračnim lukama u EU-u. Komisiji trebaju potpuni i vjerodostojni podaci o radu zračnih luka u EU-u. Ti podaci u ovom trenutku nisu dostupni. EGSO poziva uprave zračnih luka i tijela javne vlasti da ih dostave.

2. **Uvod**

2.1. Zračne luke u EU-u vrijedna su imovina, no nekoliko će glavnih zračnih luka u narednim godinama patiti od sve veće preopterećenosti, dok će mnoge druge ostati nedovoljno iskorištene. Može se tvrditi da diljem EU-a postoje dovoljni kapaciteti, no pitanje je nalaze li se na pravim mjestima.

2.2. Posljednjih se godina javna rasprava o kapacitetu zračnih luka uglavnom vodila u dvama kontekstima: gubitka kapaciteta središnjih čvorišnih zračnih luka u korist konkurenata izvan EU-a i Europe, poput Turske i zemalja Zaljeva; te „sindroma Ryanaira", odnosno niskotarifnih zračnih prijevoznika koji na brzinu povećavaju promet u manjim regionalnim zračnim lukama, ali dugoročno nisu postojani korisnici. Međutim, problem je mnogo složeniji.

2.3. EK je 2007. g. objavio komunikaciju o „Akcijskom planu za kapacitete, učinkovitost i sigurnost zračnih luka u Europi", u kojoj je prepoznao rastući jaz između kapaciteta i potražnje u nizu čvorišta u EU-u ([1]) te je predložio nekoliko mjera s ciljem bolje uporabe postojećih kapaciteta. Godine 2007. Europski parlament (EP) usvojio je samoinicijativno izvješće kao odgovor na akcijski plan Komisije, u kojem je pozdravio komunikaciju EK-a i pozabavio se važnošću manjka kapaciteta zračnih luka (*capacity crunch*).

2.4. Godine 2011. EK je objavio još jednu komunikaciju ([2]) o kapacitetima u sklopu takozvanog Paketa mjera za bolje zračne luke, u kojoj je prepoznao kapacitete i kvalitetu kao ključne izazove za europske zračne luke.

2.5. Eurocontrol je 2004. g. pokrenuo pa 2008. g. i 2013. g. ponovio svoju studiju „Izazovi rasta", predviđajući manjak kapaciteta u sljedećih 20 godina.

2.6. Takva razina aktivnosti potvrđuje hitnost pitanja kapaciteta. Zrakoplovna industrija već je postigla znatne rezultate. Do optimizacije kapaciteta i učinkovitosti došlo je u svim područjima djelovanja. Poboljšanja uključuju:

— bolje i intermodalnije veze do i od nekih zračnih luka,

— reorganizaciju unutarnjih postupaka diljem cijelog zrakoplovnog sustava, uključujući postupke konsolidacije, i

— provedbu programa Zajedničkog odlučivanja među zračnim lukama (A-CDM) u sve većem broju zračnih luka.

([1]) COM(2006) 819 završna verzija, str. 2.
([2]) COM(2011) 823 završna verzija.

2.6.1. Od 2004. g. inicijativom za jedinstveno europsko nebo (SES) djeluje se na poboljšanju uporabe europskog zračnog prostora, uz ublažavanje negativnih posljedica fragmentacije europskog zračnog prostora. Zračne luke uključene u SES pridonose ciljevima SES-a i u okviru Istraživanja o upravljanju zračnim prometom jedinstvenog europskog neba (program SESAR). Bez kapaciteta na zemlji, uspjeh SESAR-a je ugrožen.

2.7. Komisija trenutačno s dionicima u Europskom opservatoriju za kapacitete zračnih luka temeljito razrađuje zamisli za buduću strategiju za zračne luke. Opservatorij ima trostruku zadaću:

(a) pomoći Komisiji u rješavanju izazova kapaciteta i kvalitete zračnih luka;

(b) promicati dijeljenje iskustava i najboljih praksi unutar i izvan Europe; i

(c) ponuditi bolje viđenje problema, njegova učinka, kao i mogućih rješenja – uključujući politička rješenja.

EGSO pozdravlja uspostavu Opservatorija i potiče na daljnji nastavak njegova rada koji se već pokazao kvalitetnim.

3. **Razvoj europskih zračnih luka tijekom proteklog desetljeća**

3.1. U Europi postoji više od 450 zračnih luka, pa ipak se europske zračne luke suočavaju s prijetnjom manjka kapaciteta.

3.2. Europski ogranak Međunarodnog vijeća zračnih luka (ACI) zračne luke dijeli u sljedeće skupine:

Skupina zračnih luka ACI-ja	Veličina zračne luke (milijuni putnika na godinu)	Broj europskih zračnih luka
1	> 25	14
2	10–25	23
3	5–10	34
4	< 5	390

U relativno malom broju zračnih luka odvija se velik dio prometa. Objašnjenje leži u različitim modelima zračnih luka. Zračne luke skupina 3. i 4. prilično su male, pružaju veze od točke do točke, odnosno izravno povezuju polazište i odredište, ali i pune prometom veće zračne luke te jamče javne usluge. To znači da se mnoge velike zračne luke oslanjaju na male zračne luke.

Čvorišno-spojna zračna luka je „pojedinačna zračna luka u kojoj jedan ili više zračnih prijevoznika nudi integriranu mrežu vrlo učestalih usluga veze prema velikom broju odredišta” (vidjeti AEA, European Airports, Bruxelles, 1995.).

3.2.1. U sustavu od točke do točke putnici putuju izravno od polazišta do odredišta bez promjene zrakoplova.

3.2.2. Oba se sustava nadopunjuju, tek su im ciljevi različiti; sustavu čvorišta i spojeva cilj je postići najveću moguću povezivost, dok je sustav od točke do točke zamišljen za postizanje najvišeg mogućeg stupnja mobilnosti i fleksibilnosti.

3.3. EU je financirao izniman broj projekata na području infrastrukture zračnih luka. EGSO smatra da manjka javno dostupnih podataka o tim ulaganjima i o njihovoj učinkovitosti u osiguravanju dodatne povezivosti i učinkovitosti za javnost.

3.4. EGSO nove smjernice EU-a ([3]) o državnim potporama zračnim lukama i zračnim prijevoznicima smatra vrlo vrijednima jer pružaju pravnu sigurnost. Nadalje, te smjernice razlikuju zračne luke nužne, primjerice, za javne usluge od

([3]) SL C 451, 16.12.2014., str. 123.

suvišnih zračnih luka, tj. zračnih luka koje niti mogu pokriti svoje operativne troškove, niti su nužne za osiguranje javnih usluga.

4. **Očekivanja u pogledu budućeg rasta**

4.1. Zrakoplovna tržišta budućnosti bit će azijsko-pacifička regija, Latinska Amerika, Afrika i Bliski istok. Prosječni će godišnji rast protoka putnika u tim regijama do 2032. g. iznositi između 6 % i 7 %. Prosječna stopa rasta u Europi i Sjevernoj Americi bit će oko 3 %.

Nadalje, golema se količina kapaciteta gradi izvan EU-a. Kina je izgradila gotovo 80 zračnih luka. Turska, Dubai i Singapur trenutačno grade divovske platforme koje će moći primiti do 160 milijuna putnika – znatno više od najveće zračne luke na svijetu danas, a to je Atlanta s 96 milijuna putnika.

4.2. Eurocontrol je u svom posljednjem izvješću „Izazovi rasta" iz 2013. godine utvrdio smanjivanje kapaciteta u sljedećih 20 godina. Prema najvjerojatnijem scenariju, zbog ograničenih kapaciteta tijekom 2035. godine neće se moći ostvariti 1,9 milijuna letova. To je 12 % potražnje. U Europi će 20 zračnih luka biti preopterećeno više od šest sati dnevno, dok je to danas slučaj u samo njih tri.

4.2.1. Rast kapaciteta do kojeg će doći neće se ravnomjerno rasporediti diljem europskih zračnih luka. Najveći će rast biti u istočnoj Europi, dok će se unutareuropski promet i udio sjeverozapadne Europe u prometu smanjiti. EGSO ističe takav razvoj događaja i smatra da zračne luke u Europi moraju odgovoriti na te izazove.

5. **Izazovi rasta**

5.1. EGSO smatra da je bitno pospješiti konkurentnost i privlačnost Europe kao odredišta za ulaganje u zrakoplovni sektor. Zemaljski je kapacitet pri tomu od ključne važnosti.

5.2. EGSO je uvjeren da je do provedbe SES-a trebalo odavno doći te da je ona nužna za suočavanje s izazovom smanjenja kapaciteta. Samo svođenje kašnjenja na najmanju mjeru imalo bi neposredan učinak na kapacitet sustava i zračnih luka unutar njega. EGSO se slaže sa stavom ACI-ja da zemaljski kapacitet treba biti punopravni stup SES-a te da bi ciljevi u pogledu zemaljskog kapaciteta trebali biti u skladu s ciljevima SES-a.

5.3. U studiji Eurocontrola „Izazovi rasta" predlaže se šest mjera čiji bi zajednički učinak mogao biti smanjenje nezadovoljene potražnje u 2035. godini za 42 %. To odgovara broju od 800 000 dodatnih letova odnosno 50 milijuna potencijalnih putnika. Ta rješenja uključuju:

— veće zrakoplove,

— dodatne vlakove velike brzine,

— lokalna alternativna rješenja: zračni prijevoznici trebaju se razvijati gdje postoje kapaciteti,

— bolju uporabu malih zračnih luka,

— provedbu SESAR-a, i

— konsolidaciju planova leta.

5.3.1. EGSO shvaća da je te mjere potrebno provesti kako bi se smanjila nezadovoljena potražnja, no smatra da one možda neće biti dostatne za zadovoljavanje cjelokupne potražnje u budućnosti. Nadalje, nisu sve predložene mjere primjenjive na sve zračne luke u EU-u.

5.4. EGSO također smatra da bi se usvajanjem Paketa mjera za zračne luke, sukladno prijedlogu Komisije, pripomoglo boljem iskorištavanju postojećih resursa zračnih luka. EGSO poziva na ambiciozne rezultate tekućih aktivnosti u Parlamentu i Vijeću u skladu sa svojim prijedlozima o Paketu mjera za zračne luke ([4]).

([4]) SL C 181, 21.6.2012., str. 173.

5.5. Naposljetku, čini se da rješenje problema nedostatnih kapaciteta zračnih luka uključuje izgradnju novih kapaciteta uz optimizaciju postojećih. To je teško postići budući da mnoge zračne luke nisu više u položaju da ulažu u daljnje kapacitete. Eurocontrol u izdanju svojeg izvješća Challenges of Growth (Izazovi rasta) iz 2013. godine navodi da su neke zračne luke zbog „manjka prihoda, poteškoća u pribavljanju sredstava te rastućeg otpora prema projektima prometne infrastrukture" morale promijeniti svoje planove o proširenju.

5.6. EGSO snažno preporučuje provedbu vrednovanja opravdanosti dosadašnjih ulaganja EU-a u infrastrukturu povezanu sa zračnim lukama. EGSO pozdravlja objavu Europskog revizorskog suda da radi na tom pitanju te preporučuje uporabu širokog kontrolnog uzorka.

6. **Prepreke proširenju infrastrukture zračnih luka**

6.1. Zračne se luke pri planiranju proširenja infrastrukture suočavaju s brojnim izazovima. Te se izazove ili prepreke može svrstati u sljedeće skupine:

— financijski i gospodarski izazovi,

— regulatorni uvjeti, uključujući ekološke čimbenike,

— javni izazovi, npr. rastući otpor javnosti, i

— politički razlozi.

6.1.1. Zračne su luke u pravilu vrlo oprezne u pogledu ulaganja s obzirom na nedavnu gospodarsku krizu. S jedne strane, prihodi su u pravilu pali. S druge strane, zračne se luke suočavaju s rastućim troškovima u pogledu osiguranja i sigurnosti (operativni troškovi). Nedavno donesene i poboljšane odluke o državnim potporama te nove smjernice o njima stavljaju pred manje zračne luke veći izazov u pogledu opstojnosti. Osiguravanje financiranja za infrastrukturne projekte zračnim lukama predstavlja ozbiljan izazov.

6.1.2. Na regulatornom polju zračne luke moraju ispuniti mnoštvo uvjeta. Administrativni su postupci vrlo složeni, osobito u pogledu sigurnosnih i ekoloških pitanja. EGSO ni u kojem slučaju ne osporava važnost ekoloških uvjeta. Međutim, mora postojati uravnotežen pristup tim pitanjima. Europska komisija već je u sklopu uravnoteženog pristupa ostvarila znatan napredak, primjerice Uredbom (EU) br. 598/2014 o utvrđivanju pravila i postupaka u vezi s uvođenjem operativnih ograničenja povezanih s bukom u zračnim lukama Unije. Europski zrakoplovni sektor pogodna je industrijska grana za „zeleni rast". EGSO posebice upozorava Europsku komisiju da ne uvodi neintegrirana rješenja za rješavanje ekoloških pitanja. Odbor naglašava potrebu za integriranim i globalnim rješenjima. Imajući to u vidu, koristan prvi korak Europske komisije mogao bi biti naručivanje opsežnog projekta za mapiranje i dokumentiranje postojećih ekoloških ograničenja koja utječu na kapacitete europskih zračnih luka.

6.1.3. Relativno nov problem predstavljaju sve veći javni izazovi u vidu rastućeg otpora javnosti prema infrastrukturnim projektima. Projekti proširenja glavnih čvorišnih zračnih luka u EU-u stavljeni su na čekanje, neki i dulje od desetljeća – primjeri uključuju moguću treću zračnu luku u Parizu, dodatne uzletno-sletne staze u zračnim lukama u Frankfurtu i Münchenu te raspravu u Ujedinjenoj Kraljevini/Londonu o tome na koji način najbolje povećati kapacitete u multimodalnom velegradskom okruženju.

6.1.4. U porastu je otpor javnosti zbog onečišćenja bukom, između ostalog. S druge strane, zračne luke i zračni prijevoznici troše izdašne svote novca na mjere za ublažavanje buke. Primjerice, bečka je zračna luka pokrenula program zaštite od buke koji obuhvaća 12 000 kućanstava. Procijenjeni sveukupni trošak iznosit će otprilike 51 milijun eura, a 37 milijuna eura osigurat će Flughafen Wien AG. Proračun zračnih luka u Liègeu i Charleroiu za otkup ili zvučnu izolaciju 20 816 kućanstava iznosi 444 milijuna eura. London Heathrow potrošio je 37 milijuna eura na mjere za ublažavanje buke u razdoblju 2007.–2011.

6.1.5. Vlade država članica trebaju utvrditi izazove u pogledu kapaciteta i odrediti strategije za suočavanje s njima. U tom smislu, postoji jasna potreba za snažnim vodstvom na europskoj razini u cilju usklađivanja navedenih nacionalnih strategija na području kapaciteta te pružanja financijskog savjetovanja i potpore po potrebi. Na razini EU-a trebaju postojati veoma strogi kriteriji za financiranje posve novih resursa zračnih luka. EU bi financiranje takvih projekata trebao ograničiti na one koji su financijski održivi ili zadovoljavaju kriterije javnih obveza.

6.1.6. EGSO bi htio istaknuti da rasprava o kapacitetima ima i političku dimenziju. EGSO je uvjeren da EU, zajedno s državama članicama i dionicima, uključujući socijalne partnere, mora donijeti opću stratešku odluku o tome koje će zračne luke biti važne za sustav te ih treba unaprijediti u narednim godinama. Treba ocijeniti i po potrebi revidirati ravnotežu prioriteta EU-a u vezi s čvorišnim sustavom i sustavom „od točke do točke". Više nego ikad potrebna je integrirana europska politika koja uzima u obzir gospodarske, ekološke i socijalne aspekte, kao i otvaranje radnih mjesta.

6.1.7. Uz Komisiju nekoliko njezinih glavnih uprava radi na povezanim pitanjima: MOVE (mobilnost i promet), EMPL (zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje), COMP (tržišno natjecanje), JUST (pravosuđe) itd. Njihova nadležnost ovisi o konkretnom području politike, a postoje mnoge poveznice s različitim područjima poput međunarodnih odnosa, državnih potpora, SES-a i multimodalnosti. To nije dalo učinkovite rezultate pri pokušaju integriranog pristupa zrakoplovnom sektoru EU-a utemeljenog na cijelom lancu vrijednosti; takav je pristup sad neophodan. Prijeko je potrebno da djelovanje Komisije na području zrakoplovstva, a posebice u vezi sa zračnim lukama, bude kudikamo integriranije.

6.2. Kao i svaki drugi proizvodni proces, fizički kapacitet zračne luke podložan je ograničenjima, odnosno čimbenicima koji smanjuju stvarni kapacitet. U slučaju kapaciteta uzletno-sletnih staza ti čimbenici uključuju:

— operativne čimbenike (izbor zrakoplova),

— vremenske uvjete, i

— objekte.

6.2.1. Nadalje, na sve čimbenike u vezi s kapacitetom zračnih luka obično utječu operativni postupci i propisi, primjerice posebni postupci za slijetanje i polijetanje ili zahtjevi u pogledu projektiranja zračnog prostora radi smanjenja buke. Stvarni kapacitet zračnih luka često je mnogo manji od fizičkoga. „Uravnoteženi pristup" Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (ICAO) predstavlja najučinkovitiju metodu rješavanja problema buke u zračnim lukama i oko njih na ekološki osjetljiv i financijski odgovoran način.

6.2.2. EK pri bavljenju kapacitetom zračnih luka u pravilu u obzir uzima samo kapacitet uzletno-sletne piste. Sukladno gore navedenome, takav je pristup nepotpun. EGSO također potiče Europsku komisiju da pri bavljenju kapacitetom zračnih luka u obzir uzme i druge odlučujuće čimbenike u vezi s kapacitetom zračnih luka, poput kapaciteta zračnog prostora u okolnim zračnim lukama. Međudjelovanje zračnih luka i zračnog prostora (ili pružatelja usluga zračne plovidbe) od presudne je važnosti za rješavanje problema manjka kapaciteta zračnih luka. Međutim, upravljanje tim međudjelovanjem znatno se razlikuje diljem Europske unije, pa čak i unutar nekih država članica.

6.2.3. Od presudne je važnosti da države članice poduzmu mjere u pogledu planiranja korištenja zemljišta i upravljanja njegovim korištenjem. To je obično u rukama lokalnih ili regionalnih vlasti koje bi trebale uvažavati ulogu zračnih luka u nacionalnim i europskim mrežama, osobito u područjima središnjih čvorišta gdje postoji velik pritisak u pogledu korištenja zemljišta u druge svrhe. EU se mora usuglasiti o zajedničkim načelima u tom pogledu te osigurati dosljedan pravni okvir i okvir za planiranje radi optimizacije odluka o novim kapacitetima.

6.3. U civilnom zrakoplovstvu EU-a mora se uspostaviti konsolidirano zajedničko tržište. Međutim, EGSO upozorava da čvorišta ne treba promicati nauštrb regionalnih zračnih luka. Oba su oblika zračnih luka komplementarna te trebaju i dalje biti sastavni dijelovi središnje i sveobuhvatne mreže iz politike TEN-T. To katkad dovodi do toga da rast prati preopterećenost.

6.4. EGSO potiče Komisiju da pitanje kapaciteta europskog zračnog prostora sagleda iz kuta međunarodne konkurentnosti – koja je, naravno, ključna – te u vidu neometanog funkcioniranja unutarnjeg tržišta EU-a. Bolja i racionalnija uporaba regionalnih kapaciteta pripomogla bi smanjivanju pritiska na prometna čvorišta. Tekuće ispitivanje

tornjeva za daljinski nadzor zračnog prometa (npr. u Švedskoj) u ovom je okviru zanimljivo kao sredstvo za sniženje operativnih troškova u takvim regionalnim zračnim lukama, uz istodobno očuvanje najviših razina sigurnosti.

6.5. Komisija u tome ima ključnu ulogu. Međutim, ta uloga nije još u potpunosti razrađena: kako ne bi samo nadzirala i silila sve aktere da budu učinkovitiji, Komisija prvo treba raspolagati potpunim i vjerodostojnim podacima o radu zračnih luka u EU-u. Ti podaci trenutačno nisu dostupni, kao ni kriteriji za „učinkovitu zračnu luku" ili službeni podaci o javnom financiranju zračnih luka na razini EU-a.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Dovršenje EMU-a – uloga porezne politike”

(samoinicijativno mišljenje)

(2015/C 230/04)

Izvjestitelj: Carlos TRIAS PINTÓ

Suizvjestitelj: Petru Sorin DANDEA

Dana 27. veljače 2014., sukladno pravilu 29. stavku 2. svog Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je sastaviti samoinicijativno mišljenje o temi

„Dovršenje EMU-a – uloga porezne politike”.

Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 18. studenoga 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 164 glasa za, 53 protiv i 11 suzdržanih.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Sporiji oporavak u Europi u odnosu na ostatak svijeta karakterističan je za razinu poremećaja za koji dublja ekonomska i monetarna unija mora pronaći rješenje. Ovim se mišljenjem podržava postupak produbljivanja EMU-a, posebice u eurozoni, u pogledu uloge oporezivanja. Postizanje napretka u usklađivanju izravnog oporezivanja bilo je i ostat će teško jer je oporezivanje i dalje u nadležnosti država članica i jer je ukorijenjeno u stoljećima starim strukturama koje su pojedinačne države članice odabrale za financiranje državnih rashoda koje smatraju potrebnima. Svaka promjena u oporezivanju mora dovesti do globalno konkurentnijeg i održivijeg poreznog režima.

1.2. Kako bi se osiguralo ispravno funkcioniranje ekonomske i monetarne unije, novo zakonodavstvo mora postaviti temelje za fiskalnu uniju koja bi bila sposobna nadići silnu raznolikost nacionalnih propisa koji priječe stvarnu integraciju i stvaranje jedinstvenog tržišta te mora postupno dovesti do ostvarenja takve unije s većim zajedničkim proračunom za eurozonu.

1.3. Uz monetarni stup ESB-a, srednjoročno mora zaista postojati i „zajednički proračunski stup” koji će jamčiti makroekonomsku stabilizaciju unutar EMU-a, posebice u slučaju „asimetričnih šokova”.

1.4. Ispravljanje nedostataka i nedorečenosti porezne politike iziskuje poduzimanje ambicioznijih koraka u eurozoni u cilju smanjenja broja i ujednačavanja cijelog niza različitih poreza, proširenja poreznih osnovica, većeg usklađivanja poreznih stopa i jačanja mehanizama za suradnju i razmjenu podataka u svrhu suzbijanja prijevara i utaje.

1.5. Nova zakonodavna vlast mora tijesno surađivati s OECD-om i skupinom G20 na brzom iznalaženju rješenja za globalni problem smanjenja porezne osnovice i prijenosa dobiti. OECD je ostvario značajan napredak u uvođenju globalnog modela za oporezivanje poduzeća, čiji je cilj ubirati porez na mjestu gospodarskih aktivnosti poduzeća. To bi trebao biti temelj za oporezivanje poduzeća u EU-u.

1.6. Kako bismo se primakli snažnijoj fiskalnoj uniji, ključan je nastavak nadzora proračuna na temelju paketa dviju mjera, kao i hitro uvođenje fonda vlastitih sredstava u eurozoni radi ispravljanja makroekonomskih neravnoteža ([1]).

([1]) Sustav je suviše krut i glomazan te nije u stanju na brzinu osigurati potrebnu fleksibilnost za hvatanje u koštac s trenutačnim gospodarskim prilikama i za donošenje skupa politika za eurozonu u okolnostima kad države članice nemaju više dovoljno manevarskog prostora za pokretanje planova za oporavak svojih gospodarstava. To rađa snažnu financijsku nestabilnost.

1.7. Odbor u potpunosti podupire nastavak procesa Europskog semestra, koji treba revidirati kako bi se osigurala njegova učinkovitost. Posebne preporuke za svaku pojedinu zemlju mogle bi predstavljati instrument za pronalaženje zajedničke polazišne točke.

1.8. Skroman zajednički proračun od tek 1 % BDP-a EU-a mora se povećati, posebice u eurozoni. Predsjednik Komisije Juncker u svojim političkim smjernicama pod nazivom „Novi početak za Europu" poziva na daljnje usmjeravanje proračunskih sredstava na zapošljavanje, rast i konkurentnost. EGSO podupire taj pristup i ističe potrebu da se revizija Višegodišnjeg financijskog okvira na kraju 2016. godine iskoristi za postavljanje temelja za povećanje proračuna u cilju ostvarivanja neometanog funkcioniranja monetarne unije.

1.9. Komisija treba provesti ono što je najavila u Komunikaciji pod nazivom „Ususret snažnoj i istinskoj ekonomskoj i monetarnoj uniji" ([2]) iz ožujka 2013. godine te uvesti instrument za konvergenciju i konkurentnost usmjeren na ugovorne aranžmane za države članice za provođenje reformi, od kojih će koristi imati i država članica i EU, u svrhu suočavanja s neravnotežama i koje se ne bi mogle provesti bez financijske pomoći. Taj bi fond trebao postići fiskalnu sposobnost i imati vlastita sredstva za pružanje privremene pomoći u suzbijanju regionalnih šokova ([3]).

1.10. Proračun eurozone treba pripomoći boljem funkcioniranju monetarne unije, pružiti fiskalnu potporu za ostvarivanje potpune bankovne unije i spriječiti asimetrične šokove. Ti su elementi manjkali kad je izbila gospodarska kriza, što je silno pogoršalo nejednakosti koje su iziskivale fiskalne mjere.

1.11. EGSO je svjestan složenosti pitanja te predlaže cijeli niz mjera koje treba postepeno usvojiti, u skladu s ciljevima iz europskih ugovora ([4]).

Kratkoročno (šest do 18 mjeseci):

— Ustanoviti „zajedničku konsolidiranu osnovicu poreza na dobit" u EU-u ([5]), u skladu s prijašnjim stavovima Odbora ([6]) te uz pravednije parametre nego u sadašnjem prijedlogu Komisije ([7]). U obzir treba uzeti i napredak koji je postigao OECD.

— Odgovoriti na globalna kretanja na razini OECD-a i skupine G20 na području smanjenja porezne osnovice i prijenosa dobiti kako bi se osigurala transparentnost poreznih režima i spriječile nepoštene porezne olakšice te hitno ukinuti prakse država članica da se odabranim korporacijama daju posebne porezne olakšice.

— Iznaći učinkovite aranžmane u eurozoni u svrhu proširenja planiranog poreza na financijske transakcije i na druge države članice osim njih 11 koje ga podržavaju.

— Uključiti građane u borbu protiv sivog gospodarstva, utaje poreza i poreznih prijevara poticanjem privatnog sektora da ojača instrumente poput vaučera za usluge i oblika elektroničkog plaćanja koji ostavljaju trag, kao i suradnju s vlastima u tom pogledu.

— Unaprijediti administrativnu suradnju na način da obuhvaća više od postojeće mreže i baze podataka za PDV pomoću snažnije suradnje na četirima područjima:

  i. ojačati platformu Eurofisc ([8]) kao svojevrsni začetak agencije EU-a u svojstvu klirinške kuće za PDV i tijela za suzbijanje poreznih prijevara koje počinje s radom u eurozoni radi upotpunjavanja informacijskog lanca ministarstava financija država članica, čime bi se okončale „kružne prijevare" ([9]);

([2]) COM(2013) 165 završna verzija.
([3]) Mišljenje EGSO-a „Instrument za konvergenciju i konkurentnost/Glavne reforme ekonomske politike" (SL C 271, 19.9.2013., str. 45.).
([4]) Vidjeti posebice: članak 113. i članak 115. UFEU-a.
([5]) Vidjeti istaknute točke važne za ECO iz „Političkih smjernica za sljedeću Europsku komisiju" koje je Jean-Claude Juncker predstavio Europskom parlamentu. Vidjeti i Juncker: *Novi početak za Europu: moj program […]*, str. 6.
([6]) Mišljenje EGSO-a o zajedničkoj konsolidiranoj osnovici poreza na dobit (SL C 24, 28.1.2012., str. 63.).
([7]) COM(2011) 121 završna verzija.
([8]) www.eurofisc.eu
([9]) Fiktivna prodaja u državi konačne potrošnje koja izaziva potencijalno neograničene gubitke za državnu blagajnu.

ii. ojačati Direktivu o uzajamnoj pomoći ([10]) iz 2011. godine kao pravni temelj diljem EU-a, pri čemu bi se dio sadržaja Direktive po potrebi usvojio u obliku uredbe;

iii. Odbor poziva Komisiju da provede svoj prijedlog sadržan u Akcijskom planu za snažniju borbu protiv poreznih prijevara i utaje poreza, naime da se izradi crna lista područja koja djeluju kao porezne oaze i zanemaruju načela dobrog upravljanja u pitanjima poreza, te poziva na određivanje zajedničkih kriterija na razini EU-a kako bi se te države moglo identificirati radi izbjegavanja nejednake primjene. Odbor poziva Glavnu upravu za tržišno natjecanje da temeljito istraži sve nepoštene porezne sporazume između država i pojedinih poduzeća. Nadalje, obavljanje djelatnosti i smještanje poslovanja na tim teritorijima mora se izričito navesti u izvješćima o društvenoj odgovornosti poduzeća koja kotiraju na burzi;

iv. uspostaviti europsko tijelo za porezno pojednostavljenje na temelju ranijih iskustava država članica.

Srednjoročno (18 mjeseci do pet godina):

— Kad je riječ o oporezivanju poduzeća: po uzoru na „monetarnu zmiju" iz 80-ih godina prošlog stoljeća te u sklopu priprema za izmjenu Ugovora, u eurozoni uvesti „poreznu zmiju" koja bi se sastojala od efektivnih minimalnih i maksimalnih stopa, u cilju njihova postupnog usklađivanja.

— Ostvariti konkretnu fiskalnu sposobnost eurozone ([11]) čiji bi se prihodi temeljili na prethodno spomenutom porezu na financijske transakcije i na četirima drugim izvorima: na porezu na uporabu neobnovljivih energenata (koji bi bio ograničen na energente čije su cijene posljednjih godina padale), na privremenom porezu na višak platne bilance veći od 6 % BDP-a ([12]), na izdavanju zajednički pokrivenih obveznica te na sudjelovanju u emisijskoj dobiti.

— Uspostaviti tijelo u eurozoni za koordinaciju država članica u ubiranju navedenih pet poreza te u provjeravanju, nadzoru i raspodjeli prihoda.

— Na taj način uvesti dodatan, savezni proračun u eurozoni kojim će se pokrivati zajedničko osiguranje za nezaposlene, kohezijske politike i održiva ulaganja povezana sa zelenim gospodarstvom.

— Izmijeniti postojeći model za donošenje odluka na fiskalnom području u eurozoni uvođenjem sustava kvalificirane većine. Odbor je svjestan da bi to iziskivalo problematičnu izmjenu Ugovora.

2. **EMU i njegov fiskalni i porezni okvir**

2.1. *Okvir*

2.1.1. Dvadeset i osam država članica započelo je s integracijom, pri čemu su angažman i obveze čvršći unutar eurozone zahvaljujući monetarnoj uniji koju sad dodatno jačaju bankovna unija u razvoju te Međuvladin ugovor o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji.

2.1.2. Porezna politika trenutačno obuhvaća više od 600 različitih poreza. Oni su zaslužni za glavninu prihoda, koji sveukupno (porezi i socijalna davanja) iznose 39,4 % BDP-a država članica ([13]), a 40,4 % u eurozoni. Nužno je veće usklađivanje proračunskih politika država članica u eurozoni kao dopuna jedinstvenoj monetarnoj politici ESB-a.

2.1.3. Napredak u pogledu ostvarenja fiskalne unije u slučaju eurozone značio bi da se taj prostor može osloniti na vlastita sredstva te započeti sa stvarnim podupiranjem važnih strukturnih reformi u gospodarstvima koja se nalaze u teškoćama, kao i da može provesti politike solidarnosti i preraspodjele koje su ključne za sprečavanje asimetričnih šokova.

([10]) Direktiva 2011/16/EU.
([11]) Vidjeti: mišljenja EGSO-a „Fiskalna politika: rast i fiskalne prilagodbe" (SL C 248, 25.8.2011., str. 8.) i „Dovršenje EMU-a – iduće europsko zakonodavno razdoblje", kao i „Nacrt za snažnu i istinsku ekonomsku i monetarnu uniju", COM(2012) 777 završna verzija/2, točka 3.
([12]) Vidjeti: mišljenje EGSO-a „Dovršenje EMU-a – iduće europsko zakonodavno razdoblje" (SL C 451, od 16.12.2014., str. 10.).
([13]) Podaci za 2012. godinu koje je Eurostat (92/2014) objavio 16. lipnja 2014.

2.1.4. U usporedbi s drugim naprednim gospodarstvima, EU, a posebice eurozona imaju niže stope rasta (BDP-a) i zaposlenosti. Većina gospodarskih integracijskih teorija predlaže modele koji uključuju i monetarnu i fiskalnu uniju. Međutim, UFEU nameće donošenje jednoglasnih odluka o poreznim pitanjima, što itekako otežava usvajanje zakonodavstva.

2.1.5. Manjak makroekonomske učinkovitosti u eurozoni djelomično se može pripisati neusklađenosti fiskalne politike, koja je izrazito decentralizirana i u nadležnosti država članica, i monetarne politike, koja je u eurozoni sve centraliziranija pod ESB-om.

2.1.6. ESB zbog ograničenih ovlasti ne može proračunske manjke financirati izdavanjem novca. To možda ima pozitivan učinak na stabilnost cijena i vrijednost valute, no ne i na rast, zapošljavanje i druge ciljeve. Od uspostave monetarne unije u EU-u ostvaren je neznatan napredak u pogledu fiskalne unije. Zbog toga je teško osigurati mobilnost radne snage i kapitala te odgovoriti na krize i asimetrične šokove.

2.2. *Trendovi i problemi na području prihoda i rashoda*

2.2.1. Minimalna koordinacija u pogledu poreznih politika koja je trenutačno na snazi jedva je dostatna za sprečavanje narušavanja tržišnog natjecanja među državama članicama i za ublažavanje posljedica snižavanja standarda koje uglavnom utječe na nominalne i efektivne stope poreza na dobit i poreza na osobni dohodak; to bi moglo imati pozitivan učinak kad bi države članice uskladile svoje djelovanje na tom području. Nažalost, trenutačno je ovdje riječ o utakmici s negativnim ishodom, koja je uspješna iz perspektive dohotka od kapitala i radne snage s visokim stupnjem mobilnosti, dok je velika većina na gubitku.

2.2.2. Iako fiskalna integracija iziskuje sustav prijenosa i nadležno tijelo, proračun EU-a ograničen je na 1 % BDP-a. Neto transferi čine tek sitan dio tih sredstava, unatoč ciljevima iz **strategije Europa 2020.** i **projekta Europa 2030.**

2.2.3. Plan za ostvarenje potpune ekonomske i monetarne unije, sastavljen 2012. godine ([14]), srednjoročno predviđa približavanje ekonomskoj, monetarnoj i fiskalnoj uniji pomoću, između ostaloga, konkretnijih inicijativa, dok kratkoročno treba ojačati fiskalno i ekonomsko upravljanje (paket šest mjera, fiskalni pakt i paket dviju mjera), Europski semestar i njegove preporuke te Međuvladin ugovor o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u EMU-u koji je, izvan okvira UFEU-a, potpisalo 25 zemalja. Sustav je jednosmjeran, krut i glomazan te ne pruža potrebnu fleksibilnost za hvatanje u koštac s trenutačnim gospodarskim prilikama u slučaju krize kao ni za donošenje skupa politika za eurozonu.

2.2.4. Zapravo je nevjerojatno da su dosad poduzete mjere samo na području rashoda, dok je prihodovna strana fiskalne unije u potpunosti zanemarena.

2.2.5. Uz nepostojanje fiskalnog nadzornog tijela, *troika* je odigrala političku ulogu te je zemljama kojima je trebala pomoć nametnula politike stroge štednje, čime je izazvala kritike Europskog parlamenta ([15]) i EGSO-a zbog njihove neučinkovitosti i netransparentnosti.

2.2.6. EGSO podupire političke smjernice predsjednika Komisije g. Junckera pod nazivom „Novi početak za Europu” koje pozivaju EU da *troiku* zamijeni strukturom koja će biti legitimnija s demokratskog stajališta i odgovornija te proizlaziti iz institucija EU-a, uz jači parlamentarni nadzor kako na razini EU-a tako i na nacionalnoj razini.

([14]) COM(2012) 777 završna verzija/2.
([15]) Alejandro Cercas, Izvješće: PE528.091v02-00.

2.2.7. Istodobno, politike fiskalne devalvacije koje su se provodile u nekim najugroženijim zemljama eurozone narušile su europski socijalni model ([16]), a nisu povećale konkurentnost budući da smanjenje poreznog opterećenja rada kao čimbenika proizvodnje nije imalo gotovo nikakav učinak u pogledu unapređenja rasta, zapošljavanja i dužničkog položaja te je dovelo do nepotrebnog gubitka prihoda od poreza. Međutim, korekcija nekih neravnoteža koja se poduzima u pojedinim državama članicama po svoj prilici već pokazuje prve pozitivne učinke.

3. **Napomene**

3.1. *Važnost oporezivanja financijskih i digitalnih usluga*

3.1.1. Poteškoće pri ostvarivanju napretka u pogledu integracije na polju oporezivanja očituju se na dvama područjima: financijskih transakcija i transakcija u digitalnom gospodarstvu. Komisija mora dati brz odgovor, u skladu s nalazima Glavne uprave za tržišno natjecanje, preporukama Stručne skupine Komisije za oporezivanje digitalnog gospodarstva ([17]) te prvobitnim prijedlozima OECD-a ([18]) o usklađenom međunarodnom pristupu na području suzbijanja utaje poreza među multinacionalnim poduzećima, na temelju projekta OECD-a/skupine G20 „Smanjivanje porezne osnovice i prijenos dobiti" (čiji je cilj uspostaviti jedinstvena međunarodna pravila za iskorjenjivanje smanjenja poreznih osnovica i umjetnog prijenosa dobiti u druge jurisdikcije radi izbjegavanja plaćanja poreza).

3.1.2. Budući da planirani porez na financijske transakcije koji bi se primjenjivao na cijeli EU nije uznapredovao dalje od Direktive o pojačanoj suradnji iz veljače 2013. godine koja obuhvaća tek 11 zemalja eurozone ([19]), njegovu primjenu treba proširiti barem na eurozonu (uz prevladavanje manjka napretka koji je trebao biti ostvaren zadnjih mjeseci).

3.1.3. EGSO pozdravlja prijedlog izmjene Direktive o oporezivanju dohotka od kamate na štednju ([20]) radi unapređenja kvalitete podataka i osiguravanja učinkovitije prevencije utaje poreza.

3.2. *Porezne strukture: osnovice, stope i oslobođenja*

3.2.1. EU svake godine gubi kudikamo više poreznih prihoda nego Sjedinjene Američke Države ili druge zemlje u kojima su sivo gospodarstvo, porezne prijevare ili rad na crno te utaja poreza manje zastupljeni ([21]). Kako bi se spriječili poremećaji poput poreznih oaza, opsežne i složene porezne strukture treba ujednačiti, pojednostaviti i uskladiti među zemljama. Taj postupak treba započeti u eurozoni u koordinaciji Komisije i Euroskupine uz pomoć europskog tijela za pojednostavljenje ustanovljenog po uzoru na već postojeća slična tijela u nekim zemljama ([22]).

3.2.2. EGSO također smatra da bi konvergencija poreznih politika trebala biti prioritet u okviru Europskog semestra (na temelju određenih posebnih preporuka za pojedine zemlje) budući da je riječ o forumu za koordinaciju napora među državama članicama na polju gospodarske politike kako bi, uz pomoć ostalih politika, ostvarile ciljeve strategije Europa 2020.

3.2.3. EGSO poziva na pravedniji i učinkovitiji sustav, u kojem će porezne reforme i usklađivanje biti usmjereni prema transparentnosti, proširenju porezne osnovice i suzbijanju agresivnog izbjegavanja plaćanja poreza, što će omogućiti snižavanje poreznih stopa i preraspodjelu opterećenja.

([16]) *Godišnjak Eurofounda, 2013*.

([17]) Preporuka skupine stručnjaka o oporezivanju i digitalnom gospodarstvu – Dana 22. listopada 2013. Komisija je usvojila Odluku o uspostavi Stručne skupine koja je iste godine utvrdila područje rada i sačinila Plan rada. Skupina je objavila mišljenje 28. svibnja 2014.

([18]) http://www.oecd.org/tax/beps-2014-deliverables.htm

([19]) COM(2013) 71 završna verzija, 2013/0045 (CNS): Belgija, Njemačka, Estonija, Grčka, Španjolska, Francuska, Italija, Austrija, Portugal, Slovenija i Slovačka.

([20]) Direktiva o oporezivanju dohotka od kamate na štednju – Europska komisija.

([21]) Friedrich Schneider, *Shadow Economies and Corruption all over the World: Empirical Results for 1999 to 2003* („Sivo gospodarstvo i korupcija diljem svijeta: empirijski rezultati za razdoblje 1999.–2003."), u posebnom izdanju stručnog časopisa *International Journal of Social Economics* (IJSE), serija 1., svezak 35., br. 9., 2008.

([22]) Primjerice Ured za pojednostavljenje poreza, Riznica Nj. V., dio Vlade Ujedinjene Kraljevine.

3.2.4. EGSO preporučuje ograničavanje sustava poreznih oslobođenja, ovisno o naravi svakog poreza, putem podrobne analize gospodarskih i socijalnih troškova i dobiti, u skladu s međunarodnim načelom o poreznim izdacima koje je konsolidirano od 1968. godine; pritom treba uzeti u obzir da su, sukladno studijama Komisije ([23]), tijekom zadnjih pet kriznih godina sustavi poreznih olakšica uspjeli u znatnoj mjeri zaustaviti rast tržišne nejednakosti u većini država članica EU-a.

3.2.5. EGSO poziva EU da, putem predstavnika eurozone, bude aktivniji u raspravama o koordinaciji usklađivanja i pojednostavljenja s OECD-om ([24]), MMF-om ([25]) i skupinom G20 ([26]), počevši s transfernim cijenama, prijevarama i sivim gospodarstvom te, posebice, problemima u pogledu pravedne raspodjele poreznog opterećenja.

3.2.6. EGSO smatra da će akcijski plan za BEPS (eng. *Base Erosion and Profit Shifting*, smanjenje porezne osnovice i prijenos dobiti) ([27]) biti ključan za suzbijanje utaje poreza i agresivnog poreznog planiranja na globalnoj razini. Stoga potiče skupinu G20, OECD i sve države članice da razviju taj plan kojim će se ustanoviti svojevrsni začetak agencije EU-a u svojstvu klirinške kuće za PDV i tijela za suzbijanje poreznih prijevara, u cilju iskorjenjivanja problema „kružnih prijevara" ([28]) u transakcijama unutar Zajednice, koji nanosi veću štetu od samog sivog gospodarstva.

3.2.7. Naposljetku, s obzirom na to da su posljedica poreznih oslobođenja i olakšica efektivne porezne stope koje su kudikamo niže od nominalnih, treba ih uskladiti s europskim ciljevima u pogledu zapošljavanja, ulaganja u proizvodnju, poslovne konkurentnosti i socijalne uključenosti, kao i s politikama Unije za oblikovanje europskog socijalnog modela.

3.3. *Oporezivanje društava*

3.3.1. EGSO poziva na davanje prednosti usklađivanju poreza na dobit u cilju ostvarenja napretka u pogledu dosljedne proračunske i **fiskalne** unije ([29]) kako mala i srednja poduzeća ne bi plaćala najviše efektivne porezne stope. Pored toga, EGSO izrazito neprihvatljivom smatra praksu nekih država članica da pojedinim multinacionalnim korporacijama daju posebne porezne olakšice bez informiranja javnosti; Odbor stoga poziva Europsku komisiju da poduzme sve što je u njezinoj moći kako bi se takve prakse iskorijenile. Takvo stanje dovodi do narušavanja tržišnog natjecanja, što nije u skladu sa samom svrhom jedinstvenog tržišta.

3.3.1.1. Prvo i najvažnije mjesto među sredstvima za ostvarivanje tog cilja zauzima uspostava „zajedničke konsolidirane porezne osnovice". Taj je stav Odbor službeno iznio 2006. godine ([30]) i poslije ga potvrdio ([31]). A još je 1992. godine u **Rudingovu izvješću** istaknuta potreba utvrđivanja porezne osnovice temeljem zajedničkih pravila **počevši od minimalne i maksimalne stope**.

3.3.1.2. U duhu „monetarne zmije" koja je ustanovljena za sprečavanje fluktuacija valute prije uvođenja eura, EGSO predlaže da se nadležne vlasti potiču na suradnju uspostavom gornje i donje granice poreza na dobit. Na usklađen način treba ukinuti i porezna oslobođenja koja pretjerano ne pogoduju rastu zapošljavanja ili produktivnosti.

3.3.2. EGSO pozdravlja prijedlog direktive o matičnim društvima i društvima kćerima u različitim državama članicama, što je jedna od 34 mjere iz „Akcijskog plana za snažniju borbu protiv poreznih prijevara i utaje poreza" ([32]) koji je Komisija predstavila krajem 2012. godine. Međutim, EGSO daje prednost provedbi te mjere putem uredbe.

([23]) Istraživački rad Europske komisije 02/2013 „Učinak izmjene poreznih olakšica na raspodjelu dohotka u državama EU-a od početka gospodarske krize".
([24]) OECD-ov projekt u vezi sa smanjenjem porezne osnovice i prijenosom dobiti (BEPS).
([25]) Uloga MMF-a u međunarodnom oporezivanju.
([26]) https://www.g20.org/sites/default/files/g20_resources/library/Saint_Petersburg_Declaration_ENG.pdf
([27]) Centar za poreznu politiku i upravu – OECD.
([28]) Fiktivna prodaja u državi konačne potrošnje koja izaziva potencijalno neograničene gubitke za državnu blagajnu.
([29]) Vidjeti: izjava EGSO-a „Akcijski plan za Europu", usvojena na plenarnom zasjedanju 29. i 30. travnja 2014. Vidjeti i: „Strategije za pametnu konsolidaciju fiskalne politike – izazovi u pogledu utvrđivanja pokretača rasta u Europi" (SL C 248, 25.8.2011., str. 8.).
([30]) Mišljenje EGSO-a „Uspostava zajedničke konsolidirane osnovice poreza na dobit u EU-u" (SL C 88, 11.4.2006., str. 48.).
([31]) Mišljenje EGSO-a „Zajednička konsolidirana osnovica poreza na dobit" (SL C 24, 28.1.2012., str. 63.).
([32]) COM(2012) 722 završna verzija.

3.3.3. U pogledu trgovine dobrima i uslugama unutar EU-a, veći je napredak ostvaren na području usklađivanja PDV-a; poboljšano je usklađivanje poreznih osnovica, no i dalje su prisutne velike razlike u poreznim stopama.

3.3.4. Naposljetku, s obzirom na njihov strateški značaj, EGSO preporučuje davanje prednosti poreznim poticajima za istraživanje i razvoj ([33]).

3.3.5. Mora se voditi računa o tome da planirane mjere ne škode konkurentnosti europskih poduzeća.

3.4. *Oporezivanje osoba i kućanstava*

3.4.1. Fizičke osobe podložne su kako izravnom tako i neizravnom oporezivanju. Treba imati na umu da su neizravni porezi regresivni, posebice usklađivanje neizravnog oporezivanja „prema gore" te to može imati drastičan učinak na sektore stanovništva s najnižim prihodima ako se ne kompenzira dodacima na dohodak.

3.4.2. Usklađivanje izravnog oporezivanja fizičkih osoba ograničeno je na konkretne slučajeve te je konvergencija na području poreznog opterećenja obustavljena.

3.4.3. Potrebno je provesti, barem u eurozoni, reviziju broja razreda u okviru zakona o porezu na osobni dohodak kao i izdataka za socijalna davanja u cilju suzbijanja socijalnog dampinga i ujednačavanja poreznog opterećenja rada, čime bi se olakšala mobilnost radne snage ([34]). Takvo progresivno oporezivanje treba primijeniti i na dohodak od kapitala kao i na bogatstvo od kojeg taj dohodak potječe, a poreze na imovinu, nasljedstvo i darove ponovno ustanoviti kao kontrolne instrumente. Nadalje, takvi porezi manje guše potražnju nego porezi na rad.

3.4.4. Zbog potrebe da se ulaganjima prida veća pozornost u odnosu na potrošnju važno je uskladiti i uspostaviti *konvergentne zmije* za oporezivanje dohotka od štednje ([35]) i dividendi fizičkih osoba kao i za prekogranična mirovinska primanja.

3.4.5. EGSO pozdravlja nastojanja Komisije u pogledu iznalaženja načina za prilagođavanje poreznih struktura rastu kao i u pogledu sagledavanja uloge koju oporezivanje može imati u zadovoljavanju potrebe za konsolidacijom u kontekstu proširenja poreznih osnovica, primjerice u okviru poreza na nekretnine. Stoga je Europska komisija u svojim preporukama državama članicama savjetovala da dodatno iskoriste mogućnost periodičnih poreza na imovinu u cilju konsolidacije ili u sklopu poreznog rasterećenja rada ([36]).

3.4.6. EGSO također predlaže usvajanje dodatnih mjera za usklađivanje ekoloških poreza na temelju Komisijina Okvira za klimatsku i energetsku politiku do 2030. godine.

3.4.7. Javnost će pomoći u borbi protiv ozbiljnog problema poreznih prijevara i rada na crno budu li za to postojali poticaji. Potrebno je ojačati instrumente koji, poput vaučera za usluge ili poreznih oslobođenja i olakšica za druge usluge osobne podrške, usklađuju promicanje socijalne skrbi s razotkrivanjem sivog gospodarstva.

3.4.8. U cilju suzbijanja neformalnog gospodarstva, EGSO predlaže da se pomoću usklađenih poreznih olakšica ili oslobođenja za pojedince i poduzeća koji smanje uporabu gotovine uvedu porezni poticaji za uporabu oblika plaćanja, poput kartica i mobilnih uređaja, koji ostavljaju trag i potiču financijsku i digitalnu uključenost.

3.4.9. Isto tako, suradnja građana može se unaprijediti davanjem ekonomskih poticaja za otkrivanje mogućih malverzacija, po uzoru na ustaljenu praksu u SAD-u.

([33]) Oporezivanje u službi istraživanja i razvoja.
([34]) Euroskupina, izjava od 8. srpnja 2014., „Program strukturnih reformi – tematske rasprave o rastu i zapošljavanju – Smanjenje poreznog opterećenja rada".
([35]) http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l31050_en.htm
([36]) Europska komisija (2014.), Porezne reforme u državama članicama EU-a, str. 112.

3.5. *Teritorijalno oporezivanje (regije, države i EU)*

3.5.1. Velika porezna raznolikost potiče prijevare, korupciju i sivo gospodarstvo. EGSO poziva države članice eurozone da preuzmu veće ovlasti na četirima glavnim područjima oporezivanja: izravnom oporezivanju fizičkih i pravnih osoba (uključujući oporezivanje dohotka od kapitala i oporezivanje imovine, kao i druge poreze povezane s bogatstvom) te neizravnom oporezivanju u vidu PDV-a i posebnih poreza.

3.5.2. Za ostvarenje napretka u pogledu fiskalnog upravljanja neizbježno je da države članice postupno prepuste svoje suverene ovlasti. Na taj bi način ubiranje poreza pretežno ostalo u nadležnosti država, dok bi za provjeru, nadzor i raspodjelu prihoda bile zadužene Unija i države članice zajedno. EGSO u tom smislu predlaže uspostavljanje poreznog tijela EU-a, počevši s eurozonom.

3.5.3. U skladu s načelom supsidijarnosti, nužno je poštovati lokalne poreze, no EGSO preporučuje pokretanje kampanje za pojednostavljenje putem smanjenja broja, objedinjavanja i standardizacije mnogih postojećih poreza.

3.6. *Vanjska dimenzija i poveznica s javnim politikama*

3.6.1. Nadnacionalna fiskalna politika ([37]) bila bi učinkovit instrument za ostvarivanje ciljeva Ugovora, posebice politika za koheziju i održivost.

3.6.2. EGSO poziva na uspostavu dodatnog saveznog proračuna, barem u eurozoni, koji bi omogućio ubiranje poreza i postupno preuzimanje onih politika čija zajednička provedba može dati bolje rezultate, poput politika na području osiguranja za nezaposlene, povezanih s aktivnim politikama tržišta rada ([38]), te politika istraživanja i razvoja, obrane, zajedničkog mehanizma za kompenzaciju dužničkog kamatnog opterećenja ([39]) itd.

3.6.3. Naposljetku, EGSO čvrsto podupire inicijative OECD-a i skupine G20 na području međunarodne porezne suradnje i suzbijanja poreznih prijevara te se zalaže za to da automatska razmjena poreznih informacija postane međunarodni standard.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

([37]) Stefan Collignon, *Taking European integration seriously* („Ozbiljan pristup europskoj integraciji").
([38]) Vidjeti: mišljenja EGSO-a „Dovršenje EMU-a – iduće europsko zakonodavno razdoblje" i „Za socijalnu dimenziju Europske ekonomske i monetarne unije" (SL C 271, 19.9.2013., str. 1.).
([39]) Vidjeti: mišljenje EGSO-a „Buđenje rasta" (SL C 143, 22.5.2012., str. 10.).

DODATAK

Mišljenju Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Sljedeći amandman, koji je dobio barem četvrtinu glasova, odbijen je tijekom rasprave (pravilo 54. točka 3. Pravilnika):

Točka 1.4.

Izmijeniti kako slijedi:

Ispravljanje nedostataka i nedorečenosti porezne politike iziskuje poduzimanje ambicioznijih koraka u eurozoni u cilju smanjenja broja i ujednačavanja cijelog niza različitih poreza, proširenja poreznih osnovica, većeg usklađivanja poreznih stopa i jačanja mehanizama za suradnju i razmjenu podataka u svrhu suzbijanja prijevara i utaje. Pritom treba voditi računa o tome da ukupno porezno opterećenje u eurozoni ne bude veće od poreznog opterećenja u susjednim zemljama.

Obrazloženje

Budući da se u Mišljenju iznose i prijedlozi za uvođenje novih poreza, važno je da ukupno porezno opterećenje u eurozoni ne bude veće od poreznog opterećenja u susjednim zemljama. Inače bi se to visoko porezno opterećenje moglo negativno odraziti na eurozonu te dovesti do toga da veći broj poduzeća premjesti svoje pogone i radnu snagu izvan eurozone.

Rezultat glasovanja

Za:	80
Protiv:	129
Suzdržani:	17

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Industrijskim promjenama u europskom ambalažnom sektoru”

(samoinicijativno mišljenje)

(2015/C 230/05)

Izvjestitelj: Gonçalo LOBO XAVIER

Suizvjestitelj: Nicola KONSTANTINOU

Dana 22. siječnja 2014. godine, sukladno pravilu 29. stavku 2. Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je sastaviti samoinicijativno mišljenje o temi

„Industrijske promjene u europskom ambalažnom sektoru”.

Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene (CCMI), zaduženo za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojilo 13. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sastanak od 10. prosinca), sa 119 glasova za, 1 protiv i 4 suzdržanih.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Europska ambalažna industrija suočava se danas s nekoliko izazova. Njezina ključna uloga u nizu sektora stavlja tu industriju u središnji položaj u pogledu konkurentnosti europskog gospodarstva. Europa mora očuvati vodeći položaj te industrije i treba održati trendove koji se tiču ekološke održivosti, sigurnosti te pitanja označavanja ambalaže. EGSO smatra da se taj vodeći položaj mora temeljiti na četiri ključna stupa: učinkovitoj uporabi resursa; istraživanju i razvoju te inovacijama; socijalnom dijalogu; održivosti i prilagodbi.

1.1.1. *Učinkovita uporaba resursa*

Zahvaljujući činjenici da se proizvodi tog sektora rabe za držanje, zaštitu i očuvanje druge potrošne robe, a potom ih se često odbaci, taj sektor ima središnju ulogu u povećanju stopa recikliranja u državama članicama EU-a. Međutim, poduzećima je i dalje potrebna potpora kako bi postigla ovaj cilj, pa EGSO smatra bi Europska komisija mogla u tome pomoći pružanjem više informacija o najboljim praksama i o najboljoj uporabi dostupnih resursa. To se može postići i tako da se sve dionike, uključujući i one čije su aktivnosti smještene izvan Europe. potakne da poštuju okoliš. Učinkovita uporaba resursa ključan je element u postupku pakiranja i izaziva zabrinutost s ekološkog gledišta. EGSO smatra da EK može razviti politički okvir za potporu prijelazu potrebnom za postizanje ciljeva strategije Europa 2020. te za obnovu i održanje ekološki svjesne ambalažne industrije.

1.1.2. *Izazovi*

EGSO je svjestan izazova s kojima se ta industrija suočava zbog rastućih cijena energije, ne samo u pogledu svakodnevnog djelovanja nego i postupka recikliranja. EGSO želi ukazati na to da se postupak recikliranja, ključan za ambalažnu industriju, organizira unutar, ali i izvan Europske unije. EGSO smatra da EU treba dati političku prednost pitanju uravnotežene cijene energije za ovu osobitu industriju.

Kako bi dodatno pridonijeli ciljevima Komisije u pogledu emisija CO_2, svaki od sektora te industrije treba postaviti ostvarive ciljeve za recikliranje, u skladu s onima određenima pravom EU-a (Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu i Okvirna direktiva o otpadu) povezanim sa strategijom Europa 2020., te nakon toga dostavljati godišnje izvještaje za mjerenje napretka. Unatoč nastojanjima država članica da pruže podatke, koje svake godine objavljuje Eurostat, jedan element još manjka u ocjeni podataka. EGSO smatra da je praksa uporabe više ambalažnog materijala no što je neophodno štetna te da joj se industrija treba suprotstaviti, a treba postati i dijelom svijesti potrošača. Kampanja osvješćivanja javnosti mogla bi biti jedna od opcija i za poticanje „bitnih zahtjeva” određenih Direktivom o ambalaži i ambalažnom otpadu u pogledu „pretjeranog pakiranja”. Kao primjer, Komisija treba utvrditi točne rokove za traženje potpune zabrane plastičnih vrećica za jednokratnu uporabu u korist vrećica za višekratnu uporabu ili biorazgradivih vrećica. Takvi rokovi trebaju obuhvaćati faze savjetovanja sa socijalnim partnerima i popratne mjere za preobrazbu sektora.

1.1.3. *Istraživanje i razvoj te inovacije*

Iz istraživanja provedenih za ovo mišljenje te rasprava s dionicima i s Komisijom jasno je da o nizu ključnih pitanja nema dovoljno podataka. Potpora Europske komisije bila bi stoga dobrodošla pri organizaciji i poboljšanju metodologije prikupljanja sektorskih podataka koji bi socijalnim partnerima pružili odgovarajuće informacije kako bi mogli osigurati dugoročnu opstojnost sektora. EGSO smatra da ključni izazovi za sektor u pogledu istraživanja i razvoja uključuju učinkovit prijevoz roba, djelotvornost sustava sljedivosti, smanjenje troškova te regulatorna i sigurnosna pitanja, zajedno s *ekološkim dizajnom* i ponašanjem ambalaže tijekom životnog ciklusa. EGSO smatra da je, imajući na umu te posebne potrebe i pristup, vrlo važno da financijska sredstva za inovacije iz programa Obzor 2020. dobiju prednost i budu prilika za ambalažnu industriju. Sektorske udruge i uobičajeni dionici moraju poticati sposobnost sudjelovanja u europskim konzorcijima kako bi se potakle inovacijske aktivnosti.

EGSO smatra da su stalna ulaganja presudna za suočavanje sa svim postojećim izazovima. Za dugoročno je preživljavanje sektora ključno da se kapitalna ulaganja odvijaju zajedno s ulaganjima u radnu snagu sektora. To zahtijeva ispravno planiranje i dijalog između radnika, poslodavaca, vlada, europskih institucija i širih društvenih dionika, uključujući nacionalnu obrazovnu infrastrukturu.

Jasno je da se ambalažna industrija razvija pod pritiskom novih trendova, poput e-trgovine. Rast e-trgovine prikazan je u nalazima Eurobarometrova ispitivanja iz 2013. g.,prema kojem je gotovo polovica građana Europe u proteklih šest mjeseci obavila kupovinu putem interneta ([1]). Komisija kaže da e-trgovina „predstavlja važan pokretač razvoja čiji se potencijalni rast u gospodarskom smislu i smislu zapošljavanja procjenjuje na više od 10 % u razdoblju od 2013. do 2016. godine" ([2]). Taj bi razvoj mogao potaknuti na provedbu novih rješenja usmjerenih na smanjenje otpadnih materijala poput kartona i plastike, pa to treba imati na umu u okviru istraživačkih i razvojnih mjera.

Inovacije u ambalažnoj industriji također su se dokazale kao prilika u smislu zapošljavanja mladih. Industrijskim projektantima, inženjerima materijala i ostalim novim zanimanjima pruža se velik raspon mogućnosti na budućem tržištu. U sektorima u kojima se ambalaža naveliko koristi, EGSO vidi priliku za inovacije u smislu održivosti i oblikovanja.

1.1.4. *Uključenost građana, socijalni dijalog radne snage, održivost i prilagodba*

EGSO smatra da je ključan izazov za poslodavce i radnu snagu europskog sektora osigurati da industrija zadrži konkurentsku prednost, posve iskoristi tehnološke inovacije i proizvodi visokokvalitetnu, održivu robu. EGSO također smatra da dionici moraju prepoznati nove vještine uključene u budućnost sektora, kako bi se obrazovni sustav prilagodio tom ključnom izazovu. Novi trendovi, poput internetske prodaje, stvaraju izazove koje treba temeljito ispitati te ocijeniti njihov utjecaj i učinak.

EGSO zaključuje da su ambalažna poduzeća, kao i njihova radna snaga, većinom voljna prilagoditi se promjeni, ali da je potrebno više informacija kako bi se stranama omogućilo da donesu ispravne odluke kako za sektor, tako za zapošljavanje. Ova se prilagodba promjenama na tržištu treba provesti na način koji poštuje radnike, ali također treba imati na umu opasnost koju predstavljaju brze promjene i preseljenja poduzeća.

EGSO smatra da se rasprava o održivosti sektora mora postići putem civilnog društva i socijalnog dijaloga na nacionalnoj i europskoj razini. Stvaranje *sektorskog odbora za socijalni dijalog* za ambalažnu industriju može pružiti takvu priliku.

2. **Uvod**

Glavni je cilj ovog dokumenta upozoriti europske institucije na niz preporuka koje EGSO/CCMI smatraju ključnima za poticanje europskog gospodarstva, a osobito ambalažnog sektora. Europa mora povesti naprijed i pozvati na poštovanje zakonodavstva za potporu gospodarstvu, što se provodi na održiv način, s ciljem poboljšanja unutarnjeg tržišta: povjerenje i poštovanje pravnih zahtjeva, a ne zaštita, trebaju biti najvažniji.

([1]) Eurobarometer 398 Internal Market (listopad 2013.).
([2]) MEMO-13-1151, Europska komisija, citirano u komunikaciji Komisije „Plan za ostvarenje jedinstvenog tržišta za dostavu paketa" (COM(2013) 886 završna verzija).

2.1. Ambalažna industrija služi širokom rasponu svrha u našim svakodnevnim životima: **zaštiti** (sprječavanje lomova, kvarenja i zagađenja, produljenje roka trajanja); **promicanju** (sastojci proizvoda, obilježja, promidžbene poruke i označavanje); **informiranju** (prepoznavanje proizvoda, priprema i upotreba, nutricionistički podaci i podaci o skladištenju, upozorenja, informacije za kontaktiranje, upute za otvaranje, gospodarenje nakon uporabe); **pogodnosti** (priprema proizvoda, posluživanje, skladištenje i podaci o porcijama); **uporabi** (opskrba potrošača, maloprodajne i prijevozne jedinice); **rukovanju** (prijevoz od proizvođača do trgovca na malo. izlaganje na mjestu prodaje); i **smanjenju otpada** (prerada, ponovna uporaba nusproizvoda, energija za skladištenje i prijevoz).

2.2. S obzirom na veliku raznovrsnost koja postoji u sektoru, ambalažnoj je industriji neophodan širok i raznolik pristup. Kako je riječ o vrijednom sektoru, treba mu pristupiti oprezno, uzimajući u obzir njegovu raznolikost, potrebu poštovanja propisa i zakonodavstva te, naravno, konkurentnost sektora.

2.3. Iako postoji niz pitanja od ključne važnosti koja su zajednička većini sektora, pojedini se podsektori, naravno, suočavaju s vlastitim nizom osobitih problema zato što posebni proizvodi podliježu različitim zahtjevima, osobito u smislu standarda i izdavanja potvrda.

2.4. Uporaba ambalaže za obavještavanje o inovacijama i kvaliteti Europi otvara mogućnosti. U tu svrhu postoji nekoliko mjera kojima je cilj jasno utvrditi kvalitetu i inovativnost proizvoda sadržanih u nekoj ambalaži. To je neprestan izazov koji je ključan za razlikovanje proizvoda EU-a od onih koji potječu iz drugih dijelova svijeta.

2.5. EGSO smatra da postoje još dva pitanja koja su također ključna za ovu raspravu: logistički vid ambalažne industrije i pristup sirovinama koje sektor koristi.

U svjetlu tih dvaju pitanja, lako je vidjeti zašto su izazovi s kojima se europska ambalažna industrija suočava toliko golemi.

Glavni je cilj ovog dokumenta upozoriti europske institucije na niz preporuka koje EGSO/CCMI smatraju ključnima za poticanje europskog gospodarstva općenito, a osobito ambalažnog sektora. Kao i na drugim područjima, Europa mora još jednom povesti naprijed i pozvati na poštovanje propisa i zakonodavstva koji istinski pomažu gospodarstvu i koji se provode na održiv način, s ciljem jačanja unutarnjeg tržišta: povjerenje i poštovanje pravnih zahtjeva, a ne zaštita, trebaju biti krilatice.

2.6. Poseban slučaj korištenih materijala ključno je pitanje koje zahtijeva pažljivu analizu kako bi se poštovalo otvoreno tržište i osigurali ravnopravni uvjeti za sve sudionike tržišnog natjecanja.

2.7. EGSO smatra da će uspostava usklađenog i uključivog dijaloga između dionika u sektoru osigurati da sektor dugoročno ostane održiv i omogući pristojno zapošljavanje te da se može bolje nositi s promjenama i prilagoditi se potrebama potrošača i širim društvenim zahtjevima. U tom pogledu, potencijal socijalnog dijaloga da osnaži sektor nije posve prepoznat pa to treba hitno riješiti.

2.8. Ako se sektor treba prilagoditi promjeni i preobraziti se kako bi ispunio zahtjeve tržišta, višestrani pristup sudjelovanju dionika jedini je način da se postignu održiva i nepristrana rješenja. Kako bi se riješila pitanja vezana uz sektor, njegov ustroj, konkurentnost i povezana pitanja poput zapošljavanja, vještina, prilagodbe i buduće održivosti sektora i njegove radne snage, Komisija treba poduprijeti ispravno ustrojen i organiziran socijalni dijalog. K tome, kako bi osigurala platformu za izražavanje interesa šire publike (npr. društva i potrošača, radnika, poslodavaca, vlada itd.), trebalo bi uspostaviti kanal za dvosmjernu komunikaciju između različitih čimbenika i institucija. Na taj se način sve zainteresirane strane mogu uključiti u sektor te u njegovu širu i središnju ulogu u društvu.

3. **Analiza/okvir**

3.1. Europski ambalažni sektor obuhvaća širok raspon aktivnosti te se, iako dijeli slične probleme s ostalim industrijama, trenutno, kratkoročno i srednjoročno suočava s nizom jedinstvenih značajnih izazova. Ambalažni sektor obuhvaća poduzeća za staklenu, metalnu, plastičnu, drvenu i papirnu ambalažu koja sveukupno zapošljavaju više od 6,5 milijuna ljudi u Europi ([3]) (Eurostat).

3.2. Ambalažni sektor predstavlja ne samo raznovrstan raspon proizvoda, nego i niz raznolikih i zasebnih postupaka koji se koriste za stvaranje proizvoda za specifična tržišta i posebne uporabe. Svaki od njih zahtijeva različit okoliš i povezan je s različitim izazovima i obilježjima.

Na primjer, uporaba energije znatan je troškovni čimbenik za poduzeća koja proizvode staklenu ambalažu. Štoviše, s obzirom na to da se više od 80 % otpadne staklene ambalaže reciklira, reciklaža stakla znatno pridonosi ciljevima EU-a za recikliranje i sniženje ugljičnog otiska regije.

3.3. Veza između materijala koji se koriste za ambalažu također predstavlja važan aspekt, a porast troškova prijevoza građe poput valovitog kartona i cijevi za uporabu pri pakiranju ima negativan učinak na ambalažni sektor. Stoga se učinak troškova energije u cijelom opskrbnom lancu sektora – upozoravamo na udaljenost koju proizvodi poput tiskane građe proputuju prije no što ih ambalažna poduzeća uporabe – prenosi dalje na ambalažni sektor.

3.4. Metal se može stalno iznova reciklirati a da mu se kvaliteta ne smanji, što stvara dodanu vrijednost doprinosu tog sektora europskim ciljevima za recikliranje.

3.5. Staklo za spremnike koristi se za proizvodnju boca i staklenki te drugih ambalažnih proizvoda i najveći je sektor u europskoj industriji stakla, predstavljajući oko 60 % ukupne proizvodnje stakla i zapošljavajući 90 000 ljudi u EU-u (Eurostat). Zaposlenost u sektoru stakla ukupno se smanjila zbog povećane automatizacije, učvršćivanja industrije i snižavanja cijena zbog konkurentnosti. Uvoz iz zemalja izvan EU-a stvara sve veću konkurenciju a porastao je i broj proizvodnih postrojenja u zemljama blizu ili na granici EU-a u kojima su troškovi rada niži, a propisi labaviji, što stvara kratkoročni višak kapaciteta i pritišće cijene.

Francuska, Njemačka i Italija najveći su proizvođači u EU-u, računajući sljedeće najveće proizvođače u EU-u. Staklo je građa koja učinkovito koristi resurse i može se neograničeno reciklirati. Na primjer, uporaba energije znatan je troškovni čimbenik za poduzeća koja proizvode staklenu ambalažu, a manji za druga. S obzirom na to da se više od 80 % sirovina reciklira, reciklaža stakla znatno pridonosi ciljevima EU-a za recikliranje i sniženje ugljičnog otiska regije. Međutim, zbog materijala koje koriste i proizvedenih proizvoda, drugi dijelovi sektora u manjoj će se mjeri oslanjati na energiju.

3.6. Ako u obzir uzmemo uporabu papira i sličnih materijala, opskrbni lanac sektora komplicira činjenica da poduzeća koja prerađuju papirnu i kartonsku ambalažu – za proizvode poput kartonskih kutija, valovitog kartona i kartona za njegovu izradu te kartonske ljepenke – papir obično proizvode sama i dio su kružnog postupka koji uključuje proizvodnju celuloze i odstranjivanje tiskarske boje s uporabljenih materijala kao i uporabu drvnih sirovina.

3.7. S druge strane, plastična ambalaža također ima osobite značajke: nisu svi ambalažni podsektori predstavljeni nizom industrijskih tijela. Plastičnom ambalažom opskrbljuju se tržišta koja se razlikuju od onih navedenih gore – s krajnjim korisnicima poput proizvođača automobila, kozmetičkih poduzeća i poduzeća koja proizvode zdravstvene proizvode i spremnike za pretpakiranu hranu, ali za taj podsektor postoji samo jedna industrijska udruga. Plastična je ambalaža također povezana s ekološkim pitanjima poput proizvodnje plastičnih vrećica za kupovinu i teškoća povezanih s njihovim odlaganjem i razgradnjom njihovih sastavnih dijelova.

3.8. U ovom scenariju, ta je raznolikost proizvodnih postupaka stvorila obilje tijela koja predstavljaju poduzeća, što samo po sebi stvara prepreke suradnji između poduzeća i predstavnika radnika u tako značajnim pitanjima kao što su ekološka održivost i upravljanje promjenama. Rascjepkanost ambalažnih podsektora, poput proizvođača metalne ambalaže, očita je iz velikog broja predstavničkih tijela te djelatnosti. Na primjer, proizvođači aluminija često su ista poduzeća koja proizvode aluminijsku ambalažu i imaju vlastitu trgovinsku organizaciju (*European Aluminium Association* – Europska udruga za aluminij). Međutim, specijalisti za metalnu ambalažu koji proizvode konzerve za napitke (načinjene od čelika i aluminija) imaju vlastitu trgovinsku organizaciju, dok za ambalažna poduzeća specijalizirana za čelične proizvode postoji još jedna trgovinska organizacija.

([3]) 700 000 izravno zaposlenih.

3.9. Zbog važnosti tog sektora, kako u smislu njegova doprinosa BDP-u tako i zapošljavanju, ta pitanja koja su za njega specifična zahtijevaju posebnu pozornost. Međutim, kao vrlo rascjepkan sektor, ambalažna industrija zadovoljava potrebe poduzeća na početku lanca u svim gospodarstvima te daleko izvan svojih tradicionalnih tržišta.

3.10. Pakiranje proizvoda služi nizu potreba i obuhvaća pitanja poput zaštite proizvoda (sprječavanja lomljenja, kvarenja i zagađenja), promidžbenih podataka (prepoznavanja proizvoda, označavanja, pripreme, uporabe, prehrambenih i sigurnosnih podataka), podataka o rukovanju (prijevozu i izlaganju na prodajnom mjestu), smanjenja ambalažnog otpada (prerade, skladištenja i prijevozne energije).Ono što je važno u okviru napora za smanjenje emisija CO_2 jest činjenica da je dizajn ambalaže važan za maksimalno iskorištavanje prostora dostupnog za prijevoz robe. Uloga same ambalaže u smanjenju otpada postala je važna jer su internetska poduzeća poput Amazona postala vrlo velikim korisnicima ambalaže, pa treba riješiti pitanje „odgovorne strane".

Amazon, na primjer, koristi ovjerene sustave za „ambalažu koja se lako otvara". Uklanjanjem plastike i vrpca, Amazon je nakon 2008. korjenito promijenio svoj pristup za 200 000 proizvoda od 2 000 proizvođača, smanjujući time uporabu kartona za 5,4 milijuna četvornih metara, generičkih materijala za 11 203,7 tona, a ukupni obujam kutija za 410 tisuća prostornih metara. U stvarnosti, potrošač snosi konačnu odgovornost za ambalažni otpad, ali bi proizvođač, ili posredni korisnik, morao biti zainteresiran za količinu ambalaže koja na kraju postaje otpadom.

3.11. Dolje navedena pitanja zahtijevaju da ih se temeljito razmotri kako bi se omogućilo potpuno razumijevanje sadašnjeg stanja stvari i proizvela moguća rješenja koja bi osigurala da europski ambalažni sektor ostane konkurentan i s ekološkog gledišta održiv te da pruži pristojna radna mjesta tisućama radnika koji o njemu ovise.

3.12. Svaka promjena u dostupnosti sirovina utjecat će kako na cijenu tako i na dostupnost gotovih ambalažnih proizvoda, pa može ozbiljno narušiti aktivnosti sektora. Stoga treba ispitati koji pokretači i trendovi djeluju na području sirovina, kako bi se industriji omogućilo predvidjeti buduće promjene bez mogućih povezanih smetnja. Sektor metalne ambalaže, na primjer, osobito je pod pritiskom zbog snažnog porasta kako troškova sirovina, tako i cijena energije.

3.13. U 2012. g. Komisija je pokrenula Europsko partnerstvo za inovacije u području sirovina, s ciljem rješavanja izazova vezanih uz opskrbu drvnim i mineralnim sirovinama.

3.14. Potražnja, mahom iz Azije, potaknula je rast cijena sekundarnih sirovina za papirnu ambalažu, čiji proizvođači ne mogu jednostavno prebaciti te dodatne troškove na svoje mušterije. Potražnja iz Kine snažno je pridonijela poskupljenju recikliranih materijala za papirnu ambalažu (cijena oporabljenog papira gotovo se udvostručila od 2006. g., dok se istovremeno cijena recikliranog papira povećala za gotovo 50 %). Ta će se povećanja vjerojatno nastaviti u sagledivoj budućnosti.

4. **Sektorska potražnja i kretanja**

4.1. Prema Eurostatu, poduzeća koja proizvode metalnu ambalažu (što uključuje čelik i aluminij) za ambalažnu industriju, u Europi zapošljavaju oko 60 000 ljudi od ukupno 355 000 zaposlenih u europskoj čeličnoj industriji, a organizacija *Metal packaging for Europe (Europska metalna ambalaža)* procjenjuje da je u aluminijskoj industriji zaposleno 80 000 ljudi, što se povećava na 255 000 zaposlenih ako u obzir uzmemo cjelokupni europski aluminijski vrijednosni lanac. Međutim, broj radnih mjesta u ovom sektoru nastavlja se smanjivati, bilo kao rezultat učvršćivanja u sektoru, bilo zbog strane konkurencije ([4]).

4.2. Izazov za sektorske poslodavce i radnu snagu u Europi je osigurati da sektor održi svoju konkurentsku prednost, posve iskoristi tehnološke inovacije i proizvodi visokokvalitetna ekološki održiva dobra.

([4]) Eurostatove brojke za proteklo desetljeće pokazuju stalno smanjenje zaposlenosti u proizvodnji kartonske, plastične, metalne, staklene i drvne ambalaže. Ukupna zaposlenost u tim ambalažnim podsektorima smanjila se za 1,2 milijuna od 2003. g.

4.3. Konkurencija iz stranih zemalja nastavlja pogoršavati radne uvjete zaposlenih u tom sektoru – onih o kojima ovisimo da stvore bogatstvo, iskoriste inovativne tehnologije i, u osnovi, održe rad sektora te osiguraju održivu budućnost za buduće naraštaje.

4.4. Europski ambalažni sektor i dalje je prekapacitiran, što pojačava učinak strane konkurencije i negativno utječe na plaće i radne uvjete. Pad zaposlenosti u sektoru oslikava učinak kako konkurencije tako i prekapacitiranosti.

4.5. Ambalažni sektor može pružiti širu korist europskim gospodarstvima zbog svoje sposobnosti da reciklira materijale. Sve se više ambalažnih materijala bilo reciklira, bilo proizvodi od recikliranih materijala iz drugih proizvodnih sektora. Ekološke koristi od recikliranja dovoljno su očite i o njima se redovito piše u dokumentima Komisije. Međutim, ambalažni sektor može poboljšati stope recikliranja u državama članicama. Istovremeno ima potencijal zatvoriti petlju kružnog gospodarstva sprječavanjem izvoza sumnjivih otpadnih materijala te onemogućiti uvoznicima ambalaže koja ne poštuje najbolju ekološku praksu ([5]) pristup europskim tržištima. Poduzeća za metalnu i aluminijsku ambalažu, čiji proizvodi predstavljaju 16 % svih aluminijskih proizvoda u Europi, oslanjaju se kako na vađenje sirovine (boksita) tako na recikliranje metalnog otpada.

4.6. Zaštita potrošača pružanjem ključnih podataka o proizvodima ili savjeta o uporabi proizvoda također je značajan i važan vid europske ambalažne industrije. Potrošači s pravom očekuju da ambalaža zaštiti robu koju kupuju i, u slučaju hrane i pića, da ju očuva te spriječi zdravstvene rizike povezane sa zagađenim prehrambenim proizvodima. Trgovci na malo imaju slična očekivanja, ali bi, osim toga, ambalaža robe koju prodaju trebala što je više moguće produljiti rok uporabe proizvoda.

4.7. Budući oblik i ustroj te industrije ovisi, u manjoj ili većoj mjeri, o inovacijama i ulaganju u tehnologiju: trodimenzijski tisak, na primjer, nudi priliku sektoru i potrošačima, ali njegovo uspješno uvođenje i rad u sektoru ovisit će uvelike o suradnji unutar sektora i očekivanjima potrošača. Industrija mora iskoristiti dostupne tehnologije i prilagoditi se putem ispravnog dijaloga.

4.8. Dobra praksa preobrazbe sektora i njegove prilagodbe promjenama stalno se razvija, ali zahtijeva pomoć europskih institucija kako bi se taj potencijal razvio što je više moguće. EU može ponuditi pomoć u smislu financijske potpore osnivanju foruma za daljnji razvoj rasprava među socijalnim partnerima, a sektor bi trebao surađivati s EU-om u ovom postupku.

4.9. Održiva i djelotvorna rješenja postići će se samo ako obje strane u industriji surađuju, a socijalni dijalog na nacionalnoj i europskoj razini pruža za to priliku. Stoga je za početak rješavanja niza pitanja koja se navode u ovom dokumentu bitno stvoriti sektorski odbor za socijalni dijalog u ambalažnom sektoru.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

([5]) Iako postoji zakonodavstvo kojemu je cilj osigurati da ambalažni materijali poštuju ekološke standarde, europski proizvođači ambalaže također slijede niz smjernica kako bi smanjili emisije i promicali najbolju ekološku praksu. Izvaneuropski se konkurenti, iako se od njih zahtijeva da se pridržavaju europskog zakonodavstva, ne moraju pridržavati tih dobrovoljnih kodeksa ili standarda koje slijede europska poduzeća.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Doprinos drvoprerađivačkog sektora bilanci ugljika”

(samoinicijativno mišljenje)

(2015/C 230/06)

Izvjestitelj: Ludvík JÍROVEC

Suizvjestitelj: Patrizio PESCI

Dana 27. veljače 2014., sukladno pravilu 29. stavku 2. svog Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je sastaviti samoinicijativno mišljenje o temi:

„Doprinos drvoprerađivačkog sektora bilanci ugljika”.

Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene (CCMI), zaduženo za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojilo 13. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca), sa 119 glasova za, 1 protiv i 5 suzdržanih.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Kako bi se maksimalno iskoristile prednosti koje drvni proizvodi pružaju u pogledu bilance ugljika i poboljšala konkurentnost europskoga drvoprerađivačkog sektora ([1]), kao i njegova sposobnost poticanja inovacija, Europski gospodarski i socijalni odbor sastavio je sljedeće preporuke.

1.2. EGSO je svjestan da europsko i nacionalno zakonodavstvo imaju velik učinak na drvoprerađivački sektor. Zbog toga EGSO poziva države članice da istraže sve mogućnosti upotrebe drva kao ekološki prihvatljivog materijala kako bi se povećala konkurentnost tog sektora, promicalo zapošljavanje i pružala podrška ulaganjima u istraživanja i inovacije.

1.3. EGSO poziva Europsku komisiju da, nakon savjetovanja sa zainteresiranim dionicima, izradi europske smjernice o zalihama drva kako bi se povećale zalihe drva i promicala održiva uporaba izvora drva. Potrebno je uključiti načela učinkovitog korištenja resursa. U obzir treba uzeti te eventualno poboljšati preporuke u vezi sa smjernicama o dobrim praksama za održivu mobilizaciju drva u Europi (2010.).

1.4. EGSO ukazuje na važnost toga da se „palete i otpadno drvo nakon korištenja” izostave iz definicije „tercijarne biomase”.

1.5. U skladu s onim što je EGSO već istaknuo u svom Mišljenju o prilikama i izazovima za konkurentniji europski drvoprerađivački sektor i sektor pokućstva, usvojenom u listopadu 2011. godine ([2]), te u skladu s načelima iznesenima u nedavnoj Komunikaciji EU-a „Prema kružnom gospodarstvu: program nulte stope otpada za Europu”, EGSO ističe da načelo „kaskadnog korištenja” (uporaba, ponovno korištenje, recikliranje, energetska oporaba), kada je ekonomski i tehnički ostvarivo u ovisnosti o nacionalnim i regionalnim posebnostima, predstavlja optimalno rješenje za maksimalno korištenje drva, uz učinkovito iskorištavanje resursa. EGSO izražava zadovoljstvo zbog toga što je načelo kaskadnog korištenja drva, čiju je važnost isticao kao nešto što treba prepoznati, preuzeto u više dokumenata EU-a, kao što su „Za europsku industrijsku renesansu”, „Nova strategija EU-a za šume” te radni dokument službi Komisije „Plan za europske industrije

([1]) EGSO se drži definicije „drvoprerađivačkog sektora” prema europskoj klasifikaciji ekonomskih djelatnosti (NACE) pod oznakom C16: Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala. Piljenje i blanjanje drva. Proizvodnja proizvoda od drva, pluta, slame i pletarskih materijala. Proizvodnja furnira i ostalih ploča od drva. Proizvodnja sastavljenog parketa. Proizvodnja ostale građevne stolarije i elemenata. Proizvodnja ambalaže od drva. Proizvodnja ostalih proizvoda od drva; proizvodnja proizvoda od pluta, slame i pletarskih materijala.

([2]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prilikama i izazovima za konkurentniji europski drvoprerađivački sektor i sektor pokućstva (samoinicijativno mišljenje) (SL C 24, 28.1.2012., str. 18.).

zasnovane na šumama (obradu drva, proizvodnju i preradu namještaja, celuloze i papira te tiskanje)" uz Komunikaciju „Nova strategija EU-a za šume: za šume i sektor koji se temelji na šumama". Međutim, Odbor ne može poduprijeti ideju pravno obvezujućih propisa, nego se zalaže za pristup otvorenog tržišta i slobodu tržišnih sudionika.

1.6. Mogućnosti gospodarenja otpadnim građevinskim materijalom trebaju obuhvaćati mjere kojima bi se izbjeglo da materijali koji se mogu reciklirati, poput drva, završe na odlagalištima. EGSO poziva Komisiju i zainteresirane dionike da odrede smjernice i preporuke o prikupljanju drvnog otpada te rješenja za obradu otpadnog drva nakon njegova korištenja.

1.7. EGSO poziva Komisiju da uvede normu koja će na odgovarajući način odražavati akustične karakteristike zatvorenih prostora, s obzirom na to da drvo može imati ključnu ulogu u zvučnoj izolaciji. Drvo, u stvari, ima sposobnost zvučne izolacije prostorija od vanjske buke te smanjenja trajanja odjeka. Treba istražiti mogućnosti primjene drva.

1.8. EGSO poziva države članice i zainteresirane dionike da osmisle nacionalne akcijske planove putem kojih bi se povećala uporaba drva u izgradnji zgrada i u zelenoj infrastrukturi. Lokalne vlasti trebaju biti izravno uključene u provedbu tih akcijskih planova.

1.9. S obzirom da je razvidno da građevinari i arhitekti nisu upoznati s drvom na jednak način kao s drugim materijalima, EGSO poziva države članice da pokrenu inicijative za promicanje kulture korištenja drva. Nadalje, predstavnici europske drvoprerađivačke industrije i europski socijalni partneri trebali bi osmisliti usklađene nacionalne kampanje kako bi sektor postao privlačniji.

2. **Opis europskoga drvoprerađivačkog sektora. Izazovi i prilike. Mogući učinak zakonodavstva EU-a na konkurentnost sektora**

2.1. Industrije povezane s europskim drvoprerađivačkim sektorom ostvaruju godišnji promet od oko 122 milijarde eura, a vrijednost proizvodnje iznosi preko 115 milijardi eura. Prema podacima Eurostata, drvoprerađivačka je industrija 2012. godine obuhvaćala više od 311 000 poduzeća. Otprilike 126 000 poduzeća aktivno se bavilo i namještajem. Unutar drvoprerađivačkog sektora u užem smislu riječi bilo je otprilike 40 000 pilana, dok je u ostalim drvoprerađivačkim podsektorima bilo oko 145 000 poduzeća. Unatoč poboljšanju, ove brojke možda ne odražavaju stvarno stanje budući da se mala poduzeća ne uzimaju nužno u obzir, što ovisi o izvješćivanju pojedine države članice. U sektoru pokućstva i građevinskih elemenata aktivan je značajan broj malih poduzeća. Stoga se procjenjuje da stvarni broj poduzeća iznosi više od 375 000.

2.2. U 2012. godini diljem EU-a naglo se smanjio broj radnih mjesta u drvoprerađivačkom sektoru. Pad je u prosjeku iznosio 4,4 %, ali su se brojke kretale od - 3,2 % u Njemačkoj do čak - 13,7 % u Španjolskoj. Najveći porast broja radnih mjesta zabilježen je u Hrvatskoj i Danskoj, dok su Španjolska (- 13,7 %), Cipar (- 13,1 %) i Slovačka (- 11,5 %) u 2012. godini zabilježile najveći pad.

Europske i nacionalne politike snažno utječu na konkurentnost drvoprerađivačkog sektora. Kao što je naglašeno u Izvješću o europskoj konkurentnosti za 2014., troškovi proizvodnje, rada i sirovina u Europi često su mnogo viši nego u mnogim drugim regijama, što značajan dio sektora dovodi u veliku opasnost od premještanja poduzeća. Europa zbog toga mora zahtijevati da proizvodi koji ulaze na tržište EU-a ispunjavaju iste socijalne, ekološke i sigurnosne standarde kao i proizvodi koji su proizvedeni u Europi. Nadalje, EGSO naglašava činjenicu da se europski drvoprerađivački sektor i dalje suočava sa značajnim porastom troškova proizvodnje, posebice u pogledu smole i energije. Europske cijene energije tri su puta veće nego u SAD-u.

2.3. Razvoj energije iz obnovljivih izvora i popratne subvencije smanjuju dostupnost drvne sirovine te joj povećavaju cijenu. Procjenjuje se da je približno 15 % ili 182 milijuna m^3 drva dobivenog u članicama Gospodarske komisije UN-a za Europu (regija ECE) u 2012. godini bilo ogrjevno drvo. Prema podacima iz posljednjeg Zajedničkog istraživanja o drvnoj energiji (JWEE 2011.) koje su proveli ECE i FAO, proizlazi da je drvna energija glavna sastavnica energije iz obnovljivih izvora te da čini 38,4 % svih obnovljivih izvora energije. Prema nedavnoj europskoj „Studiji o ponudi i potražnji drvne

sirovine u drvoprerađivačkoj industriji EU-a", koju je Europska komisija naručila od Indufora ([3]), „količina drva koja se u EU-u koristi za dobivanje energije trebala bi biti jednaka ukupnoj trenutačnoj količini posječenog drveta ako se do 2020. želi postići cilj za energiju iz obnovljivih izvora. Do 2016. godine doći će do manjka od 63 milijuna m^3 drva u odnosu na potražnju za drvom koju države članice EU-a predviđaju u svojim nacionalnim akcijskim planovima za obnovljive izvore energije."

2.4. S obzirom na novu europsku komunikaciju o okviru za klimu i energiju do 2030. godine i zahtjev za povećanje udjela obnovljivih izvora energije na barem 27 % do 2030. godine, EGSO smatra da je ključno razmotriti razne mogućnosti poboljšanja mobilizacije drva u EU-u – primjerice vodeći računa o smjernicama o dobrim praksama za održivu mobilizaciju drva u Europi iz 2010. godine – i pronaći rješenja za izbjegavanje narušavanja tržišnog natjecanja među različitim korisnicima izvora biomase.

2.5. Imajući to u vidu, EGSO poziva države članice da procijene koja je količina drvne biomase u zemlji ili regiji zaista namijenjena za dobivanje energije i koju količinu drvoprerađivačka industrija već koristi kao sirovinu.

2.6. Nadalje, EGSO izražava žaljenje što su u nekim državama članicama i dalje na snazi propisi koji ograničavaju uporabu drvne sirovine u višekatnicama, kao i diskriminatorne protupožarne odredbe. Protupožarne odredbe u mnogim su zemljama glavna prepreka za uporabu drva u izgradnji zgrada. Europski standardi za protupožarnu zaštitu u zgradama usuglašeni su, ali će protupožarna zaštita ostati u nacionalnoj nadležnosti. Te je odredbe potrebno odmah ukinuti jer je očito da su one tržišne prepreke za širenje drvnih proizvoda u građevinskom sektoru ([4]).

2.7. Konačno, EGSO žali zbog toga što su europski sektor drvenih ploča te pilane isključeni s popisa sektora za koje se ocjenjuje da su skloni izmještanju izvora CO_2. Uklanjanje ovih sektora s popisa vjerojatno će intenzivirati trenutačno premještanje poduzeća iz gore navedenih proizvodnih sektora u zemlje izvan EU-a. Ključno je zadržati oba sektora na popisu kako bi se ograničio negativni učinak pritiska konkurencije kojem su sve tvrtke izložene zbog iznimno velikog povećanja troškova drvne sirovine do kojeg je došlo uslijed tržišnog natjecanja sa sektorom biomase. Samo se u europskom sektoru drvenih ploča od 2008. do 2013. godine zatvorio 51 pogon, što je dovelo do smanjenja kapaciteta od 10 386 milijuna m^3. Neke od tih zatvorenih proizvodnih linija razmontirane su te ponovo sastavljene izvan granica Europske unije. Zadržavanje proizvodnih industrije unutar europskih granica mora biti prioritet za sve kreatore politika, a posebice za Europsku komisiju. Zbog toga se pozivaju sve nadležne glavne uprave Komisije da poduzmu mjere kojima će se jamčiti konkurentnost europskih industrija i spriječiti premještanje poslovanja proizvodnog sektora.

2.8. Učinkovitu mjeru za osiguravanje konkurentnosti europske industrije i sprečavanje premještanja proizvodnje mogao bi predstavljati novi porez u vezi s energijom/ugljikom, kojim bi se zaustavila diskriminacija europskih proizvođača.

([3]) Indufor je neovisna međunarodna konzultantska kuća koja ima poduzeća u Finskoj i na Novom Zelandu. Pruža savjetodavne usluge klijentima kako iz privatnog tako i iz javnog sektora. Njihov pristup obuhvaća sve aspekte održivog razvoja, od gospodarskih i socijalnih do ekoloških. U njihov djelokrug spadaju održivo gospodarenje šumama, ulaganje u šumovite krajeve i plantaže, vrednovanje šuma i dubinske analize, industrija drva i vlakana, bioproizvodi, procjena šumskih resursa i kartiranje, klimatske promjene i usluge ekosustava u šumskim krajobrazima, politika šumarstva i strateške studije, kao i savjetodavne usluge o održivosti i razvoju povezane s održivim gospodarenjem šumama i uporabom zemljišta.

([4]) U mnogim zemljama nacionalni građevinski propisi ograničavaju uporabu drvenih okvira za gradnju višekatnica. Nesigurnost zbog požara u zgradama razlog je zbog kojeg se mnoge zemlje ustručavaju koristiti zapaljive materijale. Međutim, opsežna istraživanja i razvoj pokazali su da građevinski propisi koji ne određuju materijal predstavljaju bolje rješenje, a u mnogim su zemljama već više od desetljeća česta pojava propisi koji se temelje na funkciji. Drvo gori, ali na predvidljiv način, te je doista moguće procijeniti koji dio poprečnog presjeka vatra neće zahvatiti nakon jednog sata gorenja. Teški trupci vrlo dobro odolijevaju vatri: prilikom gorenja teških trupaca stvara se sloj ogorine koji pomaže da se zadrži čvrstoća i strukturni integritet drva iznutra, smanjujući rizik od potpunog rušenja.

3. **Povećanje uporabe drvnih proizvoda za smanjenje emisija CO_2 u cilju borbe protiv klimatskih promjena**

3.1. Globalno zagrijavanje predstavlja velik politički problem. Ono uistinu ozbiljno utječe na ljudsko zdravlje i prirodne resurse. Odluke koje donosimo kada je riječ o korištenju materijala mogu značajno utjecati na emisije ugljičnog dioksida, koje su jedan od glavnih uzroka globalnog zagrijavanja. Proizvođači i potrošači sve više prihvaćaju pojmove „zelen" i/ili „ekološki prihvatljiv". Istovremeno se nacionalne i europske politike donose na takav način da potiču takve proizvode. EGSO smatra da LCA-i ([5]) (procjene životnog ciklusa, eng. *Life-Cycle Assesments*) predstavljaju prikladan instrument ekološkog upravljanja za budućnost.

3.2. Europa može drastično smanjiti emisije CO_2 tako da (boljim gospodarenjem šumama) poveća sposobnost šuma da pohranjuju ugljik i da poveća korištenje drvnih proizvoda koji su proizvedeni na održiv način. Znanstveno je dokazano da uporaba drvnih proizvoda u gradnji i svakodnevnom životu pozitivno utječe na klimu. Količina ugljika koji se pohranjuje u drveću i povezanim drvnim proizvodima ovisi o vrsti drveća, uvjetima rasta (okolini), starosti drveta i gustoći okolnog drveća. Ipak, pokazalo se da korištenje kubičnog metra drva umjesto drugih građevinskih materijala za posljedicu ima značajno prosječno smanjenje ispuštanja CO_2 od 0,75 do 1 t. Uz to 1 m^3 drva skladišti 0,9 t CO_2.

3.3. Nedavno istraživanje pod nazivom *Carbon, fossil fuel and biodiversity mitigation with wood and forests* („Ugljik, fosilna goriva i mjere ublažavanja za biološku raznovrsnost pomoću drva i šuma") ([6]), provedeno pod vodstvom Sveučilišta Yale, pokazalo je da bi veća uporaba drva u izgradnji zgrada i mostova znatno smanjila globalne emisije ugljičnog dioksida i potrošnju fosilnih goriva. Istraživači su ustanovili da bi povećanje uporabe proizvoda od drva na ekvivalent od 34 % imalo duboke i pozitivne učinke. Skladištenjem CO_2 u celulozi i ligninu drvnih proizvoda moglo bi se izbjeći između 14 % i 31 % globalnih emisija CO_2.

3.4. EGSO poziva Europsku komisiju da podrži države članice i europski šumarski sektor u osmišljavanju i usvajanju mjera i mogućih poticaja za korištenje proizvoda od posječenog drveta s dugim životnim ciklusom ([7]). Što se drvo dulje koristi i ponovno koristi, dulje u sebi zadržava ugljični dioksid. Drvni otpad (u užem smislu riječi) može se svesti na najmanju moguću mjeru uglavnom jer se svi dijelovi drva učinkovito mogu koristiti i ponovno koristiti te ga se na kraju uvijek može koristiti kao gorivo i tako povratiti njegovu energiju ([8]). Ako se Europa na učinkovit način želi boriti s klimatskim promjenama, države članice i europske institucije trebaju poticati uporabu drvnih proizvoda i stvoriti poticajni politički okvir kako bi se maksimalno produljio životni ciklus drva.

4. **Drvo u graditeljstvu**

4.1. Gradnja i upravljanje građevinama imaju značajan ekološki učinak. Na globalnoj razini na građevine otpada 20 % sveukupne potrošnje vode, 25 % do 40 % potrošnje električne energije i 30 % do 40 % emisija stakleničkih plinova. Odabir proizvoda za izgradnju ili renoviranje ima značajan utjecaj na okoliš. EGSO zbog toga uviđa da drvo ima važnu ulogu u razvoju održivih i ekološki prihvatljivih zgrada. Mogućnosti koje pruža korištenje drva u graditeljstvu nisu potpuno iskorištene, što utječe na konkurentnost drvoprerađivačke industrije. EGSO želi putem analize utvrditi na koji način poboljšati ovu situaciju bez stvaranja štetnih učinaka za ostale materijale.

([5]) LCA je instrument za određivanje emisija u okoliš i procjenu povezanih učinaka procesa, proizvoda ili djelatnosti. Industriji je koristan za pronalaženje praktičnih i korisnicima prilagođenih modela donošenja odluka u vezi s ekološki prihvatljivim razvojem proizvoda.

([6]) *Journal of Sustainable Forestry br. 33, 2014., str. 248.-275.*

([7]) Kao što je prepoznato u europskoj odluci COM(2012) 93 završna verzija o pravilima za obračun emisija i uklanjanju stakleničkih plinova koji nastaju iz djelatnosti vezanih uz korištenje zemljišta, prenamjenu zemljišta i šumarstvo te informacijama o mjerama u vezi s tim djelatnostima, povećanje održive uporabe proizvoda od posječenog drveta može znatno ograničiti emisije u atmosferu i poboljšati uklanjanje stakleničkih plinova iz atmosfere.

([8]) Podaci prikupljeni u sklopu nedavne talijanske studije „Analiza procjene životnog ciklusa (LCA – *life cycle assessment*) i usporedba između korištenja otpadnog drva nakon njegove uporabe za proizvodnju drvenih ploča od iverice i u svrhu obnovljive energije" pokazali su da – s obzirom na učinak na klimatske promjene – korištenje reciklirane drvne sirovine u pogonima za proizvodnju ploča ima više prednosti u odnosu na korištenje te sirovine kao goriva u elektranama na biomasu. Studiju je proveo talijanski istraživački institut eAmbiente, c/o Parco Scientifico Tecnologico VEGA. Studija je predstavljena za vrijeme EGSO-ova saslušanja o doprinosu drvoprerađivačkog sektora bilanci ugljika, održanom 19. rujna 2014. u Mestreu (Italija).

4.2. Drvo je već odavno prepoznato kao ekološki prihvatljivi materijal za proizvodnju širokog raspona proizvoda. Studije o životnom ciklusu provedene diljem svijeta dokazale su da drvni proizvodi posjeduju izvrsne ekološke prednosti. Drvo je jedan od rijetkih građevinskih materijala koji je potpuno obnovljiv, sprema CO_2 te je prirodni izolator zbog zračnih džepova koji se nalaze u njegovoj staničnoj strukturi. Drvo je siguran, otporan i pouzdan materijal, čak i u iznimno teškim uvjetima kao što su orkani, potresi te požari.

4.3. Mogućnosti gospodarenja nakon uporabe građevinskih materijala uključuju ponovno korištenje, recikliranje i oporabu. Sadašnja situacija pokazuje da mnogo građevinskog otpada još uvijek završava na odlagalištima, što dodatno povećava opterećenje za odlagališta u pogledu odlaganja i upravljanja. Materijali kao što je drvo mogu se izravno reciklirati u isti proizvod za ponovno korištenje ili se mogu preraditi u druge korisne proizvode. EGSO ističe da recikliranje zahtijeva ponovnu obradu koja obično nije ekonomski isplativa, osim ako se u blizini izvora materijala ne organizira učinkovito prikupljanje. Zbog toga EGSO poziva Komisiju EU-a i zainteresirane dionike da prikupe sve postojeće primjere dobre prakse na nacionalnoj razini kako bi se odredile smjernice i preporuke o prikupljanju drvnog otpada i rješenja za obradu otpadnog drva nakon njegova korištenja. Smanjenje i recikliranje građevinskih materijala i materijala s ruševina također može smanjiti ukupne troškove gradnje i odlaganja.

4.4. Građevinska industrija najveći je korisnik drvnih proizvoda. U Finskoj, na primjer, gotovo 70 % do 80 % drvnih proizvoda završi u graditeljstvu. U nekoliko europskih zemalja u posljednje se vrijeme proširila gradnja drvenih okvira, a posebice se to odnosi na Ujedinjenu Kraljevinu, Irsku i Francusku. Međutim, EGSO uviđa da uporaba drva može pridonijeti razvoju zelenog gospodarstva te je stoga treba poticati.

4.5. EGSO uviđa da je znanje o prednostima uporabe drva u graditeljstvu prilično ograničeno. To se ne odnosi samo na arhitekte već i na krajnje korisnike, koji također u dovoljnoj mjeri ne poznaju svojstva drva. Takvo ograničeno poznavanje često dovodi do ograničenog korištenja drva, a samim time i do toga da se drvo prikazuje u negativnom svjetlu. Štoviše, nedostatak kvalificiranih radnika u gradnji kuća s drvenim okvirima ograničava razvoj ove metode gradnje u mnogim europskim zemljama.

4.6. EGSO poziva europsku drvoprerađivačku industriju i relevantne socijalne partnere da pripreme usklađenu informativnu kampanju kako bi sektor postao privlačniji. Mlade je potrebno poticati da odaberu obrazovanje i programe osposobljavanja koji će ih na odgovarajući način pripremiti za karijeru u drvoprerađivačkoj industriji.

5. **Socijalni aspekti povezani s većim korištenjem drvnih materijala i jačanjem uloge drvoprerađivačke industrije u gospodarstvu** ([9])

5.1. EGSO naglašava činjenicu da se većina drvodjelaca stručno osposobljava na radnom mjestu tako što neformalnim putem uči vještine od iskusnijih radnika. Većina drvodjelaca u roku od nekoliko mjeseci nauči osnove upravljanja strojevima i radne zadatke, no za dosezanje razine stručnog drvodjelca često su potrebne dvije ili više godina. Radna mjesta stvaraju se i tako da se radnicima osigura stručno osposobljavanje i obrazovanje koji su prilagođeni potrebama i zahtjevima tržišta rada. Nadalje, EGSO ponovno naglašava da će programi istraživanja i inovacija potaknuti stvaranje radnih mjesta i rast diljem EU-a. Radi toga se ohrabruje drvoprerađivački sektor da iskoristi mogućnosti koje se nude u okviru programa Obzor 2020.

5.2. Nedavno objavljenu Komunikaciju EU-a o učinkovitom korištenju resursa u građevinskom sektoru države članice trebale bi ambiciozno provesti u djelo kako bi privukle ulaganja u renovaciju zgrada i stvorile nova radna mjesta.

([9]) . EGSO smatra da su i dalje aktualni socijalni aspekti i opažanja iznesena u Mišljenju EGSO-a o „Prilikama i izazovima za konkurentniji europski drvoprerađivački sektor i sektor pokućstva”.

5.3. EGSO napominje da buka na javnim površinama ima ozbiljne posljedice na ljudsko zdravlje ([10]). Ne samo što je drvo važan ekološki prihvatljiv materijal, već ako se koristi kao izolacijski materijal može imati brojne koristi za društvo i zdravlje. Drvo doista može igrati ključnu ulogu u zvučnoj izolaciji te kao apsorbirajući materijal. Drvo ima sposobnost zvučne izolacije prostorija od vanjske buke te smanjenja trajanja odjeka. EGSO poziva Komisiju da uvede normu koja će na odgovarajući način odražavati akustične karakteristike zatvorenih prostora. Budući da drvo može proizvesti zvuk (izravnim udaranjem), odnosno pojačati ili apsorbirati zvučne valove koji potječu iz drugih tijela, potrebno je istražiti mogućnosti primjene drva. Osim toga, znanstveno je dokazano da drvo ima pozitivan učinak na ugodnost/kvalitetu zraka u zatvorenim prostorima.

5.4. Na nacionalnoj razini postoji nekoliko inicijativa za educiranje ljudi o mogućnostima korištenja drva kao ekološki prihvatljivog materijala, ali nedostaje istinska koordinacija. Rastuća potrošnja drvnih proizvoda tijesno je povezana s informativnim kampanjama koje je potrebno provesti na nacionalnoj razini. Glavni cilj edukativnih kampanja o drvu je stvaranje pozitivnih tehničkih i kulturalnih stavova koji zagovaraju korištenje drva.

5.5. EGSO želi ukazati na inicijativu pod nazivom „WOODDAYS”, kao zanimljiv primjer dobre prakse. Ta je manifestacija ([11]) pokrenuta 21. ožujka 2014. u Milanu. Tema tog desetodnevnog programa bio je rast gradova te pametan i u pogledu resursa učinkovit proces urbane densifikacije uz pomoć drva. Događaj je organiziran kako bi se drvo prepoznalo kao građevinski materijal čiji je potencijal do sada bio podcijenjen, a sve to u okružju u kojem će drvo kao građevinski materijal u budućnosti imati iznimno važnu ulogu – u samim središtima naših gradova. Događaj će se ponoviti u drugim europskim gradovima: Bratislavi, Ljubljani i Bruxellesu.

5.6. EGSO želi istaknuti da se veliki programi zelene gradnje mogu ponešto razlikovati kada je riječ o tretiranju uporabe drvnih proizvoda. Dok su neki programi usmjereni na izvedbu, a ne na korišteni materijal, ostali programi imaju „restrikcije” za drvo kao prihvatljiv materijal (za ostale građevinske proizvode takvih „zahtjeva” nema). Povećana uporaba drva imala bi također razne pozitivne učinke na gospodarstvo EU-a. EGSO stoga preporučuje da se za uporabu drva u građevinarstvu postave obvezni ciljevi po uzoru na Francusku.

6. **Korištenje drvne građe**

6.1. Povećanje uporabe drva u gradnji i svakodnevnom životu zahtijeva rješenja i mjere za poboljšano korištenje drvne građe (uključujući rješenja za oporabu više drva, proizvoda od drva te otpada od industrije i uporabe, za ponovno korištenje i recikliranje) i dulji životni ciklus drvnih proizvoda.

6.2. Održiva i stalna opskrba drvnom sirovinom ključna je kako bi se održala konkurentnost industrije drvnih proizvoda. U obzir treba uzeti te po potrebi poboljšati preporuke iznesene u smjernicama o dobrim praksama za održivu mobilizaciju drva u Europi (2010.).

6.3. Opskrba drvom u posljednje je vrijeme pod snažnim pritiskom, poglavito zbog europskih i nacionalnih mjera koje promiču uporabu obnovljivih izvora energije, što je djelomice dovelo do toga da se drvo koristi kao gorivo. EGSO ukazuje na važnost toga da se „palete i otpadno drvo nakon korištenja” izostave iz definicije „tercijarne biomase”. Takvi su materijali važna sirovina za neke vrste proizvoda proizvođača drvenih ploča, a njihov udio u nekim slučajevima iznosi i do 95 % korištene drvne građe ([12]).

([10]) „Zdravstvene posljedice buke posljedice su koje povišena glasnoća zvuka ima po zdravlje. Visoka razina buke na radnom mjestu ili negdje drugdje može uzrokovati oštećenje sluha, visoki tlak, ishemične bolesti srca, uzrujanost i poremećaje sna. Izlaganje buci dovodi i do promjena u imunosnom sustavu i anomalija kod novorođenčadi.” (Kao što je navedeno u Passchier-Vermeer W.: Passchier W. F. (2000.), *Noise exposure and public health* („Izloženost buci i javno zdravlje”), *Environmental Health Perspectives. 108 Suppl 1: 123–31. doi:10.2307/3454637. JSTOR 3454637. PMC 1637786. PMID 10698728*.).

([11]) Događaj „WOODDAYS” inicijativa je pro-Holz Austrije u suradnji s Odsjekom za gradnju drvnim materijalima Tehničkog sveučilišta u Münchenu te uz potporu Europske organizacije pilanske industrije (EOS) i Europske federacije industrije drvenih ploča (EPF).

([12]) Talijanska grupacija „Saviola”, poznata po sloganu „Pomozite nam spasiti drveće”, svjetski je predvodnik na području prerade drvnog otpada s godišnjim kapacitetima za recikliranje od 1,5 milijuna tona otpadnog drva dobivenog nakon korištenja. Njihova se proizvodna filozofija temelji na oporabi i ponovnom korištenju sekundarne sirovine koja se može preraditi i ponovno koristiti bez sječe novog drveća, a sam proces je ekonomičan i ekološki održiv. Vrste drva koje grupacija prikuplja su: palete, sanduci za voće i sanduci za prijevoz robe.

6.4. EGSO ovdje želi istaknuti da će načelo „kaskadnog korištenja" (uporaba, ponovno korištenje, recikliranje, energetska oporaba) – ako je ekonomski i tehnički ostvarivo u ovisnosti o nacionalnim i regionalnim posebnostima i o odnosu ponude i potražnje – predstavljati optimalno rješenje za najveće moguće korištenje drva, prirodne sirovine, uz učinkovito iskorištavanje resursa. Međutim, Odbor ne može poduprijeti ideju pravno obvezujućih propisa, nego se zalaže za pristup otvorenog tržišta i slobodu tržišnih sudionika. Korištenje drva na „kaskadni način" ne samo što osigurava optimalno ekonomsko korištenje sirovine, već ima važan pozitivan utjecaj na klimu putem neprestanog skladištenja ugljika i učinka zamjene, prije nego što ga se iskoristi kao izvor energije.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

DODATAK

Mišljenju Savjetodavnog povjerenstva za industrijske promjene

Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene zamijenilo je sljedeće dijelove svog Mišljenja amandmanima, premda su ti dijelovi dobili više od jedne četvrtine glasova.

Točka 6.4.

6.4. EGSO ovdje želi istaknuti da će načelo „kaskadnog korištenja" (uporaba, ponovno korištenje, recikliranje, energetska oporaba) – ako je ekonomski i tehnički ostvarivo u ovisnosti o regionalnim posebnostima – predstavljati optimalno rješenje za najveće moguće korištenje drva, prirodne sirovine, uz učinkovito iskorištavanje resursa. Prikladan izbor drvnih proizvoda potrebno je koristiti fizički, a ne da oni služe kao gorivo. Korištenje drva na „kaskadni način" ne samo što osigurava optimalno ekonomsko korištenje sirovine, već ima važan pozitivan utjecaj na klimu putem neprestanog skladištenja ugljika i učinka zamjene, prije nego što ga se iskoristi kao izvor energije.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o„Europskom filmu u digitalnom dobu”

(samoinicijativno mišljenje)

(2015/C 230/07)

Izvjestiteljica: Anna Maria DARMANIN

Dana 6. studenog 2014., sukladno članku 29. stavku 2. Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je izraditi samoinicijativno mišljenje na temu:

Europski film u digitalnom dobu.

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 11. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca), sa 190 glasova za, 9 protiv i 1 suzdržanim.

1. **Preporuke**

1.1. EGSO pozdravlja Komunikaciju Komisije ‘Europski film u digitalnom dobu – Povezivanje kulturne raznolikosti i konkurentnosti’ (COM(2014) 272 završna verzija), kojom se opravdano iznose određena pitanja za raspravu i promišljanje o tom vrlo važnom europskom sektoru.

1.2. Odbor naglašava da mora postojati odgovarajuća ravnoteža između vrijednosti audiovizualnog sektora u poslovnom i komercijalnom smislu i njegovog značaja za Europu iz perspektive kulturne baštine. Ta su dva aspekta suštinski povezana i nije im moguće pristupiti odvojeno.

1.3. Krajnje je vrijeme da se povede otvorena rasprava o barem jednom novom i inovativnom poslovnom modelu za taj sektor kako bi se iskoristile prilike koje digitalni svijet pruža. EGSO stoga potiče taj sektor, Komisiju i nacionalne vlade da budu otvoreni i voljni razmotriti i poticati takve poslovne modele.

1.4. Financiranje je jedno od područja koje treba razmotriti; konkurentnost je nešto čemu treba težiti, ali ne na štetu kulturne dimenzije filma u Europi. Za financiranje su na prvom mjestu odgovorne države članice. Ipak, treba razmotriti i mogućnost otvorene rasprave o metodama pomoću kojih se može osigurati maksimalna iskoristivost financiranja i alternativnih načina financiranja. To uključuje javno financiranje kako bi se privuklo privatno financiranje, racionalnije korištenje javnih sredstava i komplementarnost financiranja od strane EU-a i onog koje pružaju države članice te nove izvore privatnog financiranja poput pružatelja internetskih usluga i telekomunikacijskih poduzeća.

1.5. Jedan od ključnih prioriteta u planu za taj sektor trebalo bi biti jačanje kreativnog okruženja. Komisijina komunikacija trebala bi razmotriti takav pristup i uključiti obrazovno okruženje, radne uvjete ljudi zaposlenih u sektoru, razvoj stvaralačkog talenta i kreativnog izražavanja, načine dodavanja vrijednosti te europsku filmsku pismenost i jezik.

1.6. EGSO podržava ideju prema kojoj bi publika trebala biti u središtu rasprava o audiovizualnom sektoru, budući da je ona ne samo korisnik već često i akter koji oblikuje trendove i time usmjerava razvoj.

1.7. EGSO vjeruje da bi za bolje razumijevanje industrije trebalo više pažnje posvetiti prikupljanju podataka na europskoj razini.

1.8. EGSO želi istaknuti da bi Komisijina komunikacija kao jedan od izazova trebala naglasiti i situaciju koja trenutno vlada u tom sektoru u pogledu radnih uvjeta zaposlenika, samozaposlenih i MSP-ova. Neki od njih se na različite načine suočavaju s nesigurnim radnim uvjetima koji su djelomično produkt specifične prirode same industrije, ali i nedovoljne konkurentnosti uslijed koje se novac pokušava uštedjeti od plaća.

1.9. EGSO smatra da je filmska pismenost važna za poticanje većeg broja Europljana da cijene i traže europske filmove. Stoga preporuča da se filmska pismenost počne promicati na europskoj i nacionalnoj razini.

1.10. Dostupnost je još jedno područje na kojem je, po mišljenju EGSO-a, potrebno uložiti veće napore; stoga bi istraživanje i inovacije trebali biti usmjereni na premošćivanje prepreka kao što su jezik i invaliditet.

1.11. Europski filmski forum koji je predložila Europska komisija trebao bi obuhvatiti sve dionike audiovizualnog sektora. On predstavlja važan instrument za okupljanje svih sudionika audiovizualnog sektora kako bi se rješavali ključni problemi s kojima se taj sektor suočava. EGSO podržava taj dugoočekivani savjetodavni forum te naglašava da je od ključne važnosti da svi dionici sektora sudjeluju u jednakoj mjeri; to također uključuje manje skupine dionika, uključujući predstavnike radnika i potrošača.

1.12. Taj bi se forum trebao usredotočiti na ključne izazove i prilike koje donosi digitalna era te pretvarati politike i strategije u konkretne mjere unutar sektora.

1.13. Nadalje, EGSO naglašava da, usprkos tome što se brzo mijenja i što se može smatrati problematičnim za filmski sektor, digitalni svijet (uključujući očekivanu upotrebu satelitskih komunikacija, u skladu s planovima EU-a za 2020. godinu), filmskoj industriji ipak nudi mnoge mogućnosti.

2. **Sažetak komunikacije**

2.1. Europska filmska industrija, kao jedan od elemenata naše kulturne raznolikosti, vrlo je specifična i kreativna. Iako doprinosi bogatom europskom kulturnom nasljeđu, ugrožava je veliki broj izazova.

2.2. Komisija je u prošlosti izdala određeni broj direktiva koje se odnose na specifična područja filmske industrije poput intelektualnog vlasništva. Ova komunikacija prva je koja se u zadnje vrijeme bavi cijelom industrijom.

2.3. Komisijin dokument naglašava specifičnost problema s kojima se europski filmski sektor suočava, a to su:

— europska filmska publika – vrlo malo europskih filmova dospije do kino dvorana ili televizijskih programa drugih zemalja;

— promjenjivi obrasci potrošnje – gledanje filmova ostaje isto dok se medij mijenja (manje ljudi ide u kino, a više ih filmove gleda na televiziji ili preko videa na zahtjev);

— manjkav nastup na globalnom tržištu – između ostalog, fragmentacija financiranja i ograničena mogućnost internacionalizacije.

2.4. Stoga se u dokumentu Komisije rasprava nastoji započeti identificiranjem i razmatranjem tih izazova, a oni obuhvaćaju sljedeća područja:

— financiranje;

— poslovni model u sektoru;

— jače poticanje kreativnog sektora;

— pristup publike.

3. **Opće napomene**

3.1. EGSO pozdravlja Komisijinu inicijativu da odredi temelje za raspravu svih dionika i drugih aktera iz europskog audiovizualnog sektora. Takav je dijalog već duže vrijeme nužno potreban, ne samo da bi se iskoristile prednosti novih tehnologija i digitalnog svijeta koji se stalno mijenja, već i da se još više ojača ta raznolika i složena industrija.

3.2. EGSO se slaže s Europskom komisijom u pogledu specifičnih izazova naglašenih u dokumentu, ali bi želio dodati još jedan izazov koji u dokumentu nije spomenut, a to su radni uvjeti s kojima se suočavaju zaposlenici, samozaposleni i poduzetnici u ovom sektoru.

3.3. Što se tiče prioriteta koje treba riješiti, EGSO se slaže s područjima navedenima u dokumentu, ali bi želio dodati i sljedeća područja o kojima se nužno treba povesti rasprava i za koja treba naći rješenja:

— obrazovno okruženje (ne ograničavajući ga isključivo na stjecanje poslovnih vještina u sklopu obrazovnog sustava);

— radni uvjeti i radno okruženje;

— poveznica između kazališta i kina;

— opsežnije prikupljanje podataka i isticanje najboljih praksi;

— unutarnje tržište i poveznica između prava intelektualnog vlasništva i zaštite autorskih prava u industriji.

3.4. Nadalje, EGSO naglašava da, usprkos tome što se brzo mijenja i što se može smatrati problematičnim za filmski sektor, digitalni svijet filmskoj industriji ipak nudi mnoge mogućnosti. Jedna od njih je i mogućnost satelitske komunikacije u skladu s planovima EU-a za satelitsku infrastrukturu za 2020. godinu te korištenje satelita za distribuciju filmova u kina na fleksibilniji, više ekološki i isplativiji način.

4. **Posebne napomene**

Financijsko okruženje u audiovizualnom sektoru

4.1. EGSO podržava koncept prema kojem javno financiranje u sektoru ne treba neophodno povećati, već prije optimizirati kako bi industriji donio dodanu vrijednost. Javno financiranje odgovornost je država članica, a financiranje koje osigurava EU trebalo bi povećati učinkovitost lokalnog financiranja. Međutim, to bi javno financiranje trebalo koristiti da se u većoj mjeri privuče privatno financiranje.

4.2. Model financiranja audiovizualne industrije treba se temeljiti na podršci različitim vrstama proizvoda te na mješavini izravnih subvencija i financijske poluge kako bi se privatnim investitorima olakšao ulazak na tržište. Uloga javnih sredstava kao financijske poluge ključna je za racionalniju upotrebu javnih resursa i usmjeravanje na kulturne proizvode.

4.3. EGSO naglašava da je ravnoteža između postizanja konkurentnosti i kreativnog izričaja vrlo osjetljiva i da javno financiranje ne bi trebalo biti namijenjeno ili jednom ili drugom, već izbalansirano na odgovarajući način.

4.4. EGSO bi želio dodati sljedeće pitanjima koje je Komisija postavila u vezi s javnim financiranjem kao temeljem rasprave:

4.4.1. Na nadnacionalnoj razini treba voditi računa o razvoju ‘europske filmske marke’. Nacionalne oznake filmova važne su i uvijek trebaju biti ključni dio najavne/odjavne špice filma, ali europsku marku treba nastaviti razvijati, kako na globalnoj tako i na nacionalnoj razini.

4.4.2. Glavni financijski instrumenti koji se za to mogu upotrijebiti su programi jamstvenih fondova i porezne olakšice; jamstveni fondovi, naročito ako su usklađeni s baselskim sporazumima, potiču banke na posuđivanje, dok porezne olakšice potiču kapitalna ili kvazikapitalna ulaganja. Ti financijski instrumenti moraju biti tako strukturirani da upotpunjuju europske instrumente, većinom financijsku inicijativu Kreativna Europa, jamstvene fondove za MSP-ove i strukturne fondove Europske unije.

4.4.3. U ovom bi se sektoru na uravnoteženi način trebali koristiti i drugi instrumenti financiranja kao što su Obzor 2020. i Erasmus+, a ne samo program Kreativna Europa.

4.5. Komunikacija Komisije spominje privatna ulaganja kao način financiranja te industrije. EGSO preporuča da novi sudionici u digitalnom sektoru, npr. telekomunikacijska poduzeća i pružatelji sadržaja, sudjeluju u financiranju te industrije.

4.6. Pojedinačne inicijative nisu dovoljne; vlade i Europska unija za audiovizualnu industriju moraju razviti financijsku infrastrukturu namijenjenu primjeni i poticanju određenog broja financijskih i nefinancijskih usluga, uključujući i usluge izgradnje kapaciteta, namijenjenih cijelom proizvodnom lancu industrije: razvoju, produkciji i distribuciji.

Inovativno poslovno okruženje

4.7. Iako sudjeluje u raspravi o pravima intelektualnog vlasništva, jedinstvenom digitalnom tržištu i audiovizualnim medijskim uslugama, EGSO ipak podržava osmišljavanje originalnih poslovnih modela koji imaju smisla u kontekstu tehnoloških promjena digitalnog doba. EGSO također naglašava da treba povećati učinkovitost svih politika koje postoje za ovaj sektor.

4.8. Treba istražiti nove poslovne modele i podržati upornost u donošenju hrabrih odluka. Međutim, EGSO naglašava da je, kako bi se to postiglo, neophodno da svi dionici budu otvoreno i sveobuhvatno uključeni u rasprave o promjeni poslovnih modela. Osim toga, takvu bi raspravu trebala poticati sama industrija.

4.9. EGSO čvrsto smatra da je taj aspekt ključan za uspjeh filmske industrije te stoga sve dionike poziva da budu otvoreni takvim novim poslovnim modelima, i to ne samo da bi iskoristili sve prednosti koje im nudi digitalno doba, već i da bi se prilagodili obrascima ponašanja potrošača koji se velikom brzinom mijenjaju.

4.10. Mora doći do promjene u načinu razmišljanja producenata i televizijskih kuća: u budućnosti će televizijski i kino proizvodi koegzistirati s multimedijalnim proizvodima: producenti i radiotelevizijske kuće moraju razviti drugačije poslovne modele za drugačije proizvode; moraju razmisliti o drugačijim proračunima i strategijama za puštanje u distribuciju koji će odgovarati prirodi i tržišnom potencijalu određenog proizvoda. Istovremeno, vlade moraju ponovo razmisliti o modelu javnog financiranja s aspekta uravnoteženije kombinacije podrške.

4.11. EGSO smatra da treba biti oprezan i da postojeće poslovne prakse ne treba samo prilagođavati već i sagledati iz potpuno inovativnog ugla. Na primjer, puko uvođenje fleksibilnijih intervala za puštanje filmova u distribuciju možda neće donijeti poslovna rješenja koje zahtijeva digitalno doba.

Jačanje kreativnog okruženja

4.12. EGSO zastupa stav da je suradnja između filmskih škola neophodna za daljnje poboljšanje sektora. Nadalje, naglašava da filmske škole, kao dio tog sektora, također moraju biti uključene u rasprave koje dionici vode na razini Europe.

4.13. U ovom kontekstu treba dodatno razmotriti specifične izazove s kojima se suočavaju filmske škole budući da se tehnologija mijenja tolikom brzinom da mnoge od njih za podučavanje upotrebljavaju zastarjelu opremu. Stoga one često proizvode profesionalni kadar nespreman za tehnološko okruženje s kojim se susreće u industriji.

Pristupačnost filmova i razvoj publike

4.14. EGSO podržava ideju prema kojoj bi u tom sektoru publika trebala biti jedan od glavnih pokretača. Stoga i dalje naglašava da na europskoj razini treba na raspolaganju imati odgovarajuće podatke, a u rasprave dionika uključiti organizacije potrošača poput Europskog filmskog foruma.

Prikupljanje i analiza podataka

4.15. EGSO vjeruje da bi za bolje razumijevanje industrije trebalo više pažnje posvetiti prikupljanju podataka na europskoj razini. Tako prikupljeni podaci uključivali bi ne samo elemente koji se odnose na publiku u tom sektoru, već i na upotrebu financiranja na različitim razinama, konkurentnost sektora te radno okruženje i radne uvjete.

4.16. EGSO također uviđa da je na nacionalnoj i europskoj razini potrebno razviti izvor podataka koji će uključivati i podatke koje financijski posrednici koriste za procjenu i upravljanje rizikom ulaganja.

Radno okruženje i radni uvjeti

4.17. EGSO čvrsto vjeruje da bi se trebalo koncentrirati na radne uvjete i radno okruženje u sektoru i o njima raspravljati. U ovom je trenutku sektor toliko raznolik da se zbog nedostatka podataka o uvjetima rada tom području često ne poklanja dovoljno pažnje.

4.18. Nažalost, u sektoru ima sve više nesigurnih radnih mjesta, djelomično zbog specifične prirode same industrije (npr. kratki vremenski rok produkcije), ali i zbog nedovoljne konkurentnosti, što dovodi do toga da se novac pokušava uštedjeti na plaćama.

4.19. Stoga EGSO poziva Komisiju da taj izazov uključi u Komunikaciju i s njime se pozabavi u raspravama. Dionici koji predstavljaju radnike filmskog sektora moraju se uključiti u rasprave dionika i u Europski filmski forum.

Europski filmski forum

4.20. EGSO podržava inicijativu Komisije o uspostavi Europskog filmskog foruma. Krajnje je vrijeme da se pripadnici sektora sastanu kako bi raspravili pitanja koja se smatraju važnima za konkurentnost industrije u današnjem digitalnom dobu.

4.21. EGSO ističe da je nužno da svi dionici u jednakoj mjeri sudjeluju u sektoru. To uključuje i manje skupine dionika koji nisu toliko 'moćne', kao i predstavnike radnika i potrošača.

4.22. Iako digitalno doba manje utječe na televizijski sektor nego na filmsku industriju, i taj sektor treba uključiti u širu raspravu i o njemu razgovarati budući da on predstavlja važnu komponentu audiovizualnog sektora.

Promicanje europske filmske pismenosti

4.23. EGSO smatra da je filmska pismenost važna za privlačenje većeg broja Europljana koji će europske filmove cijeniti i tražiti ih. Stoga preporuča da se filmska pismenost počne promicati na europskoj i nacionalnoj razini. To ne samo da će koristiti filmskoj industriji, već će naglasiti i jedan važan element izražavanja europske kulturne raznolikosti. Iako konkretan model podučavanja o filmu u školama možda nije uspješan, EGSO smatra da treba osmisliti druge modele i kampanje koji će istaknuti uspjeh, ljepotu i umjetnost europskog filmskog sektora.

Dostupnost

4.24. Jezik se može smatrati jednom od prepreka za publike diljem Europe i inozemstva. On predstavlja fizičku prepreku, ali i dio kulturne raznolikosti. Štoviše, film je moćan instrument za učenje stranih jezika. Ipak, EGSO smatra da bi dio fondova programa Obzor 2020. trebalo usmjeriti i na inovativni pristup sinkronizaciji, na isplativ način i uz pomoć vodećih tehnologija i onih u nastajanju.

4.25. Nadalje, EGSO odlučno potiče audiovizualni sektor da upotrijebi raspoloživa sredstva kako bi u proizvodima tog sektora mogla uživati i publika s poteškoćama ili oštećenjima vida i/ili sluha. Napori na polju istraživanja također bi trebali biti usmjereni na postizanje veće troškovne učinkovitosti tih sredstava.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Civilno društvo u Rusiji”

(samoinicijativno mišljenje)

(2015/C 230/08)

Izvjestiteljica: gđa Mall HELLAM

Na plenarnom zasjedanju održanom 22. siječnja 2014., sukladno članku 29. stavku 2. Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je izraditi samoinicijativno mišljenje o temi:

„Civilno društvo u Rusiji”

(samoinicijativno mišljenje).

Stručna skupina za vanjske poslove, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 17. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju, održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 118 glasova za, 6 protiv i 5 suzdržanih.

1. **Opće preporuke**

1.1. Izgradnja uzajamnog povjerenja i omogućavanje slobodne interakcije civilnog društva Rusije i EU-a te pružanje što veće potpore nezavisnim ruskim organizacijama civilnog društva (OCD) nikad nisu bili važniji.

1.2. Trebalo bi aktivnije promicati okvir za ljudska prava i demokraciju i jačati političku ulogu posebnog predstavnika EU-a za ljudska prava. Pitanja civilnog društva i ljudskih prava trebala bi biti sastavni dio svih bilateralnih i multilateralnih dijaloga s Rusijom. Trebalo bi održavati dijalog o ljudskim pravima, u kojemu bi po mogućnosti trebali sudjelovati dionici civilnog društva s relevantnim stručnim znanjima. Visoka predstavnica EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku trebala bi se sastati s predstavnicima civilnog društva i OCD-a pri svakom posjetu Rusiji.

1.3. EU bi trebao uskladiti djelovanje i zastupati jedinstveno stajalište o političkim izazovima, kao i represiji nad nevladinim organizacijama (NVO) i medijima u Rusiji. EGSO potiče EU da pomno prati i redovito komentira razne aspekte stanja civilnog društva u Rusiji.

1.4. Međutim, za postizanje napretka u razgovorima s Rusijom ne treba podcjenjivati ni bilateralni pristup. EU bi trebao zauzeti jasno stajalište o sankcijama i odgovornosti za represiju nad civilnim društvom. Međutim, bit će potrebno mnogo fleksibilnosti za pomak sa sadašnje niske razine odnosa EU-a i Rusije. Za obnovu odnosa mogao bi biti koristan bilateralni pristup.

1.5. Ako se na suradnju civilnog društva EU-a i Rusije gleda kao na potencijalni dio budućeg Sporazuma o partnerstvu i suradnji ([1]), kao važna strateška investicija moglo bi poslužiti i osiguravanje zasebne linije financiranja nezavisne platforme za dijalog civilnog društva EU-a i Rusije. Unatoč izvanrednim političkim okolnostima, EU bi i dalje trebao ulagati blage, ali razumne i odlučne napore ([2]) radi normalizacije stanja i sprečavanja (samo)izolacije Rusije. S tim u vezi upućuje se na

([1]) Rusija i EU već nekoliko godina pregovaraju o usvajanju novog Sporazuma o partnerstvu i suradnji (SPS), osnovnog dokumenta za definiranje institucijskog i procesnog okvira za ove dvije strane. Prethodni, desetogodišnji SPS stupio je na snagu 1997. godine, a po isteku vremena na koje je sklopljen automatski je obnavljan svakih 12 mjeseci. Sporazum očito više ne odgovara potrebama odnosa između EU-a i Rusije.

([2]) Prema tom konceptu, koji je u međunarodne odnose uveo harvardski profesor Joseph Nye, za povećanje učinkovitosti u međunarodnim odnosima koriste se i snažni (vojni) i blagi pritisci (svi oblici diplomacije).

preporuke iznesene u ranijim EGSO-ovim mišljenjima o Sjevernoj dimenziji ([3]) (uključujući Politiku za Arktik ([4])), Strategiji za baltičku regiju ([5]), Crnomorskoj sinergiji ([6]), Istočnom partnerstvu ([7]) i Dunavskoj strategiji.

1.6. EU bi trebao pomno pratiti demokratske procese i izazove s kojima se suočavaju sudionici dijaloga. Naglo pogoršanje stanja u vezi s pravima i slobodama – do čega je u posljednje dvije godine došlo u Rusiji – mora se odmah prepoznati i zaustaviti. Institucije i države članice EU-a, posebice one koje se na tom polju dosad nisu angažirale, trebale bi ulagati u programe razmjene i suradnje civilnog društva s Rusijom te ih podupirati, kao i podržavati ruske demokratski orijentirane NVO-e koji se bave određenim temama, kao što su organizacije za zaštitu ljudskih prava i zaštitu okoliša, udruge potrošača, razni socijalni partneri te druge nezavisne organizacije za strukovne interese itd. Ako se ispune određeni uvjeti, trebalo bi poduzeti odgovarajuće korake prema pojednostavljenju i liberalizaciji viznog režima.

1.7. Raznolikost je presudna za zdravo europsko civilno društvo: EU bi trebao surađivati s dionicima civilnog društva koji pokrivaju široki raspon tema i razne regije – usprkos tome ili upravo zato što se Rusija sve više priklanja autoritarnim oblicima vladanja, što povećava monopolizaciju i izolaciju. EGSO poziva na intenziviranje međuljudskih kontakata, a posebice razmjenâ velikih razmjera u području obrazovanja i međukulturnog dijaloga kao instrumenta za jačanje međusobnog razumijevanja i povjerenja. Potrebno je mnoštvo novih platformi i formata za suradnju organizacija civilnog društva iz EU-a i Rusije. Forum civilnog društva EU-a i Rusije (usporediv s Forumom civilnog društva za Istočno partnerstvo) može se smatrati jednom od više postojećih razvojnih platformi koje dobro služe svojoj svrsi. Trebalo bi također razmotriti mogućnosti uključivanja socijalnih partnera u tu ili sličnu platformu.

1.8. EU bi trebao preispitati postupke pružanja financijske potpore NVO-ima putem Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava (EIDHR). S obzirom na trenutačnu kampanju represije i progona, relativno visok udio vlastitih sredstava u sklopu sufinanciranja mnogim bi ruskim NVO-ima i njihovim partnerima predstavljao ogroman teret. Stoga je važno povećati mogućnosti financiranja te ruskim NVO-ima i savezima NVO-a omogućiti siguran pristup tim sredstvima. Na primjer, preporučuje se da EIDHR poveća proračunska sredstva za Rusku Federaciju (s 3 na 9 milijuna eura godišnje). Kako bi se povećala fleksibilnosti i dostupnost potpornih mehanizama, može se razmotriti mogućnost određenog vida obnavljanja potpora.

1.9. Još jednu dobru priliku moglo bi predstavljati otvaranje Europskog instrumenta za susjedstvo (ENI) ruskim sudionicima u okviru prekograničnih i multilateralnih programa s kolegama iz EU-a i državama sudionicama Istočnog partnerstva. EGSO također preporučuje proširivanje Instrumenta za partnerstvo (PI), u okviru kojeg se trenutačno izdvaja 10 milijuna eura godišnje za suradnju s Rusijom, kako bi se prijavljivanje omogućilo i organizacijama civilnog društva. I naposljetku, mandat Europske zaklade za demokraciju može se proširiti na Rusiju. U okviru relevantnih regionalnih i prekograničnih programa suradnje trebala bi se davati veća podrška civilnom društvu.

1.10. Sadašnje EU-ove politike financiranja ne bi trebale biti usredotočene isključivo na programe pomoći. Institucionalna potpora i profesionalizacija presudni su za održivost civilnog društva u gospodarstvima u tranziciji kao što je rusko. Za napredak ruskog civilnog društva bitno je jačanje kapaciteta OCD-a, uključujući socijalne partnere, podržavanje razvoja tehničkih/informatičkih i upravljačkih vještina u NVO-ima te jačanje suradnje s partnerima u EU-u.

1.11. EGSO poziva na razvoj sustava za brze akcije/pripravnost za ugrožene skupine i pojedince, odnosno za one kojima je pomoć prijeko potrebna. To bi, primjerice, trebalo obuhvaćati lakše dobivanje azila, odobravanje i produžavanje viza, dodjelu stipendija itd. Također je od iznimne važnosti pomagati i podupirati aktiviste civilnog društva koji su zbog političkih razloga bili prisiljeni napustiti Rusiju.

([3]) Budućnost Sjeverne dimenzije, 5.7.2006.; izvjestitelj: Filip Hamro-Drotz (SL C 309, 16.12.2006., str. 91-95.).
([4]) Politika EU-a za Arktik. Vidjeti također: http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/arctic_ocean/index_en.htm
([5]) Baltička regija: uloga organiziranog civilnog društva u unapređenju regionalne suradnje i identificiranju regionalne strategije, 13.5.2009.; izvjestiteljica: Marja-Liisa Peltola (SL C 277, 17.11.2009., str. 42-48.).
([6]) Osnivanje mreža organizacija civilnog društva u crnomorskoj regiji, 9.7.2008.; izvjestitelji: Mihai Manoliu i Vesselin Mitov (SL C 27, 3.2.2009, str. 144-151.).
([7]) Uključenost civilnog društva u Istočno partnerstvo, 13.5.2009.; izvjestitelj: Ivan Voleš (SL C 277, 17.11.2009, str. 30-36.).

1.12. EGSO poziva na intenziviranje razmjena i veza između dionika ruskog civilnog društva i dionika ukrajinskog civilnog društva – uz strukturno vodstvo i potporu EU-a. EGSO predlaže da se pronađu mogućnosti za uključivanje ruskih partnera u velike regionalne projekte sa zemljama Istočnog partnerstva (EaP), osobito u području demokracije, zaštite okoliša, javnog zdravlja, prijevoza, energetske učinkovitosti itd.

1.13. EU bi trebao težiti većoj strukturnoj uključenosti predstavnika neovisnog civilnog društva u međuvladinom dijalogu EU-a i Rusije, pored ostaloga i u vezi s temama koje su važne za obje strane, kao što su migracije, međukulturni odnosi, klimatske promjene, sigurnost podataka, digitalna sigurnost itd. Osim toga, EU bi trebao osmisliti nove interaktivne i transparentne formate za angažiranje građana i u Europi i u Rusiji. Korak prema ostvarivanju tog cilja mogao bi biti sastanak visoke predstavnice EU-a s dionicima civilnog društva koji djeluju izvan EU-a.

2. **Uloga EGSO-a**

2.1. EGSO i neovisne ruske organizacije civilnog društva trebali bi pokušavati pridonositi dijalogu o ljudskim pravima između EU-a i Rusije te pronalaziti nove platforme za kontinuirani dijalog.

2.2. Trebao bi poduzeti sljedeće korake radi jačanja interakcije između europskog i ruskog civilnog društva:

2.2.1. razmotriti mogućnost proširenja EGSO-ova Odbora za praćenje odnosa s Rusijom, kako bi u razmjenama s ruskim partnerima moglo sudjelovati više članova;

2.2.2. ojačati suradnju između EGSO-a i Foruma civilnog društva EU-a i Rusije s ciljem praćenja razvoja događaja u ruskom civilnom društvu i razmatranja načina za poticanje dijaloga između neovisnih OCD-a iz EU-a i Rusije (uključujući ekološke, potrošačke, poljoprivredne, socijalne te druge strukovne i tematski orijentirane organizacije itd.);

2.2.3. uspostavljati i razvijati odnose s cijelim nizom neovisnih ruskih socijalnih partnera (npr. s udrugama poslodavaca i sindikatima);

2.2.4. podržavati, proširivati i utvrđivati prioritetne napore u pogledu poticanja suradnje i civilnog društva u Rusiji i Ukrajini te ostalim zemljama Istočnog partnerstva, uključujući odnose socijalnih partnera. Trebalo bi razmotriti mogućnost da se EGSO-u dodijeli posebna uloga u usmjeravanju suradnje između Rusije i Ukrajine na razini civilnog društva;

2.2.5. EGSO je zbog političke situacije obustavio održavanje zajedničkih seminara s Građanskim vijećem Ruske Federacije. Međutim, Odbor s tim vijećem i dalje održava kontakte oko pojedinih tema, a uspostavit će kontakt i s ruskim uredom pravobranitelja i drugim relevantnim ustanovama i stručnjacima.

3. **Uvodne napomene**

3.1. Početkom ožujka 2014. godine Ruska Federacija poduzela je aktivne korake s ciljem aneksije ukrajinske Autonomne Republike Krima. Od travnja 2014. godine Rusija, po svemu sudeći, vodi rat preko posrednika na istoku Ukrajine, što se očituje u sve većoj podršci proruskim separatistima u takozvanoj Donjeckoj Narodnoj Republici i Luhanskoj Narodnoj Republici te u izravnom prodoru na teritorij Ukrajine. To predstavlja kušnju za sadašnji europski sigurnosni poredak, koji postoji već desetljećima te, općenito gledajući, za međunarodne sporazume sklopljene nakon Drugog svjetskog rata. Od ljeta 2014. godine EU i SAD uveli su niz sankcija pojedincima i poduzećima iz Rusije kao odgovor na pripajanje Krima i krizu na istoku Ukrajine. U Moskvi i drugim velikim gradovima 21. rujna 2014. održani su najvjerojatnije najveći proturatni prosvjedi, kakvi nisu viđeni već godinama (procjenjuje se da je na njima sudjelovalo 25 do 50 tisuća ljudi).

3.2. Predsjednik Vladimir Putin i ruska vlada jačali su tijekom 2013. i 2014. godine svoju vlast, marginalizirajući svaku eventualnu oporbu. U posljednjih nekoliko godina ruska je vlada uvela niz strogih zakona kao odgovor na masovne prosvjede održane između prosinca 2011. i sredine 2012. godine. Među restrikcijama uvedenim tim zakonima su pojačana kontrola nad NVO-ima i internetom, drakonski povećane kazne za sudjelovanje na uličnim prosvjedima bez dozvole te proširena definicija izdaje.

3.3. Stanje ljudskih prava i civilnog društva u Ruskoj Federaciji sve je lošije. Izmjenama Zakona o neprofitnim organizacijama (poznatog i pod nazivom „zakon o stranim agentima"), u kombinaciji s drugim novim zakonskim odredbama, aktivizam je postao kažnjiv, a NVO-i se demoniziraju u javnosti, što onemogućava razvoj civilnog društva. Zabrinjava i sve veći broj sudskih postupaka protiv organizacija civilnog društva u posljednje vrijeme. Ukupna društvena i politička klima sve je nepovoljnija za NVO-e i nezavisne aktiviste.

3.4. Druge restriktivne zakonske odredbe, poput one o zabrani propagiranja „netradicionalnih seksualnih odnosa" među maloljetnicima, potiču na stigmatizaciju i jačanje diskriminacije i nasilja homofobne prirode. Osim toga, više nedavnih zakonskih i administrativnih mjera dovelo je do represije nad neovisnim medijima u Rusiji.

3.5. U zaključcima od 16. srpnja 2014. Europsko vijeće „poziva Komisiju da preispita programe suradnje između EU-a i Rusije s ciljem donošenja odluke, i to za svaki pojedini slučaj, o suspenziji provedbe EU-ovih programa bilateralne i regionalne suradnje. Međutim, i dalje će se nastaviti projekti koji se bave isključivo prekograničnom suradnjom i civilnim društvom". U tim je okolnostima potrebno razmotriti kako institucije i civilno društvo EU-a mogu pridonijeti poboljšanju položaja organizacija civilnog društva u Rusiji i jačanju istinskog civilnog i socijalnog dijaloga.

4. **Opće stanje civilnog društva**

4.1. Glavni međunarodni dionici – u UN-u, EU-u, Europskom parlamentu, Vijeću Europe, OSCE-u – izražavaju posljednjih godina zabrinutost zbog ograničavanja manevarskog prostora ruskom civilnom društvu.

4.2. Rusko civilno društvo – u širem smislu riječi, uključujući sve vrste neprofitnih organizacija – prošlo je kroz velike promjene od početka 1990-ih. U zadnje su se vrijeme NVO-ima pridružile mnoge labavo organizirane koalicije i skupine građana koje su se ujedinile kako bi radile na dobrotvornim projektima, projektima edukacije i „opismenjavanja o pravima" itd., premda se rusko civilno društvo, u usporedbi s razdobljem kada je prije dvadesetak godina formirano, danas suočava s klimom koja ne pogoduje individualnoj inicijativi i društvenom aktivizmu.

4.3. Otkako se Vladimir Putin u svibnju 2012. godine vratio u Kremlj, usvojen je niz represivnih zakona, a službena su tijela dobila vrlo velike ovlasti za ograničavanje temeljnih sloboda. Spomenut ćemo samo nekoliko. Izmjenom ruske definicije izdaje omogućuje se kažnjavanje borbe za međunarodno priznata ljudska prava. Za sudjelovanje na „nedopuštenim" skupovima uvedene su ogromne kazne. Zakon kojim se zabranjuje „homoseksualna propaganda" vrlo je diskriminatoran prema LGBT osobama. Čelnici NVO-a sada su potencijalno osobno kazneno odgovorni za nepoštovanje izmjena zakona o NVO-ima.

4.4. Ukratko, rusko civilno društvo suočava se s egzistencijalnom dvojbom ([8]). Neki promatrači stanja ljudskih prava smatraju da je intenzitet represije na civilno društvo „bez presedana u postsovjetskoj povijesti te zemlje" te da se još i „povećao uslijed ukrajinske krize" ([9]). No država je istodobno dodijelila pozamašna sredstva takozvanim „društveno orijentiranim" skupinama, stvorivši tako podjelu unutar zajednice NVO-a.

4.5. Nastavlja se politički motiviran progon aktivista i poduzimaju oštre mjere protiv protivnika i kritičara vladajućih struktura. Treba napomenuti da je uoči Olimpijskih igra u Sočiju 2014. godine amnestirano i pušteno na slobodu više političkih zatvorenika (uključujući Mihaila Hodorkovskog i članice punk grupe Pussy Riot). Međutim, u isto je vrijeme nekoliko desetaka sudionika prosvjednog skupa održanog 6. svibnja 2012. na moskovskom trgu Bolotnaja izvedeno pred sud pod optužbom za „organiziranje masovnih nereda" i primjenu sile protiv policije ([10]). Lokalne i međunarodne organizacije za ljudska prava više su puta dovele u pitanje razmjernost i relevantnost tih optužbi.

([8]) Anna Sevortian. *European Human Rights Advocacy Centre Bulletin*, zima 2013. http://ehracmos.memo.ru/files/WinterBulletin2013ENGWEB.pdf

([9]) http://www.hrw.org/news/2013/04/24/russia-worst-human-rights-climate-post-soviet-era

([10]) Jednom je optuženiku izrečena uvjetna kazna i uvedeno ograničenje kretanja, jedan je osuđen na prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu na neodređeno vrijeme, a ostali su osuđeni na zatvorske kazne u trajanju od dvije i pol do četiri i pol godine. Još četiri osobe trenutačno su na suđenju zbog optužbi za izazivanje masovnih nereda i primjenu sile protiv policije.

4.6. Izmjene postojećeg zakonodavstva o NVO-ima (poznatog i pod nazivom „zakon o stranim agentima"), koje su stupile na snagu u studenom 2012. godine ([11]), postale su jednim od najvažnijih instrumenata za represiju nad ruskim civilnim društvom i označile početak kampanje marginaliziranja ruskih NVO-a.

4.7. Zabrinjava to što „zakon o stranim agentima" i mnogi kasniji represivni zakoni u Rusiji predstavljaju loš primjer za razvoj civilnog društva u široj regiji ([12]). Sam pojam „stranog agenta" automatski priziva u sjećanje tendencioznu i mržnjom ispunjenu retoriku iz sovjetskog doba i pritom NVO-e jasno etiketira kao „špijune" („agente").

4.8. Novi je zakon prvobitno obvezivao sve NVO-e koji dobivaju financijska sredstva iz inozemstva i bave se takozvanim „političkim aktivnostima" (odnosno aktivizmom, eng. *advocacy*) da se kod nadležnih tijela registriraju kao „strani agenti". Za organizacije koje to ne učine uvedena je kazna zabrane rada, i to bez sudskog naloga. Provedba zakona započela je u veljači 2013. godine nizom inspekcija u više od 1 000 NVO-a diljem zemlje ([13]) (komentirajući naknadno kritike u vezi s tim, Vladimir Putin je priznao da je u primjeni zakona bilo „pretjerivanja").

4.9. Više od 60 skupina za ljudska prava i civilno društvo – među njima i mnoge ugledne – optuženo je za „administrativne prekršaje" te je uložilo žalbu na optužbe i kazne koje su bile posljedica inspekcija (s manje ili više uspjeha). Moskovski NVO Golos, najistaknutija skupina za promatranje izbora, suspendiran je, baš kao i nekoliko drugih NVO-a. Dok još uvijek traju sudski postupci, 13 NVO-a uložilo je žalbu pred Europskim sudom za ljudska prava. Nijedan se NVO nije dobrovoljno registrirao ([14]).

4.10. U lipnju 2014. godine zakon je ponovno izmijenjen, a Ministarstvo pravosuđa ovlašteno je da po vlastitom nahođenju proglašava NVO-e „stranim agentima", bez ikakva pravosudnog postupka. Neposredno nakon stupanja tog zakona na snagu, na internetskoj stranici Ministarstva objavljena su imena prvih šest takvih organizacija ([15]). Počevši od 1. listopada 2014., na popis je stavljeno 15 NVO-a, od kojih se mnogi bave strateškim parnicama i pravnom potporom ([16]).

4.11. U Rusiji ima vrlo malo državnih ustanova koje se bave civilnim društvom i ljudskim pravima: Ured pravobranitelja, Predsjedničko vijeće za civilno društvo te – u određenoj mjeri – Građansko vijeće ([17]). Ovo potonje tijelo EGSO-ov je partner za službene odnose s ruskom stranom ([18]). Međutim, kapacitet tih ustanova nedovoljan je za suočavanje s najnovijim negativnim razvojem događaja u vezi s NVO-ima i organizacijama civilnog društva u Rusiji.

5. **Socijalni dijalog**

5.1. Tripartitni odbor rusko je službeno tijelo za odnose između socijalnih partnera (prema uzoru na koncept Međunarodne organizacije rada, ILO). Odbor ima po 30 predstavnika svake od triju strana: nacionalnih ruskih sindikata, ruske vlade i udruga poslodavaca. Svoj rad Odbor trenutačno zasniva na Općem sporazumu za razdoblje 2014.–2016 ([19]). Kolektivni sporazumi pregovaraju se i potpisuju na razini određenog entiteta.

([11]) Taj je zakon podržao i Ustavni sud svojom odlukom iz 2014. godine.

([12]) U rujnu 2013. godine u parlamentu Kirgistana pokrenuta je slična inicijativa u vezi sa „stranim agentima", a o takvim se idejama raspravlja i u Kazahstanu itd.

([13]) Za većinu NVO-a te „provjere" nisu bile izolirana pojava. Rad mnogih NVO-a ometali su inspektori, obično se pojavljujući u timovima koji su se sastojali od predstavnika tužiteljstva, tijela nadležnih za registraciju ili migracije, porezne uprave, policajaca, vatrogasaca, pa čak i televizijske ekipe. U lipnju 2013. godine u Dumi se pojavio jedan drugi nacrt zakona, kojim se proširuje popis razloga za nasumične inspekcije NVO-a bez prethodne najave.

([14]) http://www.hrw.org/reports/2013/04/24/laws-attrition

([15]) To su udruga Golos (Moskva), regionalna podružnica Golosa (Moskva), Centar za društvenu politiku i rodne studije (Saratov), Žene s Dona (Novočerkask) i Kostromski centar za potporu javnim inicijativama (Kostroma).

([16]) Vidjeti popis na stranici Ministarstva pravosuđa: http://unro.minjust.ru/NKOForeignAgent.aspx

([17]) Građansko vijeće osnovano je 2005. godine kao državna ustanova sa savjetodavnim ovlastima, nadležna za praćenje i savjetodavni rad u vezi s parlamentarnim inicijativama i državnim politikama. Građansko vijeće ima 126 članova izabranih na mandat od dvije godine. U prvi saziv Građanskog vijeća jednu trećinu članova imenovao je predsjednik Putin. Rad Građanskog vijeća nije lišen kontroverzi.
Nakon zadnjih izbora Vijeće je dobilo novog predsjedatelja, Aleksandra Brehalova, predsjednika javne organizacije *Opora Rossii*, koja okuplja mala i srednja poduzeća iz cijele Rusije. Za dodatne informacije vidjeti www.oprf.ru/en

([18]) U skladu s Memorandumom o razumijevanju iz 2008. godine.

([19]) http://www.unionstoday.ru/news/social/2013/12/25/18878

5.2. I poslodavce i sindikate u Odboru zastupaju predstavnici velikih udruga. Ruski savez gospodarstvenika i poduzetnika (RSPP) ([20]) vodeća je udruga poslodavaca, s 361 članom iz glavnih industrijskih sektora. Predstavnici RSPP-a na sastancima Tripartitnog odbora zastupaju interese poslodavaca. RSPP svojim članovima nudi posredovanje u sporovima i promiče poslovnu suradnju s poduzećima iz EU-a. Članovi RSPP-a imaju ukupno oko 6 milijuna zaposlenika, RSPP je potpisnik Socijalne povelje ruske poslovne zajednice i sudjeluje u UN-ovu Globalnom paktu te inicijativi GRI *(Global Reporting Initiative)*. Neke su od udruga poduzetnika Gospodarska i industrijska komora ([21]), *Opora Rossii* (koja okuplja srednja i mala poduzeća) itd.

5.3. Sindikalni pokret u suvremenoj Rusiji nikad nije imao jake i neovisne predstavnike; međutim, ima i nekoliko ohrabrujućih primjera u tom pogledu – često u industriji motornih vozila.

5.4. Dominantni je akter u tom području Federacija neovisnih sindikata Rusije (FNPR), sljedbenik modela „saveza sindikata", sličnog onome koji je postojao u sovjetskim vremenima (VTsSPS). FNPR pokušava postati most između sindikata i vlasti; no istodobno ga kritiziraju zbog toga što zauzima očito provladine stavove i općenito ne sudjeluje u štrajkovima i uličnim akcijama itd. Jedan drugi vodeći savez sindikata jest Ruska konfederacija rada (KTR) ([22]). Postoje i manji savezi, poput Sotsprofa, Saveza sindikata Rusije (SPR) itd.

5.5. Premda je Rusija potpisnica svih važnijih konvencija ILO-a, poštovanje socio-ekonomskih i radničkih prava u Rusiji i dalje izaziva zabrinutost, između ostalog i EGSO-a.

5.6. Pravo na okupljanje kao radničko pravo vrlo je problematično pitanje – prema izjavama aktivista, gotovo je nemoguće štrajkati a da se ne prekrši zakon ([23]). Istodobno u ruskom zakonodavstvu ne postoji jasna definicija diskriminacije, pa poslodavci mogu bez posljedica diskriminirati potencijalne i sadašnje zaposlenike na temelju spola, dobi i članstva u sindikatu. Zapostavljene skupine zaposlenika – npr. zatvorenici ili pripadnici manjina – posebno su ugrožene, a sindikalni aktivisti praktički nemaju pravnu zaštitu od pritisaka i progona ([24]).

5.7. Centar za socijalna i radnička prava, jedini tematski *think tank* u Rusiji, izvijestio je da je u razdoblju 2007.–2013. bilo 1 395 radničkih prosvjeda, a iz godine u godinu ih je sve više ([25]).

6. **Mediji i sloboda govora**

6.1. Sloboda informiranja i medija u Rusiji je ugrožena. Nakon ponovnog definiranja klevete kao kaznenog djela, 2014. godine usvojen je niz novih zakona s ciljem nametanja restrikcija u medijima i na internetu. Nekoliko nezavisnih medija – tiskanih, radijskih, internetskih – zatvoreno je ili je bilo prisiljeno promijeniti vlasnika, zaposlenike i uređivačku politiku. Ti nedavni događaji nedvojbeno su u suprotnosti s duhom i slovom međunarodnih obveza Rusije.

6.2. Zakon o informiranju i informacijskoj tehnologiji (izmijenjen u veljači 2014. godine) sada dopušta blokiranje internetskih stranica na zahtjev glavnog državnog tužitelja, ako one navodno sadrže „ekstremističke" sadržaje ili pozivaju na masovne nerede ili nedopuštena okupljanja.

6.3. Protuteroristično zakonodavstvo u svibnju je izmijenjeno i dopunjeno novim odredbama koje se odnose na blogere čije stranice imaju više od 3 000 posjeta dnevno. Ti se blogeri sada moraju registrirati pri nadležnom tijelu Roskomnadzor, nakon čega se pri pisanju blogova moraju pridržavati ruskog zakonodavstva o masovnim medijima (uključujući ograničenja u izborno vrijeme itd.). Od njih se također može tražiti da objave svoje pravo ime i druge informacije te ih se može smatrati odgovornima za komentare trećih osoba na svojim stranicama. Za one koji se ne registriraju predviđena je novčana kazna.

([20]) RSPP održava formalne kontakte s udrugom BusinessEurope i član je Međunarodne organizacije poslodavaca i Međunarodne organizacije rada.
([21]) Gospodarska i industrijska komora Ruske Federacije članica je Eurochambersa.
([22]) I FNPR i KTR članovi su Međunarodne konfederacije sindikata (ITUC) i njegove regionalne podružnice za Europu – Paneuropskog regionalnog vijeća (PERC).
([23]) http://www.unionstoday.ru/news/actual-18/2013/09/26/18592
([24]) Predsjedničko vijeće za ljudska prava raspravljalo je o toj temi 18. travnja 2014.
([25]) http://trudprava.ru/expert/analytics/protestanalyt/1047

6.4. EU i međunarodna zajednica vrlo su zabrinuti zbog jedne druge zakonske inicijative čija je namjera od siječnja 2016. godine ograničiti udio stranih ulaganja u medijske kuće u Rusiji na 20 %.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

III.

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

503. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A ODRŽANO 10. I 11. PROSINCA 2014.

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Istraživanje i inovacije kao izvori obnovljenog rasta”

(COM(2014) 339 završna verzija – SWD(2014) 181 završna verzija)

(2015/C 230/09)

Izvjestitelj: Gerd WOLF

Dana 10. lipnja 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Istraživanje i inovacije kao izvori obnovljenog rasta

COM(2014) 339 završna verzija i SWD(2014) 181 završna verzija

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 19. studenoga 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio jednoglasno na svojem 503. plenarnom zasjedanju održanome 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 11. prosinca).

1. **Sažetak i preporuke**

1.1. Odbor snažno podržava cilj koji je postavila Komisija, kao i uz to predložene mjere. Njihova provedba u nadležnosti je i području djelovanja, prije svega, država članica.

1.2. S obzirom na nedovoljan učinak poluge Komisije na s time povezanu politiku država članica, Odbor poziva na dobru volju, konstruktivan stav i snagu odlučivanja svih uključenih činitelja da daju prednost ovom hitnom, ali teškom zadatku i da ga ustrajno i bez dodatnih birokratskih mehanizama uspješno obave do kraja.

1.3. Odbor je mišljenja da pri tome prioritet treba dati sljedećim zadacima:

— izgradnji i jačanju vrhunskih kapaciteta za istraživanje i razvoj, kao i centara za inovacije, oslanjajući se pritom na dosadašnje najuspješnije primjere; prilagođavanju sveučilišnog obrazovanja, kapaciteta i povezanosti tome cilju,

— dostatnom i postojanom poticanju osnovnog istraživačkog rada kao temelja budućih inovacija,

— stvaranju društvene klime u kojoj se inovacije potiču, prihvaćaju i nagrađuju. Administrativne, gospodarske i društvene prepreke ostvarivanju tog cilja treba identificirati, procijeniti te, prema potrebi, smanjiti ili potpuno ukloniti,

— poticanju i zaštiti MSP-ova, novoosnovanih poduzeća i poduzeća socijalne ekonomije u dovoljnoj mjeri, kao glavnih stupova svake učinkovite politike inovacija,

— dovršenju Europskog istraživačkog prostora i prostora inovacija,

— stvaranju privlačnog i stabilnog europskog tržišta rada za istraživače te konačnom i potpunom uklanjanju njegovih specifičnih socijalnih nedostataka.

1.4. Detaljna pojašnjenja Odbor daje u sljedećem poglavlju.

2. **Sadržaj Komunikacije Komisije (znatno skraćena verzija)**

2.1. Komunikacija odražava napore za osjetno povećanje potencijala istraživanja i inovacija (R&I) kao prijeko potrebnog pokretača obnovljenog rasta. To bi trebalo biti ostvarivo putem više kvalitete investicija potrebnih za fiskalnu konsolidaciju, koje se pokreću u okviru strategija za rast država članica.

2.2. Usto Komisija predlaže sljedeće:

i. U skladu s konceptom fiskalne konsolidacije kojom se potiče rast, države članice trebaju za prioritet postaviti rashode za poticanje rasta, prije svega u području istraživanja i inovacija.

ii. Ta ulaganja trebaju pratiti reforme kako bi se povećala kvaliteta, učinkovitost i učinci javne potrošnje na istraživanje i inovacije.

iii. Pritom bi se države članice trebale usredotočiti na tri glavne osi reforme:

— kvalitetu strateškog razvoja i postupka izrade politika,

— kvalitetu programa i mehanizama za financiranje,

— kvalitetu ustanova koje se bave istraživanjem i inovacijama.

2.3. Pritom će Komisija poduprijeti države članice i osloniti se na iskustvo stečeno u vodećoj inicijativi Unija inovacija i europskom istraživačkom prostoru ([1]).

2.4. Također je ključno jačanje inovacijskih ekoloških sustava u najširem smislu i utvrđivanje odgovarajućih okvirnih uvjeta za stimuliranje europskih poduzeća.

2.5 Od pokretanja Unije inovacija uistinu je postignut važan napredak. No, potrebno je uložiti daljnje napore u:

— produbljivanje jedinstvenog tržišta,

— olakšavanje i proširivanje pristupa financiranju,

— jačanje inovacijskog kapaciteta javnog sektora,

— stvaranje čvrstih radnih mjesta u intenzivnim aktivnostima znanja,

— razvoj baze ljudskih resursa koja je opremljena inovacijskim vještinama,

— pokretanje pionirskog istraživanja,

([1]) COM(2010) 546 završna verzija.

— bavljenje vanjskom dimenzijom politika istraživanja i inovacija te

— čvršću ugradnju znanosti i inovacija u društvo.

2.6. Komisija poziva Vijeće da se u skladu s ovom Komunikacijom i njezinim prijedlozima pozabavi ovom temom.

3. **Opće napomene Odbora**

3.1. Istraživanje i inovacije, koje su usko povezane s povijesnim pokretom prosvjetiteljstva ([2]), u kratkom su razdoblju čovječanstva dovele do najvećeg ikada postignutog rasta u području znanja, zdravlja, tehničkih sposobnosti i blagostanja te su pokretači daljnjeg rasta gospodarstva i socijalnog napretka.

3.2. To su prepoznale i države izvan Europe te se stoga svjetska konkurencija u području znanja i inovacija sve više zaoštrava. U isto vrijeme, prije svega u Aziji, izgrađuju se veliki znanstveni i tehnološki centri te se još bržim tempom povećavaju potrošnja na istraživanje i inovacijski kapaciteti.

3.3. Odbor snažno podupire cilj koji je postavila Komisija, kao i uz to predložene mjere: oni su u skladu s preporukama koje je Odbor opetovano davao ([3]).

3.4. Stoga je još hitnije pitanje kako će predložene mjere biti provedene i koliki će biti iznos za to raspoloživih sredstava. Kao što je Komisija primijetila, problemi u vezi s time i obveza njihovog rješavanja u nadležnosti su država članica.

3.5. Kako bi Komisija mogla financijski i upravljački djelovati na politiku istraživanja i inovacija država članica, na raspolaganju joj prije svega stoje sredstva iz programa **Obzor 2020**. Kao što je Odbor opetovano upozoravao, ta sredstva mogu imati samo slabi učinak poluge.

3.6. Odbor stoga poziva na dobru volju, konstruktivan stav i snagu odlučivanja svih uključenih činitelja da daju prednost ovom hitnom, ali teškom zadatku i da ga ustrajno i bez dodatnih birokratskih mehanizama uspješno obave do kraja.

3.7. Također je nužno svim državama članicama pomoći da ostvare daljnji napredak. Naročito je potrebno u svim državama članicama, a osobito u onima koje su u ovom području manje napredovale, izgraditi i ojačati vrhunske kapacitete za istraživanje i razvoj, kao i centre za inovacije te prilagoditi sveučilišno obrazovanje i kapacitete tome cilju. Europi su potrebna sveučilišta svjetske klase. Stoga je potrebno prije svega poticati sveučilišta i istraživačke centre kao izvorišta inovativnih osoba i ideja.

3.8. To prije svega zahtijeva odgovarajuće strukturne reforme (uključujući međunarodnu ocjenu kvalitete), za koje treba ciljano namijeniti i koristiti **sredstava iz strukturnih i kohezijskih fondova EU-a**; to mora poticati i nadzirati Komisija. Na taj je način moguće stvoriti sinergije i smanjiti inovacijski jaz unutar Europe.

3.9. Gdje već ne postoji uspješan znanstveni i istraživački sustav, treba ga izgraditi uz razmjenu iskustava i učenje iz primjera dobre prakse. U tu svrhu potrebno je zaposliti izvrsne i iskusne pružatelje usluga i prepustiti im odgovornost, dati manevarski prostor te osigurati dovoljna i pouzdana financijska sredstva. Plodonosnu ulogu pri tome može imati partnerski koncept **„twinning for excellence”**, u kojem već postojeći klasteri izvrsnosti mogu preuzeti ulogu partnera.

3.9.1. Odbor međutim upozorava na pretjeranu standardizaciju i s time povezani gubitak sustavne konkurencije kao plodnog tla nužnog za buduće inovacije. Sukladno tome, upozorava na pretjerano formalne kriterije konkurencije. S druge strane, međunarodni pregled relevantnih segmenata jest najbolja dostupna i neizostavna mjera za prosudbu i osiguravanje odgovarajuće kvalitete istraživanja i razvoja unatoč mogućim slabostima u ocjenjivanju revolucionarnih ideja.

([2]) *Science as Public Culture,* Jan Golinski, Cambridge University Press.

([3]) Na primjer, SL C 132, 3.5.2011., str. 39., SL C 181, 21.6.2012., str. 111., SL C 44, 15.2.2013., str. 88., SL C 76, 14.3.2013., str. 31., SL C 76, 14.3.2013., str. 43., SL C 341, 21.11.2013., str. 35., SL C 67, 6.3.2014., str. 132.

3.10. Međutim, između ulaganja u istraživanje i razvoj i uspjeha ostvarenih inovacija ponekad prođe iznimno dugo vremena, što otežava predviđanje i ocjenu uzročne veze.

3.11. No, već odavno pokazalo se da su gospodarska snaga i blagostanje jedne države, ako ne počivaju prvenstveno na dostupnosti prirodnih resursa, povezani naročito s njezinim ulaganjima u istraživanje i razvoj te iz toga proizlazećim inovacijskim kapacitetima.

3.12. Stoga Europi treba istraživački prostor koji bi bio učinkovit, otvoren i privlačan najvećim talentima iz cijelog svijeta, na koji bi bila usmjerena i imigracijska politika i u kojem bi sastavni nacionalni znanstveni sustavi učinkovitije surađivali na europskoj razini te se izvan EU-a snažnije povezivali s najuspješnijim međunarodnim institucijama.

3.13. Europi su također potrebni politički napori i društvena klima usmjerena k poticanju, prihvaćanju i nagrađivanju inovacija te stvaranju preduvjeta za angažirano poduzetništvo. To, između ostalog, znači da treba identificirati, procijeniti te, prema potrebi, smanjiti ili potpuno ukloniti administrativne, gospodarske i društvene prepreke ostvarivanju tog cilja, odnosno poboljšati i ojačati inovacijski ekosustav.

3.14. To zahtijeva politiku istraživanja i inovacija u državama članicama koja će povezati nacionalne aktivnosti s europskim i međunarodnim inicijativama i dovesti do suradnje između sektora politike, znanosti, gospodarstva i civilnog društva i na europskoj razini, ali će u isto vrijeme biti povezana s lokalnim i regionalnim inicijativama.

3.15. Naime, pored javnih izvora financiranja za istraživanja i inovacije, tu su i poduzeća koja u velikoj mjeri ulažu u njih te stoga s novim proizvodima, uslugama i postupcima ostvaruju uspjeh na tržištu. Ta poduzeća, uključujući i poduzeća socijalne ekonomije, daju značajan doprinos utvrđivanju položaja Europe na svjetskim tržištima putem inovacija i otvaranju i očuvanju radnih mjesta.

3.16. To, nažalost, nije slučaj sa svim velikim poduzećima. Jedan od razloga za to može biti sustavno zaziranje rukovodstva od tržišnih rizika povezanih s tzv. radikalnim tehnologijama ([4]). Zrakoplov nisu izumile niti razvile pomorska i željeznička industrija, niti su Microsoftove i Appleove inovacije djelo poduzeća koja su u prošlosti gospodarila tržištem elektronike i električnih uređaja.

3.17. Umjesto toga, često nove ideje stvaraju pojedini poduzetnici i međudisciplinarni timovi, ili ih oni preuzimaju od vanjskih izvora i plasiraju na tržište. Pritom MSP-ovi, novoosnovana poduzeća i poduzeća socijalne ekonomije imaju osobito važnu ulogu. Poticati ih i zaštiti ih u dovoljnoj mjeri, stoga, predstavlja glavni stup svake učinkovite politike inovacija.

3.18. Kao što je već iscrpno izneseno u mišljenju o Uniji inovacija ([5]), velik potencijal za inovacije leži u širokoj lepezi međuljudskih veza i oblika organizacija, uključujući poduzeća socijalne ekonomije. To obuhvaća cijelo područje znanstvenih, gospodarskih i socijalnih aktivnosti o kojima će biti riječi u narednim poglavljima. Pritom inovacije ne moraju nužno biti proizvod sustavnog istraživanja i razvoja, nego se mogu razviti i iz rada i iskustva na terenu. One se između ostalog odnose na:

— inovativna radna mjesta,

— suradnju između socijalnih partnera i predstavnika civilnog društva,

— socijalne inovacije, koje se odnose na potrebe koje tržište javnog sektora ne uzima u obzir u odgovarajućoj mjeri,

([4]) Vidjeti, npr., Clayton M. Christensen: *The Innovator's Dilemma* („Dvojba izumitelja"), Harper Business.
([5]) SL C 132, 3.5.2011., str. 39.

— ulogu zaposlenika kao izvora znanja i ideja.

Odbor je iznova izrazio podršku cilju Komisije da takve inovacije naširoko promiče ([6]).

4. **Posebne napomene Odbora**

4.1. Odbor ponavlja da iako između istraživanja i inovacija doista postoje snažne veze, oni se odlikuju različitim karakteristikama i razvijaju se u različitim poslovnim uvjetima ([7]). Te je razlike potrebno pojedinačno prepoznati, ali u isto vrijeme ih što je bolje moguće međusobno ispreplesti.

4.2. U vezi s upotrebom javnih sredstava, tj. svih financijskih sredstava koja potječu od poreznih davanja fizičkih i pravnih osoba te se usmjeravaju putem demokratskih procesa, Odbor je nedavno naglasio ([8]) da bi se svaka potpora Komisije (koja proizlazi iz javnih sredstava) trebala usredotočiti na one zadatke za koje je manje vjerojatno da će biti financirani iz privatnih fondova. Razlozi za to mogli bi biti sljedeći:

— postoje veliki rizici u fazi razvoja, ali i velika potencijalna korist u slučaju uspjeha,

— nastali troškovi veoma su visoki i mogu se pokriti samo sredstvima iz brojnih javnih izvora,

— vremenski raspon do ostvarivanja praktične koristi je predug,

— radi se o višenamjenskim ili ključnim tehnologijama (npr. novi materijali),

— rezultati se ne mogu automatski plasirati na tržište, ali predstavljaju opću društvenu ili ekološku nužnost.

4.3. U vezi s potporom za istraživanje i inovacije Odbor zauzima sljedeće stajalište. Ona bi trebala:

— u dovoljnoj mjeri poticati temeljna istraživanja, kako za nova i dublja saznanja o prirodi, tako i kao plodno tlo za nove ideje i inovacije od velikog značaja. Nikako ne smije biti ograničena na dio programa OBZOR 2020 koji nadzire ERC, nego treba biti uzeta u obzir i u drugim dijelovima programa,

— poštovati i štititi slobodu znanosti i istraživanja,

— kao i do sada, pri dodjeli ugovora za istraživanja primjenjivati načelo izvrsnosti kao najviši kriterij ocjenjivanja,

— prekogranično surađivati i povezivati kapacitete,

— stvoriti otvoreno i privlačno europsko tržište rada za istraživače i napokon učinkovito suzbiti ili nadoknaditi socijalne nedostatke nastale zbog brojnih privremenih ugovora i prekogranične mobilnosti,

— okvirne uvjete i administrativne propise prilagoditi potrebama učinkovite znanosti;

— osigurati optimalnu razmjenu znanstvenih otkrića, pristup njima i njihov prijenos ([9]),

— ojačati međunarodnu dimenziju europskog istraživačkog prostora.

4.3.1. Odbor ponovno upozorava ([10]) da je potrebno konačno učinkovito suzbiti sve socijalne rizike i nedostatke koji proizlaze iz nužne i željene prekogranične mobilnosti kao i iz manjka stabilnih radnih mjesta. Stoga pozdravlja najnoviju inicijativu Komisije RESAVER ([11]), kojom se želi olakšati mobilnost istraživača putem novog sveeuropskog mirovinskog sustava. Ona bi trebala istraživačima nuditi mogućnost preseljenja iz jedne europske države u drugu, bez da moraju brinuti hoće li njihova mirovinska prava biti prenesena ili ne. Odbor smatra da je to korak u pravom smjeru, no ne može ocijeniti primjerenost izabranog pristupa.

([6]) Vidjeti bilješku 3.
([7]) SL C 218, 11.9.2009., str. 8.
([8]) SL C 67, 6.3.2014., str. 132.
([9]) Vidjeti SL C 218, 11.9.2009., str. 8..
([10]) Vidjeti SL. C 110, 30.4.2004., str. 3., te ponovno SL C 76, 14.3.2013., str. 31.
([11]) Priopćenje Komisije za tisak od 1. listopada 2014.

4.3.2. Odbor se u ovom Mišljenju ne bavi specifičnim temama istraživanja, jer ih je iscrpno obradio u svojem mišljenju o programu OBZOR 2020. Ponavlja da u vezi s time treba u dovoljnoj mjeri utjecati na programske ciljeve država članica.

4.4. U vezi s potporom za istraživanje i inovacije Odbor zauzima sljedeće stajalište. Inovacije u pravilu nastaju:

— kao rješenje za potrebe društva i izazove s kojima se ono suočava ili u cilju suzbijanja nedostataka, bili oni tehničke ili socijalne prirode,

— pri razvoju ili unaprjeđivanju proizvoda s ciljem poboljšanja kvalitete ili porasta prodaje,

— kao nova otkrića u okviru temeljnih istraživanja, u cilju boljeg rješavanja poznatih problema,

— kao rezultat novih ideja u cilju ostvarenja potpuno novih mogućnosti kretanja (npr. zrakoplov), navigacije (GPS) ili komunikacije i olakšavanja rada (internet),

— za ispunjenje još neidentificiranih potreba,

— kao instrument za istraživanje ili njegov nusproizvod. Može se raditi o npr. novim ključnim tehnologijama. Snažan primjer toga jest „svjetska mreža" koju je CERN ([12]), jedan od predvodnika europskog istraživanja i istraživačkih inicijativa, razvio kako bi sveučilišta i istraživačke organizacije koje surađuju s centrom u Ženevi imali na raspolaganju podatke istraživanja i kako bi se povezali s istraživačkim programom. Njezin ogromni gospodarski i društveni potencijal u Europi nažalost nije dovoljno brzo prepoznat i iskorišten. Do danas ga nije moguće u potpunosti procijeniti.

4.5. No, te ideje se često mogu pretvoriti u inovacije i inovativne proizvode samo osnivanjem novih poduzeća. Stoga je jedna od najvažnijih političkih mjera pri poticanju inovacija dati potporu i olakšati osnivanje novih poduzeća te im osigurati opstanak tijekom kritičnih prvih 5 do 10 godina.

4.6. Iako su inovacije u svojoj cijelosti dosad uvijek bile korisne za čovječanstvo te u odlučujućoj mjeri pridonijele blagostanju i konkurentnosti, ponekad im na putu stoje jake društvene i gospodarske prepreke. To je stoga što se novosti u gospodarstvu, trgovini, društvu i politici često prvenstveno doživljavaju kao prijetnja.

4.7. Inovacije doista mogu dovesti do gospodarskih ili društvenih preokreta, mogu ugroziti pojedine sektore ili poduzeća, u početnoj fazi uzrokovati zatvaranje radnih mjesta ili oslabiti dominantne socijalne klase te tek dugoročno u potpunosti razviti svoj puni, naširoko korisni i plodonosni potencijal. Primjeri toga su mehanički tkalački stan, uvođenje socijalnog partnerstva, genetski inženjering, Google, Amazon, kao i uvođenje tehnika za korištenje obnovljive energije. Uz to, sposobnost prilagodbe društva i gospodarstva (razdoblje amortizacije) na prebrze promjene koje nastaju zbog inovacija može biti preopterećena.

4.8. Briga određenih društvenih skupina koja proizlazi iz toga potaknula je Komisiju da uvede koncept ([13]) odgovornog istraživanja i inovacija ([14]). S obzirom na ključne doprinose istraživanja i inovacija, koji služe kao pokretači i temelji današnjeg životnog standarda i standarda znanja, a poslužili su i kao plodno tlo za povijesni pokret prosvjetiteljstva, iz kojeg su proistekle odlučujuće misli i ideje o ljudskim pravima i diobi vlasti, Odbor smatra da je taj koncept jednostran i da navodi na pogrešne zaključke. Stoga preporučuje preispitivanje njegovog utjecaja na odnos društva prema istraživačkom radu i inovacijama.

([12]) http://home.web.cern.ch/topics/birth-web
([13]) COM: Towards Responsible Research and Innovation in the Information and Communication Technologies and Security Technologies Fields-ISBN 978-92-79-20404-3.
([14]) Na primjer, www.consider-project.eu

4.8.1. Naravno, istraživanje i inovacije moraju biti u skladu s postojećim zakonima, kao i s temeljnim etičkim načelima.

4.8.2. Navedeni zahtjevi vrijede za sve druge društvene djelatnosti, kao što su medicina, gospodarstvo, novinarstvo, zakonodavstvo, politika i sudska praksa. Odbor stoga smatra neprimjerenim povezivati koncept odgovornog djelovanja isključivo i izričito s istraživanjem i inovacijama.

4.9. Međutim, pored ovih temeljnih prepreka, osnivačima poduzeća koja se bave inovacijama, osim kritičnog pitanja financiranja, najviše poteškoća stvara regulatorni opseg koji je pozamašan i pretjerano neusklađen diljem Europe.

4.9.1. Stoga Odbor iznova preporučuje ([15]) davanje odgovarajućeg roka čekanja i slobodnog prostora novoosnovanim poduzećima koja su manja od kritične veličine. To je moguće učiniti putem klauzule o izuzećima koja bi u tom razdoblju ova poduzeća oslobodila svih uobičajenih administrativnih obveza i zahtjeva, kako bi ona prije svega pokazala svoj gospodarski i tehnički potencijal.

4.10. Kao što je naglašeno u prethodnim mišljenjima na koja se Odbor izričito poziva u vezi s daljnjim detaljnim preporukama, npr. u vezi sa socijalnim inovacijama, Odbor snažno podržava cilj Komisije, *„jačanje inovacijskih ekoloških sustava u najširem smislu i utvrđivanje odgovarajućih okvirnih uvjeta kao poticaja za inovacije”*. To osobito znači prepoznavanje i suzbijanje prepreka inovacijama.

4.10.1. Pretjerano detaljni tehnički zahtjevi i ograničenja također se mogu pokazati kao krute prepreke inovacijama. To treba uzeti u obzir npr. pri podrobnim zahtjevima Komisijine inicijative za energetsku učinkovitost.

4.10.2. Cilj tih napora i ubuduće mora biti trajno jamčenje što većeg blagostanja, zdravlja i sigurnosti građana i potrošača.

4.10.3. Također bi trebalo uz pomoć primjera iz prošlosti provjeriti može li prestroga primjena načela predostrožnosti npr. u zaštiti potrošača ili pri razvoju novih medicinskih postupaka, ugroziti odvažnost za otkrivanje novih, učinkovitih rješenja.

4.11. Odbor smatra da je, unatoč neosporivim europskim uspjesima u istraživanju i razvoju kao i u brojnim industrijskim sektorima, potrebno ne samo dovršiti jedinstveno tržište i europski istraživački prostor, već napraviti analizu dubljih razloga zašto je u Europi društvena klima manje naklonjena inovacijama nego npr. u SAD-u ili određenim azijskim državama. Zašto Google, Microsoft, Facebook ili Monsanto nisu europska poduzeća? Štoviše, zašto u Europi ne postoji „bolji” Google ili Monsanto, koji bi više odgovarali potrebama građana i razvili se u okviru europskih politika?

4.12. Radi se također o temeljnom stavu društva koje inovacije ne doživljava prvenstveno kao rizik, ili čak prijetnju, nego kao mogućnost za daljnji napredak, za dodatna radna mjesta, za jačanje europskog gospodarstva i konkurentnosti te za stvaranje europskog modela društva. Potrebna nam je nova, bolja ravnoteža između opreza i smionosti, između malih rizika i velikih opasnosti, između regulacije i slobodnog djelovanja.

Bruxelles, 11. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

([15]) SL C 132, 3.5.2011., str. 39.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Program za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT): trenutačno stanje i izgledi za budućnost

(COM(2014) 368 završna verzija)

(2015/C 230/10)

Izvjestitelj: Denis MEYNENT

Dana 1. listopada 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Program za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT): Trenutačno stanje i izgledi za budućnost

COM(2014) 368 završna verzija.

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 19. studenoga 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 136 glasa za, 2 protiv i 4 suzdržana.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO uzima na znanje napredak postignut u izvedbi programa REFIT koji je uspostavila Komisija te izražava zadovoljstvo što Komisija nastoji poboljšati postupak i instrumente izvedbe tog programa. U skladu s time, podsjeća na svoja prethodna mišljenja ([1]).

1.2. EGSO podržava smanjenje tereta koji pritišću mala, srednja i mikropoduzeća (test za MSP-ove) i građane budući da postoje jednostavniji načini za ostvarenje ciljeva i namjera zbog kojih su propisi uspostavljeni. Međutim, istodobno podsjeća da je za kvalitetu javnog upravljanja nužno na raspolaganju imati važne podatke i informacije nužne za uspostavu, nadzor i procjenu politika.

1.3. EGSO podsjeća da se načelom „prvo misli na male" (*Think Small First*) ne nastoji isključiti mikropoduzeća i MSP-ove iz primjene zakonodavstva, niti se ono može upotrijebiti u tu svrhu. Naprotiv, njegov je cilj da se pri formulaciji zakonodavnih akata uzme u obzir činjenica da će se ti akti primjenjivati i na mala poduzeća, a da to pritom neće utjecati na ostvarenje cilja postavljenog u njima.

1.3.1. EGSO ističe da primjena tog načela ne može biti u suprotnosti s općim interesom koji posebice podrazumijeva da građani, radnici i potrošači moraju biti zaštićeni od rizika kojima su izloženi.

1.4. EGSO je izuzetno zabrinut zbog mana otkrivenih u analizama društvenog ili ekološkog učinka i praćenju nakon savjetovanja. On od Komisije traži da bude transparentnija i da navede razloge zašto će se određena mjera ili prijedlog mjere podnositi na analizu učinka i/ili na naknadnu analizu, ili ne.

1.5. EGSO od Komisije također traži da osigura integriranu i uravnoteženu analizu gospodarske, socijalne i ekološke dimenzije. On, ustvari, smatra da će Komisijini ciljevi biti postignuti samo ako se u obzir uzmu svi ti aspekti i brige svih dionika.

1.6. EGSO smatra da pametno donošenje propisa nikoga ne oslobađa od obveze poštivanja zakonodavstva koje se tiče zaštite građana, potrošača i radnika te normi koje se odnose na jednakost muškaraca i žena ili okoliš i da ne smije spriječiti njihovo poboljšanje.

1.7. EGSO smatra da pametno zakonodavstvo mora poštovati socijalnu dimenziju unutarnjeg tržišta predviđenu Ugovorom, naročito na razini prijenosa sporazuma o kojima se pregovaralo u okviru europskog socijalnog dijaloga.

([1]) SL C 48, 15.2.2011., str. 107., SL C 248, 25.8.2011., str. 87. i SL C 327, 12.11.2013., str. 33.

1.8. EGSO od Komisije traži da više pažnje obrati na stajališta izražena tijekom savjetovanja i da obrazloži zašto ih je, ili nije, uzela u obzir. Općenitije govoreći, predlaže Komisiji da ta savjetovanja bolje organizira i, naročito, da ih postavi na institucionalne i reprezentativne temelje koristeći pri tome resurse predstavničkih savjetodavnih organa, ili njima sličnih organa, koji već postoje na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini.

1.9. EGSO se namjerava odazvati na opći poziv Komisije na suradnju socijalnih partnera i civilnog društva. Spreman je aktivnije se uključiti u program ne isključujući druge oblike europskog socijalnog dijaloga.

1.10. EGSO je spreman podržati izradu naknadnih analiza koje predlaže Komisija ako ih se izrađuje nakon isteka određenog vremenskog roka. U suprotnom, REFIT bi mogao postati izvorom stalne pravne nestabilnosti i nesigurnosti za građane i poduzeća.

1.11. Po EGSO-ovom mišljenju, Komisija je stekla dovoljnu razinu stručnosti da može sama poboljšati postupak. EGSO će Komisijin prijedlog za stvaranje nove skupine na visokoj razini za obavljanje budućih poslova podržati samo ako ona donosi stvarnu dodanu vrijednost.

2. **Sažetak dokumenta Komisije – Program za prikladnost i učinkovitost propisa: trenutno stanje i izgledi**

2.1. U skladu sa svojim prethodnim komunikacijama o programu REFIT ([2]) i u vezi s komunikacijama o boljem zakonodavstvu ([3]) i pametnom donošenju propisa, Europska komisija podsjeća da propisi Europske unije igraju ključnu ulogu u poticanju rasta i zapošljavanja.

2.2. Ona naglašava da to stvara velika očekivanja kako u poduzećima (zbog jednakih pravila i poticanja konkurentnosti), tako i među građanima (zbog zaštite njihovih interesa, naročito u pogledu zdravlja, sigurnosti, kvalitete okoliša i prava na privatnost).

2.3. Izazov leži u zadržavanju jednostavnosti zakonodavstva – treba osigurati da se ne ide dalje od onoga što je nužno potrebno za postizanje strateških ciljeva i da se izbjegne preklapanje propisa.

3. **Opće napomene**

3.1. EGSO podržava opće ciljeve Komisijinog programa REFIT i upućuje na svoja mišljenja ([4]) koja se tiču boljeg zakonodavstva i pametnog donošenja propisa, uključujući i zadovoljavanje potreba malih i srednjih poduzeća.

3.2. EGSO podržava smanjenje opterećenja koja pritišću mala, srednja i mikro poduzeća i građane. Komisija bi svoju pažnju trebala usmjeriti na kvalitetu, a ne kvantitetu, i prednost dati smanjenju administrativnih opterećenja koja poduzećima uzrokuju trošak te smanjuju njihovu konkurentnost, inovativnost i otvaranje radnih mjesta. Jasno je da to treba provesti uzimajući u obzir cilj i svrhu zbog kojih su obveze uopće uspostavljene.

3.3. Iako treba izbjegavati dupliciranje zahtjeva za informacije, zbog kvalitete javnog upravljanja treba imati na raspolaganju važne podatke i informacije nužne za uspostavu, nadzor i procjenu politika.

([2]) „O prikladnost propisa EU-a”, COM(2012) 746 završna verzija, i „Primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT): zaključci i sljedeći koraci”, COM(2013) 685 završna verzija.

([3]) Treći strateški pregled programa za bolje zakonodavstvo u Europskoj uniji, COM(2009) 15 završna verzija; Komunikacija Komisije o pametnom donošenju propisa u Europskoj uniji, COM(2010) 543 završna verzija; Komunikacija Komisije „Pametno donošenje propisa – odgovor na potrebe malih i srednjih poduzeća”, COM(2013) 122 završna verzija.

([4]) SL C 327, 12.11.2013., str. 33., SL C 248, 25.8.2011., str. 87. i SL C 48 od 15.2.2011., str. 107.

3.4. EGSO se slaže s Komisijinim mišljenjem da zbog sigurnosti i predvidljivosti ne treba koristiti kratkoročna rješenja. On zapravo smatra da se o svakoj reviziji zakonodavstva mora zrelo razmisliti i da je treba staviti u dugoročnu perspektivu kako bi se osigurala predvidljivost, pravna sigurnost i transparentnost.

3.5. EGSO podsjeća da pametno donošenje propisa nikoga ne oslobađa od obveze poštivanja zakonodavstva koje se tiče zaštite građana, potrošača i radnika („ne smije potkopati radnička prava niti umanjiti njihovu osnovnu razinu zaštite, osobito u smislu zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu") ([5]) te normi koje se odnose na jednakost muškaraca i žena ili okoliš. Takvo pametno donošenje propisa mora omogućiti promjene i poboljšanje.

3.6. U tom smislu, EGSO izražava zadovoljstvo što Komisija podsjeća na to da program REFIT ne dovodi u pitanje postojeće strateške ciljeve niti djeluje na štetu zdravlja i sigurnosti građana, potrošača, radnika ili okoliša. Odbor međutim naglašava da se ovdje ne radi samo o izbjegavanju ugrožavanja zdravlja građana, već i o tome da se osigura da mjere koje se poduzimaju budu od općeg interesa i da na odgovarajući način štite građane od svih rizika kojima su izloženi, bez obzira jesu li povezani s njihovim zdravljem ili ne. Zabrinutost zbog sličnih pitanja iskazali su i Europsko vijeće 26. i 27. lipnja 2014. i Europski parlament na svom zasjedanju 4. veljače 2014 ([6]).

3.7. EGSO smatra da pametno zakonodavstvo mora poštivati socijalnu dimenziju unutarnjeg tržišta predviđenu Ugovorom, naročito na razini prijenosa sporazuma o kojima su socijalni partneri pregovarali u okviru europskog socijalnog dijaloga.

3.8. EGSO se slaže s Komisijom da REFIT treba biti cilj koji dijele EU, države članice, socijalni partneri i drugi dionici. Od ključne je važnosti izgraditi povjerenje i osigurati da nema nikakvih nesporazuma u vezi s ciljevima programa, naročito stoga što su neke od najavljenih ili poduzetih mjera ([7]) izazvale nepovjerenje određenih dionika i građana.

3.9. EGSO smatra da će Komisijini ciljevi biti postignuti samo ako se brige svih dionika uzmu u obzir.

4. **Provedba programa**

4.1. EGSO uzima na znanje napredak postignut u provedbi programa REFIT. Naročito je zadovoljan činjenicom da Komisija nastoji poboljšati instrumente njegove provedbe održavanjem savjetovanja o analizi učinka i samom postupku savjetovanja. Od ključne je važnosti da ti horizontalni elementi programa ne budu izloženi nikakvom kritiziranju.

4.2. Mali razmak između naknadnih analiza i analiza učinka ne smije rezultirati neučinkovitom provedbom demokratski usvojenih pravila. EGSO je spreman podržati izradu naknadnih analiza koje predlaže Komisija ako ih se izrađuje nakon isteka određenog vremenskog roka. Naknadna analiza zapravo nema smisla ako između nje i roka za prijenos određenog propisa u nacionalno zakonodavstvo nije prošao određeni broj godina. U suprotnom, REFIT bi mogao postati izvorom stalne pravne nestabilnosti i nesigurnosti za građane i poduzeća.

4.3. EGSO pozdravlja činjenicu da je Komisija u više navrata naglasila da je nužno uključiti socijalne partnere, civilno društvo i MSP-ove, ali primjećuje da je to do sada više bila načelna izjava nego konkretna praksa koja bi omogućavala da se rasprave i u obzir uzmu dani prijedlozi.

([5]) SL C 327, 12.11.2013., str. 33.

([6]) Rezolucija Europskog parlamenta od 4. veljače 2014. o primjerenosti, supsidijarnosti i proporcionalnosti propisa EU-a – **19. izvješće o boljem zakonodavstvu za 2011. godinu** u kojem se, osim što se naglašava da bi zakonodavstvo trebalo biti jednostavno, efikasno i učinkovito, razumljivo te pristupačno uz minimalni trošak, ističe da *„procjena učinka novih propisa na mala i srednja poduzeća ili velika poduzeća ne smije dovesti do diskriminacije radnika na temelju veličine njihova poduzeća niti narušiti temeljna prava radnika, među kojima i pravo na informacije i savjetovanje, uvjete rada, dobrobit na poslu i prava u vezi sa socijalnim osiguranjem niti smije spriječiti poboljšanje tih prava ili njihovu zaštitu na radnome mjestu od postojećih i novonastalih profesionalnih rizika"*.
Europsko vijeće je 26. i 27. lipnja 2014. godine preciziralo: *„Pozivaju se Komisija, druge institucije EU-a i države članice da nastave s provedbom programa REFIT na ambiciozan način, uzimajući u obzir zaštitu potrošača i zaposlenika te razloge za zabrinutost u zdravstvu i području okoliša."*

([7]) Ovo se pogotovo odnosi na Reach, okoliš, pravnu stečevinu o zdravlju i sigurnosti na radnom mjestu, zaštitu trudnih radnica, lakše dobivanje roditeljskog dopusta, sigurnost na radu i zdravlje frizera, mišićno-koštane tegobe, kancerogene ili mutagene tvari, tahografe, radno vrijeme, rad na nepuno radno vrijeme, privremeni rad, informiranje i savjetovanje te informacije o ugovorima o radu, označavanju prehrambenih proizvoda ili povezane s okolišem, upute za upotrebu lijekova te obveze koje se odnose na informacije o troškovima financijskih usluga.

4.3.1. Isto tako, EGSO smatra da je nužno uključiti i tijela koja predstavljaju civilno društvo, sindikate i MSP-ove i s njima se savjetovati putem najprikladnijih kanala.

4.4. *S obzirom na procjene učinka*

4.4.1. Izvješća ([8]) Odbora za procjenu učinka za 2012. i 2013. godinu otkrila su nedostatke postupka i korake poduzete da ih se ublaži.

Ključne točke su sljedeće:

— velik broj analiza učinka ne uključuje na odgovarajući način različita stajališta izražena tijekom savjetovanja i o njima izvješćuje na pristran način,

— potrebno je nastaviti poduzimati korake, a pogotovo razmotriti stvarne alternativne opcije (jesu li jasne, opravdane, proporcionalne) i pružati dovoljno detaljne informacije o svim opcijama (a ne samo o preferencijalnoj),

— činjenica jest da kvaliteta analiza društvenih učinaka (pozitivnih ili negativnih) te opseg i dubina analize ekoloških učinaka i dalje predstavljaju predmet zabrinutosti,

— potreba za naknadnim procjenama postojećih EU-ovih zakonodavnih akata i programa,

— predanost integralnoj analizi gospodarskih, društvenih i ekoloških učinaka.

4.4.2. U svom izvješću iz 2013. godine, Odbor za analizu učinka primijetio je znatno smanjenje broja mišljenja o posljedicama na MSP-ove i mikropoduzeća. To je objasnio time što ih je Komisija više uzimala u obzir, naročito primjenjujući prebacivanje tereta dokazivanja (eng. *reversed burden of proof*) u slučaju mikropoduzeća. Odbor za analizu učinka naglašava da je broj analiza koje se bave učinkom na konkurentnost znatno porastao u odnosu na 2012. godinu (+ 30 %). Međutim, opet se ukazalo na nedovoljnu transparentnost u pogledu mišljenja i kritičkih stavova koje su dionici izrazili tijekom savjetovanja, kao i na potrebu da se objasni na koji su način izražene brige uzete u obzir.

4.4.3. EGSO izražava zadovoljstvo time što Komisija i Odbor za procjenu učinka pokušavaju poboljšati kvalitetu postupka. On primjećuje da se danas procjene učinka na MSP-ove i mikropoduzeća puno više uzimaju u obzir nego prije, što je u skladu s prethodnim mišljenjima Odbora o načelima Zakona o malom poduzetništvu, načelu „prvo misli na male" *(Think Small First)* i načelima testa za MSP-ove. EGSO ističe da tako treba i nastaviti. On podsjeća da se načelom „prvo misli na male" ne nastoji isključiti mikropoduzeća i MSP-ove iz primjene zakonodavstva, niti ono može poslužiti u tu svrhu. Naprotiv, njegov je cilj da se pri formulaciji zakonodavnih akata uzme u obzir činjenica da će se ti akti primjenjivati i na mala poduzeća, a da to pritom neće utjecati na ostvarenje cilja postavljenog u njima. On smatra da primjena tih načela ne može opravdati određivanje područja primjene neke uredbe isključivo na temelju veličine poduzeća i da njihova primjena neće biti u suprotnosti s općim interesom koji posebice podrazumijeva da građani, radnici i potrošači moraju biti zaštićeni od rizika kojima su izloženi.

4.4.4. EGSO je također izuzetno zabrinut zbog određenih zaključaka spomenutih u prethodnom dijelu teksta. Napominje da Komisija, uz analizu gospodarskog, socijalnog i ekološkog učinka, načinje cijeli niz drugih dimenzija ([9]), i to usprkos tome što Odbor za analizu učinka procjenjuje da su analize socijalne i ekološke dimenzije ponekad niske kvalitete. EGSO stoga želi biti siguran da Komisija ima dovoljno sredstava za istodobno provođenje svih tih analiza i da one neće ići nauštrb kvalitete, ravnoteže, ciljeva, instrumenata za mjerenje i parametara koji su bili najavljeni.

4.4.5. Na kraju, nije jasno zašto neki od projekata ili prijedloga nisu podvrgnuti analizi učinka, naročito u sektoru Ecofina („paket dviju mjera", „paket šest mjera"), što među određenim dionicima stvara utisak da je postupak više usmjeren na gospodarske (i konkurencijske) aspekte nego na druga dva stupa. Kao što i sama Komisija naglašava, cilj pojednostavljenja moraju slijediti svi i on se mora temeljiti na čvrstim i vjerodostojnim analizama.

([8]) IAB Report 2012, IAB Report 2013.

([9]) Iscrpan popis referentnih dokumenata koji se odnose na procjenu učinka na internetskim stranicama Komisije (na engleskom): Commission Impact Assessment Guidelines (siječanj 2009.) Guidelines; Annexes 1-13; Drugi referentni dokumenti glavnih uprava Operational Guidelines to Assess Impacts on Micro-Enterprises (Glavno tajništvo + Glavna uprava za poduzetništvo i industriju); Operational Guidance for Assessing Impacts on Sectoral Competitiveness within the Commission Impact Assessment System – A „Competitiveness Proofing" Toolkit for use in Impact Assessments; Operational Guidance on taking account of Fundamental Rights in Commission Impact Assessments; Assessing Social Impacts; Assessing Territorial Impacts: Operational guidance on how to assess regional and local impacts within the Commission Impact Assessment System.

4.4.6. EGSO od Komisije traži:

— da bude transparentnija i da opravda zašto je (ili nije) neku mjeru ili prijedlog mjere podvrgnula analizi učinka,

— da osigura da se u obzir uzme opći interes,

— da poduzme mjere kako bi osigurala da se sve tri dimenzije (gospodarska, socijalna i ekološka) uzimaju u obzir na uravnoteženiji i cjelovitiji način te kako bi osigurala kvalitetu analiza na ovoj razini,

— da više pažnje obrati na stajališta izražena tijekom savjetovanja i da obrazloži zašto ih je, ili nije, uzela u obzir.

4.4.7. EGSO izražava žaljenje što Komunikacija Europske komisije nije izričito spomenula njegovu ulogu kao savjetodavnog organa civilnog društva koji izdaje mišljenja o ključnim aspektima zakonodavstva EU-a. On se namjerava odazvati na opći poziv na suradnju koji je Komisija uputila socijalnim partnerima i civilnom društvu i stoga je spreman aktivnije surađivati na poboljšanju postupka putem savjetovanja ili vlastitih stručnih znanja.

4.5. *S obzirom na postupak savjetovanja*

4.5.1. Iako Komisija inzistira na tome da je savjetovanje dionika od ključne važnosti za postupak, dobiveni se rezultati ne uzimaju uvijek u obzir. Nadalje, kvalitetu postupka smanjuje: odziv na Komisijina otvorena savjetovanja, pitanje reprezentativnosti ispitanika i, ponekad, uslijed toga, slaba reprezentativnost odgovora. EGSO se pita je li razlog tome možda sve veći broj savjetovanja te sredstva, vrijeme i raspoloživost potrebni za davanje kvalitetnih odgovora. Nadalje, ponekad se čini da su pitanja sročena tako da navode na odgovore, što može dovesti do sumnje u objektivnost i nepristranost postupka.

4.5.2. „Savjetovanje" je temelj na kojem počivaju kvalitetni zakonodavni prijedlozi zasnovani na čvrstim dokazima. Rano i prikladno savjetovanje poduzeća, pogotovo MSP-ova, i njihovih predstavnika, omogućilo bi donošenje odluka na temelju analize činjenica te iskustava i stavova onih kojima je zakon namijenjen i koji će sudjelovati u njegovoj provedbi. Isto vrijedi za razne organizacije koje predstavljaju građane (radnike, primatelje socijalne skrbi, potrošače itd.).

4.5.3. EGSO traži da se apsolutni prioritet dâ socijalnim partnerima i posredničkim organizacijama kojih se to tiče. Neposredno i pojedinačno savjetovanje MSP-ova i potrošača pokazalo se neučinkovitim, nepouzdanim i nereprezentativnim. Osim toga, dotičnim se organizacijama mora pružiti stvarna mogućnost da sudjeluju u pripremi savjetovanja i sastavljanju upitnika.

4.5.4. EGSO se stoga pita ne bi li bilo bolje ta savjetovanja bolje strukturirati i postaviti ih na institucijske i reprezentativne temelje iskorištavanjem resursa već postojećih reprezentativnih savjetodavnih organa i, po potrebi, stvaranjem novih.

4.5.5. EGSO predlaže da jedna od polazišnih točaka savjetovanja budu i predstavnički organi koji trenutno postoje na europskoj i nacionalnoj razini i podsjeća da, u suprotnom, postoje druge savjetodavne strukture koje mogu tome poslužiti.

4.5.6. EGSO preporuča da se iskoristi stručno znanje i potencijal europskih udruga poslodavaca, poduzeća, sindikata i NVO-a te da se zadatak provođenja potrebnih anketa i studija povjeri i njima, a ne samo privatnim konzultantima.

4.5.7. U svakom slučaju, EGSO je u tom okviru spreman preuzeti svoju odgovornost ne isključujući druge načine funkcioniranja europskog socijalnog dijaloga.

5. **Posebne napomene**

5.1. EGSO smatra da program REFIT treba biti ambiciozan, ali istodobno i jednostavan, jasan i transparentan.

5.2. Velik broj imena raznih programa („bolje zakonodavstvo", „pametno donošenje propisa", „prvo misli na male" itd.) dovelo je do određene pomutnje.

Hijerarhiju tih programa i projekata, kao i njihovu interakciju, treba pojasniti kako bi javnost shvatila kome su namijenjene.

5.3. Transparentnost postupka umanjuje i sve veći broj tijela koja su u njega uključena, kao i razne instance savjetovanja i rješavanja prijedloga.

5.4. Slijedeći istu logiku učinkovitosti i transparentnosti i imajući u vidu postojeće mehanizme, uključivši i one na razini Europskog parlamenta, EGSO će Komisijin prijedlog za stvaranje nove skupine na visokoj razini za obavljanje budućih poslova podržati samo ako se pokaže da ona donosi stvarnu dodanu vrijednost. Po EGSO-ovom mišljenju, Komisija je stekla dovoljnu razinu stručnosti da može sama poboljšati postupak.

5.5. EGSO primjećuje da Komisija smatra da analize učinka treba raditi u svim fazama zakonodavnog procesa, što uključuje i amandmane koje uvode suzakonodavci. U sustavu u kojem postoje dva suzakonodavca i u kojem se u pravilu traži kompromis, ne čini se uputnim da jedan od njih ima zadnju riječ o analizi učinka (to za sobom povlači rizik od narušavanja pravila o donošenju odluka uspostavljenih Ugovorom).

5.6. EGSO međutim podsjeća da je cilj programa REFIT povezan i s primjenom zakona u EU-u. Komisijine smjernice o analizi učinka također predviđaju da se ispita da li, u nekim slučajevima, učinkovita primjena prava možda ne rješava problem.

5.7. EGSO pozdravlja napore koje je Komisija poduzela kako bi podržala i nadzirala učinkovito prenošenje direktiva u državama članicama. On naglašava zaključke iz 30. godišnjeg izvješća o praćenju primjene prava EU-a ([10]). U tom se izvješću spominje da su okoliš, prijevoz i porezi područja najpodložnija kašnjenjima i kršenjima. EGSO izražava zabrinutost zbog činjenice da su 2012. godine problematična bila sljedeća područja (počevši od najproblematičnijeg): prijevoz, zdravlje, potrošači, okoliš, unutarnje tržište i usluge.

5.8. EGSO smatra da bi sustavna izuzeća na bilo kojem području državama članicama omogućila da na nacionalnoj razini zakone sastavljaju po vlastitoj volji, čime bi se mogla povećati složenost zakonodavstva te pravna nesigurnost i neizvjesnost na unutarnjem tržištu. EGSO podsjeća da je u svojim prethodnim mišljenjima tražio da se, tamo gdje je prikladno, sustavnije upotrebljava uredba kao instrument koji bi osigurao veću pravnu sigurnost i djelomično riješio taj problem.

5.9. EGSO podsjeća na svoja prethodna mišljenja koja se odnose na prerevno donošenje propisa (eng. *gold-plating*) i pametno donošenje propisa, u kojima je pozvao na poboljšanje kvalitete usvojenih pravnih tekstova. On smatra da u tom smjeru treba poduzimati daljnje korake kako bi se osigurala učinkovita provedba političkih ciljeva kojima teži Europska unija.

5.10. EGSO također podsjeća da u određenim slučajevima samoregulacija i/ili zajednička regulacija mogu predstavljati učinkovitu preventivnu metodu ili koristan dodatak zakonodavnim mjerama, ili dopunu tih mjera, pod uvjetom da su primjereno određene u kontekstu širokog zakonodavnog okvira koji je jasan, kvalitetno definiran i utemeljen, između ostalog, na načelima transparentnosti, neovisnosti, učinkovitosti i odgovornosti.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

([10]) http://ec.europa.eu/eu_law/docs/docs_infringements/annual_report_30/com_2013_726_fr.pdf

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Prema novom konsenzusu o zaštiti prava intelektualnog vlasništva: Akcijski plan EU-a

(COM(2014) 392 završna verzija)

(2015/C 230/11)

Izvjestitelj: Pedro Augusto ALMEIDA FREIRE

Dana 16. srpnja 2014. godine, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Prema novom konsenzusu o zaštiti prava intelektualnog vlasništva: Akcijski plan EU-a

COM(2014) 392 završna verzija.

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 19. studenoga 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 144 glasa za, 3 protiv i 2 suzdržana.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO podržava opći pristup Komisije koji se sastoji u usvajanju sljedećeg:

— akcijskog plana za borbu protiv povreda prava intelektualnog vlasništva (PIV-a) u Europskoj uniji. Taj akcijski plan sadržava niz mjera namijenjenih usmjeravanju politike EU-a za zaštitu PIV-a prema povredama počinjenim na komercijalnoj razini u skladu s pristupom „tragom novca" (eng. *follow the money*), i

— strategije za zaštitu i poštovanje PIV-a u trećim zemljama čiji je cilj oblikovanje međunarodnog pristupa analizom novijih događaja i nuđenjem rješenja kako bi se poboljšala sredstva djelovanja kojima trenutno raspolaže Komisija u cilju poticanja strožih normi u pogledu intelektualnog vlasništva u trećim zemljama te u cilju suzbijanja trgovine krivotvorenim proizvodima,

s obzirom na to da su povrede intelektualnog vlasništva globalna pojava te se stoga moraju rješavati na sveobuhvatan način.

1.2. EGSO podržava akcijski plan usmjeren na borbu protiv povreda PIV-a na komercijalnoj razini jer one štete ulaganjima u inovacije i stvaranju održivih radnih mjesta u Europskoj uniji te uzrokuju gubitak poreznih prihoda.

1.3. EGSO uviđa sve važniju ulogu koju Ured za usklađivanje na unutarnjem tržištu (OHIM) ima u izradi i praćenju strategija Europske komisije za promicanje i zaštitu PIV-a, među kojima je i ovaj pristup s višestrukim ciljem koji je razrađen u akcijskom planu.

1.4. EGSO podržava pragmatični pristup Komisije koji se sastoji u davanju prednosti instrumentima poput „tragom novca" i uključivanju zainteresiranih dionika.

1.5. EGSO bi mogao prihvatiti Komisijin pristup „višestrukih ciljeva", pod uvjetom da su ti ciljevi jasnije definirani, a njihovi kvantitativni i kvalitativni aspekti precizno određeni; posebice pozdravlja informativne kampanje za podizanje svijesti kako mladih ljudi ([1]) tako i sudaca i pravnika ([2]) u vezi s posljedicama povreda PIV-a, provedene u organizaciji Europskog opservatorija za povrede prava intelektualnog vlasništva (dalje u tekstu: „Opservatorij").

([1]) https://oami.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/news/-/action/view/1251336

([2]) Seminar **sudaca o krivotvorenju i pranju novca održan 16. i 17. listopada 2014.** u Uredu za usklađivanje na unutarnjem tržištu https://oami.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/news/-/action/view/1574263. Vidjeti također SL L 354 od 28.12.2013., str. 73., i COM(2014) 144 završna verzija.

1.6. EGSO pozdravlja pozornost koju Komisija poklanja malim i srednjim poduzećima u cilju olakšavanja njihovog pristupa pravnim sredstvima kao i europski projekt IPorta, sustav podrške malim i srednjim poduzećima ([3]) koji uzima u obzir pitanja povezana sa zaštitom PIV-a i usklađuje potporu na nacionalnoj razini.

1.7. EGSO poziva Komisiju da osigura da su pristup intelektualnom vlasništvu i njegova učinkovita zaštita u Europi dostupni, i u financijskom smislu, svim poduzećima bez obzira na njihovu veličinu.

1.8. Ipak izražava žaljenje zbog toga što se pristup Komisije ograničava na nezakonodavne instrumente te ni ne spominje mogućnost procjene postojećih zakonskih instrumenata i dobrobit koja bi mogla proizaći iz njihove revizije. EGSO naglašava da je u tom pogledu Komisija mogla pokazati veće ambicije i uzeti u obzir tu mogućnost.

1.9. Pored toga, iskazuje svoje neslaganje u pogledu pretjerane važnosti koju Komisija pridaje provedbi sustava dobrovoljne primjene, dobrovoljnih memoranduma o razumijevanju i dobrih praksi na području koje se tiče krivotvorenja i piratstva.

2. **Opće napomene**

2.1. Akcijski plan EU-a *Prema novom konsenzusu o zaštiti prava intelektualnog vlasništva* sastoji se od deset konkretnih mjera koje ocrtavaju novu politiku čiji je cilj stvoriti i koristiti instrumente za suzbijanje posebno onih aktivnosti koje krše prava intelektualnog vlasništva na komercijalnoj razini. Te su aktivnosti najštetnije i predstavljaju velik izazov za EU jer štete ulaganjima u inovacije i stvaranju održivih radnih mjesta te uzrokuju gubitak poreznih prihoda.

2.2. Ti novi instrumenti, koji su zasad nezakonodavne prirode, obuhvaćaju niz mjera zasnovanih na pristupu „tragom novca" čiji je cilj da se počinitelje povreda koji djeluju na komercijalnoj razini spriječi u pristupu sredstvima promidžbe i distribucije krivotvorenih proizvoda te da ih se na taj način liši prihoda.

2.3. Ciljevi Akcijskog plana EU-a *Prema novom konsenzusu o zaštiti prava intelektualnog vlasništva,* sadržani u Komunikaciji Komisije kojom se bavi ovo mišljenje, i ciljevi strategije za zaštitu i primjenu prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama isti su:

i. koristiti se svim mogućim sredstvima kako bi se učinkovito odvratio i spriječio ulazak krivotvorenih proizvoda iz trećih zemalja na unutarnje tržište i njihova distribucija;

ii. i potaknuti ulaganja, rast i zapošljavanje u sektorima koji ovise o intelektualnom vlasništvu, a koji zauzimaju vrlo važno mjesto u našem gospodarstvu.

2.4. Podizanje svijesti potrošača i proizvođača o posljedicama povreda PIV-a putem rasprava i informiranja također je važan aspekt ovih aktivnosti.

2.5. Na europskoj razini mjere će provoditi Komisija, prema potrebi u partnerstvu s Uredom za usklađivanje na unutarnjem tržištu, u kojem je od lipnja 2012. smješten Opservatorij ([4]). Studija koju je objavio Opservatorij 25. studenoga 2013. ([5]) pokazala je da ispitanici, posebno oni mlađe dobi, nisu svjesni značaja posljedica koje povrede PIV-a mogu imati na održavanje postojećih i stvaranje novih radnih mjesta povezanih s intelektualnim vlasništvom. Ona ujedno ukazuje na to da mladi Europljani imaju osjećaj da infrastruktura intelektualnog vlasništva služi uglavnom velikim poduzećima.

2.6. Komisija se dakle opredijelila za pristup s višestrukim ciljem uzimajući u obzir analizu razloga zbog kojih „digitalna generacija" sve više traži krivotvorene proizvode. Dio strategije obuhvaća i rad Opservatorija na razvoju sredstava komunikacije čiji je cilj podići svijest građana EU-a o posljedicama povreda PIV-a, osobito na polju zapošljavanja i gospodarstva.

([3]) http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

([4]) Uredbom (EU) br. 386/2012 od 19. travnja 2012. OHIM-u su povjerene razne zadaće usmjerene na olakšavanje i podržavanje aktivnosti koje nacionalna tijela, privatni sektor i institucije EU-a poduzimaju u borbi protiv povreda PIV-a. Tim zadaćama nije obuhvaćeno sudjelovanje u pojedinačnim operacijama ili istragama koje provode nacionalna tijela, kao ni predmeti obuhvaćeni glavom V., dio treći, Ugovora o funkcioniranju Europske unije (primjerice suradnja u kaznenim stvarima i policijska suradnja).

([5]) Vidjeti internetske stranice oami.europa.eu. Ta se studija temeljila na pregledu literature, kvalitetnom ispitivanju 250 građana Europe u dobi od 15 do 65 godina te na kvantitativnoj fazi tijekom koje je više od 26 000 Europljana izrazilo svoje mišljenje u telefonskim razgovorima.

3. **Posebne napomene**

3.1. Komisija zasad nije razradila detalje sadržaja tih mjera, ali se obavezuje da će provesti savjetovanje o nezakonodavnim instrumentima koji uključuju i pristup „tragom novca" čiji je cilj da se počinitelje povreda koji djeluju na komercijalnoj razini liši sredstava promidžbe i distribucije krivotvorenih proizvoda te da ih se ujedno liši prihoda. Te će se instrumente razraditi na transparentan i rigorozan način kako bi se osigurala njihova učinkovitost u borbi protiv kršenja PIV-a.

3.2. Odredba će se oslanjati na suradnju među europskim tijelima vlasti i na razgovore/pregovore s trećim zemljama. Radit će se primjerice o tome da će se „koristiti svim mogućim sredstvima kako bi se učinkovito odvratio i spriječio ulazak krivotvorenih proizvoda u unutarnje tržište i tržišta trećih zemalja i njihovo širenje".

3.3. Ti nezakonodavni instrumenti oslanjat će se na dobru volju dionika te neće dovesti do uvođenja novih zakonskih instrumenata, već će se temeljiti na postojećim. Prednost tih dogovorenih rješenja leži u brzini njihove primjene. Te preventivne mjere omogućit će poboljšanje učinkovitosti pravne zaštite u građanskom pravu. Taj će se cilj moći postići samo ako mjere budu izrađene na transparentan način i pored toga uzmu u obzir relevantne interese javnosti.

3.4. EGSO smatra da taj ograničeni pristup samoregulacije, u obliku dobrovoljnih sporazuma ili dobrih praksi, ne može zamijeniti zakonske mjere na područjima gdje je potrebno primijeniti učinkovitu regulaciju.

4. **Pojam „komercijalne razine"**

4.1. Pojam „komercijalne razine", koji se odnosi na određene mjere najavljene u akcijskom planu Komisije, mnogo je širi nego što se na prvi pogled čini. Akcijski je plan vrlo štur u tom pogledu, ali EGSO napominje da se taj pojam već pojavljuje u pravnom nasljeđu EU-a i omogućava jačanje mjera zabrane i građanskopravnih sankcija.

4.2. EGSO naglašava da se pojam „komercijalne razine" može odnositi na aktivnosti koje se ne provode nužno u „komercijalne svrhe".

4.3. Taj se pojam pojavljuje u Direktivi 2004/48/EZ o poštovanju prava intelektualnog vlasništva ([6]) i predstavlja temelj za pribjegavanje određenim oblicima pravne zaštite u sklopu građanskog prava. Primjerice, prisutnost kriterija „komercijalne razine" omogućava nacionalnom sucu da odredi preventivne mjere poput preventivne zapljene pokretne ili nepokretne imovine osumnjičenog počinitelja, uključujući blokiranje bankovnih računa i druge imovine (članak 9., točka 2. Direktive). U nekim državama članicama taj se kriterij koristi i za pokretanje kriviičnih sankcija, no pravna stečevina EU-a to isključuje.

4.4. Drugi zakonodavni instrumenti EU-a koriste pojmove slične komercijalnoj razini; Direktiva 2001/29/EZ o usklađivanju određenih aspekata autorskih i srodnih prava u informacijskom društvu ([7]) tako navodi pojmove „komercijalna priroda", „komercijalna svrha", „izravna ili neizravna ekonomska dobit" ili „komercijalno korištenje".

Člankom 13., stavkom (a) Direktive 98/71/EZ od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna ili modela ([8]), u vezi s ograničenjima prava koja proizlaze iz prijavljivanja dizajna ili modela, određuje se da: „Prava koja proizlaze iz prava na dizajn po registraciji ne provode se s obzirom na postupke napravljene privatno u nekomercijalne svrhe".

4.5. U zaključku, ostavlja se dakle sucu da odlučuje o svakom pojedinačnom slučaju čime se izlaže riziku da se stvori nedosljedna, neprilagođena te stoga nesigurna sudska praksa.

4.6. Svjesne nejasnoće pojma kao i pravne nesigurnosti koju to uzrokuje, službe Komisije potaknule su Opservatorij da prikupi slučajeve nacionalnih pravnih praksi u vezi s kršenjem PIV-a kako bi se između ostalog jasnije definirao taj pojam. Uz to, uslijed poziva na iskaz interesa koji je pokrenut prošlog ljeta u sveučilišnim krugovima, dana 19. rujna 2014. organizirana je prva gospodarska radionica u cilju analiziranja ekonomskih pojmova vezanih uz intelektualno vlasništvo. Tom je prilikom nekoliko stručnjaka razmotrilo korištenje u praksi pojmova „komercijalna razina" i „komercijalna svrha" u kontekstu kršenja PIV-a ([9]) i načine na koje se oni mogu razumjeti s ekonomskog stajališta.

([6]) Vidjeti SL L 195 od 16.6.2004., str. 16.
([7]) Vidjeti SL L 167 od 22.6.2001., str. 10.
([8]) Vidjeti SL L 289 od 28.10.1998., str. 28.
([9]) http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/workshops/140919-workshop_en.pdf

4.7. Imajući u vidu važnost tog razmatranja EGSO želi da službe Komisije prouče to pitanje i podijele svoje zaključke sa zainteresiranim stranama, uključujući civilno društvo.

5. **„Tragom novca”**

5.1. Komunikacija se odnosi kako na internet tako i na stvarnu distribucijsku mrežu. Obuhvaća i digitalne i nedigitalne proizvode te kršenje PIV-a koje šteti njihovom stvaranju, promidžbi, distribuciji i korištenju. Pristup tragom novca sastoji se dakle od odvraćanja počinitelja od nezakonite trgovine krivotvorenom robom.

5.2. Provedbe tog pristupa nastojat će osigurati da svi relevantni akteri lanca s velikom dodanom vrijednosti u obliku intelektualnog vlasništva poduzmu nužne preventivne mjere kako bi očuvali svoju konkurentnost na tržištu. Nit vodilja tih tržišta moraju i dalje biti inovacije u cilju poticanja ulaganja u kreativne i inovativne aktivnosti.

5.3. To bi trebalo povećati povjerenje u digitalna tržišta i omogućiti distribuciju konkurentnih proizvoda s velikom dodanom vrijednosti u obliku intelektualnog vlasništva, kao i rast i polet tih tržišta. Željeni je cilj prijelaz s politike intelektualnog vlasništva usmjerene na sankcije i nadoknadu štete uzrokovane kršenjem PIV-a na preventivniju i uključiviju perspektivu koja bi potrošaču na unutarnjem tržištu jamčila i osigurala široku i raznoliku ponudu proizvoda s velikom dodanom vrijednosti u obliku intelektualnog vlasništva.

5.4. Komisija predlaže objavljivanje izvješća o praćenju provođenja te politike svake dvije godine. EGSO će insistirati na tome da prvo izvješće sadržava relevantne pokazatelje te da bude pravodobno objavljeno.

5.5. Jačanjem sigurnosti platnog prometa putem pravnih koraka u slučaju nenamjerne kupovine krivotvorenih proizvoda također će se moći poboljšati zaštita potrošača i povećati njihovo povjerenje u unutarnje tržište. Po tom pitanju Komisija najavljuje javno savjetovanje o utjecaju sustava zaštite potrošača na borbu protiv kršenja PIV-a na komercijalnoj razini.

5.6. S obzirom na blisku povezanost dviju inicijativa Komisije i na važnost pristupa „tragom novca”, EGSO želi da Komisija pokrene savjetovanje širokih razmjera o ključnom pitanju zaštite potrošača na polju platnog prometa te da ga ujedno proširi i na pristup „tragom novca” u općem smislu.

5.7. EGSO također poziva službe Komisije da se savjetuju s gospodarskim dionicima kako bi se upoznale s njihovim iskustvima u vezi s uzimanjem u obzir materijalne koristi koju je ostvario krivotvoritelj u procjeni odštete i kamata u slučajevima krivotvorenja ([10]).

6. **Mala i srednja poduzeća**

6.1. U nekim državama članicama intelektualno vlasništvo nije važno pitanje za gotovo polovicu malih i srednjih poduzeća (54 %) ili je pitanje s kojim se susreću (46 %), ali ga smatraju skupim, složenim i dugotrajnim. To je začuđujući podatak u gospodarstvu u kojem glavnu ulogu ima znanje i u kojem nematerijalni aspekti poput znanja i iskustva, reputacije, dizajna ili imidža imaju presudnu važnost ([11]).

6.2. Uz to, izgleda da mala i srednja poduzeća koja uključuju industrijsko vlasništvo u svoju strategiju razvoja postižu bolje ekonomske rezultate od drugih poduzeća, na što ukazuju određeni brojčani podaci. Tako su 32 pobjednika na natjecanju za inovacije 2010. Instituta za industrijsko vlasništvo u Francuskoj u kategoriji malih i srednjih poduzeća otvorili 614 radnih mjesta od 2006. godine, pet puta su povećali svoj godišnji promet između 2006. i 2009. i udvostručili su godišnji promet za izvoz. Ta su poduzeća istodobno pojačala napore usmjerene na istraživanje i razvoj te povećala sredstva namijenjena tome za 65,6 % ([12]).

([10]) U Francuskoj, primjerice, to načelo već postoji (vidjeti zakon br. 2014-315 od 11. ožujka 2014., na snazi od 14. ožujka 2014.). Članak L615-7 kodeksa o intelektualnom vlasništvu (L'article L615-7 du code de la propriété intellectuelle (CPI)) izmijenjen člankom 2. tog zakona sada određuje da u izračunavanju odštete i kamata sudstvo mora jasno uzeti u obzir negativne ekonomske učinke, moralnu štetu i korist koju je krivotvoritelj ostvario, uključujući uštede u intelektualnim, materijalnim i promidžbenim ulaganjima. No čini se da je to teško provesti, često zbog poteškoća u dokazivanju toga da je krivotvoritelj ostvario korist.

([11]) http://www.picarre.be/assets/Documents/Rapport-PIPICARR-tlchargeable3.pdf

([12]) http://www.journaldunet.com/economie/magazine/propriete-industrielle.shtml

6.3. EGSO stoga podržava pristup Komisije kojim se unapređuje pristup pravnim sredstvima malim i srednjim poduzećima općenito ([13]), a posebno kad pribjegavaju tužbama u pitanjima intelektualnog vlasništva. Naime financijski trošak i složenost pravnih postupaka doista često odvraćaju inovativna mala i srednja poduzeća od ostvarivanja prava na intelektualno vlasništvo, uključujući i ona koja proizlaze iz vrlo bitnih patenata.

6.4. Financijski trošak je odlučujući čimbenik o kojem ovisi hoće li europska poduzeća investirati u inovacije. Stoga zaštita intelektualnog vlasništva, obnavljanje i zaštita PIV-a moraju biti pristupačni. Jedinstveni europski patent bi stoga mogao potaknuti poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, mlade poduzetnike i nova poduzeća da zaštite svoje izume ako su troškovi za dobivanje patenta umjereni i nepretjerani. Poduzećima bi se također trebao osigurati pristup pravnim mjerama, uključujući pristup Jedinstvenom sudu za patente, uz umjerene troškove.

6.5. Mala i srednja poduzeća uz to bi trebala usvojiti strategije komercijalizacije ili distribucije, ali mnoga to ne rade na učinkovit način jer ne raspolažu potrebnim vještinama i znanjima za učinkovitu zaštitu i promicanje svojih prava intelektualnog vlasništva, kao što je naglašeno u akcijskom planu Komisije.

6.6. U tom pogledu EGSO podržava europski projekt IPorta, sustav podrške ([14]) koji uzima u obzir pitanja vezana uz zaštitu PIV-a i usklađuje pomoć na nacionalnoj razini.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

([13]) Komisija je nedavno predložila jačanje i poboljšanje postojećeg europskog postupka za rješavanje sporova male vrijednosti, jednoobraznog postupka koji postoji u svim državama članicama (Uredba (EZ) br. 861/2007). Vidjeti SL C 226 od 16.7.2014., str. 43.

([14]) http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Bijeloj knjizi – Prema učinkovitijoj kontroli koncentracija u EU-u”

(COM(2014) 449 završna verzija)

(2015/C 230/12)

Izvjestitelj: Juan MENDOZA CASTRO

Dana 16. srpnja 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Bijeloj knjizi – Prema učinkovitijoj kontroli koncentracija u EU-u

COM(2014) 449 završna verzija.

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 19. studenoga 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanome 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 137 glasova za, 1 protiv i 1 suzdržanim.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO pozitivno ocjenjuje Bijelu knjigu budući da se njome jača jedan od stupova politike Unije za tržišno natjecanje i pojednostavnjuju postupci.

1.2. Komisija u Bijeloj knjizi nastoji iznaći ravnotežu između javnog interesa (začepljivanjem rupe u regulatornom sustavu) i interesa poduzeća (da se troškovi zadrže na najmanjoj mogućoj razini). Međutim, nužno je osigurati da opseg izmjena Uredbe o koncentracijama ne bude u proturječju s tom namjerom. Na umu treba imati i koristi koncentracija za poduzeća.

1.3. U pogledu teorije štete na kojoj se Bijela knjiga zasniva, EGSO na temelju prakse Suda Europske unije i administrativne prakse predlaže sljedeće:

(a) da na odgovarajući način razmatra moguće štete po tržišno natjecanje i, u konačnici, po potrošače;

(b) da njezina unutarnja primjena bude dosljedna;

(c) da uzima u obzir korist koja pokreće sve strane; te

(d) da bude u skladu (ili da barem ne bude u proturječju) s empirijskim dokazima.

1.4. EGSO preporučuje da se u novom regulatornom okviru u obzir uzmu i društvene posljedice, posebice u pogledu zapošljavanja i konkurentnosti poduzeća na svjetskim tržištima.

1.5. EGSO smatra da se u sustavu „usmjerene” transparentnosti koji Komisija predlaže moraju na odgovarajući način objasniti pojmovi „konkurent” (u skladu s kriterijem koji se primjenjuje u antikartelskim mjerama) i „vertikalno povezano društvo” (uzimajući u obzir uspostavu pragova), kao i narav veza za stjecanje „važnog” dioničkog udjela te slučaj grupacija koje posluju u nizu sektora.

1.6. EGSO smatra da je važno očuvati i, čak, povećati, prestiž koji je sustav kontrole koncentracija u EU-u stekao.

1.7. Iako je Bijela knjiga korak u dobrom smjeru, treba razmotriti prikladnost proširenja njezina pristupa zbog promjena do kojih je došlo u zadnjih 25 godina (povećanja broja koncentracija i tijela nadležnih za njihov nadzor), kao i zbog potreba europskog gospodarstva u XXI. stoljeću.

1.8. Trenutno u EU-u postoji 28 nadzornih tijela (31 ako se uzme u obzir cijelo područje EGP-a) te njihovi kriteriji nisu ujednačeni. Stoga EGSO preporučuje da se Bijela knjiga ponovno razmotri u cilju:

— usklađivanja zakonodavstva država članica,

— revizije zahtjeva u pogledu obveznog prijavljivanja, te

— ostvarenja većeg napretka u pogledu sustava „jedinstvenog šaltera”.

1.9. U Bijeloj knjizi najavljuju se izmjene postupovnih propisa koje zavređuju pozitivno očitovanje Odbora. Odnose se na sljedeće:

— pojednostavljenje mehanizma za upućivanje predmeta iz država članica Komisiji prije prijavljivanja,

— ukidanje takozvanog „elementa samoinkriminacije” u predmetima upućenim iz Komisije državama članicama prije prijavljivanja, te

— izmjene postupka upućivanja predmeta iz država članica Komisiji poslije prijavljivanja.

1.9.1. Pozitivno očitovanje EGSO-a zaslužuju i mjere za pojednostavljenje postupaka koje se nastavljaju na „paket mjera za pojednostavljenje” iz 2013. godine, posebice u slučaju zajedničkih poduzeća (*joint ventures*) izvan EGP-a.

2. **Sadržaj Bijele knjige**

2.1. Deset godina nakon velike revizije Uredbe o koncentracijama iz 2004. godine ([1]), Komisija u ovoj Bijeloj knjizi analizira kako se primjenjuje materijalni kriterij „znatne prepreke stvarnom tržišnom natjecanju” te iznosi pogled na to kako bi se ubuduće moglo daljnje poticati konvergenciju i suradnju između Komisije i država članica. Ujedno iznosi konkretne prijedloge izmjena namijenjenih poboljšanju učinkovitosti kontrole koncentracija u EU-u.

2.2. S jedne strane, namjera je osigurati da Uredba o koncentracijama obuhvaća sve izvore moguće štete tržišnom natjecanju, a time i potrošačima, uzrokovane koncentracijama ili korporativnim restrukturiranjem, uključujući one koje proizlaze iz stjecanja nekontrolnih manjinskih dioničkih udjela.

2.3. S druge strane, cilj je postići tješnju suradnju između Komisije i nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja kao i odgovarajuću podjelu dužnosti na području kontrole koncentracija, posebno racionalizacijom propisa za prijenos predmeta na području koncentracija iz država članica Komisiji i obrnuto.

3. **Opće napomene**

3.1. EGSO pozitivno ocjenjuje Bijelu knjigu budući da se prijedlozima reformi jača jedan od stupova politike Unije za tržišno natjecanje i, povrh svega, zato što uključuje mjere koje doprinose pojednostavnjenju postupaka.

3.2. Komisija središnji prijedlog Bijele knjige, odnosno proširenje svoje sposobnosti kontrole i na manjinske dioničke uloge koji su u suprotnosti s tržišnim natjecanjem, zasniva na činjenici da se Uredba (EZ) br. 139/2004 može primijeniti samo na koncentracije koje dovode do „trajne promjene kontrole” (članak 3. stavak 1.), što ovdje nije slučaj. Nadalje, smatra da članci 101. i 102. UFEU-a sami po sebi nisu dostatni pravni temelj za rješavanje slučaja manjinskih dioničkih udjela.

3.3. Komisija pomoću Bijele knjige općenito nastoji iznaći ravnotežu između javnog interesa (začepljivanjem rupe u regulatornom sustavu za koncentracije) i interesa poduzeća (zadržavanjem administrativnih troškova na najmanjoj mogućoj razini).

3.4. Međutim, EGSO smatra kako je nužno osigurati da opseg prijedloga u njihovu trenutačnom obliku naposljetku ne dovede do povećanja troškova. To bi se doduše trebalo ocijeniti u svjetlu koristi za poduzeća koje proizlaze iz novih zakonskih odredbi.

3.5. EGSO smatra da je određene aspekte Bijele knjige potrebno razjasniti kako bi se izbjeglo da ishod bude u proturječju sa svrhom, odnosno olakšavanjem kontrole koncentracija bez povećanja administrativnog tereta.

([1]) Uredba (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (SL L 24, 29.1.2004.).

3.6. U Bijeloj knjizi ističe se da bi se koncentracije trebalo ocjenjivati u okviru „teorije štete" koju je Komisija uvela od 2002. godine nakon što je pretrpjela neuspjehe na sudu ([2]). U primjeni teorije štete nužno je poštovati sljedeća načela:

(a) da na odgovarajući način razmatra moguće štete po tržišno natjecanje i, u konačnici, po potrošače;

(b) da njezina unutarnja primjena bude dosljedna;

(c) da uzima u obzir korist koja pokreće sve strane; te

(d) da bude u skladu (ili da barem ne bude u proturječju) s empirijskim dokazima ([3]).

3.6.1. Ta načela podupiru praksa Suda EU-a i administrativna praksa Komisije ([4]) te ona moraju vrijediti i u slučaju manjinskih dioničkih udjela.

3.7. S obzirom na to da se u Bijeloj knjizi predlaže znatno proširenje ovlasti Komisije, EGSO preporučuje da se u analizi koncentracija u obzir uzmu i društvene posljedice, posebice u pogledu zapošljavanja.

4. **EU-u je potreban Europski prostor koncentracija u skladu s potrebama unutarnjeg tržišta u XXI. stoljeću**

4.1. Sustav kontrole koncentracija u Europskoj uniji stekao je prestiž tijekom godina i služi kao primjer na drugim kontinentima. EGSO smatra da je važno očuvati i, čak, povećati taj prestiž.

4.2. EGSO cijeni namjeru iskazanu u Bijeloj knjizi u pogledu unapređenja koordinacije između Komisije i nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja te u pogledu napretka prema ostvarenju „Europskog prostora koncentracija" koji bi olakšao ujednačeno postupanje prema koncentracijama i doprinio pravnoj sigurnosti. Međutim, predložene mjere trebaju ići korak dalje od specifičnih reformi iz Uredbe kako bi omogućile reviziju postojećeg sustava kontrole na široj osnovi.

4.3. U zadnjih 25 godina kontrola koncentracija u EU-u znatno je porasla kako su se povećavali veličina i stupanj internacionalizacije europskih poduzeća. Godine 1989. postojala su samo tri nacionalna tijela nadležna za ovo područje; godine 2000. bilo ih je 14 uključujući Komisiju; a danas ih je 28 (taj se broj povećava na 31 uzme li se u obzir cijelo područje EGP-a).

4.4. Neujednačeni propisi i kriteriji za primjenu predstavljaju dodatan teret poduzećima koji je često nepotreban: manje od 5 % koncentracija prijavljenih Komisiji procijenjeno je kao potencijalno opasno po tržišno natjecanje ([5]). Sustav kontrole mora uskladiti zaštitu potrošača i korisnika s prijekom potrebom europskih poduzeća da budu konkurentni na globalnim tržištima.

4.5. EGSO stoga predlaže da se Bijela knjiga ponovno razmotri u širem okviru koji bi obuhvaćao:

— usklađivanje zakonodavstva država članica kako bi se izbjegla neujednačenost kriterija za primjenu,

— reviziju zahtjeva u pogledu obveznog prijavljivanja budući da iskustva pokazuju da su u velikom broju slučajeva nepotrebni, te

— ostvarenje većeg napretka u pogledu sustava „jedinstvenog šaltera" s obzirom na velik broj tijela za nadzor.

([2]) Posebice u predmetima T-342/99 Airtours plc protiv Komisije, 2002. E.C.R. II-2585; T-310/01 Schneider Electric SA protiv Komisije, 2002. E.C.R. II-4071; i T-5/02 Tetra Laval protiv Komisije, 2002. E.C.R. II-4381.

([3]) V. Hans Zenger and Mike Walker: *Theories of Harm in European Competition Law* (Hans Zenger i Mike Walker: „Teorije štete u europskom pravu na području tržišnog natjecanja") http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2009296

([4]) Predmet IV/M.938 Guinness/Grand Metropolitan (15.10.1997.) i predmet IV/M.1524 Airtours/First Choice (22.9.1999.).

([5]) http://ec.europa.eu/competition/mergers/statistics.pdf

5. **Posebne napomene**

5.1. *Sustav „usmjerene" transparentnosti*

5.1.1. Komisija predlaže sustav „usmjerene" transparentnosti zasnovan na dva kumulativna kriterija za utvrđivanje postojanja ili nepostojanja obaveznog preduvjeta u vidu „znatne prepreke stvarnom tržišnom natjecanju":

(a) stjecanje manjinskih dioničkih udjela u konkurentu ili vertikalno povezanom društvu; i

(b) veza se smatra „važnom" ako stečeni dionički udjel iznosi „otprilike" 20 % ili između 5 % i „otprilike" 20 %, ali uz dodatne elemente poput prava kojima stjecatelj dobiva manjinski udjel kojim se efektivno može staviti veto, mjesta u upravi društva ili pristupa informacijama stjecanog društva komercijalno osjetljive prirode.

5.1.2. EGSO predlaže da se u izmjenama Uredbe razjasne sljedeći aspekti:

— prvo, pojam „konkurenta" mora se razmotriti u skladu s definicijom primjenjivom na antikartelske mjere na geografski određenim tržištima,

— drugo, parametri o kojima treba voditi računa pri uporabi pojma „vertikalno povezano društvo". Treba razmotriti prikladnost utvrđivanja određenih pragova budući da opća definicija može dovesti do znatnog povećanja broja obavijesti koje se zahtijevaju Uredbom,

— treće, pravna narav veze kako bi se stjecanje dioničkih udjela smatralo „važnim",

— naposljetku, treba li analiza „znatne prepreke stvarnom tržišnom natjecanju" obuhvaćati i globalno djelovanje korporacija koje posluju u različitim gospodarskim sektorima.

5.2. *Pojednostavljenje mehanizma za upućivanje predmeta iz država članica Komisiji prije prijavljivanja*

5.2.1. EGSO pozdravlja prijedlog ukidanja dvostupanjskog sustava predviđenog člankom 4. stavkom 5. Uredbe (EZ) br. 139/2004 (obrazloženi podnesak pa prijava) koji treba zamijeniti izravna prijava Komisiji. Malen broj veta na koje države članice imaju pravo opravdava ovu izmjenu koja će ubrzati postupke.

5.2.2. Pozitivan je i prijedlog u pogledu lakše razmjene informacija između država članica i Komisije u vidu slanja prvobitnog informativnog dokumenta ili zahtjeva za dodjelu predmeta državama članicama kako bi se obavijestile o transakciji tijekom korespondencije prije prijavljivanja.

5.3. *Upućivanje predmeta iz Komisije državama članicama prije prijavljivanja*

5.3.1. Predlaže se ukidanje „elementa samoinkriminacije" iz članka 4. stavka 4. Uredbe (EZ) br. 139/2004 koji se sastoji u tome da strane koje sudjeluju u spajanju ili preuzimanju kontrole mogu podnijeti obrazloženi podnesak kojim obavještavaju Komisiju da koncentracija može bitno utjecati na tržišno natjecanje na određenom tržištu pojedine države članice. Nakon reforme bilo bi dovoljno pokazati da transakcija može prvenstveno utjecati na to tržište.

5.3.2. Komisija smatra da ukidanje tog obeshrabrujućeg uvjeta može potaknuti uporabu instrumenta dobrovoljne prijave; EGSO dijeli to stajalište.

5.4. *Upućivanje predmeta iz država članica Komisiji poslije prijavljivanja*

5.4.1. U Bijeloj knjizi predlaže se izmjena članka 22. Uredbe kako bi samo države članice nadležne za ispitivanje transakcije (trenutačno to može učiniti „najmanje jedna") mogle donijeti odluku o upućivanju predmeta Komisiji unutar 15 radnih dana i u skladu s nacionalnim zakonodavstvom. Komisija će moći odlučiti prihvaća li ili odbija zahtjev za upućivanje predmeta. U slučaju pozitivnog očitovanja, imat će nadležnost za cijelo područje EGP-a. Međutim, ako i samo jedna nadležna država članica ospori upućivanje (za što nije dužna navesti obrazloženje), Komisija će se odreći nadležnosti za cijelo područje EGP-a pa će države članice zadržati svoju nadležnost.

5.4.2. EGSO smatra da je učinkovitost prijedloga, iako se njime može pojednostaviti postupak, ograničena budući da u EU-u samo Austrija, Njemačka i Ujedinjena Kraljevina imaju nadležnost u slučaju stjecanja nekontrolnoga manjinskog dioničkog udjela.

5.4.3. Izmjene u pogledu upućivanja predmeta poslije prijavljivanja podrazumijevaju i širenje ovlasti Komisije, što EGSO pozitivno ocjenjuje: ako se druge države članice ne protive, a Komisija prihvati preporuku, steći će nadležnost za ispitivanje transakcije na cijelom području EGP-a, a ne samo na teritoriju predmetne države članice (osim ako tijelo određene države članice nije već odobrilo transakciju na svom teritoriju prije nego što je Komisija preuzela nadležnost).

5.5. *Druge izmjene*

5.5.1. Nakon usvajanja Paketa mjera za pojednostavljenje iz 2013. godine ([6]), u Bijeloj se knjizi predlažu druge mjere namijenjene ispunjavanju istog cilja koje zaslužuju pozitivno očitovanje EGSO-a.

5.5.2. Ponajprije treba istaknuti namjeru da se sporazumi o uspostavi zajedničkih društava (*joint ventures*) izvan EGP-a koja ne utječu na tržišno natjecanje u EGP-u izostave iz područja primjene Uredbe.

5.5.3. Spominje se i mogućnost da Komisija od obveznog prethodnog prijavljivanja izuzme određene kategorije transakcija koje obično ne predstavljaju razloge za zabrinutost u pogledu narušavanja tržišnog natjecanja.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

([6]) Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1269/2013 od 5. prosinca 2013. (SL L 336 od 14.12.2013., str. 1.) i Obavijest Komisije o pojednostavnjenom postupku za postupanje s određenim koncentracijama prema Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004 (SL C 366, 14.12.2013., str. 5.); ispravak: SL C 11 od 15.1.2014., str. 6.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o strateškom okviru EU-a o zdravlju i sigurnosti na radu 2014. – 2020.

[COM(2014) 332 završna verzija]

(2015/C 230/13)

Izvjestitelj: Carlos TRINDADE

Dana 6. lipnja 2014. godine, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o strateškom okviru EU-a o zdravlju i sigurnosti na radu 2014. – 2020.

COM(2014) 332 završna verzija.

Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 20. studenog 2014. godine.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sastanak od 11. prosinca 2014.), sa 189 glasova za, 23 protiv i 20 suzdržanih.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO pozdravlja postojanje sveobuhvatnog te gospodarski i socijalno uznapredovalog okvira u EU-u koji nadopunjuju europske višegodišnje strategije prilagođene okolnostima svake pojedine države članice. Međutim, EGSO smatra da postoje poteškoće, nedostaci i novi izazovi za koje se mora iznaći rješenje.

1.2. EGSO cijeni namjeru Komisije da se usredotoči na prevenciju, pojednostavljivanje propisa – ne dovodeći u pitanje postojeću razinu zaštite – te njihovo primjereno poštivanje. Strategijom se mora zajamčiti ravnoteža između visoke razine zaštite i administrativnog opterećenja poduzeća.

1.3. EGSO pozdravlja usmjerenost Komisije na mala i srednja poduzeća u vidu pružanja savjetovanja, informacija i smjernica, uz uporabu informacijskih i komunikacijskih tehnologija i jačanje koordinacije među javnim službama u pružanju potpore MSP-ovima.

1.4. EGSO smatra da je neophodna bolja osposobljenost inspektora rada i povećanje njihova broja – s obzirom na to da u otprilike polovici država članica nije dostignut minimalan broj sukladno preporuci Međunarodne organizacije rada (jedan inspektor na 10 000 radnika).

1.5. S obzirom na to da je potrebno stvoriti kulturu prevencije kod mladih, osoba koje su nedavno diplomirale, pripravnika i naučnika, EGSO Komisiji preporučuje usvajanje mjera u cilju pružanja odgovarajućih i praktičnih informacija i obuke navedenim skupinama.

1.6. EGSO također prepoznaje važnost ulaganja u prevenciju te se u potpunosti slaže s činjenicom da takvo ulaganje ne mogu vršiti samo poduzeća, već da je to obveza i država članica. Poziva na povećano ulaganje poduzeća i država članica, uz zajamčeno sudjelovanje radnika.

1.7. EGSO ističe poteškoće u EU-u u pogledu raspoloživosti podataka te poziva Komisiju da hitno pripremi statistike i pokazatelje koji će posebice uzimati u obzir spol i životni ciklus radnika. Na razini EU-a moraju se pravno urediti i objaviti popis profesionalnih bolesti, uključujući ozljede za vrijeme radnog vremena, te pravila o izvještavanju i statističkoj obradi tih podataka. Preporučuje da se djelovanje specijaliziranih agencija osnaži i da se šira javnost upozna s njihovim radom te da širenje informacija i dobrih praksi pridonese jačanju kulture prevencije. Moraju se podrobnije ispitati novi rizici te se u skladu s rezultatima istraživanja pripremiti odgovarajuće mjere (zakonodavne ili druge naravi).

1.8. EGSO smatra da je uključivanje radnika i svih socijalnih partnera na svim razinama i na radnom mjestu od temeljne važnosti za učinkovitu provedbu strategije. Poziva Komisiju da intenzivira rasprave i savjetovanje sa socijalnim partnerima te razvije usklađene mjere. Države članice moraju promicati socijalni dijalog i sklapanje kolektivnih ugovora.

1.9. EGSO kritizira činjenicu da Komisija na europskoj razini nije utvrdila kvantitativne ciljeve u pogledu ozljeda na radu i profesionalnih bolesti te preporučuje državama članicama da to uključe u svoje nacionalne strategije.

2. **Važnost zdravlja i sigurnosti na radu**

2.1. Strateška važnost zdravlja i sigurnosti na radu u Europi proizlazi iz samog Ugovora o funkcioniranju Europske unije, koji se u člancima 151. i 153. izričito bavi tim pitanjima, posebice u cilju usklađivanja napretka na području radnih uvjeta.

2.2. Usprkos rezultatima nedavnog istraživanja Eurobarometra koji pokazuju da je velika većina zadovoljna sa stanjem zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu (85 %), a 77 % ispitanika tvrdi da su im na radnom mjestu na raspolaganju informacije i/li osposobljavanje na tom području, zdravlje i sigurnost na radu u EU-u mogu se unaprijediti s obzirom na vrlo zabrinjavajuću trenutačnu situaciju: godišnje u EU-u više od četiri tisuće radnika izgubi život zbog ozljeda na radu, a više od tri milijuna pretrpi tešku ozljedu na radu koja uzrokuje izostanak s posla dulji od tri dana. Otprilike jedan od četiri radnika smatra da su mu zdravlje i sigurnost ugroženi zbog posla ili da njegov posao ima posebno negativan učinak na zdravlje. U Njemačkoj je 460 milijuna dana bolovanja prouzročilo gubitak proizvodnosti koji se procjenjuje na 3,1 % BDP-a, a u Ujedinjenoj Kraljevini neto trošak za državu u fiskalnoj godini 2010. – 2011. procjenjuje se na dvije milijarde i 381 milijun funti.

2.3. Sukladno podacima Međunarodne organizacije rada, tijekom 2008. godine u EU-u je zabilježeno 160 tisuća smrtnih slučajeva zbog bolesti povezanih s radom, među kojima je rak bio glavni uzročnik smrti (oko 96 tisuća slučajeva). Procjenjuje se da u Europi svake 3,5 minute jedna osoba umre od posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti. Bez obzira na to, Europa je pionir po pitanju zdravlja i sigurnosti na radu.

2.4. Troškove povezane sa zdravljem i sigurnosti na radu treba shvatiti kao vrstu ulaganja, a ne tek kao rashode. Osim toga, Komisija navodi da, u skladu s posljednjim procjenama, ulaganja na tom području mogu imati visoku stopu povrata: u prosjeku 2,2, a između 1,29 i 2,89. S druge strane, naglašava se da nepostojanje dobrih radnih uvjeta stvara troškove poduzećima, kao i činjenica da su u nekim zemljama premije osiguranja relativno niže za poduzeća u kojima nema ozljeda na radu.

2.5. Unatoč određenom relativnom uspjehu europske strategije za zdravlje i sigurnost na radu za razdoblje 2007. – 2012. ([1]) u pogledu jasnijih propisa EU-a ili veće uključenosti država članica, činjenica je da nije ostvaren cilj smanjenja pojave profesionalnih bolesti te i dalje postoje goleme manjkavosti u mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima koje iznose na vidjelo velike poteškoće u ispunjavanju zakonskih obveza, a posljedica su oskudnih financijskih sredstava, kao i tehničkih i ljudskih kapaciteta. Dodatni su negativni aspekti slaba prevencija profesionalnih bolesti i bolesti povezanih s radom, manjak statističkih podataka i praćenja, nedovoljna povezanost zdravlja i sigurnosti na radu s okolišem i kemijskim proizvodima te slaba uključenost socijalnih partnera. Još je manje saznanja o zdravlju i sigurnosti radnika u sektorima koji uključuju neprijavljeni rad i netipične oblike rada (posebice u raznim poljoprivrednim, industrijskim i uslužnim poduzećima), rad na daljinu, samostalne djelatnosti i kućanske usluge.

2.6. Ističe se da je smanjeni broj ozljeda na radu u Europi zadnjih godina vjerojatno djelomično posljedica smanjenja zaposlenosti u sektorima koji su najizloženiji visokom riziku budući da je u državama članicama općenito došlo do znatnih rezova na području zdravlja i sigurnosti na radu, posebice u pogledu aktivnosti povezanih sa zakonodavstvom, inspekcijom i prevencijom.

2.7. EGSO se slaže s utvrđivanjem glavnih izazova s kojima se EU susreće i traži od Komisije čvrste politike i mjere za suočavanje s njima: bolju razinu provedbe učinkovitih i djelotvornih mjera sprečavanja rizika u državama članicama putem jačanja kapaciteta mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća; bolju prevenciju bolesti povezanih s radom pomoću smanjenja postojećih i novih rizika te rizika u nastajanju; te, naposljetku, dosljednu i učinkovitu reakciju na demografske promjene.

([1]) U EU-u je između 2007. i 2011. godine stopa pojave ozljeda na radu koje uzrokuju izostanak s posla dulji od tri dana pala za 27,9 %.

2.8. Ako plod zajedničkih napora država članica bude manji broj profesionalnih bolesti i ozljeda na radu, na taj će se način također štititi ulaganje u ljudske resurse jer će se spriječiti troškovi zdravstvene zaštite i dodatni socijalni troškovi te će se tako promicati europsko socijalno društvo.

3. **Kontekst europske strategije za zdravlje i sigurnost na radu 2014. – 2020.**

3.1. Dostojni uvjeti u pogledu zdravlja i sigurnosti na radu, u skladu sa strategijom Europa 2020., mogu znatno pridonijeti pametnom, održivom i uključivom rastu. Strateški okvir i uredbe Europske unije, zajedno s nacionalnim strategijama i propisima, jamstvo su očuvanja zdravlja i sigurnosti radnika. EGSO izražava žaljenje zbog kasnog donošenja ove komunikacije i zbog činjenice da nisu uzeti u obzir prijedlozi iz mišljenja koje je jednoglasno usvojio Savjetodavni odbor za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu, koji kao tripartitno tijelo predstavlja različite interese EU-a.

3.2. EGSO ističe da se u Komunikaciji Komisije ne predviđa deblokada zakonodavstva, osobito u pogledu mišićno-koštanih problema i revizije postojeće direktive o zaštiti radnika od kancerogenih tvari. EGSO utvrđuje i nepostojanje referentnih modela za stvaranje pravnog okvira za predviđanje promjena, na što je već pozvao i Europski parlament. EGSO poziva Komisiju na hitno rješavanje tih pitanja.

3.3. EGSO, koji je svojevremeno pozdravio europski cilj smanjenja ozljeda na radu za 25 % ([2]), mora izraziti žaljenje zbog nepostojanja kvantitativnog određenja tog cilja za razdoblje 2014. – 2020. EGSO je kritizirao i „nepostojanje sličnog cilja u pogledu smanjenja profesionalnih bolesti", što je slučaj i u ovoj Komunikaciji i što stoga zaslužuje jednaku osudu. Smatra se da je od temeljne važnosti razvoj europskih statističkih instrumenata u pogledu ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i izloženosti različitim profesionalnim rizicima.

3.4. Bolja provedba europskih i nacionalnih pravila i propisa nužnost je koju u velikoj mjeri priznaju socijalni partneri i javnost. EGSO smatra da je neophodno ojačati kapacitete mikropoduzeća i malih i srednjih poduzeća kako bi, u okviru ispunjavanja zakonskih obveza, provela učinkovite i djelotvorne mjere sprečavanja rizika. Prioritetne mjere zahtijevaju potporu javne politike za veće poticaje, pomoć i personalizirano tehničko savjetovanje.

3.5. Tehnološke inovacije i novi oblici organizacije rada, osobito novi, netipični radni uvjeti, stvaraju nove okolnosti s novim izazovima, ali i nove rizike koji još nisu na odgovarajući način utvrđeni. Utvrđivanje tih rizika i njihovo sprečavanje te definiranje postojećih i novih profesionalnih bolesti prijeke su zadaće. Neophodno je i neodložno iznaći rješenja izmjenom postojećeg zakonodavstva ili usvajanjem novog zakonodavstva primjerenog utvrđenim rizicima.

3.6. Ostvareni napredak na području očekivanog životnog vijeka mijenja demografsku strukturu europskog stanovništva te ne znači nužno napredak na području očekivanog životnog vijeka u dobrim zdravstvenim uvjetima. Radni uvjeti imaju važnu ulogu u zdravstvenim problemima koji se u pravilu povećavaju s dobi, osobito zbog kumulativnog učinka nekih profesionalnih rizika. Bolja prevencija od početka profesionalnog života i tijekom cijelog životnog ciklusa radnika doprinosi prevladavanju izazova koje postavlja demografski razvoj. S druge strane, potrebno je financirati nacionalna i europska istraživanja u svrhu utvrđivanja temeljnih problemskih pitanja na tom području.

3.7. EGSO smatra da je u EU-u došlo do pogoršanja stanja u pogledu nesigurnosti radnika i oblika netipičnog rada te da je gospodarska kriza neke države članice i neka društveno neodgovorna poduzeća primorala na znatno smanjenje aktivnosti povezanih sa zdravljem i sigurnosti na radu. Takvo je stanje neprihvatljivo.

3.8. S druge strane, valja istaknuti da su neka poduzeća na dobrovoljnoj osnovi i izvan granica svojih pravnih obveza razvila mjere i djelovanje u cilju podupiranja unapređenja zdravlja, sigurnosti i dobrobiti svojih radnika. Takav stav u pogledu društvene odgovornosti tih poduzeća zavrjeđuje da ga Komisija i države članice prepoznaju i podupru kako bi kultura društvene i ekološke odgovornosti postala opća pojava u poslovnom svijetu diljem Europe.

([2]) Vidjeti SL C 224 od 30.8.2008., str. 88.-94.

3.9. EU se neprestano suočava s gospodarskom stagnacijom i visokim stopama nezaposlenosti. Nezaposlenost predstavlja posebno područje u smislu zaštite zdravlja na radu budući da je u nekim slučajevima povezana s duševnim bolestima. Neprijavljeni radnici također su izloženiji visokim rizicima i ozljedama na radu. EGSO je uvjeren da unapređenje životnih uvjeta, posebice u pogledu zdravlja i sigurnosti na radu, uz strukturna ulaganja, predstavlja vrlo važan doprinos održivom gospodarskom rastu, promicanju kvalitetnih radnih mjesta i socijalnoj koheziji.

4. **Opće napomene**

4.1. Razvoj globalnog okvira za zdravlje i sigurnost na poslu i njegova učinkovita primjena u cijeloj Europskoj uniji od temeljne su važnosti za održiv gospodarski rast. Većina ispitanika u okviru javnog savjetovanja koje je EU ([3]) pokrenuo potvrdila je nužnost daljnjeg usklađivanja na razini EU-a (93 % ispitanika) te podržala cilj održavanja visokog stupnja sukladnosti s načelima zdravlja i sigurnosti na radu, neovisno o veličini poduzeća.

4.2. Usprkos određenom napretku koji je zadnjih godina ostvaren u brojnim državama članicama, posebice na području ozljeda na radu, što se djelomično može zahvaliti i smanjenoj zaposlenosti, kultura prevencije nije postala opća pojava u EU-u te se mala i srednja poduzeća susreću s poteškoćama na razini sredstava i kapaciteta koje je moguće nadvladati tek mjerama tijela javne vlasti na području informiranja, osposobljavanja te tehničke pomoći i savjetovanja. Te se mjere tijela javne vlasti moraju prilagoditi potrebama raznih sektora, kao i posebnostima svakog sektora.

4.3. Ključno obilježje socijalnoga dijaloga ogleda se u sudjelovanju predstavnika radnika, na razini poduzeća i radnog mjesta, u rješavanju profesionalnih rizika. Poduzećima se financijska potpora smije dodijeliti samo pod uvjetom da se poštuju standardi zdravlja i sigurnosti na radu. Iskustva različitih europskih zemalja upućuju na važnost skupnih sporazuma koji omogućavaju uspostavu regionalnih ili sektorskih predstavničkih tijela te potiču socijalni dijalog i prevenciju.

4.4. Razne javne službe koje djeluju na području zdravlja i sigurnosti nedovoljno su povezane. Primjetna je određena neučinkovitost i/li slaba uporaba mehanizama za uključivanje socijalnih partnera na svim razinama, kao i mehanizama za pregovore i za uspostavu posebnih sektorskih sporazuma te je te aspekte važno unaprijediti. Sustavnija suradnja između službi javnog zdravstva i službi prevencije na radnom mjestu pridonosi unapređenju prevencije i omogućava lakše otkrivanje profesionalnih bolesti. U državama članicama moraju biti uspostavljene jedinstvene kontakt-točke za lakše povezivanje javne uprave s malim i srednjim poduzećima.

4.5. U pogledu proračunskih poteškoća, većina država članica smanjila je financijska sredstva i ljudske resurse namijenjene ustanovama i tijelima povezanim sa zdravljem i sigurnosti na radu, posebice na polju inspekcija rada; u tom je resoru došlo do znatnog smanjenja inspekcijskih aktivnosti kao i aktivnosti pružanja podrške i savjetovanja poduzećima. EGSO poziva na korjenitu izmjenu ovog stanja koje je u potpunosti neprihvatljivo, posebice s obzirom na pojavu sve ozbiljnijih novih i važnih rizika te srozanu razinu životnih uvjeta i sigurnosti radnika (sve veći psiho-socijalni rizici koje djelomično izazivaju nezaposlenost i nesigurnost na radu).

4.6. Države članice moraju poticati i promicati kolektivno pregovaranje i sklapanje kolektivnih sporazuma, pri čemu se socijalnim partnerima mora jamčiti važna i djelotvorna uloga u oblikovanju i provedbi politika zdravlja i sigurnosti na radu te u promicanju sigurnog i zdravog okruženja na radnom mjestu.

4.7. EGSO izražava žaljenje zbog slabog napretka koji je ostvaren na području europskih statistika o zdravlju i sigurnosti te ustraje na važnosti i hitnosti ujednačavanja definicija i sustava priznavanja i izvještavanja na razini EU-a.

4.8. EGSO se slaže sa stajalištem Komisije da uključivanje socijalnih partnera na svim razinama osigurava učinkovito i djelotvorno oblikovanje i provedbu politika i strategija za zdravlje i sigurnost na radu. Na tom području, presudnu ulogu moraju igrati europske strukture za socijalni dijalog i Tripartitni savjetodavni odbor za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu. Komisija pri određivanju svojih prioriteta mora pridavati veću vrijednost prijedlozima tog odbora, koji se često usvajaju jednoglasno.

([3]) Public consultation on the new occupational health and safety policy framework („Javno savjetovanje o novom okviru za politiku zdravlja i sigurnosti na radu"), Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, lipanj 2014.

4.9. EGSO u pogledu okvirnih sporazuma zaključenih u sklopu socijalnog dijaloga poziva Komisiju da hitno provjeri jamče li navedeni sporazumi zastupljenost i usklađenost s pravom Zajednice te da se slijedom toga obveže na usvajanje potrebnih mjera u cilju poštovanja tih sporazuma.

4.10. EGSO državama članicama preporučuje uporabu Europskog socijalnog fonda i drugih europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF-ovi) za financiranje mjera na području zdravlja i sigurnosti na radu.

4.11. EGSO se slaže s Komisijom u pogledu nužnosti aktivnijeg razmatranja mogućih sinergija između politike zdravlja i sigurnosti na radu te drugih područja javnog djelovanja. Odbor čvrsto vjeruje da je napredak koji je većina država članica ostvarila na ovom području još vrlo slab.

5. **Posebne napomene**

5.1. *Nacionalne strategije, ispunjavanje zakonskih obveza i nadzor*

5.1.1. EGSO podupire smjernicu Komisije u pogledu nužnosti da države članice, uz savjetovanje sa socijalnim partnerima, izvrše reviziju nacionalnih strategija u svjetlu novog strateškog okvira EU-a. Međutim, preporučuje da se provede podrobna ocjena učinka prethodne nacionalne strategije. Uključivanje socijalnih partnera u strategiju 2014. – 2020. sve države članice moraju smatrati ključnim. Moraju se iznaći homogeni pokazatelji i kriteriji koji će sustavno svjedočiti o razini prihvaćanja te odgovornosti i omogućiti sustavno praćenje i vrednovanje.

5.1.2. EGSO se slaže s Komisijom u pogledu nužnosti da države članice, u suradnji s Europskom agencijom za sigurnost i zdravlje na radu (European Agency for Safety and Health at Work, EU-OSHA), stvore bazu podataka o zdravlju i sigurnosti na radu te da se u okviru agencije EU-OSHA održavaju redoviti sastanci (barem dvaput godišnje) Savjetodavnog odbora za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu (Advisory Committee on Safety and Health at Work, ACSH) i Odbora viših inspektora rada (Senior Labour Inspector's Committee, SLIC).

5.1.3. Pružanje financijske i tehničke pomoći malim i srednjim poduzećima u provedbi projekta za online interaktivnu procjenu rizika (OIRA) i drugih instrumenata zasnovanih na informacijskim tehnologijama u državama članicama mora dobiti ključno mjesto te se mora usmjeriti na prioritetne sektore. Agenciju EU-OSHA treba ojačati financijskim i ljudskim resursima kako bi mogla igrati odlučujuću ulogu. EGSO izražava žaljenje što je uporaba sredstava iz Europskog socijalnog fonda za financiranje obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama vrlo ograničena.

5.1.4. Utvrđivanje dobrih praksi i konkretnih smjernica, posebice za mala i srednja poduzeća, treba prilagoditi posebnim uvjetima pojedinačnih sektora i naravi poslovnih djelatnosti, a EU-OSHA mora osnažiti svoje djelovanje na tim područjima i promicati kulturu prevencije.

5.1.5. U brojnim državama članicama treba unaprijediti inspekciju rada u poduzećima, posebice na području informiranja, savjetovanja, rizika u nastajanju, lakšeg ispunjavanja zakonskih obveza te utvrđivanja i odvraćanja od neprijavljenog rada. Stoga je ključno ojačati inspekcije rada u pogledu resursa i ovlasti.

5.1.6. EGSO podupire mjere u pogledu vrednovanja programa razmjene/obuke inspektora rada i usvajanje mjera za jačanje suradnje između službi za inspekciju rada u okviru SLIC-a.

5.1.7. EGSO se u potpunosti slaže s ACSH-om čije je stajalište da pitanja zdravlja i sigurnosti moraju biti strateški prioriteti EU-a, posebice mišićno-koštani problemi, bolesti s dugim razdobljem latencije (oblici raka uzrokovani radom i kronične bolesti poput plućnih bolesti izazvanih radom) i ispravna primjena Uredbe o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) te psihosocijalni rizici povezani s radom ([4]). Na području malih i srednjih poduzeća važno je unaprijediti vještine u pogledu zdravlja i sigurnosti, pospješiti ispunjavanje uvjeta, pružati dostupne i aktualne informacije i smjernice te provoditi mjere kako bi velika poduzeća preuzela odgovornost u odnosu na povećanje uspješnosti malih i srednjih poduzeća s kojima su u doticaju.

([4]) Priorités stratégiques de l'UE, 2013-2020 („Strateški prioriteti EU-a, 2013. – 2020."), Doc. 2091_FR, veljača 2012.

5.2. *Pojednostavljivanje zakonodavstva*

5.2.1. EGSO smatra da moguće pojednostavljenje zakonodavstva na snazi nikako ne smije dovesti u pitanje postojeće razine i neprekidno unapređenje uvjeta na području zdravlja i sigurnosti na radu europskih radnika. Javno savjetovanje EU-a pokazalo je da postoje razlike u stajalištima među socijalnim partnerima o pojednostavljivanju postojećeg zakonodavstva koje bi trebalo biti uključeno u novi europski politički instrument: 73,4 % radničkih organizacija izjasnilo se protiv pojednostavljenja, a samo 4,3 % udruga poslodavaca dijeli njihovo mišljenje ([5]). Od ukupnog broja ispitanih osoba (sveukupno 523), 40,5 % zalaže se za pojednostavljenje, 46,1 % ne slaže se s tim, a 13,4 % nema mišljenje o tom pitanju. EGSO svejedno smatra da se određena administrativna opterećenja poduzeća mogu smanjiti, no pritom se ne smiju dovesti u pitanje uvjeti u pogledu zdravlja i sigurnosti radnika.

5.2.2. Ističe se da su prema Europskom istraživanju poduzeća o novim rizicima i onima u nastajanju (ESENER) najvažniji razlozi za bavljenje zdravljem i sigurnošću na radu u poduzećima sljedeći: „ispunjavanje zakonskih obveza" (90 %), „pritisak radnika" (76 %) i „pritisak inspekcija rada" (60 %), a svi su ti elementi podložni snažnom pritisku. S druge strane, ispitivanje otkriva da među poduzećima koja ne provode redovite provjere sigurnosti na radu tek 37 % kao razlog navodi „veoma složene zakonske obveze".

5.2.3. EGSO predlaže da utvrđivanje mogućih pojednostavljenja i/li ukinuća nepotrebnih administrativnih opterećenja za poduzeća, slijedom predviđene analize zakonodavstva na snazi, bude rezultat opsežne rasprave te sudjelovanja socijalnih partnera na svim razinama i pregovora s njima. EGSO skreće pozornost na članak 153. Ugovora, u skladu s kojim europsko zakonodavstvo uspostavlja minimalne uvjete i ovlašćuje države članice da zadrže ili usvoje propise u cilju osiguranja bolje zaštite radnika. To doprinosi većem napretku i omogućava predviđanje europskih inicijativa, kao što je bio slučaj sa zabranom azbesta u brojnim državama članicama i prije nego što je Komisija donijela sličnu odluku.

5.3. *Novi rizici i rizici u nastajanju*

5.3.1. Postoji velika potreba za produbljenjem znanstvenih saznanja na području novih rizika radi sprečavanja bolesti povezanih s radom i profesionalnih bolesti, a napore treba usredotočiti na razini EU-a. Veća interakcija/koordinacija između različitih europskih institucija ključna je za pronalazak odgovarajućih načina za određivanje strategija i zakonodavnih mjera za suočavanje s novim rizicima i rizicima u nastajanju. Imajući u vidu postojeće institucije, EGSO ne vidjeti potrebu uspostave novog nezavisnog savjetodavnog znanstvenog tijela.

5.3.2. EGSO sustavno ističe potrebu osiguranja boljih uvjeta u pogledu zdravlja i sigurnosti za konkretne kategorije radnika (mlade, žene, starije radnike, migrante, radnike s netipičnim ugovorima o radu i radnike s invaliditetom), kao i potrebu suočavanja s novim problemima izazvanim promjenama u organizaciji rada (posebice stresom i duševnim bolestima na radu); ta pitanja u velikoj mjeri prepoznaju države članice, socijalni partneri i društvo. EGSO smatra da se treba suočiti s tim problemima jer su u porastu te uzrokuju gospodarske i socijalne troškove. Naglašava se da je zahvaljujući rodnoj perspektivi moguće povezati politike zdravlja na radu s ostvarenim napretkom na području jednakosti.

5.4. *Statistički podaci*

5.4.1. Veliki nedostaci u pogledu vjerodostojnih, pravovremenih i usporedivih statističkih podataka na europskoj razini jedan su od ključnih problema na području zdravlja i sigurnosti na radu. Ova osude vrijedna situacija koja se neobjašnjivo proteže već godinama mora se riješiti. EGSO podupire mjere Komisije za prevladavanje tih poteškoća te Komisija i države članice moraju te mjere staviti u sam vrh prioriteta. Države članice mogu prema nahođenju razviti dodatne statistike koje će biti podrobnije i prilagođene okolnostima svake pojedine države članice. Suradnja s Međunarodnom organizacijom rada na području proširenja skupa podataka o MKB-10 (Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema; eng. International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems ICD-10) mogla bi omogućiti uporabu baza podataka o zdravstvenoj skrbi, što će olakšati brže i učinkovitije prikupljanje podataka.

5.4.2. EGSO izražava žaljenje zbog prekida obrade europskih statistika u vezi s profesionalnim bolestima i poziva na ponovno uvođenje statističkih analiza o izloženosti kancerogenim tvarima na radnom mjestu, poput projekta CAREX u devedesetim godinama. EGSO pozitivno ocjenjuje najnovija nastojanja Komisije u pogledu stvaranja baze podataka i razvoja modela za procjenu izloženosti radnika nizu opasnih kemijskih proizvoda u državama članicama EU-a i u zemljama EFTA-e/EGP-a (projekt HAZCHEM).

([5]) Public consultation on the new occupational health and safety policy framework („Javno savjetovanje o novom okviru za politiku zdravlja i sigurnosti na radu"), lipanj 2014.

5.5. *Suradnja s međunarodnim institucijama*

5.5.1. EGSO smatra da jačanje suradnje s međunarodnim organizacijama, posebice s Međunarodnom organizacijom rada (ILO), Međunarodnom zdravstvenom organizacijom (WHO) i Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), mora biti prioritet kako bi se u cijelom svijetu smanjile ozljede na radu i profesionalne bolesti.

5.5.2. Posebnu pozornost treba pridavati nedostacima u pogledu zdravlja i sigurnosti na radu u globalnim opskrbnim lancima, čime se doprinosi postojanju sigurnijih radnih mjesta ne samo u Europi već i na svim kontinentima. Pri sklapanju sporazuma EU treba voditi računa o uključivanju ove teme kako bi se osiguralo da partneri EU-a poštuju konvencije i preporuke ILO-a. EGSO podsjeća na prethodna mišljenja o azbestu i traži od Komisije da usvoji konkretno stajalište u svrhu postizanja zabrane azbesta na svjetskoj razini.

5.5.3. EGSO državama članicama preporučuje provedbu međunarodnih normi i konvencija, a Komisija mora sastavljati redovita izvješća o njihovu stvarnom poštivanju u državama članicama.

Bruxelles, 11. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

PRILOG

mišljenju Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Sljedeći amandmani, koji su dobili barem četvrtinu od ukupnog broja glasova, odbijeni su za vrijeme rasprave:

Točka 1.8.

Izmijeniti kako slijedi:

„EGSO smatra da je uključivanje radnika i svih socijalnih partnera na svim razinama i na radnom mjestu od temeljne važnosti za učinkovitu provedbu strategije. Poziva Komisiju da intenzivira rasprave i savjetovanje sa socijalnim partnerima te razvije usklađene mjere. Države članice moraju ~~promicati~~ poticati socijalni dijalog o pitanjima zdravlja i sigurnosti između poslodavaca i predstavnika radnika ~~i sklapanje kolektivnih ugovora~~."

Rezultat glasovanja

Za: 66

Protiv: 143

Suzdržanih: 17

Točka 3.2.

Izmijeniti kako slijedi:

„EGSO ističe da se u Komunikaciji Komisije ne predviđa deblokada zakonodavstva, osobito u pogledu mišićno-koštanih problema i revizije postojeće direktive o zaštiti radnika od kancerogenih tvari. ~~EGSO utvrđuje i nepostojanje referentnih modela za stvaranje pravnog okvira za predviđanje promjena, na što je već pozvao i Europski parlament. EGSO poziva Komisiju na hitno rješavanje tih pitanja.~~"

Rezultat glasovanja

Za: 60

Protiv: 141

Suzdržanih: 13

Točka 3.5.

Izmijeniti kako slijedi:

„Tehnološke inovacije i novi oblici organizacije rada, osobito novi, netipični radni uvjeti, stvaraju nove okolnosti s novim izazovima, ali ~~i~~ ponekad mogu stvoriti nove rizike koji još nisu na odgovarajući način utvrđeni. Utvrđivanje tih rizika i njihovo sprečavanje te definiranje postojećih i novih profesionalnih bolesti prijeke su zadaće. Neophodno je i neodložno iznaći rješenja za izmjenu postojećeg zakonodavstva ili usvajanje~~m~~ novog zakonodavstva primjerenog utvrđenim rizicima."

Rezultat glasovanja

Za: 77

Protiv: 140

Suzdržanih: 10

Točka 3.9.

Izmijeniti kako slijedi:

„EU se neprestano suočava s gospodarskom stagnacijom i visokim stopama nezaposlenosti. Nezaposlenost predstavlja posebno područje u smislu zaštite zdravlja na radu budući da je u nekim slučajevima povezana s duševnim bolestima. Neprijavljeni radnici također u nekim slučajevima mogu biti ~~su~~ izloženiji visokim rizicima i ozljedama na radu. EGSO je uvjeren da unapređenje životnih uvjeta, posebice u pogledu zdravlja i sigurnosti na radu, uz strukturna ulaganja, predstavlja vrlo važan doprinos održivom gospodarskom rastu, promicanju kvalitetnih radnih mjesta i socijalnoj koheziji."

Rezultat glasovanja

Za:	62
Protiv:	145
Suzdržanih:	10

Točka 4.6.

Izmijeniti kako slijedi:

„Države članice moraju poticati i promicati socijalni dijalog između poslodavaca i predstavnika radnika ~~kolektivno pregovaranje i sklapanje kolektivnih sporazuma,~~ pri čemu se socijalnim partnerima mora jamčiti važna i djelotvorna uloga u oblikovanju i provedbi politika zdravlja i sigurnosti na radu te u promicanju sigurnog i zdravog okruženja na radnom mjestu."

Rezultat glasovanja

Za:	66
Protiv:	141
Suzdržanih:	17

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o prilikama za učinkovito korištenje resursa u građevinskom sektoru"

(COM(2014) 445 final),

o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Prema kružnom gospodarstvu: program nulte stope otpada za Europu"

(COM(2014) 398 final)

i o „Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni direktiva 2008/98/EZ o otpadu, 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, 1999/31/EZ o odlagalištima otpada, 2000/53/EZ o otpadnim vozilima, 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i o otpadnim baterijama i akumulatorima te 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi"

(COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD))

(2015/C 230/14)

Izvjestiteljica: An LE NOUAIL MARLIÈRE

Dana 14. srpnja 2014., dana 28. srpnja 2014. i dana 20. listopada 2014. Komisija, Europski parlament odnosno Vijeće, sukladno članku 43. stavku 2. i članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o prilikama za učinkovito korištenje resursa u građevinskom sektoru"

COM(2014) 445 final,

o

„Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Prema kružnom gospodarstvu: program nulte stope otpada za Europu"

COM(2014) 398 final

i o

„Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni direktiva 2008/98/EZ o otpadu, 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, 1999/31/EZ o odlagalištima otpada, 2000/53/EZ o otpadnim vozilima, 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i o otpadnim baterijama i akumulatorima te 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi"

COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD).

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 12. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 129 glasova za, 3 protiv i 5 suzdržanih.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Odbor pozdravlja dvije komunikacije i paket izmjena direktiva o otpadu te podržava kampanju namijenjenu osvješćivanju svih poduzeća i potrošača u pogledu potrebe da se postupno ukine postojeći linearni gospodarski model „iskorištavanja, proizvodnje, potrošnje i odlaganja" i ubrza prelazak na kružni model koji je po svom konceptu obnavljajuć te se oslanja na energiju iz obnovljivih izvora, kako bi se korištenje prirodnih resursa svelo na najmanju moguću mjeru.

1.2. Odbor podržava cilj uspostave okvira koji bi omogućio taj prijelaz i obuhvaćao čitav životni ciklus proizvoda, od opskrbe sirovinama do ekološkog dizajna, maloprodaje, poslovnih modela, obrazaca potrošnje, ponovne upotrebe i prerade te korištenja otpada kao resursa.

1.3. Ipak, Odbor žali što su konkretni prijedlozi Komisije previše usredotočeni na politike i zakone o otpadu, dok nedostaju slični konkretni prijedlozi koji bi bili usmjereni na prethodne faze u životnom ciklusu proizvoda, čime bi se unaprijedio čitav taj ciklus. EGSO od Komisije očekuje da podnese plan za takve mjere, s jasnim naznakama u pogledu vremenskog okvira, postupka i proračuna, kao i prijedloge za upotrebu inovativnih instrumenata financiranja, poput zelenih obveznica.

1.4. Odbor poziva Komisiju da okvir koji bi omogućio prijelaz na kružno gospodarstvo uskladi s ostalim europskim politikama, kao što su energetska i klimatska politika te industrijska politika, uključujući i ciljeve za reindustrijalizaciju EU-a. EGSO podržava namjeru da se glavni ciljevi strategije Europa 2020. upotpune ciljem učinkovite upotrebe resursa, kao što je predložila Europska platforma za učinkovitost resursa, a razmotrila Komisija u komunikaciji *„Prema kružnom gospodarstvu”*.

1.5. Iako je Komisija razmotrila opće koristi za zapošljavanje te je u okviru paketa mjera za kružno gospodarstvo pokrenula i Inicijativu za zeleno zapošljavanje, Odbor žali što nije iskorištena prilika da se temeljitije istraži učinak tih mjera na zapošljavanje, te rizici i koristi koje one u tom pogledu donose. Naročito ističe da uopće nije razmotren potencijal koji sprečavanje stvaranja otpada, ponovna upotreba i prerada imaju u pogledu zapošljavanja. S druge strane, više bi pažnje trebalo posvetiti osiguravanju dostojnih radnih uvjeta i poboljšanju normi u pogledu zdravlja i sigurnosti radne snage.

1.6. Okvir koji predlaže Europska komisija trebao bi rad na osvješćivanju i promicanju promjene ponašanja ravnopravno raspodijeliti među dionicima: potrebno je ostvariti ravnotežu između usmjerenosti na budućnost, postizanja napretka na znanstvenom planu, uvođenja inovativnih metoda te očuvanja konkurentnosti Europe i zajedničkog interesa.

1.7. Potrošači i proizvođači moraju postati svjesni svoje odgovornosti. Potrošače treba informirati kako bi mogli odgovorno kupovati, mora se postići optimalna sljedivost, a proizvođači moraju biti oni koje se smatra odgovornima.

1.8. Postupno ukidanje odlaganja otpada koji se može reciklirati na odlagališta i ambiciozniji ciljevi za recikliranje otpada, što su mjere koje predlaže Komisija, preduvjet su za pomak prema kružnom gospodarstvu te na njima treba raditi. Komisija bi također trebala uključiti javnost postavljanjem vjerodostojnih ciljeva: oni trebaju biti prihvatljivi, kvalitetni i razmjerni.

1.9. Odbor također pozdravlja mjere koje Komisija predlaže u svrhu poboljšanja provedbe zakona EU-a o otpadu, naročito uvođenje boljih instrumenata za praćenje i upravljanje. Da bi EU sa sadašnje stope recikliranja komunalnog otpada od 42 % prešao na 50 % 2020. godine i 70 % 2030. godine, morat će osigurati da određene zemlje povećaju napore i primijene naprednija rješenja za upravljanje otpadom. Potrebno je, također, poduzeti korake za povećanje kvalitete početnih proizvoda i njihovih komponenti, kao i kvalitete postupka recikliranja u cijelosti.

1.10. Odbor naglašava da u prijedlozima Komisije nije iskorištena hijerarhija otpada izložena u Okvirnoj direktivi o otpadu kojom se definira redoslijed prioriteta u pogledu prevencije nastajanja otpada, pripreme za ponovnu upotrebu, recikliranja, drugih vrsta oporabe (energije) i odlaganja. Nisu temeljito ispitane mogućnosti uvođenja ciljeva za sprečavanje stvaranja otpada i drugih preventivnih mjera u pogledu otpada, s izuzetkom neobavezujućeg cilja za smanjenje rasipanja hrane. Dugoročno bi, za dobrobit okoliša, trebalo ovladati ukupnom količinom potrošenog materijala i nastalog otpada te je smanjiti.

1.11. Višekratnim recikliranjem (na razini materijala), jednako kao i ponovnom uporabom (na razini proizvoda), štede se primarne sirovine te smanjuju potrošnja energije i emisije stakleničkih plinova. Revizija paketa o otpadu sada nudi jedinstvenu priliku za prihvaćanje principa višekratnog recikliranja za trajne materijale.

1.12. Vrijednost kružnog gospodarstva ne bi trebalo mjeriti samo na temelju proizvedenog otpada. Ono bi, naime, također trebalo potaknuti ljude da čuvaju materijalne i ljudske resurse tijekom čitavog lanca vrijednosti te težiti iskorjenjivanju svih postupaka koji predstavljaju opasnost za okoliš ili ljude.

1.13. Odbor predlaže da se paket politika upotpuni mjerama kojima se izričito podupire priprema upotrijebljenih proizvoda za ponovnu upotrebu. Izjednačavanje pripreme za ponovnu upotrebu i recikliranja, što Komisija čini pri postavljanju ciljeva za recikliranje, predstavlja nepoštovanje hijerarhije otpada. Prednost treba dati kratkim lancima opskrbe. Ponovnom upotrebom proizvoda, pripremom za ponovnu upotrebu i preradom na najbolji se način mogu iskoristiti vrijednosti proizvoda i povećati mogućnosti zadržavanja lanaca vrijednosti u EU-u, podržati teritorijalni razvoj i stvoriti radna mjesta.

1.14. U skladu s tim pristupom, EU bi također trebao poticati sve države članice da svoje planove u pogledu otpada pretvore u planove za kružno gospodarstvo na lokalnoj razini, usmjerene na mjere za promicanje štednje materijalnih resursa i očuvanja dobrobiti ljudi.

1.15. Napokon, Odbor također preporučuje širenje sektorskog pristupa s ciljem promicanja kružnog gospodarstva.

2. **Uvod**

2.1. Europska komisija je 2. srpnja 2014. godine objavila paket koji sadrži sljedećih pet prijedloga ([1]):

(a) Komunikaciju *Prema kružnom gospodarstvu: program nulte stope otpada za Europu* (COM(2014) 398 final);

(b) Prijedlog nove direktive o izmjeni direktiva 2008/98/EZ *o otpadu*, 94/62/EZ *o ambalaži i ambalažnom otpadu*, 1999/31/EZ *o odlagalištima otpada*, 2000/53/EZ *o otpadnim vozilima*, 2006/66/EZ *o baterijama i akumulatorima i o otpadnim baterijama i akumulatorima* te 2012/19/EU *o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi* (COM(2014) 397 final);

(c) Komunikaciju *Prilike za učinkovito korištenje resursa u građevinskom sektoru* (COM(2014) 445 final);

i sljedeća dva dokumenta, kojima će EGSO posvetiti zasebno mišljenje ([2]):

(d) Zeleni akcijski plan za mala i srednja poduzeća (COM(2014) 440 final)

(e) Inicijativu za zeleno zapošljavanje (COM(2014) 446 final).

Komisija je najavila i objavljivanje komunikacije o održivoj hrani.

3. **Opće napomene**

3.1. Kako proizvoditi dobra i pružati usluge istodobno ograničavajući količinu sirovina i neobnovljivih izvora energije koje trošimo i rasipamo? Jedno je sigurno: kroz povijest industrije 20. stoljeća cijene vađenja i iskorištavanja prirodnih mineralnih resursa i izvora energije postojano su padale, velikim dijelom zahvaljujući povećanju produktivnosti.

3.2. Danas, na početku 21. stoljeća, taj linearni model ne samo da je poljuljan, već mu prijeti opasnost da postane dugoročno neodrživ uslijed smanjenja prirodnih resursa planeta. Već su dosegnute alarmantne razine: više nije trenutak za razmišljanje o tome kako možemo promijeniti gospodarski model, već hitno treba uvesti novi.

3.3. Iskorištavanje, proizvodnja, potrošnja, odlaganje i recikliranje: potrebna je suštinska promjena kako bi se osigurala samodostatnost zajednica i njihov socijalni i održiv razvoj na dugi rok.

3.4. Gotovo sva ljudska društva trenutno funkcioniraju na temelju agresivnog modela razvoja koji je, reklo bi se, ponešto izmakao kontroli i ne obazire se na zajednice koje su najviše izložene iskorištavanju i pretjeranom iskorištavanju njihovih resursa, neočekivanom učinku klimatskih promjena i zagađenja te rizicima za buduće naraštaje.

3.5. Svi bismo trebali preispitati taj model, poljuljan globalnom financijskom, gospodarskom, socijalnom, političkom, energetskom i ekološkom krizom.

([1]) http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/
([2]) Vidjeti stranicu 99. ovoga Službenog lista.

3.6. U cilju promjene načina proizvodnje i potrošnje Europska komisija svojim pristupom temeljenim na kružnom gospodarstvu otvara perspektive koje će uključivati društvo u cjelini, no čija provedba još nije sigurna.

4. **Posebne napomene o dokumentu COM(2014) 398 final**

4.1. U Komunikaciji *Prema kružnom gospodarstvu* objašnjava se opći koncept kružnog gospodarstva te se opisuju njegove prednosti u smislu gospodarskog razvoja i zapošljavanja.

4.2. **Opći ciljevi** su jasni te je od najveće važnosti da napredujemo prema ostvarenju tih ciljeva. Moramo temeljito preispitati naš model proizvodnje i potrošnje. Moramo koristiti manje resursa i materijala te ih stoga koristiti racionalnije.

4.3. Ključno je znati kako ostvariti te ciljeve i kako se oni uklapaju u opći i sveobuhvatni okvir politike. Tržišne neuspjehe i nedostatke može se i mora rješavati na razne načine: tržišnim poticajima (signalima u pogledu cijena i poreza), regulacijom (uspostavom obavezujućih ciljeva, s mogućnošću da dionici sami odluče kako će ih ostvariti) i normama koje se nameću dionicima.

4.4. **Sveobuhvatni okvir za politike** također podrazumijeva da će se ispuniti svi potrebni uvjeti (gospodarski uvjeti, socijalni uvjeti te uvjeti koji se tiču zdravlja i sigurnosti).

4.5. Komisija u svojoj komunikaciji navodi da želi uspostaviti „povoljan politički okvir kojim će se promicati dizajn i inovacije za kružno gospodarstvo, otvoriti put ulaganjima i usmjeriti djelovanje poduzeća i potrošača”.

4.6. *Stvaranje okvira za podršku kružnom gospodarstvu*

4.6.1. Odbor podržava načelo uspostave okvira kojim će se podržati kružno gospodarstvo, u suradnji sa svim dionicima. Taj okvir mora uvesti mogućnost za razvoj novog gospodarskog modela koji će postupno zamijeniti dominantni model linearnog gospodarskog rasta. Prijelaz na kružno gospodarstvo iziskuje sveobuhvatni pristup koji obuhvaća čitav životni ciklus proizvoda, od opskrbe sirovinama do ekološkog dizajna, maloprodaje, poslovnih modela, obrazaca potrošnje, ponovne upotrebe, prerade, oporabe i odlaganja otpada. Komunikacija Komisije u načelu prati takav sveobuhvatni pristup. U praksi, međutim, njen pristup nije uravnotežen, budući da su konkretni prijedlozi politika uglavnom ograničeni na sektor otpada. Komisija tek najavljuje izradu budućeg okvira koji bi otvorio put kružnom gospodarstvu ([3]), no ne daje nikakve jasne naznake u pogledu vremenskog okvira i postupka. Od Komisije očekujemo da bez odlaganja podnese jasan i transparentan prijedlog za taj okvir.

4.6.2. Koncept kružnog gospodarstva temelji se na analizi korištenja resursa koja uzima u obzir čitav životni ciklus. Njime se promiču recikliranje, zamjena određenih resursa, trajnost i ponovna upotreba proizvoda, smanjenje otpada u čitavom lancu, uključujući i na izvoru, ekološki dizajn dobara i usluga, novi poslovni modeli itd., te se uvode novi oblici upravljanja koji uključuju sve dionike civilnog društva. Odbor poziva Komisiju da izradi detaljnu strategiju politike za prijelaz na kružno gospodarstvo. Nadalje, od Komisije očekuje da bude konkretnija u svojim prijedlozima koji se tiču promicanja ekološkog dizajna i inovacija te poticanja ulaganja, kao i da predstavi jasne prijedloge koji će sadržavati podatke o proračunskim sredstvima namijenjenim podržavanju mjera za kružno gospodarstvo, kao i podatke o upotrebi inovativnih instrumenata financiranja, poput zelenih obveznica. Komisija stoga treba nastaviti s radom i:

(a) pojasniti odnos između novog okvira i drugih europskih politika, posebno politike koja se tiče reindustrijalizacije (sirovine, inovacije, zdravlje i sigurnost radnika, prijevoz itd.) te energetske i klimatske politike;

(b) uključiti ciljeve za učinkovito korištenje resursa u revidiranu strategiju Europa 2020., uzimajući u obzir prijedloge Europske platforme za učinkovito korištenje resursa;

([3]) COM(2014) 398 final, str. 3.

(c) ustanoviti konkretnije mjere koje će omogućiti stvarnu promjenu obrazaca proizvodnje i potrošnje te koje će uključivati neophodno smanjenje korištenja određenih resursa na izvoru (s obzirom na njihovu rijetkost ili toksičnost), pomak prema manje materijalističkom i solidarnijem društvu, te povećanje dobrobiti radnika i društva općenito.

4.6.3. Imajući na umu taj cilj, Odbor upućuje na svoje mišljenje iz travnja 2012. pod nazivom *Promicanje održive proizvodnje i potrošnje u EU-u*, u kojem je pozvao na „razvoj obnovljene, zajedničke vizije gospodarskog modela, uključujući savjetovanja […] sa svim sektorima organiziranog civilnog društva" ([4]).

4.7. *Definiranje opsega*

4.7.1. Pristup koji je Komisija zauzela u vezi s kružnim gospodarstvom ne pruža naznake o tome kako bi se ono ostvarilo na lokalnoj i regionalnoj razini. Odbor smatra da svaka strategija za kružno gospodarstvo mora uključivati dimenziju teritorijalne hijerarhije, od lokalnih vlasti do globalne razine, uključujući regionalnu, nacionalnu i europsku razinu, pri čemu kratkim ciklusima i kratkim opskrbnim lancima treba dati prednost kad god je to moguće.

4.7.2. Potencijalne socijalne i gospodarske koristi kružnog gospodarstva najprije se mogu osjetiti na strogo lokalnoj razini (održive četvrti, zeleni gradovi), zatim u regijama (EU-a), a tek kasnije na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

4.7.3. Pristup usmjeren na lokalnu razinu podrazumijeva borbu protiv međunarodnog socijalnog i ekološkog dampinga, a time i mogućnosti premještanja, u malim razmjerima, velikog dijela gospodarstva. Optimizacija upravljanja otpadom obuhvaća niz inicijativa lokalnih i regionalnih vlasti: organizaciju odvojenog prikupljanja otpada, uspostavu centara za prikupljanje i recikliranje otpada, uspostavu mreža za popravak, ponovnu prodaju i ponovnu upotrebu itd. Za ispravno upravljanje biološkim otpadom, prednost bi trebalo dati kratkim lancima opskrbe, također i u pogledu otvaranja radnih mjesta.

4.7.4. Slijedeći to načelo, EU bi trebao poticati države članice da svoje planove za otpad postupno pretvore u planove za kružno gospodarstvo na lokalnoj razini.

4.8. *Kontrola socio-ekonomskog učinka*

4.8.1. Iako paket koji je predložila Komisija povezuje ekološki aspekt (upravljanje otpadom) i gospodarski aspekt (zelena radna mjesta, akcijski plan za MSP-e), njime se ne preciziraju sustavno sljedeći elementi:

— mogućnosti za zapošljavanje koje pružaju različite faze provedbe hijerarhije upravljanja otpadom, naročito sprečavanje stvaranja otpada i priprema za ponovnu upotrebu,

— potencijal za zapošljavanje svojstven raznim inovativnim razvojima nastalim zahvaljujući kružnom gospodarstvu (ekološki dizajn, industrijska simbioza, funkcionalna ekonomija ili ekonomija dijeljenja itd.),

— moguće posljedice po zdravlje i sigurnost koje proizlaze iz gospodarskih aktivnosti povezanih s razvojem kružnog gospodarstva.

4.9. *Dopuna sektorskih pristupa*

4.9.1. Nova strategija za kružno gospodarstvo trebala bi se u većoj mjeri pozabaviti oblikovanjem sektorskog pristupa otpadu, a također obuhvatiti i razvoj u drugim sektorima, a ne samo u održivom građevinarstvu.

4.9.2. Odbor smatra da bi trebalo proširiti sektorski pristup, kako bi on obuhvatio prijedloge koji se ne tiču samo održive prehrane i održive gradnje već i drugih sektora, primjerice proizvodne industrije.

([4]) SL C 191, 29.6.2012., str. 6.–11.

5. **Posebne preporuke u pogledu dokumenta COM(2014) 397 final**

5.1. *Zakonodavni prijedlog koji treba proširiti*

5.1.1. Odbor podržava glavnu ideju izmjena čija je svrha:

— povećanje stope recikliranja komunalnog otpada i ambalaže te smanjenje odlaganja određenih vrsta otpada na odlagališta,

— uvođenje sustava ranog upozoravanja u cilju praćenja usklađenosti s ciljevima na području recikliranja,

— određivanje minimalnih operativnih zahtjeva za proširenu odgovornost proizvođača i standardizacija definicija,

— reguliranje obaveza izvješćivanja.

5.1.2. Međutim, čini se da su određene dodatne mogućnosti (poput određivanja konkretnih ciljeva za sprečavanje stvaranja otpada i ponovnu upotrebu, ili obavezan sustav povrata za određene proizvode) nepromišljeno isključene iz ocjene učinka. Prijedlozi Komisije ne poštuju hijerarhiju otpada iznesenu u Okvirnoj direktivi o otpadu ([5]) kojom se definira sljedeći redoslijed prioriteta: sprečavanje nastanka otpada, priprema za ponovnu upotrebu, recikliranje, druge vrste oporabe i odlaganje.

5.1.3. U članku 9. točki (c) Okvirne direktive o otpadu od Komisije se zahtijeva da podnese izvještaj Europskom parlamentu i Vijeću, po potrebi popraćen prijedlozima mjera potrebnih za uspostavu ciljeva za sprečavanje stvaranja otpada i odvajanje (eng. *decoupling*) za 2020. godinu, kao i pokazateljima za sprečavanje stvaranja otpada. Budući da je sprečavanje stvaranja otpada sastavni dio kružnog gospodarstva, taj je izvještaj trebao biti podnesen zajedno s paketom o kružnom gospodarstvu. Ocjena učinka priložena sadašnjem skupu mjera za kružno gospodarstvo ukazuje na to da je ideja uspostave sveobuhvatnog cilja za sprečavanje stvaranja otpada odbačena, ali s tim u vezi ne pruža detaljnu analizu.

5.1.4. Čini se da, na sličan način, **ekološki dizajn proizvoda i usluga** nije dovoljno zajamčen. To bi se moglo postići na sljedeće načine:

— uključivanjem posebnih klauzula u **javnu nabavu**,

— zahtjevima da se određenim proizvodima da prednost nad drugim proizvodima,

— obavezama da proizvodi sadrže određeni postotak recikliranog materijala,

— gospodarskim poticajima za proizvode koje je moguće ponovno upotrijebiti, ako ih već nije moguće reciklirati (primjerice smanjenje stope PDV-a),

— itd.

5.1.5. Odbor smatra da bi pitanje **planiranog zastarijevanja** trebalo rješavati putem strategije koja bi uključivala tehnološke, poslovne, regulativne, obrazovne i informacijske aspekte ([6]).

5.2. *Ciljevi koje treba dopuniti*

5.2.1. Ciljevi za sprečavanje stvaranja otpada praktično su neophodni za ispravnu primjenu hijerarhije otpada, na što su već upozoravali Europski parlament i Odbor regija, kao i Europski sud u svojoj reviziji. Komisija bi trebala uspostaviti takve ciljeve, temeljene na nacionalnim planovima za sprečavanje stvaranja otpada koje bi predložile države članice.

5.2.2. Cilj 10 %-tnog smanjenja komunalnog otpada koji je predložio Odbor regija treba pažljivo razmotriti ([7]). Na temelju nacionalnih i regionalnih iskustava u određivanju gornjih granica za otpad iz kućanstava, trebalo bi razmotriti i uspostavu gornje granice na europskoj razini (na približno 200-300 kg po osobi godišnje).

([5]) SL L 312, 22.11.2008., str. 3.
([6]) SL C 67, 6.3.2014., str. 23.–26.
([7]) http://cor.europa.eu/en/news/regional/Pages/cities-and-regions-eu-waste.aspx

5.2.3. *Komunalni otpad* (članak 3. Okvirne direktive o otpadu) treba biti strogo definiran kao otpad iz kućanstava te ne bi smio obuhvaćati komercijalni i industrijski otpad, ili otpad koji potpada pod sustav proširene odgovornosti proizvođača, kako bi se zajamčila jasna definicija uloga i nadležnosti.

5.2.4. *Komercijalni i industrijski otpad* treba biti definiran kao otpad koji se ne smatra otpadom iz kućanstva, kako bi se odredio zaseban cilj za njegovo recikliranje.

5.2.5. *Nasipavanje* ne bi trebalo uvijek definirati kao metodu „oporabe", te bi ta tehnika trebala biti zabranjena za opasni otpad i ograničena na građevinski otpad i otpad od rušenja (članak 3. Okvirne direktive o otpadu).

5.2.6. Prijedlog Komisije za cilj u pogledu sprečavanja rasipanja hrane trebao bi uključivati i cilj za **smanjenje količine ambalaže**, ili biti s njim povezan.

5.2.7. Odbor predlaže da se paket politika upotpuni mjerama kojima se izričito podupire priprema upotrijebljenih proizvoda za ponovnu upotrebu. Izjednačavanje pripreme za ponovnu upotrebu i recikliranja, što Komisija čini pri postavljanju ciljeva za recikliranje, nije u skladu s hijerarhijom otpada. Obnova proizvoda i dijelova proizvoda omogućuje ne samo znatno učinkovitiju upotrebu proizvoda i materijala, već pruža i značajne mogućnosti za otvaranje radnih mjesta na lokalnoj i regionalnoj razini. Nadalje, pripremu za ponovnu upotrebu (primjerice ambalaže i električne ili elektronske opreme, pa čak i proizvoda kao što su igračke i podlošci za pelene) ne bi trebalo tretirati jednako kao recikliranje: trebalo bi, naime, primijeniti zaseban cilj (npr. otprilike 5 %).

5.2.8. Zakonodavnim prijedlogom predviđa se povećanje stope recikliranja/ponovnog korištenja komunalnog otpada na 70 % u 2030., povećanje stope recikliranja/ponovnog korištenja ambalažnog otpada na 80 % u 2030., postupno ukidanje odlaganja otpada do 2025. za otpad koji se može reciklirati te smanjenje rasipanja hrane za 30 % do 2025. Ti su ciljevi od ključne važnosti te ih treba podržati.

5.2.9. Ciljevi moraju biti sastavni dio poslovnih modela koje primjenjuju gospodarski dionici (naročito u sektoru ambalaže i trgovine), koji bi trebali naći najučinkovitiju metodu za njihovo ostvarenje. Ipak, od ključne je važnosti da se osigura da se ta neophodna tranzicija provodi u skladu s drugim jednako važnim načelima i kriterijima. Ključno su pitanje uvjeti rada i norme u pogledu zdravlja i sigurnosti radnika u predmetnim sektorima. Zbog teških uvjeta rada i nesigurnosti radnih mjesta te zdravstvenih i sigurnosnih rizika, sektori pakiranja i upravljanja otpadom posebno su osjetljivi. Potrebno je poduzeti korake kako bi se zajamčilo da se ti ambiciozni ciljevi ostvare bez pogoršanja radnih uvjeta. Naprotiv, radne uvjete trebalo bi poboljšati ([8]).

5.2.10. **Trebalo bi razviti okvir financiranja za lokalne vlasti**: osiguravajući dostupnost potrebnog financiranja, gospodarski uvjeti trebali bi omogućiti lokalnim vlastima da ostvare zadane ciljeve. Ako su javne vlasti ograničene strogim pravilima o zaduživanju, sve dodatne potrebe za ulaganjima – primjerice u upravljanje otpadom – neizbježno će smanjiti ulaganja u druge ključne aktivnosti. Okvir politike mora jamčiti **prikladan financijski okvir**, ako je potrebno pomoću posebnih financijskih sredstava, poput strukturnih fondova EU-a i sredstava namijenjenih strategiji Europa 2020.

5.2.11. Što se tiče smanjenja rasipanja hrane, ne smije se žrtvovati sigurnost hrane te se moraju poštovati norme za zaštitu potrošača. Stoga je potrebno uključiti **organizacije za zaštitu potrošača i tijela za sigurnost hrane** te se s njima savjetovati.

5.2.12. Otpad od hrane organska je sirovina koja bi u najvećoj mogućoj mjeri trebala biti ili prerađena ili u nepromijenjenom stanju ponovno iskorištena u poljoprivrednoj proizvodnji. Neke vrste otpada od hrane zbog svojih su osobina posebno prikladne za ponovnu uporabu, ili kao stočna hrana ili kao gnojivo. To je trenutačno neizvedivo zbog niza restriktivnih propisa. Stoga EGSO preporučuje Komisiji da ispita jesu li ta ograničenja svrsishodna.

([8]) Za detaljne napomene o upravljanju otpadom vidjeti br. 2014/9 časopisa HesaMag Europskog sindikalnog instituta (ETUI): http://www.etui.org/en/Topics/Health-Safety/HesaMag

6. **Posebne napomene u pogledu dokumenta COM(2014) 445 final**

6.1. Cilj komunikacije o prilikama za učinkovito korištenje resursa u građevinskom sektoru jest promicanje smanjenja ukupnog učinka tog sektora na okoliš tijekom čitava životnog ciklusa. U njoj se predlaže niz pokazatelja za ocjenjivanje ekološke učinkovitosti građevina kako bi se planerima, proizvođačima, izvođačima radova, nadležnim tijelima i korisnicima omogućilo da donose informirane odluke. Od ključne je važnosti raspolagati transparentnim sustavom pokazatelja, posebno **standardiziranim statističkim podacima** i skupom usporedivih, korisnicima lako razumljivih pokazatelja.

6.2. Paket o kružnom gospodarstvu trebao bi uključivati odgovarajuće poticajne mjere temeljene na potražnji koje bi omogućile uspostavu samodostatnog tržišta sekundarnih sirovina (primjerice proizvoda koji sadrže obaveznu minimalnu količinu recikliranog materijala). Moramo stvoriti uvjete za to da se otpadom trguje kao sirovinom s dobrom tržišnom likvidnošću, po prikladnoj cijeni u gospodarskom, ljudskom i ekološkom smislu. To je najbolji poticaj za prikupljanje otpada.

6.3. *Izazovi za klasifikaciju proizvoda – sprečavanje opasnosti serijskih zahtjeva za naknadu štete*

6.3.1. Sprečavanje serijskih zahtjeva za naknadu štete predstavlja veliki izazov za osiguravajuća društva: nepravilnost nekog proizvoda koji postoji u desecima tisuća primjeraka može, izravno ili neizravno, uzrokovati troškove popravka u iznosu od više desetaka ili čak stotina milijuna eura. Na primjer, neki od serijskih zahtjeva u posljednjih dvadeset godina bili su posljedica kemijske inkompatibilnosti među različitim sastojcima određenog građevinskog proizvoda.

6.3.2. Razlog za tu vrstu serijskih zahtjeva obično je reakcija koja se tijekom vremena razvije nakon što dođe do interakcije s vanjskim faktorima (poput vlage ili temperature). Neki od tih zahtjeva mogu biti povezani s uvezenim proizvodima, čije određene značajke prvobitno nisu bile ispravno navedene.

6.3.3. Upotreba recikliranog materijala pri proizvodnji građevinskog materijala ne predstavlja samo po sebi prepreku. Ipak, temeljito poznavanje fizičkih i kemijskih osobina materijala koji se reciklira ključno je za sprečavanje opasnosti od inkompatibilnosti pri ponovnoj upotrebi. Poteškoća leži u ispravnom definiranju i klasificiranju materijala koji se reciklira te u sprečavanju varijacija unutar niza proizvoda namijenjenog za ponovnu upotrebu.

6.3.4. Revizija paketa o otpadu sada nudi jedinstvenu priliku za prihvaćanje principa višekratnog recikliranja kako bi se potakla učinkovitost korištenja resursa. Višekratno recikliranje provodi se kad se (trajni) materijali u procesu reciklaže strukturno ne razgrađuju pa ih je moguće više puta ponovno uvoditi kako bi se ojačalo kružno gospodarstvo i osiguralo da se trajni materijali ne bacaju ili gube spaljivanjem ili bacanjem na odlagališta. Kao takvi, trajni materijali su dobro zauvijek dostupno društvu.

6.3.5. Primjenom sustava sljedivosti građevinskih materijala tijekom njihova prvog životnog ciklusa olakšalo bi se upravljanje ponovnom upotrebom. Trebalo bi uspostaviti skup pravila kojima bi se materijali klasificirali prema njihovoj budućoj upotrebi, s naglaskom na visokom stupnju biološke razgradivosti, i uveli standardi kvalitete.

6.4. Komisija bi također trebala razmotriti uvođenje obavezujućih odredbi i kazni kako bi se izbjegao mogući damping, odnosno izvoz materijala koji su postali nepoželjni u zemlje izvan EU-a.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Zeleni akcijski plan za mala i srednja poduzeća: Kako malim i srednjim poduzećima omogućiti pretvaranje ekoloških izazova u poslovne prilike”

(COM(2014) 440 završna verzija)

i o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Inicijativa za zeleno zapošljavanje: iskorištavanje potencijala zelenog gospodarstva za stvaranje radnih mjesta”

(COM(2014) 446 završna verzija)

(2015/C 230/15)

Izvjestitelj: Antonello PEZZINI

Dana 16. srpnja 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

„Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Zeleni akcijski plan za mala i srednja poduzeća: Kako malim i srednjim poduzećima omogućiti pretvaranje ekoloških izazova u poslovne prilike”

COM(2014) 440 završna verzija

i o

„Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Inicijativa za zeleno zapošljavanje: iskorištavanje potencijala zelenog gospodarstva za stvaranje radnih mjesta”

COM(2014) 446 završna verzija.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 12. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. Prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca), sa 135 glasova za, jednim protiv i jednim suzdržanim.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da je mogućnost ostvarenja europskog kružnog gospodarstva važna za sistemsku konkurentnost EU-a ako se bude temeljila na strateškoj europskoj viziji koju dijele i u kojoj aktivno sudjeluju poslovni svijet, vlade, poslodavci i radnici, potrošači te zakonodavne i regulativne vlasti na raznim razinama.

1.2. EGSO je uvjeren da prijelaz na europsko kružno gospodarstvo ima pozitivne izglede za ostvarenje ciljeva strategije Europa 2020.: može postati pokretač rasta i stvoriti nova „zelena” radna mjesta i vještine time jačajući sposobnost održivog upravljanja prirodnim resursima u sklopu održivog i konkurentnog gospodarstva.

1.3 Odbor traži da se pokrene široka akcija zajedničkog europskog predviđanja usmjerenog na ostvarivanje zajedničke vizije svih javnih i privatnih dionika u pripremi dosljedne i učinkovite politike i instrumenata na razini EU-a, kao i na nacionalnoj i regionalnoj razini, za dobrovoljni prijelaz na kružno gospodarstvo i za pružanje konkretnih poticaja programu „zelenih” inovacija. Treba podržati mreže dionika civilnog društva koje podržavaju prijelaz na model kružnog gospodarstva. Odbor bi mogao aktivno promicati takve mreže i također istražiti mogućnost osnivanja europske platforme za kružno gospodarstvo.

1.4. EGSO istodobno smatra vrlo važnim pokretanje strukturnog dijaloga za pojedine sektore u kojima bi se mogle pokrenuti pilot-mjere za potporu eksperimentima koje bi preuzele vodeću ulogu i pokazale potencijal održivijih praksi, uz puno sudjelovanje organizacija potrošača, mikropoduzeća i malih poduzeća kao i socijalne ekonomije.

1.5. Odbor smatra da je analizom troškova i koristi važno procijeniti tko bi mogao snositi teret sistemskog preusmjeravanja proizvođačkog, trgovinskog, distribucijskog i potrošačkog sustava u sklopu kojeg bi se napustio sustav planiranog zastarijevanja u cilju postizanja nove kvalitete korištenja i potrošnje za proizvode i dijelove koji zadržavaju što je duže moguće svoju dodanu vrijednost i mogućnost ponovnog korištenja.

1.6. Odbor vjeruje da se prijelaz na novi model koji podrazumijeva ponovnu proizvodnju (eng. *re-manufacturing*) i ponovnu potrošnju (eng. *re-consuming*) ne bi smio odvojiti od općeg širenja metodologije „društveno odgovornog teritorija" koja se oslanja na razvoj zajedničke inovativne i participativne kulture.

1.7. EGSO zahtijeva da na osnovi unaprijed određenih kriterija EU omogući odabir znatnog broja jasno označenih područja za lakše provođenje inovacija – pametnih gradova (eng. *smart cities*), slobodnih lučkih zona, određenih klastera, „zelenog dogovora" (eng. *green deal*) – u kojima bi se isprobao postupak prijelaza na kružno gospodarstvo koristeći se između ostalog i pozitivnim iskustvima s europskim instrumentima poput Sporazuma gradonačelnika.

1.8. EGSO stoga pozdravlja prijedloge sadržane u Zelenom akcijskom planu za mala i srednja poduzeća i u Inicijativi za zeleno zapošljavanje, ali izražava žaljenje zbog nedovoljnog broja konkretnih mjera i praktičnih uputa koje bi pomogle malim i srednjim poduzećima da povećaju svoju održivost i ekološku podobnost. Ujedno traži da načelo „prvo misli namalo" postane središte Akcijskog plana po uzoru na Zakon o malom poduzetništvu.

1.9. Posebice, EGSO smatra presudnom aktivnu ulogu socijalnih partnera i civilnog društva u oblikovanju, primjeni i praćenju nacionalnih politika za održiv razvoj kao i u postupku prijelaza na ekološki održivo kružno gospodarstvo s velikim potencijalom za osnivanje novih poduzeća i stvaranje „zelenih" zanimanja.

1.10. EGSO smatra da je predložene mjere usmjerene na upotpunjavanje postojećih nedostataka u „zelenim" vještinama potrebno ojačati učinkovitim i ciljanim korištenjem strukturnih fondova – osobito Europskog socijalnog fonda, regionalnog fonda i fondova za poljoprivredu i ribarstvo – i instrumenata namijenjenih inovacijama poput Obzora 2020., COSME-a, LIFE-a kao i „zelenim" mikrofinanciranjem Europske investicijske banke.

1.10.1. Uputno je učiniti i sljedeće:

— izmjeriti stvaran potencijal za održiva i neizmjestiva radna mjesta,

— osigurati pravednost i održivost postupka izbjegavajući opasnosti energetskog siromaštva i nesigurnosti uz pomoć strukturnog socijalnog dijaloga na raznim razinama koji će biti sastavni dio zajedničke strateške vizije,

— u suradnji sa socijalnim partnerima provesti aktivnosti podizanja svijesti i usmjeravanja,

— uvesti blisku suradnju između poslovnog svijeta i svijeta obrazovanja i izobrazbe oslanjajući se na snage društvenog sektora.

1.11. EGSO je uvjeren da dobrovoljan i aktivan prijelaz na europsko kružno gospodarstvo može otvoriti brojne mogućnosti za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća kao i socijalnu ekonomiju, time postajući važnim pokretačem rasta kako na unutarnjem tako i na međunarodnom tržištu. S tim u vezi potrebno je dati prioritet sljedećem:

— jačanju i uopćavanju dobrovoljnog mehanizma „zelenog obračuna" (eng. *green audit*) za poduzeća,

— olakšavanju pristupa zajmovima, osobito uz pomoć sustava jamstava,

— financiranju ekoloških inovacija u mikropoduzećima i minipoduzećima, posebice u područjima koja provode projekte predstavljanja sistemskih ekoloških inovacija,

— jačanju mjera poduzetničke izobrazbe i mentorstva u poduzeću,

— potpori kružnom gospodarstvu za materijale, sastavne dijelove i poluproizvode, između ostalog i pokretanjem internetskih stranica „Kružnog eBay-a" (eng. *Circular eBay*) temeljenih na europskim i međunarodnim tehničko-normativnim standardima i u cilju stabilizacije u Europi tih primarnih i sekundarnih resursa koji mogu predstavljati vrijedne elemente sigurnosti opskrbe i trgovinskih bilanci.

1.12. Odbor je uvjeren da prijelaz na kružno gospodarstvo zaslužuje čvrstu podršku, osobito na europskom kontinentu. Stoga je nužno učiniti sljedeće:

— uključiti taj integrirani politički pristup u reviziju tijekom provedbe strategije Europa 2020. za održiv, pametan i uključiv rast kako bi se iskoristio njegov gospodarski potencijal i potencijal za stvaranje novih radnih mjesta,

— usmjeriti pažnju na nove ideje i/ili sektore koji održavaju visok stupanj inovativnosti i primjene tehnologije u praksi, uključujući korištenje postojećih tehnologija i uvođenje održivih društvenih inovacija,

— temeljito izmijeniti političko-zakonodavni pristup na svim razinama – europskoj, nacionalnoj i lokalnoj – koji trenutno koči razvoj i dati mu aktivnu ulogu između ostalog i putem poželjnog objavljivanja bijele knjige o kružnom gospodarstvu, zapošljavanju i rastu u EU koja bi uključivala sve relevantne instrumente i politike.

2. **Uvod**

2.1. Pojam kružnog gospodarstva, za razliku od linearnog gospodarstva (uzmi – proizvedi – upotrijebi – baci), rezultat je potrebe da se ostvari održiv rast čiji je cilj da proizvodi zadrže svoju dodanu vrijednost što je duže moguće, te da se njihovi sastavni dijelovi do najveće moguće mjere ponovo obrađuju u proizvodnom postupku, čime bi se sve više smanjivalo stvaranje i zbrinjavanje otpada kao i pritisak na okoliš.

2.2. McKinsey tvrdi da 60 do 80 % resursa propada na kraju linearnog puta od uzimanja prirodnih resursa preko proizvodnje i potrošnje do otpada. U trenutku u kojem se tri milijarde potrošača na svijetu nalazi na pragu srednjeg staleža, to stanje više nije održivo.

2.3. Prijelaz na kružno gospodarstvo podrazumijeva važne promjene u mentalitetu proizvođača, radnika, potrošača i građana, u pogledu korištenja resursa i sirovina, u pogledu planiranja proizvoda, tržišnih modela i vrsti poduzeća kao i u pogledu istraživanja novih načina prerade otpada u resurse.

2.4. Postoje tehnologije potrebne za praćenje životnog ciklusa materijala putem lanca vrijednosti. Uz to dolazi do sve naglašenije nestašice resursa koja uzrokuje visoke cijene ponuđenih proizvoda. Potrošačima može biti važnija pravodobna usluga od samog posjedovanja nekog proizvoda.

2.5. Takav model „zelenog" rasta podrazumijeva ne samo istinsku promjenu kulture, sa snažnim poticanjem inovacija i istraživanja, već i znatna ulaganja na poljima tehnologije, obrazovanja, organizacije i obučavanja za nove profesionalne profile, kao i nove načine financiranja i odgovarajuće politike.

2.6. Integrirani politički pristup od temeljne je važnosti za iskorištavanje potencijala stvaranja radnih mjesta na osnovi odgovarajuće pristupačnosti novim profilima kao i za odgovaranje na izazove koji proizlaze iz prijelaza na gospodarstvo nelinearnog toka između ostalog i jačanjem komunikacije kako bi se uhvatilo u koštac sa sveukupnosti velikih izazova i putem novih obrazovnih, radnih i organizacijskih modela.

2.7. Za buduću konkurentnost industrije EU-a od presudne je važnosti povećati sposobnost izrade dugotrajnih proizvoda korištenjem manje sirovina, energije i vode te povratom iskorištenih resursa na teritorij: potrebno je planirati i proizvoditi proizvode koji se mogu ponovo iskoristiti, popraviti, regenerirati i reciklirati te uspostaviti službe koje će na tome raditi.

2.8. Otpad nastao u jednom proizvodnom postupku trebao bi se moći pretvoriti u resurse za druge aktivnosti i, ako je to moguće, u gnojivo za poljoprivredna dobra u istom području. Toplinska energija ne bi trebala propasti već bi se trebala iskoristiti za druge potrebe, primjerice za zagrijavanje stambenih prostora ili staklenika.

2.9. Kružni model: mora biti moguće izvući veću dodanu vrijednost i veću korist iz svake tone materijala, iz svakog atoma energije i svakog hektara zemljišta zahvaljujući smanjenom korištenju materijala, boljoj upotrebi i recikliranju.

2.10. Kako bi se u potpunosti iskoristio postupak prijelaza na kružno gospodarstvo, potrebno je učiniti sljedeće:

2.10.1. **ukloniti sistemske prepreke koje sprečavaju mala i srednja poduzeća u usvajanju kružnih poslovnih modela** te uvesti učinkovito korištenje materijala iz tokova otpada kao i sektorske i međusektorske informacijske mreže, i na razini EU-a;

2.10.2. razviti nove profesionalne profile za osoblje zaduženo za vođenje tih postupaka s obzirom na to da se obrazovanje i izobrazba koji vode „zelenijim" zanimanjima temelje na dobrom osnovnom obrazovanju nadopunjenom cjeloživotnim učenjem u koje je uključena izobrazba koja potiče ekološku svijest ([1]);

2.10.3. staviti na raspolaganje odgovarajuće financijske instrumente, osobito za istraživanje i inovacije, izgradnju kapaciteta i tržišnu analizu, koristeći se instrumentima poput Obzora 2020., strukturnih fondova, Europske investicijske banke i privatno-javnih partnerstava;

2.10.4. potaknuti tijela vlasti na raznim razinama da pojednostave i prilagode propise – preusmjeravajući se sa sustava zabrana na proaktivne pristupe – kako bi se, u skladu sa Zakonom o malom poduzetništvu, olakšalo osnivanje i razvoj „zelenih" poduzeća koja stvaraju nova kvalificirana i trajna radna mjesta;

2.10.5. razviti aktivnu ulogu socijalnih partnera i civilnog društva u oblikovanju, primjeni i praćenju nacionalnih politika za održiv razvoj kao i u postupku prijelaza na ekološki održivo kružno gospodarstvo s velikim potencijalom za stvaranje „zelenih" radnih mjesta;

2.10.6. usmjeravati mikropoduzeća, mala i srednja poduzeća i zadruge te im pružiti konkretnu tehničku podršku i, uz pomoć socijalnih partnera, naputke o tome kako da usklade svoje proizvodne postupke s ekološkim zahtjevima putem razmjene najboljih praksi i paketa instrumenata za nove poslovne modele;

2.10.7. poticati kulturu dijaloga i suradnje na radnom mjestu u cilju racionalnijeg korištenja resursa, smanjenja stvaranja otpada, korištenja čistih i sigurnih tehnologija i radnih metoda kao i u cilju poboljšanja kvalitete zapošljavanja.

2.11. Razvoj radnih mjesta u skladu s okolišem i poticanje „zelenih" zanimanja, kako u tradicionalnim tako i u novijim sektorima, trebali bi poticati ekološki održivo, konkurentno gospodarstvo s niskim ugljičnim otiskom kao i održive načine potrošnje i proizvodnje čime bi se doprinijelo borbi protiv klimatskih promjena.

2.12. EGSO je u nekoliko navrata imao priliku baviti se ovom širokom temom u raznim mišljenjima ([2]) u kojima je između ostalog naglasio sljedeće:

— da svi moraju biti svjesni toga da se nalazimo na pragu nove industrijske revolucije koja u središte razvoja stavlja kvalitetu života i okoliša te nameće novi, integrirani način planiranja, proizvodnje, potrošnje i očuvanja i upravljanja prirodnim resursima,

— hitnost potrebe da se prijeđe s obrambenog i nazadnog stava na odlučan i aktivan stav,

— podršku za inicijative usmjerene na razvoj politike EU-a za održivu potrošnju i proizvodnju koja je u potpunosti usklađena s drugim politikama EU-a u cilju pretvaranja potencijalnih izazova u prilike za razvoj konkurentnosti industrije EU-a,

— nužnost ozbiljnog dijaloga koji okuplja institucije EU-a, nacionalne i regionalne vlade kao i socijalne partnere i bavi se mogućnostima za promjenu dinamika potrošnje te gospodarskog i socijalnog modela općenito.

([1]) SL C 318, 29.10.2011., str. 142.–149.
([2]) SL C 224, 30.8.2008., str. 1.–7.; SL C 226, 16.7.2014., 1.–9.; SL C 67, 6.3.2014., str. 23.–26. i SL C 44, 11.2.2011., str. 110.–117.

2.12.1. Velik dio napretka u industriji tijekom proteklih 30 godina ostvaren je zahvaljujući zakonima i propisima kojima se industrija obavezala da smanji razinu onečišćavanja i traži nove načine za pretvaranje otpada u zaradu. Potrebno je naći nova porezna pravila koja bi uspostavila ravnotežu između uštede i korištenja energije te odgovarajuće mjere koje bi omogućile industriji da preuzme odgovornost za cijeli životni ciklus proizvoda.

2.13. EGSO je uz to u jednom od svojih novijih mišljenja naglasio da „duboke i nužne promjene u načinu proizvodnje i potrošnje zahtijevaju, kao temeljni uvjet, uključivanje civilnog društva u cijeli postupak prijelaza na uključivo zeleno gospodarstvo – i to na svim razinama, a prije svega na sektorskoj i teritorijalnoj razini (europskoj, nacionalnoj i regionalnoj)" ([3]).

2.14. I Europski parlament je 12. prosinca 2013. usvojio Rezoluciju o ekološkim inovacijama – rast i radna mjesta kroz politiku okoliša ([4]) u kojoj je

— između ostalog naglasio ekološke i gospodarske koristi koje proizlaze iz prijelaza na održivo zeleno gospodarstvo u pogledu stvaranja trajnih radnih mjesta,

— istaknuo da bi se time trebala stvoriti kvalitetna i održiva radna mjesta za kvalificirane i nekvalificirane radnike,

— potaknuo države članice da osiguraju poticaje poduzećima, posebno malim i srednjim, u cilju promicanja većih ulaganja privatnog sektora u aktivnosti istraživanja i razvoja.

2.15. U listopadu 2011. Odbor regija usvojio je mišljenje o vodećoj inicijativi *Resursna učinkovitost Europe* u kojem izražava svoju podršku za „stvaranje tranzicijske platforme posvećene učinkovitosti resursa koja bi okupljala brojne subjekte i relevantne političare s raznih upravnih razina, uključujući regionalnu i lokalnu razinu".

3. **Opće napomene**

3.1. U sklopu postupka prijelaza na kružno gospodarstvo Odbor pozdravlja predstavljanje paketa za kružno gospodarstvo te posebice dviju inicijativa – za „zelena" zanimanja i za plan razvoja malih i srednjih poduzeća – na koje se ovo mišljenje odnosi.

3.2. Istodobno, EGSO ipak izražava zabrinutost u vezi s tim inicijativama – osobito Akcijskim planom za mala i srednja poduzeća – zbog toga što sadržavaju velik broj informacija, a ne predviđaju konkretne mjere i praktične upute za mala i srednja poduzeća i zainteresiranu radnu snagu o tome kako da na učinkovit način usklade svoje proizvodne postupke i usluge s ekološkim zahtjevima uz umjerene troškove i bolju kvalitetu rada, a da pritom ne izgube na konkurentnosti.

3.3 EGSO vjeruje da do prijelaza na kružno gospodarstvo ne može doći ako se ne uključe proizvodne, radne i potrošačke strukture kao i tijela političke vlasti i javne uprave na raznim razinama, počevši od razine EU-a, jer bi ona trebala prijeći s pristupa zasnovanog na zabranama na aktivan i dosljedan pristup podrške tom prijelazu, između ostalog i korištenjem „zelenih" klauzula u cjelokupnom sustavu javne nabave.

3.4. Tu se ne radi samo o novim proizvodnim postupcima i posljedičnoj potrebi da poduzetnici i radnici usvoje nove vještine, o razvoju inovativnih organizacijskih i tržišnih sustava te usvajanju novih oblika upotrebe i potrošnje već također, i vjerojatno prije svega, o novoj kulturi industrije i usluga, a uz to – i možda najvažnije – o novoj zakonodavnoj i upravnoj kulturi.

3.5. Odbor ustrajno traži da se u sklopu Obzora 2020. pokrene široka akcija zajedničkog europskog predviđanja usmjerenog na ostvarivanje zajedničke vizije svih javnih i privatnih dionika u cilju pripreme dosljednih i učinkovitih politika i instrumenata na razini EU, kao i na nacionalnoj i regionalnoj razini, za dobrovoljni prijelaz na kružno gospodarstvo, koji nadilaze pozitivne napore Europske platforme za učinkovitost resursa, EREP-a:

([3]) SL C 271, 19.9.2013., str. 18.–22.
([4]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0584+0+DOC+XML+V0//HR

3.5.1. u cilju poticanja sudjelovanja građana, radnika, potrošača i poduzeća putem specifičnih inovativnih instrumenata za promicanje ponašanja i djelovanja koje donosi uspjeh, i na razini pojedinaca;

3.5.2. u cilju promicanja ekološke i društvene održivosti uz pomoć normativnih i financijskih olakšica na razini EU-a te u cilju poticanja inovacija i ulaganja u ljudski, društveni i ekološki kapital;

3.5.3. u cilju uvođenja dosljednog i jednostavnijeg institucijskog okvira unutar kojeg poduzeća, radnici, ulagači i potrošači mogu aktivno sudjelovati u prijelaznom postupku;

3.5.4. u cilju osiguravanja odgovarajuće financijske potpore EU-a, država članica te regionalnih i lokalnih vlasti uz poticanje pristupa zajmovima, posebice za mikropoduzeća;

3.5.5 u cilju poticanja ciljanih mjera poreznih olakšica, inovativnih javno-privatnih partnerstava i politike „zelenih" javnih natječaja te u cilju širenja najboljih praksi za poticanje pristupa tržištima i povećanje uključivosti tržišta rada, uz očuvanje resursa na lokalnoj i regionalnoj razini;

3.5.6. u cilju ostvarivanja trajne suradnje poslovnog svijeta i poduzeća sa svijetom obrazovanja i izobrazbe za „zelenu" proizvodnju, potrošnju i zanimanja ([5]);

3.5.7. u cilju pružanja potpore i mentorstva mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima putem europskih mreža i centara izvrsnosti za razvoj znanja, vještina i tržišta, te prije svega putem financijske i obrazovne podrške.

3.6. Istodobno EGSO smatra od temeljne važnosti pokretanje strukturnog dijaloga za pojedine sektore u kojima bi se mogle pokrenuti pilot-mjere za potporu eksperimentima koje bi preuzele vodeću ulogu i pokazale potencijal održivijih praksi, uz puno sudjelovanje socijalnih partnera iz organizacija potrošača, mikropoduzeća i malih poduzeća kao i socijalne ekonomije.

3.7. Odbor smatra da bi prije uvođenja mjera za stvaranje novih dostojnih i trajnih „zelenih" zanimanja kao i „zelenih" akcijskih planova za mala i srednja poduzeća bilo uputno pokrenuti program borbe protiv ugrađenog zastarijevanja u proizvodima.

3.8. Troškovi industrijskih postrojenja za recikliranje i ponovnu uporabu te kvaliteta i trajnost novih radnih mjesta koja se na taj način otvaraju ne mogu se smatrati samo diktatom ekološke politike već zahtijevaju složene sustave aktivnog upravljanja uz usklađene mjere u mnogim strateškim sektorima poput onih vezanih za potrošače, prijevoz, poljoprivredu i energiju ([6]).

3.9. Inovacije na tržištima recikliranog materijala moraju se moći osloniti na revidiran i dosljedan europski zakonodavni okvir uz poticaje koji povezuju inovativnost proizvoda s njegovom upotrebom uz suzbijanje postojećih tokova otpadnih materijala za ponovnu obradu i odlaganje prema zemljama u kojima su troškovi radne snage niski i u kojima se ne obraća pažnja na standarde sigurnosti i zdravlja radnika ([7]).

3.10. Odbor vjeruje da se prijelaz na novi model ponovne proizvodnje i ponovne potrošnje ne bi trebao odvajati od općeg širenja pojma „društveno odgovornog teritorija".

4. **Kružno gospodarstvo i stvaranje radnih mjesta**

4.1. EGSO smatra da su predložene mjere nedostatne za ispunjavanje postojećih praznina u pogledu „zelenih" vještina: čini se da razmjena dobrih praksi unutar postojećih mreža nije dostatna za osiguravanje bolje procjene razvoja na području vještina i rada. EGSO vjeruje da bi, uz aktivno sudjelovanje socijalnih partnera, malih i srednjih poduzeća i socijalne ekonomije, bolja definicija „zelenih" vještina i zanimanja na europskoj razini mogla omogućiti – uz bolje statističke podatke – jasniju analizu i ciljanija predviđanja ne samo u pogledu novih profesionalnih profila već i u pogledu prekvalifikacije zastarjelih profesionalnih profila, između ostalog i u pogledu fleksigurnosti i uvođenja Europskog okvira za kvalitetu ([8]).

([5]) SL C 311, 12.9.2014., str. 7.–14.
([6]) SL C 24, 28.1.2012., str. 11.–17.
([7]) SL C 107, 6.4.2011., str. 1.–6.
([8]) SL C 451, 16.12.2014., str. 116.

4.2. EGSO smatra da je učinkovito i ciljano korištenje strukturnih fondova – kao i instrumenata inovacija poput Obzora 2020., COSME-a i LIFE-a, a isto tako i ureda za zeleno mikrofinanciranje Europske investicijske banke – od temeljne važnosti za poticanje kvalificiranih zanimanja, osobito ako su usmjereni na manja poduzeća i socijalnu ekonomiju te vezani uz dobrovoljni postupak predviđanja koji podupire Odbor.

Stoga je potrebno sljedeće:

4.2.1. **izmjeriti stvaran potencijal za održiva i neizmjestiva radna mjesta** na lokalnoj, sektorskoj i međusektorskoj razini koja bi se stvorila prijelazom na kružno gospodarstvo imajući također u vidu imperativnu potrebu europskog gospodarstva za poticanjem održivog rasta koji će otvoriti nova radna mjesta;

4.2.2. **osigurati pravednost i održivost postupka**: prijelaz na kružno gospodarstvo ne bi trebao uzrokovati probleme na polju socijalne pravde za radnike, mikropoduzeća, minipoduzeća i socijalnu ekonomiju;

4.2.3. **strukturirani socijalni dijalog na raznim razinama** u potpunosti uklopljen u definiciju zajedničke strateške vizije i integrirane politike koje je potrebno provesti kako bi se kružnom gospodarstvu istodobno osigurale profesionalne vještine i radna snaga potrebna za njegov razvoj;

4.2.4. **bliska suradnja između poslovnog svijeta i svijeta obrazovanja i izobrazbe** u cilju pozitivnog razvoja vještina uz kvalitetne sustave strukovnog i stručnog obrazovanja i osposobljavanja u koje su izravno uključeni socijalni partneri ([9]).

5. **Zeleni akcijski plan za mala i srednja poduzeća**

5.1 EGSO je uvjeren da prijelaz na europsko kružno gospodarstvo može otvoriti brojne mogućnosti za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća kao i socijalnu ekonomiju, time postajući važnim pokretačem rasta kako na unutarnjem tako i na međunarodnom tržištu u cilju jačanja njihovih mogućnosti da na održiv način upravljaju prirodnim resursima i otvaraju nova kvalificirana radna mjesta.

5.2 Odbor traži da se tijekom cijelog procesa izrade i provedbe propisa Zelenim akcijskim planom za mala i srednja poduzeća slijedi i potiče načelo „prvo misli namalo" – uz obraćanje posebne pozornosti zakonodavstvu o učinkovitom korištenju resursa – u skladu sa Zakonom o malom poduzetništvu, primjenjujući „test za mala i srednja poduzeća" kao ključni čimbenik u postupku prijelaza na kružno gospodarstvo.

5.3 EGSO smatra da je stoga potrebno prilagoditi instrumente za podršku manjim poduzećima i socijalnoj ekonomiji s obzirom na to da su dosadašnji instrumenti, poput akcijskog plana za ekološke inovacije, postigli ograničene rezultate.

5.4 Od 34 mjere opisane u radnom dokumentu Komisije ([10]) koji se nalazi u prilogu Prijedloga, Odbor smatra da bi prednost trebalo dati sljedećim mjerama:

5.4.1 uz pomoć potpora EU-a, jačanju i **uopćavanju dobrovoljnog eksperimentalnog mehanizma „zelenog" obračuna za mala i srednja poduzeća** koji podrazumijeva raširenо korištenje provjeravanja ekološke tehnologije (eng. *Environmental Technology Verification*, ETV) u ekološkom dizajnu i postupku uz mogućnost uvođenja oznake EU-a *green* (poput Ecolabela II);

5.4.2 **poticanju pristupa zajmovima:** proširiti ulogu Europske investicijske banke na polju pristupa poduzeća zajmovima za omogućavanje prijelaza na kružno gospodarstvo jačanjem instrumenta za financiranje prirodnog kapitala (eng. *Natural Capital Financing Facility*, NCFF); diljem EU-a stvoriti sustave posebnog jamstva za mikropoduzeća i mala poduzeća za brz i jednostavan pristup zajmovima, minikreditima, poduzetničkom kapitalu i privatnom financiranju energetske učinkovitosti *(PF4EE)*;

5.4.3 **financiranju ekoloških inovacija mikropoduzeća i malih poduzeća:** olakšati korištenje novih instrumenata za mala i srednja poduzeća – u sklopu Obzora 2020., Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, LIFE-a i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj – za inovativne reprezentativne pilot-projekte EU-a uz pomoć jedinstvenog međuprogramskog ureda na jasno definiranim i ograničenim poljima poput **predstavljanja sistemskih ekoloških inovacija** (eng. ***Systemic Eco-Innovation Demonstrator,* SEIDEM**) – u područjima poput pametnih gradova, teritorijalnih klastera, slobodnih područja na kojima bi se mogle provoditi mjere, poticaji i izuzeća uz kvantificirane srednjoročne ciljeve i uz visok stupanj vidljivosti;

([9]) SL C 311, 12.9.2014., str. 7.–14.
([10]) SWD(2014) 213 završna verzija.

5.4.4 **jačanju mjera usmjerenih na poduzetničku obuku i mentorstvo u poduzećima**: poticati obuku u poduzećima koristeći se digitalnim sredstvima – uz pomoć Europske poduzetničke mreže EEN i budućeg europskog centra izvrsnosti za učinkovitost resursa – i mentorstvom od strane specijaliziranih stručnjaka uz oslanjanje na fondove EU-a za profesionalne organizacije lokalnih mikropoduzeća i malih poduzeća, koristeći Erasmus Plus i COSME za odabrane projekte;

5.4.5 stvaranju **kružnog tržišta za materijale, dijelove i poluproizvode**: pokretanje **Kružnog e-Baya** (eng. ***Circular e-Bay***) kojem će „zelena" mikropoduzeća, mala poduzeća i socijalna ekonomija imati olakšan i siguran pristup i koji će funkcionirati na osnovi razmjene koja se temelji na **strogim tehničko-normativnim standardima** CEN-Cenelec-ETSI i ISO.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu i Vijeću: ‚Bolja informiranost o stanju poboljšanom suradnjom tijela za pomorski nadzor: sljedeći koraci u okviru Zajedničkog okruženja za razmjenu informacija za pomorsko dobro EU-a'"

(COM(2014) 451 final)

(2015/C 230/16)

Izvjestitelj: M. POLYZOGOPOULOS

Dana 20. studenog 2013., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – „Bolja informiranost o stanju poboljšanom suradnjom tijela za pomorski nadzor: sljedeći koraci u okviru Zajedničkog okruženja za razmjenu informacija za pomorsko dobro EU-a"

COM(2014) 451 final

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 11. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor jednoglasno je usvojio Mišljenje na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sastanak od 10. prosinca 2014.).

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO pozdravlja predmetnu Komunikaciju koju smatra logičnim nastavkom u nastojanjima koja se poduzimaju radi uspostave djelotvornog i financijski učinkovitog pomorskog nadzora kao jednog od strateških ciljeva integrirane pomorske politike (IPP) te smatra da je unapređenje razmjene informacija među tijelima nadležnima za pomorski nadzor jedan od ključnih elemenata na području zaštite, sigurnosti, gospodarstva i ekološke budućnosti EU-a.

EGSO odaje priznanje napretku postignutom na nacionalnoj razini i na razini EU-a nakon izrade plana iz 2010. ([1]), međutim, smatra da bi osobito korisno bilo jasnije procijeniti postignuti napredak u pogledu ciljeva i šest koraka određenih u okviru predmetnog plana, kao i u pogledu Komunikacije od 15. listopada 2009. ([2])

1.2. S obzirom da je pažnju nedavno usmjerio ([3]) na sve veće geopolitičke, strateške i ekološke izazove na području pomorske sigurnosti, EGSO od Komisije zahtijeva da bez odlaganja učini preciznijim te da ubrza „postupak preispitivanja kako bi procijenila provedbu pomorskog zajedničkog okruženja za razmjenu informacija (CISE) i potrebu za daljnjim djelovanjem" ([4]), koji se predviđa pokrenuti do 2018.

1.3. EGSO preporuča da se u daljnjem razvoju zajedničkog okruženja za razmjenu informacija u potpunosti iskoristi široko polje djelovanja i mogućnosti koje se nude u nedavnoj Komunikaciji o strategiji pomorske sigurnosti EU-a ([5]) radi ostvarivanja modernog, dosljednog i sveobuhvatnog pristupa pomorskom nadzoru.

1.4. EGSO poziva Komisiju da pojasni na koji način se države članice mogu „potaknuti da nastave raditi na osuvremenjivanju svoje informatičke strukture za pomorski nadzor", a da za ostvarivanje tog cilja nemaju na raspolaganju dodatna sredstva koja nisu „neka […] novčana sredstva dostupna na razini EU-a kao potpora malim poboljšanjima" ([6]) te preporuča da se dio uštedenih sredstava usmjeri ili ponovno uloži u uklanjanje nedostataka CISE-a i njegovo opće poboljšanje.

([1]) Vremenski okvir „za uspostavu zajedničkog okruženja za razmjenu informacija o pomorskom nadzoru u EU-u", COM(2010) 584 final.

([2]) „Za integraciju pomorskog nadzora: zajedničko okruženje za razmjenu informacija iz područja pomorstva u EU-u", COM(2009) 538 final.

([3]) Mišljenje EGSO-a o „Strategiji pomorske sigurnosti EU-a", SL C 458 19.12.2014., str. 61.

([4]) COM(2014) 451 final, str. 9.

([5]) „Za otvoreno i sigurno globalno pomorstvo: elementi strategije pomorske sigurnosti EU-a" (JOIN(2014) 9 final).

([6]) COM(2014) 451 final, str. 8.

1.5. EGSO, budući da se radi o projektu dobrovoljne prirode te s obzirom na značaj političke volje kao i kulturnih prepreka koje proizlaze, između ostalog, iz svjetonazora, stereotipa i ukorijenjenih radnih navika, poziva Komisiju da se usmjeri na aktivnosti obrazovanja ili stručnog osposobljavanja te na vlastite inicijative za izgradnju povjerenja uzimajući u obzir već postojeća pozitivna iskustva poput Foruma obalnih straža sjevernog Atlantika (*North Atlantic Coast Guard Forum*) ili Međunarodnog udruženja uprava pomorske signalizacije (*International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities*, IALA).

1.6. Poziva također Komisiju da jasnije definira koju kombinaciju mjera namjerava koristiti u kratkom i dugom roku kako bi se uhvatila u koštac s pravnim i tehničkim preprekama koje smetaju uspostavi učinkovitog CISE-a.

1.7. EGSO upozorava da izuzetno brz razvoj informatičkih sustava neizbježno izlaže svako novo okruženje za razmjenu osjetljivih informacija poput CISE-a kibernetičkim napadima ([7]), ali isto tako i terorističkim napadima koji potencijalno mogu imati nesagledive posljedice za sigurnost prijevoza, trgovine, luka, brodova, posada i tereta te poziva Komisiju da se žurno pozabavi pitanjem kibernetičke sigurnosti u pomorskom prijevozu te da osmisli detaljne mjere za zaštitu CISE-a. Izvješće Ureda za nadzor rada Vlade SAD-a iz 2014. pod nazivom „Zaštita ključne pomorske infrastrukture" (*Maritime critical infrastructure protection* – vidjeti http://gao.gov/products/GAO-14-459) svjedoči o hitnosti stanja na spomenutom području.

1.8. EGSO naglašava da će bolje poznavanje stanja i pojačana suradnja među tijelima za pomorski nadzor putem CISE-a doprinijeti očuvanju ekološkog integriteta pomorskog dobra EU-a na način da će se bioraznolikost i morski resursi bolje zaštititi od nuklearnih nesreća, nezakonitog odlaganja otrovnog otpada, ozbiljnih nesreća u kojima sudjeluju onečišćivači, kao i klimatskih promjena. Nadalje, veća sigurnost podmorskih kablova i cjevovoda poboljšat će energetsku učinkovitost.

2. **Uvod**

2.1. Pravovremeni pristup detaljnim informacijama te mogućnost zajedničkog i pouzdanog uvida u situaciju na moru od izuzetne su važnosti za prepoznavanje rizika i prijetnji. Integracija različitih izvora informacija i usklađivanje nadležnih tijela doprinijet će boljem razumijevanju trenutačnih događanja na moru te će stvoriti dodanu vrijednost zahvaljujući učinkovitom korištenju ograničenih resursa.

2.2. U tom kontekstu, optimalna razmjena informacija među tijelima za pomorski nadzor predstavlja jedan od strateških ciljeva integrirane pomorske politike. Razvoj zajedničkog okruženja za razmjenu informacija za pomorsko dobro EU-a već je bio predmetom dviju komunikacija Komisije objavljenih 2009. i 2010. ([8])

2.3. U 2012. jačanje pomorske sigurnosti uz pomoć integriranog pomorskog nadzora postalo je temeljni dio programa pomorskog rasta putem kojeg se želi ostvariti rast i zapošljavanje u pomorskom gospodarstvu ([9]).

2.4. Nedavna (2014.) Zajednička komunikacija o strategiji pomorske sigurnosti Europske unije ([10]) potvrđuje i argumentira temeljnu ulogu koju pomorski nadzor i razmjena informacija na području pomorstva imaju u stvaranju pomorske sigurnosti.

3. **Glavni naglasci Komunikacije Komisije**

3.1. U Komunikaciji se predstavlja napredak koji je postignut na europskoj i nacionalnoj razini od objave plana za CISE – dobrovoljnog procesa stalne suradnje koji ima za cilj povećati osviještenost, učinkovitost, kvalitetu, prilagodljivost i usklađenost aktivnosti praćenja na području europskog pomorskog dobra, kao i potaknuti inovacije.

3.2. Osim samog dijeljenja informacija EU ima za cilj u okviru CISE-a, uz pomoć decentralizirane mreže pomorskog nadzora koja poštuje odredbe o zaštiti podataka i međunarodna pravila, omogućiti višestruko i učinkovito korištenje informacija od strane različitih zajednica korisnika, bez nepotrebnog udvostručavanja napora. On ne zamjenjuje postojeće sustave i platforme razmjene informacija te neće utjecati na strukture i zakonodavstvo koje na ovom području postoje u državama članicama.

([7]) Vidjeti samoinicijativno mišljenje EGSO-a o „Kibernetičkim napadima u EU-u", SL C 451 16.12.2014., str. 31.
([8]) COM(2009) 538 final i COM(2010) 584 final.
([9]) COM(2012) 494 final.
([10]) JOIN(2014) 9 final, str. 8.-10.

3.3. Preciznije, u planu ([11]) se definira šest koraka za razvoj CISE-a: prepoznavanje zajednica korisnika; priprema baze podataka i analiza razlika na području razmjene podataka; definiranje zajedničkih razina klasifikacije podataka; stvaranje popratnog okvira; definiranje prava pristupa; te uspostava dosljednog pravnog okvira.

3.4. CISE se odnosi na sljedeća interventna područja: 1) pomorsku sigurnost (uključujući operacije traganje i spašavanja), pomorsku zaštitu i sprečavanje zagađenja uzrokovanog brodovima; 2) kontrolu ribolova; 3) pripreme i reakcije na području slučajnog zagađenja mora i zaštite morskog okoliša; 4) carinu; 5) nadzor granica; 6) opću primjenu zakonodavstva; te 7) obranu.

3.5. Potencijalna ušteda europskog gospodarstva na području administrativnih i operativnih troškova iznosila bi 400 milijuna EUR godišnje, uz izravnu uštedu za javna tijela od otprilike 40 milijuna EUR godišnje. Troškovi ulaganja procjenjuju se na otprilike 10 milijuna EUR godišnje u prvih deset godina.

4. **Opće napomene**

4.1. Naglašavajući iznimnu važnost koju europsko more u kvantitativnom pogledu ima za zapošljavanje i gospodarstvo, EGSO je u svojim prethodnim mišljenjima iznio korisna opažanja i preporuke oko niza pitanja povezanih s europskom pomorskom politikom ([12]) te je iznio svoja detaljna stajališta kako o općim pitanjima pomorske sigurnosti, tako i o specifičnim aspektima integriranog pomorskog nadzora, ističući da je za njegovo ostvarenje neophodno uspostaviti integriran sustav pomorskog nadzora ([13]).

4.2. Točnije, izražavajući podršku međusektorskom pristupu u pomorskom upravljanju, EGSO je naglasio da je za postizanje istinski integriranog pomorskog tržišta neophodna uža suradnja među tijelima nadležnima za nadzor, obalnim stražama i mornaricama država članica, što podrazumijeva uspostavu strukture za razmjenu informacija i integriranog sustava pomorskog nadzora ([14]).

4.3. EGSO je također izrazio podršku zajedničkom mehanizmu praćenja na razini EU-a koji bi se temeljio na usklađenom zakonodavnom okviru te omogućavao razmjenu osjetljivih ili neosjetljivih informacija među vlastima država članica EU-a, agencijama i korisnicima ([15]).

4.4. EGSO posebno ističe potrebu za pojašnjavanjem i osnaživanjem strukture upravljanja i resursa ako se želi osigurati održivost ove iznimno složene i ambiciozne inicijative u kojoj sudjeluje više od 400 tijela koja upravljaju ogromnom količinom podataka na području pomorskog nadzora, među kojima su javna tijela iz država članica EU-a i EGP-a, kao i razna tijela EU-a poput Europske agencije za kontrolu ribarstva (EFCA), Europske agencije za upravljanje operativnom suradnjom na vanjskim granicama država članica Europske unije (Frontex), Europske agencije za pomorsku sigurnost (EMSA) i Europske obrambene agencije (EDA).

4.5. EGSO primjećuje da su, s obzirom na dobrovoljnu prirodu CISE-a i načelo supsidijarnosti, države članice te koje, u doba proračunske štednje i krize, igraju središnju ulogu čime se njihovim nadležnim tijelima nameće dodatni trošak te značajna ulaganja u modernizaciju i osiguravanje kompatibilnosti njihovih relevantnih informatičkih sustava koji se u značajnoj mjeri (otprilike jedna četvrtina sustava) zasnivaju na monolitnoj i zastarjeloj arhitekturi. (S tim u vezi vidjeti radni dokument službi Komisije SWD(2014) 224 final „Ocjena učinka" te Gartner, 2013., „Održivost i učinkovitost scenarija za zajedničko okruženje za razmjenu informacija (CISE)", Europska komisija, Glavna uprava za pomorstvo i ribarstvo).

([11]) COM(2010) 584 final.
([12]) Vidjeti: SL C 211 19.8.2008., str. 31.–36.; SL C 128 18.5.2010., str. 131.–135.; SL C 107 6.4.2011., str. 64.–67.; SL C 161 6.6.2013., str. 87.–92.; SL C 255 22.9.2010., str. 103.–109.
([13]) Vidjeti: SL C 44 11.2.2011., str. 173.–177.; SL C 67 6.3.2014., str. 32.–46.; SL C 76 14.3.2013., str. 15.–19.; SL C 168 20.7.2007., str. 57.–62.; SL C 32 5.2.2004., str. 21.–27.; SL C 61 14.3.2003., str. 174.–183.; SL C 458 19.12.2014., str. 61.
([14]) SL C 107 6.4.2011., str. 64.–67.
([15]) SL C 44 11.2.2011., str. 173.–177.

4.6. Imajući u vidu Studiju procjene rizika za pomorsko dobro EU-a tijekom sljedećih 15 godina, EGSO smatra da se prilikom klasificiranja informacija koje će se razmjenjivati prednost treba dati učinkovitom uočavanju rizika, opasnosti i slabosti u svakom pojedinačnom sektoru, kako u obalnim područjima, tako i sveukupno. U tom smislu treba imati na umu „Studiju procjene rizika kao sastavni dio procjene učinka za uspostavu CISE-a u pomorskom dobru EU-u" *Wise Pens Internationala* (Glavna uprava Europske komisije za okoliš i pomorstvo, 2013.).

4.7. Povjerljivosti i zaštiti osjetljivih osobnih ili poslovnih podataka u svakom slučaju treba pridati veliku važnost. EGSO smatra da se tomu treba posvetiti više pažnje i provesti detaljnije istraživanje te podsjeća na svoje ranije komentare i preporuke o toj temi.

4.8. EGSO izražava zadovoljstvo postignutim napretkom u provedbi plana o CISE-u putem programa *BlueMassMed*, *Marsuno* i *CoopP* koji su potvrdili operativnu potrebu za međusektorskom razmjenom podataka i koji su pomogli da se dobije jasnija slika na ovom području, te također ohrabruje Komisiju da uloži dodatne napore.

4.9. EGSO također ohrabrujućim smatra to što je već postignut napredak u uspostavi niza mehanizama ([16]) kojima se ispunjavaju ciljevi iz različitih područja djelovanja i koji, u pojedinim slučajevima, pokrivaju više tih područja.

4.10. EGSO ističe da morski okoliš Europske unije, koji se sastoji od šest morskih bazena, najudaljenijih regija i otočkih područja, ima jedinstvena svojstva te naglašava da se u kontekstu pojačanih rizika i prijetnji na svjetskoj razini ne može zamisliti jačanje saznanja i učinkovitosti CISE-a a da se ujedno ne pojača međunarodna, regionalna i prekogranična suradnja, obraćajući posebnu pozornost na razmjenu odabranih informacija s trećim zemljama te imajući u vidu sigurnosna pitanja i uzajamnost razmjene tih podataka.

4.11. EGSO smatra da jedan dosljedan pristup pomorskom nadzoru u EU-u i na međunarodnoj razini u obzir treba uzeti pitanja povezana s planiranjem i provedbom misija i operacija u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZVSP).

4.12. EGSO pozdravlja značajno poboljšanje u razmjeni informacija između civilnih i vojnih tijela vlasti, koja posjeduju ponajveći obim informacija na području pomorskog nadzora te poziva da se razmotri ciljano korištenje NATO-ovih resursa. Podsjeća također na ogledne primjere civilno-vojne suradnje na nacionalnoj i europskoj razini koji su se odvijali u okviru Europskog sustava nadzora granica (EUROSUR).

4.13. EGSO poziva Komisiju da se založi za bolje korištenje svemirskih sredstava i podataka dobivenih iz svemira u razvoju CISE-a, s obzirom da je pomorski nadzor jedno od područja korištenja satelitskih sustava EU-a. Usluge, primjerice, pomorskog nadzora Copernicus (ranije programa GMES – globalnog praćenja okoliša i sigurnosti) također pružaju podršku aktivnostima borbe protiv gusarstva, trgovine drogama, nezakonitog ribolova ili pak odlaganja otrovnog otpada, zajedno s uslugama tijela poput Frontexa, EMSA-e ili Satelitskog centra za nadzor kopnenih granica EU-a, istodobno doprinoseći primjeni sigurnosti na području nadzora vanjskih morskih granica EU-a.

4.14. EGSO poziva Komisiju da žurno razmotri pitanje kibernetičke sigurnosti u pomorskom prijevozu te da odredi detaljne mjere za zaštitu CISE-a, imajući u vidu da će to zahtijevati posebno aktivnu horizontalnu koordinaciju među relevantnim tijelima.

5. **Posebne napomene**

5.1. EGSO poziva Komisiju da pojača svoje napore na području istraživanja, razvoja i inovacija kako bi se uhvatila u koštac sa zahtjevnim tehničkim aspektima interoperabilnosti i arhitekture aplikacija, sustava i usluga, primjerice s razlikama u kvaliteti podataka među različitim softverima i sustavima koji imaju značajan utjecaj na učinkovitost provedbe CISE-a i na njegov kredibilitet ([17]).

([16]) COM(2014) 451 final, str. 5.
([17]) COM(2014) 451 final.

5.2. EGSO smatra da će uspostava zajedničkog okruženja za razmjenu informacija u pomorskom sektoru u EU-u stvoriti mogućnosti za zapošljavanje i inovativne poslovne aktivnosti, posebice za poduzeća na području informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT). Također ohrabruje Komisiju da istakne taj važan aspekt projekta.

5.3. EGSO poziva Komisiju da pojača svoje napore u pogledu prevladavanja kulturnih prepreka u razmjeni i distribuciji informacija te procjenjuje da objava neobvezujućeg priručnika koji će sadržati preporuke dobre prakse za provedbu CISE-a neće biti dovoljno za uspostavu povjerenja i promicanje brižnog mentaliteta „potrudi se dijeliti kako bi povećao informiranost" (*care to share to be aware*), kako unutar različitih sektora, tako i među njima.

5.4. Aktualne međusektorske različitosti u integraciji pomorskog nadzora dovode do značajnih razlika u njihovim nastojanjima da se povežu s CISE-om. Isto tako, neke zemlje pojednostavljuju svoje informatičke sustave namijenjene takvom nadzoru, dok druge to ne čine. Pojedine zemlje su na svojem teritoriju poduzele odlučne korake kako bi osigurale elektroničku suradnju među sektorima, a druge pak i dalje raspolažu sa zatvorenim informatičkim sustavima na razini svakog sektora.

5.5. EGSO pozdravlja inicijative Komisije koje za cilj imaju stvoriti pretpostavke za razvoj zajedničkog modela podataka kao što su primjerice popis izraza, značenja, pravila za davanje naziva, formata podataka i odnosa između podataka, a koji bi služio kao „prevodilački" alat pri razmjeni podataka među informacijskim sustavima za pomorski nadzor, posebice među civilnim i vojnim sustavima.

5.6. EGSO pozdravlja napredak postignut u uspostavi jedinstvenih nacionalnih punktova koji predstavljaju središnje nacionalne platforme za razmjenu informacija u pogledu izvješćivanja i razmjene podataka o brodovima, povezane s jedinstvenim sustavom za razmjenu informacija EU-a, ali i s ostalim sustavima. Primjeri dobre prakse na ovom području prepoznati od strane Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UN/ECE), kao i u njezinoj preporuci br. 33 o poboljšanju trgovinske razmjene i prijevoza, također predstavljaju korisne referentne točke za CISE.

5.7. EGSO smatra da bi se trebalo pozabaviti ozbiljnim problemom ovisnosti informatičkih platformi o svojim dobavljačima, čime se ometa njihova interoperabilnost. U stvarnosti otprilike 85 % informatičkih sustava za pomorski nadzor koji se koriste u državama članicama imaju svoju specifičnu infrastrukturu i nisu standardizirani te se stoga moraju pouzdati u te iste dobavljače ako sustav žele ažurirati ili prilagoditi.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Strategiji za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama (komunikacija)”

(COM(2014) 389 završna verzija)

(2015/C 230/17)

Izvjestitelj: Jacques LEMERCIER

Dana 16. srpnja 2014. sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Komisija je odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

„Komunikaciji Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Trgovina, rast i intelektualno vlasništvo – Strategija za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama”

COM(2014) 389 završna verzija.

Stručna skupina za vanjske poslove, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 17. studenog 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 127 glasa za, 0 protiv i 4 suzdržana.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1. EGSO podržava komunikaciju o boljoj zaštiti i poštovanju prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama.

1.2. EGSO posebice podržava korake koje je Europska komisija poduzela u borbi protiv krivotvorenja u trećim zemljama, što smatra prioritetnim.

1.3. EGSO smatra da novi pristup prema trećim zemljama održava ravnotežu između zadržavanja europskih potpora i sankcija predviđenih u slučaju dokazane prevare.

1.4. EGSO podsjeća da se lokalno stanovništvo ni u kojem slučaju ne bi trebalo suočavati s mogućim smanjenjem određenih financijskih sredstava EU-a.

1.5. EGSO također ističe potrebu za boljim informiranjem i podizanjem svijesti europskog civilnog društva kao i civilnog društva trećih zemalja o posljedicama povezanima s nepoštivanjem prava intelektualnog vlasništva. Sektor luksuza nije jedini sektor suočen s problemom krivotvorenja. Krivotvorenje pogađa razne sektore poput automobilskog sektora, zrakoplovnog sektora, fitosanitarnog sektora, sektoramedicinskih i higijenskih proizvoda, kao i sektora proizvoda masovne potrošnje poput igračaka i električnih aparata.

1.6. EGSO je uvjeren da je, uz međunarodne sporazume o zaštiti intelektualnih prava, potpisivanje trgovinskih bilatelarnih sporazuma u kombinaciji s tehničkom pomoći trećim zemljama i dalje najbolji instrument očuvanja interesa raznih zainteresiranih strana.

1.7. EGSO podržava načelo praćenja novca (eng. *follow the money*) koje Komisija primjenjuje u svom pristupu pravima intelektualnog vlasništva na razini EU-a, no pita se koliko je ono zaista učinkovito izuzev pružanja primjera odlučnim postupcima ključnih posrednika u cijelom lancu internetskog gospodarstva.

1.8. Napokon, EGSO smatra da Komisija koja nije uspjela informirati javnost, a ni podići njezinu svijest o važnom pitanju poštovanja prava intelektualnog vlasništva mora poduzeti nove mjere u cilju rješavanja tog problema.

2. **Sažetak Komunikacije Komisije**

2.1. Cilj je ove komunikacije prilagoditi strategiju Europske komisije iz 2004. predlaganjem nove strategije za zaštitu i poštovanje prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama. Komisija smatra da su se u ovih zadnjih deset godina uz važne tehnološke promjene znatno razvili izazovi i rizici za intelektualno vlasništvo europskih poduzeća kao i odnos koji društvo ima prema pravima intelektualnog vlasništva. U tekstu se predlažu preciznija i učinkovitija rješenja u vezi sa zaštitom intelektualnog vlasništva u trećim zemljama i borbom protiv krivotvorenja.

2.2. **Ozbiljno činjenično stanje: zloupotreba intelektualnog vlasništva prepreka je rastu**

2.2.1. Sektori u kojima se intenzivno koriste prava intelektualnog vlasništva čine oko 39 % BDP-a Europske unije, odnosno 4,7 bilijuna eura godišnje i predstavljaju do 35 % izravnih i neizravnih radnih mjesta.

2.2.2. Prema određenim procjenama koje je Komisija navela, EU gubi skoro 8 milijardi eura BDP-a godišnje zbog krivotvorenja i piratstva. Na svjetskoj bi razini taj trošak mogao doseći 1,3 bilijuna eura do 2015. godine.

2.2.3. Uzimajući u obzir da je udio država skupine BRICS ([1]) u svjetskoj trgovini porastao s 8 % u 2000. godini na 18,2 % u 2010. godini te da se procjenjuje da će do 2030. godine zemlje u razvoju činiti gotovo 60 % svjetskog BDP-a, postoji rizik od razvijanja krivotvorenja, piratstva, krađe i drugih oblika zlouporabe intelektualnog vlasništva.

2.2.4. Internet je važan za brojne sektore, a procijenjeno je da je zahvaljujući internetskom gospodarstvu BDP država skupine G8 između 2006. i 2011. godine porastao za više od 20 %. Međutim, procvat digitalne tehnologije ugrožava prava intelektualnog vlasništva do nezapamćene razine te je doveo do procjene prema kojoj su krivotvoreni i piratski proizvodi 2008. predstavljali 2 % svjetske trgovine.

2.2.5. Kršenje prava intelektualnog vlasništva ne uključuje samo digitalna kulturna dobra već i fizičke proizvode kojima se sve više trguje na platformama za e-trgovinu.

2.3. **Potrebno je stoga uspostaviti istinsku „infrastrukturu" intelektualnog vlasništva**

2.3.1. Istina, sporazum WTO-a o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIPS – *Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights*) natjerao je treće zemlje na brojne regulatorne reforme. No, napore uložene u provedbu koče manjak političke volje, nedovoljna osposobljenost lokalnog administrativnog osoblja, predugi sudski postupci i preslabe sankcije koje nameću sudovi. Nadalje, činjenica da internet – za razliku od prava intelektualnog vlasništva – ne poznaje granice komplicira izradu uravnoteženih politika i postavlja pitanje o odgovornosti posrednika poput, primjerice, pružatelja internetskih usluga koji poslužuju internetske stranice kojima se povređuju prava intelektualnog vlasništva, posebice kada se nalaze u trećim zemljama bez odgovarajućeg zakonodavstva i/ili spremnosti na djelovanje.

2.3.2. Što se tiče posebne teme pristupa cjenovno pristupačnim, sigurnim i djelotvornim lijekovima, EU vodi politike kojima se prednost daje trgovini kako inovativnim tako i generičkim lijekovima. Jedan od ciljeva i dalje je borba protiv trgovine krivotvorenim i lažnim lijekovima koji mogu biti opasni za pacijente.

2.3.3. U Komunikaciji se, u cilju borbe protiv ovih zlouporaba, podsjeća na to da EU posjeduje čitav niz „alata" čija učinkovitost prečesto ovisi o volji trećih zemalja da poštuju ta prava.

2.4. **Poboljšati komunikaciju s dionicima**

2.4.1. Potrebno je napomenuti da su poštovanje temeljnih prava kao i „sloboda interneta" doveli do odbacivanja prijedloga Trgovinskog sporazuma protiv krivotvorenja (ACTA) u Europi kao i prijedloga projekata pod imenom „Stop Online Piracy Act" (SOPA) protiv internetskog piratstva i „PROTECT IP Act" (PIPA) za zaštitu intelektualnog vlasništva u SAD-u. Ovi su neuspjesi pokazali kako je teško pomiriti poštovanje prava intelektualnog vlasništva s mišljenjem javnosti. Određeni sektori europskog javnog mišljenja smatraju, dakle, da krivotvorenje i piratstvo nisu kaznena djela ili nisu svjesni gospodarskih posljedica povezanih s kršenjem prava intelektualnog vlasništva.

Potrebno je, dakle, bolje objasniti ciljeve EU-a i učinak kršenja prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama te nastojanja Unije da se postigne poštovanje prava intelektualnog vlasništva u tim državama, tako da se stvori okruženje pogodno za zaštitu prava izumitelja.

2.5. **Pružiti bolje podatke**

2.5.1. Određene podatke poput opsega i učinka povrede prava intelektualnog vlasništva teško je dobiti.

([1]) Brazil, Rusija, Indija i Kina i Južna Afrika.

2.5.2. Stvaranje *Europskog opservatorija za povrede prava intelektualnog vlasništva* važan je čin koji pruža elemente za poštovanje prava intelektualnog vlasništva u državama koje nisu članice EU-a, kako bi se odredili prioriteti i informirali dionici.

2.6. **Uskladiti europsko zakonodavstvo u cilju većeg utjecaja u trećim zemljama**

Čini se da usklađeno zakonodavstvo na razini EU-a u slučaju prava intelektualnog vlasništva olakšava pregovore s trećim zemljama jer uspostavlja jasan temelj za definiranje stajališta koje Europska unija ima u pregovorima.

2.7. **Osnažiti suradnju unutar EU-a**

Trebalo bi razmotriti mogućnosti daljnjeg poboljšanja suradnje između Komisije i država članica (primjerice u razmjeni informacija), koju treba graditi na partnerstvu uspostavljenom primjerice između Komisije, država članica i poduzeća u cilju provedbe strategije pristupa tržištu i učinkovitijeg korištenja resursima.

2.8. **Poboljšati zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama**

Kao što je navedeno u evaluacijskoj studiji iz 2010. „Komisija je aktivno pridonosila provedbi prava intelektualnog vlasništva na multilateralnoj razini, posebno na zasjedanju Vijeća WTO-a za TRIPS, ali je postigla ograničene rezultate uglavnom zbog protivljenja trećih zemalja."

2.9. **Rješavanje sporova i druga pravna sredstva**

2.9.1. WTO-ovi postupci rješavanja sporova mogu se pokrenuti i u slučajevima povrede Sporazuma o TRIPS-u.

2.9.2. U odnosu na zemlje koje sustavno povređuju svoje međunarodne obveze koje proizlaze iz pravila o zaštiti intelektualnog vlasništva, Komisija može uzeti u obzir mogućnost ograničavanja njihova sudjelovanja ili financiranja u okviru specifičnih programa tehničke pomoći koje financira EU.

2.9.3. Kako bi se osigurao bolji dijalog i raspolagalo stručnim znanjem na području dotične države, više država članica ima „atašee za intelektualno vlasništvo" ([2]) u svojim delegacijama u ključnim državama. Cilj je pružiti pomoć nositeljima prava EU-a u trećim državama.

2.10. **Uspostaviti geografske prioritete**

Svake će dvije godine EU ažurirati popis prioritarnih država u kojima su prava intelektualnog vlasništva povrijeđena.

3. **Ključne napomene**

3.1. Zadnje studije koje su izradili *Europski opservatorij za kršenje prava intelektualnog vlasništva* i *Europski patentni ured* oslanjaju se na industrije koje koriste prava intelektualnog vlasništva u EU-u. U studiji se ocjenjuje njihov doprinos gospodarskim rezultatima i trgovini na razini EU-a te radi analiza na razini država članica za razdoblje od 2008.–2010. godine.

3.2. U tom razdoblju na industrije koje koriste prava intelektualnog vlasništva otpada najveći dio trgovine EU-a s ostatkom svijeta i one proizvode trgovinski višak. Proizvodi koji se temelje na intenzivnoj upotrebi prava intelektualnog vlasništva čine 88 % uvoza EU-a i 90 % izvoza. Industrije koje se temelje na intenzivnoj upotrebi prava intelektualnog vlasništva *de facto* pozitivno doprinose trgovinskom položaju Unije.

3.3. Ti sektori prema istraživanju izravno predstavljaju 26 % svih radnih mjesta u EU-u, što je otprilike 56 milijuna izravnih radnih mjesta, uključujući i 20 milijuna neizravnih radnih mjesta. Ukupno svako treće radno mjesto u EU-u temelji se na sektorima u kojima vlada intenzivna upotreba prava intelektualnog vlasništva.

3.4. Trebalo bi izmjeriti gospodarski i društveni učinak nepoštovanja prava vlasništva u državama članicama EU-a i trećim zemljama. Ova se potreba opravdava gospodarskim i socijalnim poteškoćama s kojima se EU trenutno suočava.

([2]) Atašei za intelektualno vlasništvo.

3.5. **Određeni sektori i dalje su osjetljivi. Jedan od njih je i pristup lijekovima**

3.5.1. EGSO skreće pažnju na poseban slučaj obaveznog licenciranja u okviru međunarodne trgovine. Te su licence definirane u članku 31. Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva te predstavljaju mehanizam koji omogućuje upotrebu predmeta patenta bez dopuštenja nositelja prava, primjerice u svrhu javnog zdravlja.

3.5.2. U pravilu, nositelj patenta može samostalno koristiti zaštićeni izum ili ovlastiti drugu osobu da ga koristi. Međutim, nacionalne javne vlasti mogu, ako je to opravdano zbog općeg interesa, odobriti da treća osoba koristi patent, bez pristanka vlasnika.

3.5.3. Ova se mjera može primijeniti u trećim zemljama, potpisnicama Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva, a mogu je koristiti države članice EU-a, u slučaju ako poduzeća s nastanom u trećim zemljama po zabranjenoj cijeni na tržište stave molekule koje mogu poboljšati javno zdravlje.

4. **Napomene EGSO-a**

4.1. EGSO podržava Komunikaciju kojom se žele poboljšati zaštita i poštovanje prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama.

4.2. EGSO posebice izražava zadovoljstvo zbog novog pristupa prema trećim zemljama koji održava ravnotežu između zadržavanja europskih potpora i sankcija predviđenih u slučaju nepoštovanja prava intelektualnog vlasništva.

4.3. EGSO podsjeća da se lokalno stanovništvo ni u kojem slučaju ne bi trebalo suočavati s mogućim smanjenjem određenih financijskih sredstava EU-a.

4.4. EGSO podržava tvrdnju Europskog vijeća iz ožujka 2014. koja podsjeća da je intelektualno vlasništvo osnovni pokretač rasta i inovacija.

4.5. EGSO, dakle, podržava Europsku komisiju u njezinoj borbi protiv krivotvorenja u trećim zemljama, što smatra prioritetnim.

4.6. EGSO podsjeća da sektori luksuza (odjeća, parfemi, kožni proizvodi) nisu jedini sektori suočeni s problemom krivotvorenja. Krivotvorenje mehaničkih dijelova za automobilski sektor, pesticida koji često sadrže opasne sastojke, potrošačkih proizvoda za njegu tijela, opasno se razvija te ima izravne posljedice na zdravlje i sigurnost.

4.7. EGSO podsjeća da sektori koji se temelje na intenzivnoj upotrebi prava intelektualnog vlasništva čine 90 % izvoza EU-a. Posljedice na gospodarstvo i radna mjesta nipošto nisu zanemarive.

4.8. EGSO prima na znanje nove mjere za borbu protiv kršenja međunarodnog trgovačkog prava.

4.9. EGSO podržava načelo redovitih i sustavnih istraga koje omogućuju otkrivanje poduzeća ili država koji se tako ponašaju.

4.10. EGSO podržava odgovarajuće mjere za otkrivene počinitelje koji nisu skloni poštivanju pravila.

4.11. EGSO se, dakle, zauzima za sve politike koje su posebice usmjerene na kršitelje na tzv. komercijalnoj razini, kako bi im se onemogućilo da se okoriste prihodima od nezakonite trgovine kojom se potpuno krše prava intelektualnog vlasništva te ima štetne učinke na rast, inovacije i radna mjesta.

4.12. EGSO stoga želi da se izradi najpreciznija moguća definicija pojma „komercijalne razine" kako djelokrug predviđenih sankcija ne bi bio previše ograničen te kako bi se izbjegla pretjerana kašnjenja pri rokovima za primjenu.

4.13. EGSO ističe važnost dobre suradnje s državama članicama i posebice podsjeća na rad država članica na području zaštite i poštovanja prava intelektualnog vlasništva u trećim zemljama.

4.14. Napokon, EGSO smatra da Komisija nije uspjela informirati javnost, a ni podići njezinu svijest o pitanju prava intelektualnog vlasništva te je poziva da poduzme nove mjere u cilju rješavanja tog problema.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uvozu poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Turske u Uniju (kodifikacija)”

(COM(2014) 586 završna verzija – 2014/0272 (COD))

(2015/C 230/18)

Dana 20. listopada 2014., sukladno članku 207. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uvozu poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Turske u Uniju (kodifikacija)”

COM(2014) 586 završna verzija – 2014/0272 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno podržava sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 144 glasa za, 3 glasom protiv i 2 suzdržana glasa odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o suspenziji određenih koncesija koje se odnose na uvoz u Uniju poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Turske (kodifikacija)”

(COM(2014) 593 završna verzija – 2014/0275 (COD))

(2015/C 230/19)

Dana 20. listopada 2014., sukladno članku 207. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o suspenziji određenih koncesija koje se odnose na uvoz u Uniju poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Turske (kodifikacija)”

COM(2014) 593 završna verzija – 2014/0275 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 145 glasa za, dva protiv i pet suzdržanih odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o otvaranju određenih carinskih kvota Unije za visokokvalitetno govođe meso, svinjsko meso, meso peradi, pšenicu i suražicu te posije i ostale ostatke te o upravljanju tim kvotama (kodifikacija)"

COM(2014) 594 završna verzija – 2014/0276 COD

(2015/C 230/20)

Dana 20. listopada 2014., sukladno članku 207. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o otvaranju određenih carinskih kvota Unije za visokokvalitetno govođe meso, svinjsko meso, meso peradi, pšenicu i suražicu te posije i ostale ostatke te o upravljanju tim kvotama (kodifikacija)"

COM(2014) 594 završna verzija – 2014/0276 COD.

Budući da Odbor bezrezervno podržava sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), s 150 glasova za, dva protiv i šest suzdržanih glasova odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove bakalara, haringe i papaline u Baltičkom moru i ribarstvo koje iskorištava te stokove, o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2187/2005 i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1098/2007”

[COM(2014) 614 završna verzija – 2014/0285 COD]

(2015/C 230/21)

Dana 20. listopada 2014. i 27. listopada 2014., Europski parlament, odnosno Vijeće, sukladno članku 43. stavku 2. UFEU-a, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove bakalara, haringe i papaline u Baltičkom moru i ribarstvo koje iskorištava te stokove, o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2187/2005 i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1098/2007”

COM(2014) 614 završna verzija – 2014/0285 COD.

Budući da Odbor bezrezervno podržava sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 152 glasa za, 1 glasom protiv i 2 suzdržana glasa odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštitnim mjerama predviđenim u Sporazumu između Europske ekonomske zajednice i Republike Islanda (kodifikacija)”

COM(2014) 308 završna verzija – 2014/0160 (COD)

(2015/C 230/22)

Dana 15. rujna 2014. godine, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštitnim mjerama predviđenim u Sporazumu između Europske ekonomske zajednice i Republike Islanda (kodifikacija)”

COM(2014) 308 završna verzija – 2014/0160 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno podržava sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), s 157 glasova za, 1 protiv i 3 suzdržana glasa odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za izvoz (kodifikacija)”

COM(2014) 322 završna verzija – 2014/0167 (COD)

(2015/C 230/23)

Dana 15. rujna 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za izvoz (kodifikacija)”

COM(2014) 322 završna verzija – 2014/0167 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 147 glasova za, jednim protiv i četiri suzdržana, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz (kodifikacija)”

COM(2014) 321 završna verzija – 2014/0166 (COD)

(2015/C 230/24)

Dana 15. rujna 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za izvoz (kodifikacija)”

COM(2014) 321 završna verzija – 2014/0166 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 150 glasova za, jednim protiv i pet suzdržanih, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz iz određenih trećih zemalja (preinaka)

COM(2014) 323 završna verzija – 2014/0168 (COD)

(2015/C 230/25)

Dana 15. rujna 2014. i dana 8. listopada 2014. Europski parlament, odnosno Vijeće, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz iz određenih trećih zemalja (preinaka)

COM(2014) 323 završna verzija – 2014/0168 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 145 glasova za, 3 protiv i 7 suzdržanih, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz tekstilnih proizvoda iz određenih trećih zemalja koje nisu obuhvaćene ugovorima, protokolima ili drugim bilateralnim dogovorima ili drugim specifičnim pravilima Unije za uvoz (preinaka)”

COM(2014) 345 završna verzija – 2014/0177 (COD)

(2015/C 230/26)

Dana 8. listopada 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Vijeće je odlučilo savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za uvoz tekstilnih proizvoda iz određenih trećih zemalja koje nisu obuhvaćene ugovorima, protokolima ili drugim bilateralnim dogovorima ili drugim specifičnim pravilima Unije za uvoz (preinaka)”

COM(2014) 345 završna verzija – 2014/0177 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 151 glasom za, dva protiv pet suzdržanih, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju postupaka Unije u području zajedničke trgovinske politike kako bi se osiguralo ostvarivanje prava Unije prema međunarodnim trgovinskim pravilima, posebno onima utvrđenima pod okriljem Svjetske trgovinske organizacije (kodifikacija)”

COM(2014) 341 završna verzija – 2014/0174 (COD)

(2015/C 230/27)

Dana 15. rujna 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju postupaka Unije u području zajedničke trgovinske politike kako bi se osiguralo ostvarivanje prava Unije prema međunarodnim trgovinskim pravilima, posebno onima utvrđenima pod okriljem Svjetske trgovinske organizacije (kodifikacija)”

COM(2014) 341 završna verzija – 2014/0174 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 150 glasova za, tri protiv i jednim suzdržanim, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama koje Unija može poduzeti slijedom izvješća koje je donijelo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a u pogledu antidampinških i antisubvencijskih pitanja (kodifikacija)

COM(2014) 317 završna verzija – 2014/0163 (COD)

(2015/C 230/28)

Dana 20. listopada 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama koje Unija može poduzeti slijedom izvješća koje je donijelo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a u pogledu antidampinških i antisubvencijskih pitanja (kodifikacija)

COM(2014) 317 završna verzija – 2014/0163 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 148 glasa za, tri protiv i šest suzdržanih, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o određenim postupcima za primjenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane (kodifikacija)

(COM(2014) 374 završna verzija – 2014/0190 (COD))

(2015/C 230/29)

Dana 20. listopada 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o određenim postupcima za primjenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane (kodifikacija)

COM(2014) 374 završna verzija – 2014/0190 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca), sa 152 glasa za, jednim protiv, šest suzdržanih, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti od subvencioniranog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske unije (kodifikacija)"

COM(2014) 660 završna verzija – 2014/0305 (COD)

(2015/C 230/30)

Dana 12. studenog 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament odlučio je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti od subvencioniranog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske unije (kodifikacija)"

COM(2014) 660 završna verzija – 2014/0305 (COD).

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 503. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. prosinca 2014. (sjednica od 10. prosinca 2014.), sa 154 glasa za, tri protiv i pet suzdržanih, odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 10. prosinca 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR